Agnieszka Nitszke

System agencji Unii Europejskiej

KON Tekst

Agnieszka Nitszke

System agencji Unii Europejskiej

KON Tekst

Kraków 2017

Publikacja dofinansowana przez:
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ
oraz
Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ
z dotacji projakościowej MNiSW dla Politologii

Monografia została przygotowana w ramach grantu Jean Monnet Chair
EUCRIS: European Union in Crisis: What is Wrong and How to Fix It?
(nr 575240-EPP-1-2016-1-PL-EPPJMO-CHAIR)

Recenzja naukowa:
dr Andrzej Dumała, UMCS w Lublinie

Redakcja techniczna: Wojciech Marcinek

ISBN 978-83-947557-4-4

Wydawca:
Krakowska Oficyna Naukowa TEKST
31-216 Kraków, Bobrzeckiej 9, www.kon-tekst.pl

Druk: Eikon Plus, Kraków Nakład: 200 egz.

Spis treści

Wstęp

Problematyka agencji UE jest jednym z rzadziej podejmowanych tematów z zakresu studiów europeistycznych. Poza środowiskiem naukowym wiedza na temat agencji, ich zadań i funkcji jest znikoma. Tymczasem agencje UE odgrywają coraz większą rolę w procesie kształtowania polityk europejskich. Stanowią ogniwo pośrednie pomiędzy instytucjami UE, a szeroko rozumianym kręgiem interesariuszy. Przez lata rozwoju materialnego i instytucjonalnego integracji europejskiej ewoluował również system agencji. Pierwsze z nich były tworzone już w latach 70. XX wieku, jednak ich pozycja, zadania i rola znacznie różniły się od dzisiaj działających agencji. Celem monografii jest przybliżenie problematyki związanej z agencjami, a także przedstawienie samych agencji - ich genezy, zadań oraz struktury organizacyjnej. Autorka formułuje dwie hipotezy badawcze. Pierwsza hipoteza zakłada, że agencje stanowią wartość dodaną w ramach systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej, a bez nich proces decyzyjny byłby utrudniony. Z kolei druga hipoteza mówi, że w procesie ewolucji integracji europejskiej i związanego z nim rozwoju systemu agencji, doszło do agencyfikacji Unii Europejskiej, rozumianej jako nie w pełni kontrolowany i nieplanowany proces autonomizacji agencji.

W opracowaniu autorka poszukuje odpowiedzi na następujące pytania badawcze: P1: Jakie funkcje wypełniają agencje w systemie instytucjonalnym UE?; P2: Jakie są ograniczenia w tworzeniu agencji UE wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE ?; P3: Czy agencyfikacja jest szansą na przezwyciężenie deficytu demokratycznego Unii Europejskiej?

Struktura pracy odpowiada postawionym celom badawczym. Pierwszy rozdział stanowi wprowadzenie do problematyki agencji UE. Zaprezentowana w nim została perspektywa teoretyczno-metodologiczna. Kolejne części rozdziału poświęcone są omówieniu typologii oraz funkcji agencji. W rozdziale tym przedstawiona została również ewolucja orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości dotycząca ograniczeń nałożonych na instytucje UE w zakresie tworzenia agencji i powierzania im określonych zadań. Następne rozdziały pracy stanowią omówienie systemu agencji UE. W rozdziale drugim przedstawione zostały agencje regulacyjne, które stanowią największą grupę. Przeanalizowano pozycję tego typu agencji w systemie instytucjonalnym UE, a także próby reformy ich funkcjonowania. Rozdział ten zawiera omówienie 33 agencji regulacyj-

nych. W trzecim rozdziale przedstawione zostały trzy agencje związane ze Wspólną Polityką Bezpieczeństwa i Obrony, a w rozdziale czwartym dwie agencje Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej. W piątym rozdziale omówione zostały agencje wykonawcze, które stanowią oddzielną kategorię z uwagi na odrębną podstawę prawną oraz ich szczególnie bliskie powiązania z Komisją Europejską. W pierwszej części tego rozdziału przedstawione zostały uwagi ogólne dotyczące tej grupy agencji, a następnie omówione zostało sześć aktualnie istniejących agencji wykonawczych. Kolejność omawiania agencji w poszczególnych rozdziałach odpowiada kolejności prezentacji agencji na stronach internetowych Unii Europejskiej[1]. W szóstym rozdziale, bazującym na materiale przedstawionym w poprzednich częściach opracowania, przedstawiono analizę pozycji agencji w systemie instytucjonalnym UE. Kluczowym punktem analizy jest zjawisko agencyfikacji. Poruszone w tym rozdziale są również kwestie związane z sieciowością agencji. W Podsumowaniu poddano weryfikacji hipotezy badawcze oraz udzielono odpowiedzi na postawione pytania badawcze, a także sformułowano wnioski z przedstawionej analizy.

Poszczególne agencje są prezentowane wedle ujednoliconego schematu, gdzie kolejno przedstawione są: geneza, podstawy prawne, zadania oraz współpraca z podmiotami zewnętrznymi. Niniejsze opracowanie ma charakter analizy instytucjonalnej i z tego względu kwestie konkretnych działań agencji, takich jak przygotowywane raporty, analizy czy prowadzony dialog z interesariuszami nie zostały w monografii ujęte.

Baza źródłowa monografii to przede wszystkim akty prawa pochodnego UE, zwłaszcza rozporządzenia ustanawiające poszczególne agencje. Z uwagi na dużą ilość przytaczanych aktów prawnych w tekście pracy zastosowano uproszczony zapis odnoszący się do dokumentów. Pełne tytuły poszczególnych aktów prawnych znajdują się w przypisach i bibliografii. Analizie poddane zostały również orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości. Ponadto wykorzystane zostały opracowania naukowe dotyczące agencji UE. W polskiej literaturze przedmiotu dotychczas ukazało się zaledwie kilka pozycji poświęconych tej tematyce, w tym monografia zbiorowa pt. *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej* pod redakcją naukową M. Witkowskiej i K.A. Wojtaszczyka (Warszawa 2015) czy też pozycja pod redakcją naukową A. Dumały, *Agencje Unii Europejskiej* (Warszawa 2002). W literaturze obcojęzycznej warto zwrócić uwagę na książkę M. Chamona, *EU Agencies: Legal and Political Limits to the Transformation of the EU Administration* (Oxford 2016) czy pozycję pod redakcją B. Rittbergera i A. Wonki, *Agency Governance in the EU* (Routledge 2012). Cechą charakterystyczną pozycji anglojęzycznych wydawanych w ostatnich latach jest coraz częstsze posługiwanie się terminem *agencification*, który można przetłumaczyć na język polski

[1] Strona internetowa Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies_pl (dostęp: 12.03.2017).

jako "agencyfikacja". Pojęcie to nie jest używane tylko w kontekście agencji UE, ale ma szersze zastosowanie i odnosi się do zjawiska dość powszechnego związanego z delegowaniem kompetencji i uprawnień regulacyjnych przez instytucje państwowe na specjalnie w tym celu tworzone wyspecjalizowane jednostki[2]. Podobieństwa między poziomem krajowym a unijnym w odniesieniu do agencyfikacji nie dotyczą tylko procesu tworzenia agencji, ale wskazują na pewną generalną prawidłowość dotyczącą autonomizacji tego typu jednostek.

[2] T. Christensen, P. Lægreid, *Regulatory Reforms and Agencification*, Stein Rokkan Centre for Social Studies, Working Paper 2005, nr 6, s. 1-42, [on-line] http://uni.no/media/manual_upload/114_N06-05_Christensten-Laegreid.pdf (dostęp: 12.07.2017).

1. Wprowadzenie do problematyki agencji UE

1.1. Perspektywa teoretyczno-metodologiczna

W badaniach nad agencjami najczęściej wykorzystywanym instrumentem dla wyjaśniania relacji między agencjami a ich otoczeniem jest **teoria mocodawca – agent** (ang. *Principal – Agent Theory*, PAT). W tym ujęciu teoretycznym zwraca się uwagę na motywacje, jakie stoją za państwami (lub innymi podmiotami) – patronami, które tworzą agentów. Do najczęstszych należą: chęć obniżenia kosztów, dostęp do wiedzy eksperckiej, a także przeniesienie rozstrzygania pewnych sporów poza ścisłe centrum decyzyjne[3]. Warunkiem osiągnięcia powyższych efektów jest neutralność agenta. W centrum tej teorii znajduje się zagadnienie delegowania kompetencji, uprawnień czy zadań. Przy aplikacji tej teorii do badań nad agencjami UE należy w pierwszej kolejności określić podmioty. O ile wiadomo, że agencje są „agentami", o tyle kwestia ustalenia, kim są mocodawcy jest już bardziej złożona. Generalnie można założyć, że mocodawcą jest ten, kto ma kompetencje i decyduje się je powierzyć (delegować) na wybrany lub stworzony przez siebie podmiot. W ramach systemu europejskiego, rozumianego jako wielopoziomowy układ, na który składają się państwa członkowskie oraz instytucje unijne, można wskazać na delegowanie pierwotne, którego dokonują państwa przekazując wykonywanie części swoich kompetencji suwerennych na utworzone przez siebie instytucje, ale coraz częściej można zaobserwować zjawisko delegowania wtórnego, które to oznacza, że instytucje przekazują dalej część kompetencji im powierzonych. Tutaj rodzi się zasadnicze pytanie o legalność tego typu delegacji. Na poziomie UE kwestia ta była przedmiotem orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Meroni, w sprawie Romano i orzeczenia z 2014 r. w sprawie ESMA[4]. Trybunał Sprawiedliwości UE (TSUE / TS) określił warunki generalne delegowania wtórnego, aczkolwiek należy zauważyć ewolucję stanowiska TS w tej kwestii. Kolejnym ważnym elementem wynikającym z teorii PAT przy omawianiu zjawiska agencyfikacji UE jest zwrócenie uwagi na korzyści, jakie może osiągnąć cały system z zastosowania modelu delegowania. Oprócz zwiększenia efektywności i obniżenia kosztów, istotna jest także

[3] J. Ruszkowski, *Zastosowanie teorii PAT do analizy wielopoziomowego zarządzania w UE*, „Studia Europejskie" 2008, nr 4, s. 121.

[4] Przytoczone tutaj doktryny i ich wpływ na kształtowanie agencji są omówione w dalszej części opracowania.

możliwość przezwyciężenia partykularyzmów[5]. W przypadku systemu europejskiego partykularyzmy mogą objawiać się na dwóch poziomach. Po pierwsze, mogą to być rozbieżne interesy państw członkowskich, a po drugie, rozbieżne interesy instytucji unijnych. Co ważne, pojawia się także trzecia kategoria, a mianowicie krzyżowanie się interesów i rozbieżności pomiędzy pierwszą i drugą grupą[6]. W tak skomplikowanym układzie agencje, traktowane jako niezależne i obiektywne co do zasady podmioty, stanowią szansę na złagodzenie wielu z tych konfliktów. To rodzi jednak poważne zagrożenia, które niejako systemowo są wpisane w samą teorię PAT, a które dotyczą nierównowagi informacyjnej. Agencje jako podmioty wyspecjalizowane, dysponują szeroką wiedzą z zakresu powierzonych im kompetencji. W sytuacji, gdy zbiorowy mocodawca (państwa członkowskie i instytucje UE) mają rozbieżne interesy, wówczas pojawia się pole do wykorzystania tego konfliktu przez agencje na swoją korzyść i przykładowo powiększenia swoich kompetencji. Jak pisze Janusz Ruszkowski: „Im bardziej kraje członkowskie (zbiorowy mocodawca) nie potrafią porozumieć się w danej sprawie, tym łatwiej agent (np. agencja wykonawcza w UE) rozwija swoją własną politykę, autonomizuje się i wymyka spod kontroli mocodawcy"[7]. To z kolei prowadzi do następnego założenia teorii PAT, mianowicie określenia warunków kontroli agencji przez mocodawców. W relacjach instytucje UE – agencje warunki te są zawarte w rozporządzeniach powołujących agencje[8]. Przedstawione powyżej podstawowe założenia teorii PAT okazują się być niezwykle przydatne podczas analizy systemu agencji Unii Europejskiej, jednak nie są jedyną perspektywą teoretyczną, przez którą można badać fenomen agencji i agencyfikacji.

Warto rozważyć kwestie funkcjonowania agencji przez pryzmat **teorii europeizacji**. Sam termin europeizacja doczekał się licznych definicji. Jedną z pierwszych prób opisania tego fenomenu podjął Robert Ladrech, który w 1994 r. określił europeizację jako „proces stopniowej reorientacji kierunku i kształtu polityki do tego stopnia, że

[5] J. Ruszkowski, *Zastosowanie teorii PAT...*, op. cit., s. 123.

[6] Sam proces decyzyjny w UE łączy w sobie elementy współpracy międzyrządowej i ponadnarodowej. Powoduje to możliwość pojawienia się szeregu sytuacji konfliktowych, które mogą wystąpić na linii „państwo / grupa państw – państwo / grupa państw", „instytucja UE – instytucja UE" lub „państwo / grupa państw – instytucja UE". Paradoksalnie, możliwość zaistnienia aż tak wielu sytuacji konfliktowych, skłania poszczególne podmioty do prowadzenia polityki kompromisowej, gdyż każdy podmiot ma określone interesy, których realizacja jest uzależniona od woli pozostałych, a zatem nie opłaca się, w sensie politycznym, prezentować zbyt twardej strategii negocjacyjnej, ponieważ w innej sytuacji partnerzy mogą zastosować taką samą politykę i wówczas żadna kwestia nie zostanie rozwiązana, a sama integracja europejska stanie się jedynie ideą pozbawioną realnego sensu. Konsensualne podejście w procesie decyzyjnym w UE sprawia, że możliwe staje się osiągnięcie modelu negocjacyjnego określanego jako *„win – win"*, co oznacza, że finalnie wszystkie podmioty uczestniczące w negocjacjach są usatysfakcjonowane, a decyzje podjęte w ten sposób nie budzą kontrowersji i mogą być adaptowane do krajowych porządków prawnych. Więcej na temat procesu podejmowania decyzji zob.: S. Hix, *System polityczny Unii Europejskiej*, tłum. A. Komasa, Warszawa 2010, s. 104-145.

[7] J. Ruszkowski, *Zastosowanie teorii PAT...*, op. cit., s. 127.

[8] Więcej na temat nierównowagi informacyjnej i możliwości sprawowania kontroli przez mocodawcę nad agentem zob.: J.R. Stempień, *Use of the „Principal-Agent" model in the process of investigating and analyzing representative democratic systems*, „Przegląd Socjologiczny" 2012, nr 4, s. 101-103.

dynamika polityczna i gospodarcza Wspólnot staje się częścią logiki organizacyjnej polityki krajowej i jej kształtowania"[9]. Z kolei włoski badacz Claudio Radaelli uznał, że „Europeizacja odnosi się do procesów (a) budowania (b) dyfuzji i (c) instytucjonalizacji formalnych i nieformalnych reguł, procedur, paradygmatów polityki, stylów, »sposobów robienia rzeczy« i wspólnych przekonań i norm, które są po raz pierwszy zdefiniowane i skonsolidowane w procesie podejmowania decyzji w UE, a następnie włączone w logikę dyskursu krajowego, tożsamości, struktur politycznych i polityk publicznych"[10]. W tym ujęciu ważnym elementem procesu europeizacji jawią się być agencje unijne jako podmioty, które przygotowują pewne rozwiązania, ale także dokonują „dyfuzji" reguł i sposobów zarządzania politykami na różnych poziomach i w różnych wymiarach integracji europejskiej.

Z biegiem lat pojawiać się zaczęły kolejne definicje europeizacji, a z czasem także typologie dostrzegające różnice między różnymi aspektami tego zjawiska. Jedną z ciekawszych definicji przedstawił w 2010 r. prekursor badań nad europeizacją, czyli wspomniany wcześniej Ladrech, który stwierdził, że „Europeizacja jest rozumiana jako zmiana w obrębie państwa członkowskiego, którego logika działania jest związana z unijną polityką i procesem decyzyjnym. Głównym problemem każdej agendy badawczej europeizacji jest zatem ustalenie związku przyczynowego, a tym samym sprawdzenie wpływu UE na zmiany na poziomie krajowym"[11]. Postępująca agencyfikacja Unii Europejskiej w znaczący sposób przyczynia się do zmian w zarządzaniu politykami na poziomie państw członkowskich poprzez ustanawianie przez agencje wspólnych standardów i procedur. Z kolei Johan P. Olsen, w wymownie zatytułowanym artykule „Wiele twarzy europeizacji" (*The Many Faces of Europeanization*), zwraca uwagę na jej wieloaspektowość. Wskazuje, że należy ją rozpatrywać na kilku płaszczyznach: centralnej, rozumianej jako ponadnarodowa penetracja krajowych systemów rządzenia i zachodzących w nich procesów przystosowawczych; rozwoju instytucji na poziomie europejskim; tworzeniu politycznego projektu integracji europejskiej; zmian poza granicami UE mających miejsce w procesie rozszerzenia geograficznego Unii; przenoszenia form organizacji politycznej do państw i innych organizacji[12]. W ten sposób łączy europeizację rozumianą jako proces wewnętrznych dostosowań w ramach Unii Europejskiej z podejściem zewnętrznym, nakierowanym na tworzenie pewnych wzorów norm, wartości oraz modeli instytucjonalnych charakterystycznych dla samej Unii i jej państw członkowskich, a przyjmowanych, lub nawet szerzej – socjalizowanych, przez państwa lub całe organizacje współpracujące z Unią. Sieciowość agencji jest jednym z elemen-

[9] R. Ladrech, *Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France*, „Journal of Common Market Studies" 1994, vol. 32, Nr. 1, s. 17.

[10] C. Radaelli, *The Europeanization of Public Policy*, [w:] K. Featherstone, C. Radaelli (red.), *The Politics of Europeanization*, Oxford 2003, s. 30.

[11] R. Ladrech, *Europeanization and National Politics*, Basingstoke 2010, s. 2.

[12] J.P. Olsen, *The Many Faces of Europeanization*, „Journal of Common Market Studies" 2002, vol. 40, Nr. 5, s. 921-952.

tów europeizowania otoczenia Unii Europejskiej. Współpraca agencji UE z ich odpowiednikami z państw trzecich wpływa nie tylko na możliwość wspólnego rozwiązywania pojawiających się problemów, np. w zakresie ochrony środowiska, ale także pozwala na transfer unijnych norm i wartości w sposób oddolny[13], dzięki czemu UE buduje swój wizerunek i umacnia pozycję „mocarstwa normatywnego"[14].

Europeizację można podzielić na dwa zasadnicze podtypy: wewnętrzną, czyli tworzenie i rozprzestrzenianie w ramach Unii pewnych norm i zachowań wśród państw członkowskich (oraz podmiotów działających na ich terytorium) oraz zewnętrzną, polegającą na przyjmowaniu tychże norm i zachowań przez państwa i podmioty trzecie[15].

Biorąc pod uwagę mechanizmy decyzyjne w ramach systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej, można wskazać, że w pierwszym przypadku to same państwa członkowskie są autorami rozwiązań, które następnie są przez nie przyjmowane. W drugim przypadku sytuacja jest odmienna. Państwa trzecie decydują się na adaptację pewnych rozwiązań, na przyjęcie których nie miały wpływu.

Uzupełnieniem rozważań nad zjawiskiem europeizacji może być koncepcja Jamesa Caporaso, który wskazuje, że europeizacja implikuje zmianę zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim, a więc zachodzić może europeizacja: odgórna (ang. *top-down*) bądź oddolna (ang. *bottom-up*)[16]. W tym modelu wyraźnie widać wzajemne wpływy między uczestnikami procesu europeizacji, a posługując się cybernetycznym modelem systemu politycznego Davida Eastona[17], można opisać tę sytuację jako sprzężenie zwrotne będące efektem swoistej konwersji wewnątrzsystemowej zachodzącej w ramach Unii Europejskiej. W tym kontekście agencje uczestniczą zarówno w jednym, jak i w drugim wymiarze – po pierwsze, same podlegają procesowi permanentnej europeizacji, gdyż muszą stosować się do norm i zasad oraz prawa Unii, a po drugie, są kreatorami pewnych rozwiązań, w tym norm i zasad, które można nazwać wtórnymi (zależnymi od pierwotnych – czyli zapisanych w prawie pierwotnym), które następnie podlegają dyfuzji i są przyjmowane i stosowane przez inne podmioty.

Zaprezentowane powyżej rozważania definicyjno-teoretyczne dotyczące europeizacji koncentrują się wokół procesu integracji europejskiej, sprowadzając to zjawisko do relacji wewnątrzunijnych. W ostatnich latach pojawił się postulat, aby rozgraniczyć pojęcie europeizacji, która może mieć szerszy kontekst, od procesu dostosowawczego

---

[13] A. Dumała, *Udział państw partnerskich objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa w agencjach i programach wewnętrznych Unii Europejskiej*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe" 2009, nr 4(VI), passim.

[14] Zob.: I. Manners, *Normative power Europe: A Contradiction in Terms?*, „Journal of Common Market Studies" 2002, Nr. 40(2), s. 235-258; D. Milczarek, *Rola międzynarodowa Unii Europejskiej jako „mocarstwa niewojskowego"*, „Studia Europejskie" 2003, nr 1, s. 45.

[15] U. Beck, E. Grande, *Europa kosmopolityczna: społeczeństwo i polityka w drugiej nowoczesności*, Warszawa 2009, s. 38.

[16] J. Caporaso, *The Three Worlds of Regional Integration Theory*, [w:] P. Graziano, M.P. Vink (red.), *Europeanization: New Research Agenda*, Houndmills Basingstoke 2007, s. 27.

[17] D. Easton, *The Political System an Inquiry into the State of Political Science*, New York 1953, passim.

związanego z adaptacją norm i wartości unijnych. W tym kontekście pojawił się nowy termin, dla określenia zawężonego do UE użycia pojęcia europeizacji, a mianowicie UE-izacja. Trine Flockhart zauważa, że pojęcie europeizacji, jest powszechnie stosowane do określenia relacji w ramach Unii Europejskiej, gdy tymczasem, jej zdaniem, europeizacja powinna być rozumiana dużo szerzej – jako proces historyczny i socjologiczny dotyczący norm i wartości europejskich w szerokim kontekście, także kulturowym, a nie tylko będących pochodną integracji europejskiej. Proponuje ona zatem, by, dla zawężonego do UE opisu rzeczywistości, stosować termin UE-izacja i w ten sposób wprowadzić jasne rozgraniczenie między dwoma fenomenami, które choć w wielu punktach są zbieżne, to wykazują jednak szereg cech odmiennych[18]. Rozróżnienie to jest trafne także w przypadku analizy kręgów oddziaływania agencji. Działania skierowane bezpośrednio do „wewnątrz" Unii, czyli podmiotów działających na terytorium UE, będą przykładem UE-izacji, natomiast współpraca z podmiotami zewnętrznymi jest przykładem europeizacji w ujęciu socjologicznym, a także normatywnym.

Przedstawione perspektywy teoretyczne nie wykluczają się, a co więcej, skompilowanie ich pozwala na szersze ujęcie badanego zjawiska. Od strony metodologicznej badanie agencji umożliwia zastosowanie klasycznych metod charakterystycznych dla nauk o polityce, w tym metody historycznej, dla opisania genezy i ewolucji agencji, metody komparatystycznej, dla porównywania poszczególnych agencji, ich zadań i funkcji, metody decyzyjnej, która pozwala badać interakcje między agencjami a instytucjami UE, czy wreszcie metody systemowej, która ukazuje agencje w kontekście całego systemu instytucjonalnego UE. W niniejszym opracowaniu szerokie zastosowanie znalazła także metoda instytucjonalno-prawna. Dzięki analizie zawartości dokumentów źródłowych (aktów prawa UE) możliwe było przedstawienie zadań agencji oraz ich relacji z innymi podmiotami.

1.2. Typologie agencji UE

Wielość agencji UE, a także funkcji, które wypełniają, powoduje, że można je typologizować na podstawie różnych kryteriów. Typologie agencji można tworzyć w oparciu o różne kryteria. Co więcej, w obrębie niektórych typologii można dokonywać dalszych podziałów agencji tworząc podtypologie. Należy zaznaczyć, że wszelkie typologie, w tym agencji, spełniają rolę pomocniczą przy opisywaniu oraz porównywaniu badanego fenomenu, nie mają jednak charakteru zamkniętego i mogą podlegać modyfikacjom oraz być tworzone z uwagi na podejście badawcze reprezentowane przez ich autora. Dodatkowo należy podkreślić, że część typologii ma charakter zawężający i nie uwzględnia wszystkich agencji. Przykładem takiego zestawienia może być typologia

[18] T. Flockhart, *Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space*, „Journal of Common Market Studies" 2010, vol. 48, Nr. 4, s. 787-810.

dzieląca agencje z uwagi na cel działania oraz podmioty, do których ich działania są skierowane. Na podstawie tak ujętego kryterium można podzielić agencje na regulacyjne i wykonawcze. Cechą agencji pierwszego typu jest wykonywanie zadań związanych przede wszystkim z zarządzaniem w ramach rynku wewnętrznego. Jak pisze Andrzej Dumała było to efektem „rezygnacji rządów z zarządzania kolejnymi obszarami polityk redystrybucyjnych"[19]. Dotychczasowe zadania i kompetencje w tym względzie zostały przejęte przez agencje. Proces ten był zauważalny zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. Cechą agencji regulacyjnych jest także ich rozproszenie geograficzne, stąd mowa również o agencjach zdecentralizowanych. Z kolei agencje wykonawcze, ustanowione przy Komisji Europejskiej, mają po pierwsze, charakter scentralizowany, co oznacza, że ich siedziby znajdują się w ścisłym centrum decyzyjnym Unii Europejskiej – w Brukseli lub Luksemburgu; po drugie, sprawują one funkcję usługodawczą na rzecz Komisji, a ponadto to właśnie Komisja decyduje o ich misji. Ich zadaniem jest bowiem zarządzanie określonymi (także w ujęciu czasowym) programami unijnymi, za które, co do zasady, odpowiada Komisja.

Można także przyjąć kryterium przedmiotu oddziaływania poszczególnych agencji. Taką typologię proponuje Konstanty A. Wojtaszczyk wyróżniając agencje zajmujące się obszarami polityk unijnych, następnie agencje odpowiadające za współpracę w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony oraz agencje działające w obszarze przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości[20]. Bazując z kolei na kryterium funkcjonalnym agencje UE dzielą się na trzy kategorie: agencje zajmujące się gromadzeniem, przetwarzaniem i dystrybucją informacji, agencje świadczące usługi na rzecz innych podmiotów, w tym usługi eksperckie, pomagające podejmować skomplikowane decyzje oraz agencje mające uprawnienia decyzyjne (ograniczone i poddane kontroli) w zakresie implementacji polityk unijnych[21].

Xénophon A. Yataganas, w opracowaniu dotyczącym delegacji uprawnień regulacyjnych w Unii Europejskiej, wymienia cztery kategorie agencji unijnych. Pierwsza kategoria obejmuje agencje, których zadaniem jest działanie na rzecz prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Kolejną kategorię stanowią tzw. agencje obserwacyjne, których głównym zadaniem jest zbieranie informacji, często w powiązaniu z partnerami (sieci agencji). Trzecia kategoria zawiera agencje umożliwiające i promujące dialog społeczny między ściśle określonymi grupami społecznymi, np. pracodawcami i pracobiorcami oraz reprezentantami rządów państw członkowskich i Unii.

[19] A. Dumała, *Agencje w systemie Unii Europejskiej*, [w:] A. Dumała (red.), *Agencje Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 6.

[20] K.A. Wojtaszczyk, *Agencje w systemie Unii Europejskiej. Typologia oraz podstawy teoretyczno-metodologiczne prowadzenia badań*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 12.

[21] M. Górka, *Agencje*, [w:] J. Barcz, M. Górka, *System instytucjonalny Unii Europejskiej*, Warszawa 2009, s. 120.

Ostatnia kategoria obejmuje agencje wykonawcze, powiązane ściśle z Komisją Europejską i wykonujące zadania na rzecz tej instytucji[22].

Swoistą typologią, opartą o kryterium chronologiczne, jest wyróżnianie tzw. generacji agencji. To kryterium zostało odrębnie przedstawione w części opracowania poświęconej rozwojowi agencji regulacyjnych w UE.

W niniejszym opracowaniu podzielono agencje zgodnie z typologią przyjętą przez UE[23], która wyróżnia: agencje zdecentralizowane, agencje w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, agencje Euratomu oraz agencje wykonawcze. Cechy poszczególnych typów agencji zostały omówione w dalszej części opracowania.

1.3. Zadania agencji UE

Wielość agencji, a także ich ciągła ewolucja w systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej sprawiają, że również ich zadania oraz funkcje, które wypełniają, można badać bardziej pod kątem pewnego procesu aniżeli określać je w kategoriach stanu. Co więcej, każda z agencji ma określone swoje własne szczegółowe zadania przypisane jej w akcie konstytuującym. Podejmując jednak próbę uporządkowania ogólnych zadań, a następnie określenia generalnych funkcji agencji warto odnieść się do badań nad samym fenomenem agencji, nie zawężając pola tylko do obszaru Unii Europejskiej. Początków tworzenia niezależnych organów administracji publicznej należy szukać w Stanach Zjednoczonych. To tam właśnie od końca XIX wieku tworzone były agencje, których zadaniem miała być specjalizacja i wyłączenie pewnych sfer regulacji spod wymogów bieżącej polityki[24]. Proces agencyfikacji w Europie przybrał na sile w drugiej połowie XX wieku. Jak wskazuje A. Dumała, wiązało się to ze wzrostem znaczenia polityk redystrybucyjnych w poszczególnych państwach i koniecznością przeniesienia procesu zarządzania nimi na niezależnych aktorów[25]. Następstwem tego zjawiska było w sposób oczywisty zastosowanie tego modelu na poziomie wspólnotowym. Co ciekawe, w modelu amerykańskim, podobnie jak w unijnym, agencje nie mają podstawy konstytucyjnej (w przypadku UE traktatowej). Ważne jest również zasygnalizowanie odmienności poziomu niezależności agencji w amerykańskim i europejskim modelu. Agencje amerykańskie cechują się dużo większą autonomią, w tym także decyzyjną, i czasem bywają nazywane „czwartą gałęzią rządu", niż te działające w Europie, co w dużej mierze wynika z różnic systemowych[26]. Dodatkowo elementem odróżniającym

22 X.A. Yataganas, *Delegation of regulatory authority in the European Union. The relevance of the American model of independent agencies*, Jean Monnet Working Paper 3/01, s. 24-25, https://jeanmonnetprogram.org/archive/papers/01/010301.html (dostęp: 12.08.2017).

23 *Rodzaje agencji*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies_pl#rodzaje_agencji (dostęp: 12.08.2017).

24 M. Swora, *Aktualne tendencje w zakresie tworzenia agencji w Unii Europejskiej – administracja europejska* in statu nascendi, Warszawa 2006, s. 3.

25 A. Dumała, *Agencje...*, op. cit., s. 6.

26 Ibidem, s. 20.

agencje amerykańskie od europejskich jest zakres ich zadań i funkcji. Agencje amerykańskie mają często charakter dużo bardziej uniwersalny[27]. W systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej agencje pojawiły się z powodów pragmatycznych, a ich rozwój i ewolucja były w dużej mierze podyktowane tym właśnie kryterium.

Określenie zadań i funkcji agencji UE zależne jest od przyjętej perspektywy badawczej. Jak podkreśla Konstanty A. Wojtaszczyk: „Ocena dotychczasowego stanu badań wskazuje, że klasyczne teorie integracji europejskiej subnarodowej (federalizm, funkcjonalizm, neofunkcjonalizm) i międzyrządowej (klasyczne podejście międzyrządowe, teoria komunikacji) są niewystarczające do badań różnych aspektów funkcjonowania unijnych agencji"[28]. Pogląd ten, w świetle potęgującego się zjawiska agencyfikacji UE, jest uzasadniony. Agencje, tworzone na przestrzeni dziesięcioleci, mają przypisane zróżnicowane zadania, a z nich z kolei wynikają odmienne funkcje, które wypełniają. Mimo tych zastrzeżeń metodologicznych można sformułować ogólny katalog funkcji, które wypełniają agencje. Analizując funkcje agencji należy określić również pole ich działania. W pierwszym okresie tworzenia agencji ich naturalnym środowiskiem był system instytucjonalny Wspólnot Europejskich. Z czasem, wraz z pogłębieniem integracji, zwłaszcza utworzeniem rynku wewnętrznego, pojawiły się nowe podmioty, z którymi agencje współpracują. To znacząco poszerzyło pole działania agencji, które zaczęły nawiązywać bliższą współpracę z partnerami społecznymi, np. związkami pracodawców oraz pracobiorców, a także rozmaitymi organizacjami pozarządowymi. Kolejną ważną grupą interesariuszy agencji są firmy i przedsiębiorstwa działające na rynku unijnym. W końcu agencje zaczęły współpracować również z partnerami zewnętrznymi, w tym w szczególności z licznymi organizacjami międzynarodowymi, które w zakresie swoich kompetencji mają podobne zadania jak agencje unijne. Zakreślone w ten sposób pole działania agencji powoduje, że również ich zadania i funkcje należy rozpatrywać w tym kontekście.

Kolejnym ważnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę przy analizie funkcji agencji jest ich związek z Komisją Europejską i innymi instytucjami unijnymi polegający na dostarczaniu danych i informacji, co z jednej strony samo w sobie jest jedną z funkcji, lecz implikuje także kolejną, związaną z uniezależnieniem Komisji, a w każdym razie zapewnieniem jej szerszego kontekstu, dla działań różnych grup interesu i lobbystów. Zjawisko lobbyingu na poziomie Unii Europejskiej jest zagadnieniem szerokim i bardzo skomplikowanym, a sama Unia, w szczególności zaś Komisja i Parlament Europejski, podjęły działania mające na celu określenie ram działalności lobbystów, próbując samo zjawisko uczynić transparentnym i wyeliminować podejrzenia o nadużycia w tym obszarze. W tym kontekście szczególnie ważne jest, aby informacje,

[27] C. Scott, *Agencies for European Regulatory Governance: A Regimes Approach*, 2005, s. 4, http://researchrepository.ucd.ie/bitstream/handle/10197/6750/AgenciesForEuropeanRegulatoryGovernance.pdf;sequence=2 (dostęp: 12.07.2017).

[28] K.A. Wojtaszczyk, op. cit., s. 19.

które służą za podstawę podejmowania działań przez Unię były weryfikowalne w obiektywny sposób i temu właśnie służą agencje.

Funkcje agencji Unii Europejskiej różnią się między sobą, co wynika z ich odmiennych kompetencji i zadań. Niemniej można wyróżnić kilka podstawowych funkcji, charakterystycznych, jeśli nie dla wszystkich, to dla zdecydowanej większości agencji unijnych[29].

Po pierwsze, agencje wspierają instytucje UE, w szczególności KE, w zakresie administrowania i zarządzania rynkiem wewnętrznym. Dzisiaj rynek wewnętrzny to już nie tylko cztery swobody (przepływu towarów, usług, kapitału i pracowników), ale szereg powiązanych z nimi strukturalnie polityk. Komisja Europejska dysponująca swoim własnym aparatem administracyjnym wspomaga się agencjami w zakresie dostępu do rzetelnych i sprawdzonych danych. Wiele agencji unijnych nie poprzestaje jednak tylko na gromadzeniu informacji, lecz podejmuje się również ich opracowania. Na tej podstawie powstają ekspertyzy i raporty, które umożliwiają Komisji realizację jej zadań, w tym projektowanie i wdrażanie w życie polityk unijnych. Nie bez znaczenia jest wprowadzanie przez agencje nowych tematów i zagadnień do agendy działań Komisji. W ten sposób agencje przyczyniają się do rozwoju całej integracji europejskiej.

Po drugie, agencje wypełniają funkcje kontrolne. W tym obszarze niektóre agencje zajmują się także oceną ryzyka, kontrolując powierzone im dziedziny pod względem bezpieczeństwa dopuszczanych produktów czy usług. Z kolei czysta funkcja kontrolna polega na monitorowaniu i sprawdzaniu, czy odpowiednie podmioty dostosowują się do unijnych regulacji oraz czy wypełniają określone prawem unijnym normy i realizują nałożone na nie zobowiązania.

Po trzecie, agencje wypełniają funkcję ogniw pośredniczących. W tym kontekście agencje stanowią istotny element łączący administrację na poziomie unijnym z aparatem administracyjnym na poziomie krajowym przyczyniając się do sprawniejszego przepływu informacji. W kontekście integracji europejskiej ma to ogromne znaczenie, ponieważ pozwala na wypracowanie wspólnego podejścia do złożonych zjawisk w skali całej Unii Europejskiej, a także identyfikowanie nowych problemów, które początkowo mogą występować tylko w części państw członkowskich, ale z czasem mogą stać się wyzwaniami dla całej Wspólnoty. Agencje są także polem wymiany doświadczeń, tym cenniejszym, że skupiającym w dużej mierze ekspertów. Oderwanie procesu decyzyjnego, przynajmniej w fazie projektowania polityki, od politycznych zobowiązań przyczynia się do wypracowania optymalnych rozwiązań. Innym wymiarem „pośredniczenia" agencji jest ich udział w angażowaniu w opracowywanie rozwiązań podmiotów z tzw. trzeciego sektora (społeczeństwa obywatelskiego) oraz bardzo zróżnicowanych grup interesów. W ten sposób agencje, mimo iż same nie posiadają bezpośredniej legitymacji swojej działalności, a także często ich funkcjonowanie jako podmiotów powo-

[29] A. Dumała, *Agencje...*, op. cit., s. 21-25.

ływanych w ramach delegowania wtórnego bywa poddawane krytyce, mogą przyczyniać się do wypełniania tzw. luki demokratycznej w UE, poprzez przeprowadzane konsultacje i umożliwienie obywatelom Unii pośredniego wpływania na proces decyzyjny.

Po czwarte, agencje stanowią swoiste wsparcie miękkich instrumentów polityki zewnętrznej Unii Europejskiej. Większość agencji rozwija współpracę z licznymi organizacjami czy agendami międzynarodowymi przyczyniając się w ten sposób do wymiany informacji w ujęciu globalnym. Dzięki temu możliwe jest identyfikowanie i rozwiązywanie problemów w skali nie tylko europejskiej, ale często dużo szerszej. Wpływa to również na budowanie wizerunku Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej jako aktywnego podmiotu oraz zwiększa zakres oddziaływania zasad i wartości unijnych na zewnątrz. W pracach agencji często biorą udział państwa kandydujące do UE oraz objęte europejską polityką sąsiedztwa. Zwłaszcza druga grupa państw ma znaczenie strategiczne z punktu widzenia interesów UE, ponieważ pozwala na tworzenie przestrzeni bezpieczeństwa w bezpośrednim otoczeniu Unii.

Ciekawą typologię funkcji agencji UE przedstawia Marta Witkowska, określając je na podstawie udziału i wpływu na proces decyzyjny[30]. W swojej analizie wspomniana autorka rozpatruje funkcje agencji w kontekście nowego modelu rządzenia w Unii określonego przez Komisję Europejską w białej księdze zatytułowanej „Europejskie rządzenie" z 25 lipca z 2001 r.[31] W dokumencie zwrócono uwagę na konieczność przybliżenia instytucji unijnych do obywateli, czemu ma służyć pięć zasad dobrego zarządzania: otwartość, uczestnictwo, rozliczalność, efektywność oraz spójność. W tym kontekście Witkowska wyróżnia następujące funkcje agencji: regulacyjną, doradczo-ekspercką, mediacyjną, agregacji i artykulacji interesów, zabezpieczającą, adaptacyjną oraz innowacyjną[32]. Taki podział, mimo iż odmienny od ujęcia zaprezentowanego powyżej, zakłada podobne zadania agencji w systemie instytucjonalnym. Niewątpliwą zaletą tej typologii jest ukazanie agencji w ujęciu dynamicznym.

Na zakończenie warto przedstawić typologię funkcji agencji zaproponowaną przez Komisję Europejską w 2008 r. Należy jednak zaznaczyć, że jest to zestawienie odnoszące się wprawdzie do największej grupy agencji, czyli regulacyjnych, niemniej nie może być uznane za wyczerpujące. Komisja zaznaczyła, że wiele agencji wypełnia jednocześnie wiele funkcji, ale biorąc pod uwagę „środek ciężkości", podzieliła agencje z uwagi na ich funkcje na następujące kategorie: agencje podejmujące indywidualne decyzje, prawnie wiążące osoby trzecie; agencje pomagające bezpośrednio Komisji i – w odpowiednich przypadkach – państwom członkowskim, świadcząc usługi doradztwa technicznego lub naukowego lub sporządzając sprawozdania z kontroli; agencje odpowie-

[30] M. Witkowska, *Wymiar funkcjonalny działania agencji, komitetów i innych jednostek organizacyjnych w systemie Unii Europejskiej*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), op. cit., s. 85.

[31] Communication from the Commission of 25 July 2001 „European governance – A white paper", COM(2001) 428 final, Dz.U. UE C 287 z 12.10.2001, s. 1-29.

[32] M. Witkowska, op. cit., s. 123-126.

dzialne za działania operacyjne; agencje odpowiedzialne za gromadzenie, analizę i przekazywanie obiektywnych, rzetelnych i przystępnie sformułowanych informacji lub za nawiązywanie kontaktów; agencje świadczące usługi na rzecz innych agencji i instytucji[33].

Reasumując wątek funkcji wypełnianych przez agencje można postawić tezę, że jest jedna zasadnicza funkcja, którą realizują wszystkie agencje, a mianowicie funkcja usługodawcza, gdzie głównym beneficjentem jest Komisja Europejska, choć oczywiście mogą to być także pozostałe instytucje UE oraz państwa członkowskie czy inne podmioty, takie jak przedsiębiorstwa działające w określonych sektorach.

1.4. Rola Trybunału Sprawiedliwości UE w kształtowaniu pozycji agencji w systemie instytucjonalnym UE

W kontekście funkcjonowania agencji UE warto zwrócić uwagę na doktrynę Meroni. Mimo iż od wydania wyroku w sprawie *Meroni v Wysoka Władza EWWiS* minęło blisko 60 lat, to założenia sformułowane wówczas dotyczące kwestii delegowania uprawnień wyznaczały i po dziś dzień nadal wyznaczają ramy i granice przekazywania uprawnień przez podmioty unijne w trybie pozatraktatowym. W sprawie Meroni rozpatrywane były kompetencje tzw. agencji brukselskich, a zatem podmiotów zupełnie zewnętrznych wobec Wspólnot, niemniej wytyczne Trybunału Sprawiedliwości odnoszą się do delegowania uprawnień innym podmiotom, nie wskazując w tym względzie ograniczeń. Z doktryny Meroni wynikają następujące ograniczenia dla podmiotów delegujących: po pierwsze, nie można przekazać więcej uprawnień niż samemu się posiada; po drugie, można delegować tylko uprawnienia wykonawcze; po trzecie, nie można delegować uprawnień o charakterze dyskrecjonalnym; po czwarte, delegowane uprawnienia muszą mieć jasną podstawę prawną i muszą podlegać kontroli sądowej; po piąte, instytucja delegująca musi mieć prawo kontroli podmiotu, któremu delegowała wykonywanie uprawnień[34]. Orzeczenie w sprawie Meroni, choć nakładało szereg ograniczeń, to nie zablokowało całkowicie możliwości tworzenia agencji. Kluczowym punktem orzeczenia TS była chęć zagwarantowania zasady równowagi instytucjonalnej[35], która wynika i ściśle wiąże się z zasadą autonomii kompetencyjnej. Jak pisze Janusz Ruszkowski: „Doktryna Meroni w międzyczasie zaktualizowała się i uelastyczniła pod

---

[33] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Przyszłość agencji europejskich, 11.3.2008, KOM(2008) 135 wersja ostateczna, s. 8, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0135&from=PL (dostęp: 12.07.2017).

[34] Case 9-56, 1958, *Judgment of the Court of 13 June 1958. Meroni & Co., Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority of the European Coal and Steel Community*, s. 135-155.

[35] Zasada równowagi instytucjonalnej nie ma bezpośredniej podstawy traktatowej. Niemniej stanowi jedną z naczelnych zasad systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej. W dużej mierze zasada ta została wypracowana przez Trybunał Sprawiedliwości i była przez niego potwierdzana w kolejnych orzeczeniach. Zob.: J. Maliszewska-Nienartowicz, *System instytucjonalny i prawny Unii Europejskiej*, Toruń 2010, s. 61-62.

wpływem rozwoju nauk prawnych i realiów wspólnotowego zarządzania"[36]. Co więcej, pojawiły się również wątpliwości związane z terminologią – czy przyznanie uprawnień oznacza to samo co przekazanie uprawnień? Uznano, że uprawnienia są przyznane traktatowo poszczególnym instytucjom, które następnie, na podstawie dokumentów prawa wtórnego, mogą je przekazywać innym podmiotom[37]. W ten sposób ominięto jedno z zasadniczych zastrzeżeń, które pojawiło się w orzeczeniu w sprawie Meroni. Otworzyło to drogę do tworzenia agencji na podstawie prawa wtórnego, przy zachowaniu pozostałych obwarowań wynikających z orzeczenia. Uznano, że Komisja może dokonywać delegacji uprawnień, jeśli nie narusza to zasady równowagi i jeśli przekazane kompetencje dotyczą przygotowania lub wykonania decyzji, a zatem nie mają charakteru dyskrecjonalnego[38].

Orzeczenie w sprawie Meroni jest często przywoływane w literaturze i powszechnie kojarzone z ograniczeniami, jakie obowiązują instytucje Unii w zakresie delegowania uprawnień. Nie jest to natomiast jedyne orzeczenie TS, które należy mieć na uwadze rozważając kwestie związane z agencjami i ich uprawnieniami. W 1981 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał wyrok w sprawie Romano[39]. Trybunał rozpatrywał wniosek prejudycjalny dotyczący wykładni i ważności decyzji nr 101 Komisji Administracyjnej Wspólnot Europejskich ds. Zabezpieczenia Społecznego Pracowników Migrujących, ustanowionej na podstawie rozporządzenia z 1972 r. W orzeczeniu Trybunał uznał, że Rada nie może upoważnić Komisji Administracyjnej do przyjmowania aktów mających moc prawną. Jak wskazuje M. Chamon, orzeczenie w sprawie Romano ma duże większe znaczenie niż orzeczenie w sprawie Meroni dla ram funkcjonowania unijnych agencji[40]. Po pierwsze, orzeczenie w sprawie Meroni zapadło na podstawie przepisów traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (TEWWiS), natomiast orzeczenie w sprawie Romano zostało wydane w oparciu o traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (TEWG). Po drugie, orzeczenie w sprawie Meroni dotyczyło delegacji uprawnień przez Wysoką Władzę, gdy tymczasem orzeczenie w sprawie Romano dotyczyło uprawnień delegowanych przez Radę. Po trzecie, najważniejsze, przedmiotem orzeczenia w sprawie Meroni były agencje prywatne (brukselskie) utworzone i działające na podstawie prawa prywatnego (belgijskiego), podczas gdy w sprawie Romano rzecz dotyczyła organu utworzonego na podstawie prawa wtórnego[41].

[36] J. Ruszkowski, *Struktura wielopoziomowego zarządzania w Unii Europejskiej*, [w:] J. Ruszkowski, L. Wojnicz (red.), *Multi-governance w Unii Europejskiej*, Szczecin-Warszawa 2013, s. 50.

[37] X.A. Yataganas, op. cit., s. 29. Autor dodatkowo zauważa, że literalne stosowanie orzeczenia w sprawie Meroni spowodowałoby zablokowanie ewolucji systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej.

[38] J. Ruszkowski, *Struktura…*, op. cit., s. 50.

[39] Case 98/80, 1981, *Judgment of the Court (First Chamber) of 14 May 1981. Giuseppe Romano v Institut national d'assurance maladie-invalidité. Reference for a preliminary ruling: Tribunal du travail de Bruxelles – Belgium. Social security – Applicable exchange rate*, s. 1242-1259.

[40] M. Chamon, *EU Agencies between Meroni and Romano or the Devil and the Deep Blue Sea*, „Common Market Law Review" 2011, Nr. 48, s. 1060.

[41] Ibidem, s. 1058-1060.

Z tych powodów, poddając analizie funkcjonowanie agencji w systemie instytucjonalnym Unii, należy brać pod uwagę oba orzeczenia. Pierwsze z nich formułuje ogólne wytyczne odnoszące się do delegowania uprawnień, drugie z kolei oddaje kontekst funkcjonowania dzisiejszych agencji regulacyjnych (zdecentralizowanych). W 2001 r. Służba Prawna Komisji przedstawiła nową interpretację doktryny Meroni, która w zasadzie eliminowała większość ograniczeń w toku tworzenia agencji. Jak pisze Andrzej Dumała, dało to możliwość tworzenia nowych agencji i pozwoliło Komisji lepiej wypełniać powierzone jej zadania regulacyjne[42]. Otworzyło to drogę do dalszego rozwoju systemu agencji Unii Europejskiej bez konieczności wprowadzania zmian w prawie pierwotnym.

Po raz kolejny kwestia agencji i ich uprawnień stała się przedmiotem postępowania przed Trybunałem w 2014 r., kiedy zostało wydane orzeczenie w sprawie z powództwa Wielkiej Brytanii przeciwko Parlamentowi i Radzie w związku z uprawnieniami przyznanymi, na podstawie rozporządzenia z 2012 r. w sprawie krótkiej sprzedaży i wybranych aspektów dotyczących swapów ryzyka kredytowego[43], utworzonemu w 2011 r. Europejskiemu Urzędowi Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Wielka Brytania w swoim wniosku powoływała się zarówno na doktrynę Meroni, jak i doktrynę Romano, argumentując, że prawodawcy unijni naruszyli zasadę ograniczeń delegowania kompetencji oraz że rzeczona agencja może ustanawiać środki o zasięgu ogólnym mające charakter normatywny. Ponadto podniesiono zarzut, że doszło do naruszenia zasady równowagi instytucjonalnej poprzez „Naruszenie przesłanek ustanowionych przez orzecznictwo Trybunału w zakresie przekazania uprawnień agencjom"[44]. Zarzuty podnoszone przez Wielką Brytanię zostały w całości przez Trybunał odrzucone[45]. Niemniej warto odnieść się do opinii rzecznika generalnego Nilla Jääskinena w tej sprawie, który wskazał na nowy kontekst prawno-traktatowy funkcjonowania agencji po wejściu w życie traktatu lizbońskiego. Zaznaczył on, że „(...) ewolucja prawa konstytucyjnego Unii, która nastąpiła na mocy traktatu z Lizbony, zadośćuczyniła podstawowym obawom, z którymi Trybunał miał do czynienia w sprawach Meroni i Romano, a mianowicie brakowi traktatowych kryteriów przyznania i przekazywania uprawnień mających zapewnić poszanowanie równowagi instytucjonalnej, a także próżni w zakresie kontroli sądowej prawnie wiążących aktów agencji"[46].

---

42 A. Dumała, *Europejski Urząd Bezpieczeństwa Żywności (European Food Safety Authority, EFSA)*, [w:] A. Dumała (red.), op. cit., s. 257.

43 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 236/2012 z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie krótkiej sprzedaży i wybranych aspektów dotyczących swapów ryzyka kredytowego, Dz. U. UE L 86 z 24.03.2012, s. 1-24.

44 Sprawa C-270/12, *Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 22 stycznia 2014 r. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej*, Dz.U. UE C 84 z 22.03.2014 r., s. 4.

45 Ibidem.

46 Sprawa C-270/12, *Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej. Opinia rzecznika generalnego Niila Jääskinena przedstawiona w dniu 12 września 2013 r.*, s. 23.

2. Agencje regulacyjne w systemie instytucjonalnym UE. Geneza, typologia i rozwój

Powstanie i rozwój agencji regulacyjnych były ściśle powiązane z poszerzającym się zakresem działań Wspólnot Europejskich. Rozwój integracji europejskiej i utworzenie jednolitego rynku wewnętrznego spowodował wzmocnienie wymiaru ponadnarodowego[47]. W sensie instytucjonalnym emanacją ponadnarodowości w systemie instytucjonalnym UE jest Komisja Europejska, która odpowiada przede wszystkim za wykonywanie polityk wspólnotowych. Z czasem Komisja zmuszona była do poszukiwania zewnętrznych podmiotów, które wspomagałyby jej działania, przynajmniej w zakresie dostarczania i opracowywania informacji, a także monitorowania wdrażania przez określone podmioty zadań wytyczonych przez Wspólnoty. J. Ruszkowski pisząc o delegowaniu wtórnym w zarządzaniu ponadnarodowym zaznacza, że „Powoływanie agencji w UE jest nieuniknione, bowiem odzwierciedla potrzebę utworzenia wspólnotowych regulatorów, a regulacja jest immanentną cechą zarządzania ponadnarodowego i stopniowo pokonuje narodowe granice, po to, aby zyskać wymiar paneuropejski"[48].

1) Generacje agencji zdecentralizowanych

Z uwagi na czas powstania, agencje można podzielić na cztery generacje. Pierwsze agencje typu regulacyjnego powstały w 1975 r. Pierwszą z nich było Europejskie Centrum Rozwoju i Szkolenia Zawodowego z siedzibą w Berlinie Zachodnim[49], odpowiedzialne za wymianę informacji i doświadczeń oraz organizowanie kursów i szkoleń. Druga agencja to Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy z siedzibą w Irlandii[50], której głównym celem miało być „rozpowszechnianie wiedzy" na temat rozwoju i poprawy warunków życia, a także działania edukacyjno-szkoleniowe. Zakres zadań tych pierwszych agencji nie był imponujący, niemniej stanowiły one krok w kierunku, wówczas jeszcze nie agencyfikacji, ale z pewnością profesjonalizacji pro-

[47] UE jest organizacją międzynarodową o pewnych cechach ponadnarodowych. Połączenie tych dwóch modeli integracji sprawia trudności definicyjne, z tego względu można mówić o UE jako organizacji *sui generis*, gdzie zarówno państwa członkowskie jak i instytucje ponadnarodowe mają swoje kompetencje.

[48] J. Ruszkowski, *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej*, Warszawa 2010, s. 319.

[49] W 1995 r. siedzibę agencji przeniesiono do Salonik.

[50] W rozporządzeniu nie określono konkretnego miasta. Później rząd Irlandii zdecydował o lokalizacji agencji w Dublinie.

cesu podejmowania decyzji. Obie agencje wspomagały Komisję dostarczając wiedzy eksperckiej i jednocześnie będąc łącznikiem między poziomem narodowym – państw, na poziomie których identyfikowano zasadnicze problemy, a ponadnarodowym – Komisji, gdzie ustalano wspólne podejście. Druga połowa lat 70. i pierwsze lata dekady lat 80. XX wieku przyniosły spowolnienie procesu integracji europejskiej, co było spowodowane przedłużającym się kryzysem gospodarczym i w konsekwencji skoncentrowaniem się państw na sprawach wewnętrznych. Okres ten bywa określany mianem „eurosklerozy"[51], co trafnie oddaje klimat tego okresu. Brak woli politycznej oraz konieczność zajęcia się kwestiami gospodarczymi spowodowały, że nie podjęto w tamtym czasie prób tworzenia nowych agencji.

Agencje drugiej generacji były tworzone w pierwszej połowie lat 90. XX wieku. Zakres ich działalności i kompetencji był szerszy niż tych z pierwszej generacji. Kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju agencji unijnych miała Decyzja podjęta za wspólnym porozumieniem między przedstawicielami rządów państw członkowskich podczas spotkania na szczeblu szefów państw i rządów w sprawie lokalizacji siedzib niektórych organów i służb Wspólnot Europejskich oraz Europolu z 29 października 1993 r.[52] Określono w niej siedziby siedmiu agencji – tych, które już istniały od początku lat 90.[53], ale także tych, których powstanie dopiero przewidywano[54]. Utworzenie szeregu nowych agencji było odpowiedzią na nowe wyzwania, przed którymi stanęła Unia w związku z postępującą liberalizacją przepływu towarów, usług, kapitału i ludzi. Dodatkowo zaczęły pojawiać się problemy o charakterze transnarodowym (np. zorganizowana przestępczość) lub o charakterze ogólnym, mającym wpływ na wszystkie państwa członkowskie (np. zanieczyszczenie środowiska naturalnego). Co więcej, w obliczu perspektywy kolejnego rozszerzenia Unii o nowe państwa członkowskie i wzrastającej krytyki zbytniej centralizacji procesu decyzyjnego na poziomie unijnym, decyzja, aby siedziby kolejnych agencji były lokowane w różnych państwach wydawała się logiczna, choć nie do końca pragmatyczna. Agencje, których zadaniem jest wspieranie w różnych aspektach instytucji, przede wszystkim zaś Komisji, są rozproszone geograficznie, co może powodować zakłócenia w procesie komunikacji. Dodatkowe zagrożenie, jakie jest związane z rozlokowaniem agencji w różnych państwach, to możliwość ich zbytniej autonomiza-

[51] J. J. Węc, *Spór o kształt instytucjonalny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej 1950-2005*, Kraków 2006, s. 158-162.

[52] Decyzja podjęta za wspólnym porozumieniem między przedstawicielami rządów państw członkowskich podczas spotkania na szczeblu szefów państw i rządów w sprawie lokalizacji siedzib niektórych organów i służb wspólnot europejskich oraz Europolu z 29 października 1993 r., Dz.U. UE C 323 z 30.11.1993, s. 229-233.

[53] Europejska Agencja Ochrony Środowiska, siedziba w Kopenhadze; Europejska Fundacja Kształcenia, siedziba w Turynie; Biuro ds. Inspekcji i Kontroli Weterynaryjnej i Zdrowia Roślin, siedziba w Irlandii; Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, siedziba w Lizbonie; Europejska Agencja ds. Oceny Produktów Leczniczych, siedziba w Londynie.

[54] Agencji ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, siedziba w Hiszpanii; Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego, siedziba w Hiszpanii. Dodatkowo, Decyzja określała siedziby Europejskiego Instytutu Walutowego, który następnie został przekształcony w Europejski Bank Centralny (Frankfurt nad Menem) oraz Europolu, który wówczas nie miał statusu agencji UE (Haga).

cji względem Komisji, która powinna sprawować nad nimi nadzór. Rozwiązania prawno-instytucjonalne ograniczają tę ewentualność.

Tworzenie kolejnych agencji związane było z konsolidacją rynku wewnętrznego oraz kolejnym rozszerzeniem. Do tej grupy zaliczane są agencje, które powstały w okresie od drugiej połowy lat 90. do 2005 r. Ramy czasowe wyznaczone są z jednej strony przez wcześniej wymienioną decyzję z 29 października 1993 r., która wymieniała konkretne agencje (drugiej generacji), a z drugiej strony projekt porozumienia międzyinstytucjonalnego przedstawiony przez Komisję w sprawie europejskich agencji regulacyjnych, którego celem było uporządkowanie zasad ich tworzenia, funkcjonowania i kontroli[55]. I choć ostatecznie nie doszło do zawarcia porozumienia[56], to sam projekt stał się wyznacznikiem, na podstawie którego powstawały kolejne agencje, które można określić mianem agencji czwartej generacji. Dał też asumpt do dalszych prac i generalnej oceny dotychczasowego modelu funkcjonowania agencji.

2) „Nowe podejście"

Po upadku projektu porozumienia międzyinstytucjonalnego z 2005 r., Komisja po trzech latach powróciła do pomysłu uregulowania funkcjonowania agencji. W 2008 r. przedstawiony został komunikat Komisji do Parlamentu i Rady zatytułowany „Przyszłość agencji europejskich"[57]. José Manuel Barroso, ówczesny przewodniczący Komisji, powiedział przy tej okazji: „Nadszedł czas na ponowne otwarcie dyskusji na temat roli agencji i usług, jakie świadczą na rzecz UE. Agencje europejskie dowiodły swojego znaczenia; istnieją jednak nierozwiązane kwestie zarządzania, którymi powinny zająć się wspólnie wszystkie trzy instytucje. Dzięki spójnej strategii politycznej w podejściu do agencji można przyczynić się do zwiększenia przejrzystości i skuteczności tego ważnego elementu mechanizmu instytucyjnego UE"[58]. We wprowadzeniu do komunikatu zaznaczono, że podczas tworzenia kolejnych agencji „zabrakło szerszej wizji ich miejsca w Unii"[59], co utrudniło ich pracę i skuteczność. Komisja podkreśliła, że celem nowych regulacji w odniesieniu do agencji nie jest ich ujednolicenie, gdyż to, z uwagi na ich zróżnicowany charakter i zadania, jest nie tylko niemożliwe, ale wręcz jest niewskazane. Należy zatem dążyć do znalezienia równowagi między różnorodnością agencji a ujednoliceniem zasad ich funkcjonowania w kontekście całego systemu instytucjonalnego Unii. W dokumencie wskazano kilka obszarów, które powinny być w przyszłości uregulowane. Pierwszym z nich było określenie modelu zadań agencji. Zazna-

---

[55] Interinstitutional Agreement on the operating framework for the European regulatory agencies. Draft, COM (2005) 59 final, 25.02.2005, s. 1-24.

[56] *Komisja dąży do wspólnego podejścia w kwestii przyszłego zarządzania agencjami europejskimi*, Portal Unii Europejskiej, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-419_pl.htm (dostęp: 12.07.2017).

[57] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Przyszłość agencji europejskich, KOM (2008) 135 wersja ostateczna, 11.03.2008, s. 1-11.

[58] *Komisja dąży…*, op. cit.

[59] Komunikat Komisji do…, op. cit., s. 2.

czono, że nie jest możliwa pełna unifikacja w tym zakresie, jednak podjęto się pogrupowania agencji ze względu na ich główne funkcje. W ten sposób wyróżniono cztery podstawowe kategorie agencji: podejmujące indywidualne decyzje, które są prawnie wiążące dla osób trzecich; wspomagające Komisję, a także inne podmioty w zakresie usług doradczych i eksperckich; prowadzące działania operacyjne; gromadzące i opracowujące dane na rzecz innych podmiotów[60].

Ważnym punktem w komunikacie są kwestie związane z większym nadzorem nad agencjami, w tym w aspekcie finansowym i zarządzania zasobami, co można powiązać także ze zwróceniem uwagi, że agencje powinny koncentrować się na swojej podstawowej działalności. Kolejny punkt dotyczy uregulowania relacji agencji z instytucjami UE, w tym z Radą i Parlamentem. Odniesiono się też do kwestii lepszego planowania i prognozowania skutków powstania agencji przed jej formalnym powołaniem oraz opracowanie standardów w zakresie rozwiązania agencji. Na zakończenie podkreślono potrzebę wzmocnienia strategii komunikacyjnej agencji, tak by ich działania były lepiej rozpoznawalne i zrozumiałe dla obywateli Unii[61]. W ten sposób rozpoczęła się nowa debata na temat roli i zadań agencji. W marcu 2009 r. powołana została międzyinstytucjonalna grupa robocza, w skład której weszli przedstawiciele Komisji, Rady i Parlamentu[62]. W efekcie prac grupy powstał dokument zatytułowany „Wspólne oświadczenie Parlamentu Europejskiego, Rady UE i Komisji Europejskiej w sprawie zdecentralizowanych agencji" przyjęty 19 lipca 2012 r. Zaznaczono w nim, że „Agencje powoływano jedną po drugiej i nie kierowano się przy tym żadną ogólną wizją ich roli i miejsca w Unii"[63]. Oświadczenie skierowane jest zasadniczo do trzech grup podmiotów, które, wspólnym wysiłkiem, mają doprowadzić do uregulowania statusu i pozycji agencji. Pierwszą kategorię stanowią instytucje Unii odpowiedzialne za tworzenie agencji, a zatem Komisja, która występuje z wnioskiem o powołanie agencji oraz Rada i Parlament, które formalnie, za pomocą rozporządzenia, powołują agencje do życia. Drugą grupę stanowią same agencje, do których instytucje UE apelują o zwiększenie efektywności ich działalności. Trzecią kategorią są państwa członkowskie, których zadaniem ma być stworzenie optymalnych warunków dla działalności agencji. W załączniku do wspólnego oświadczenia znalazły się szczegółowe zalecenia, których wdrożenie ma przynieść korzyści wszystkim zainteresowanym podmiotom, przede wszystkim agencjom, ale także tym, które korzystają z prac agencji, czyli instytucjom UE oraz państwom członkowskim. Sformułowano łącznie 66 zaleceń podzielonych na pięć katego-

[60] Ibidem, s. 8.

[61] Ibidem, s. 8-9.

[62] N. Kohtamäki, *Autonomia instytucjonalna urzędów regulacyjnych Unii Europejskiej: przykład Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego*, „internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny" 2016, nr 2(5), s. 58.

[63] *Wspólne oświadczenie Parlamentu Europejskiego, Rady UE i Komisji Europejskiej w sprawie zdecentralizowanych agencji*, s. 1, Portal Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/joint_statement_and_common_approach_2012_pl.pdf (dostęp: 12.07.2017).

rii. Pierwsza kategoria to: Rola i pozycja agencji w unijnej strukturze instytucjonalnej. Jednym z założeń w tej kategorii jest ujednolicenie nazewnictwa. Wszystkie agencje powinny mieć w swojej nazwie określenie „agencja Unii Europejskiej". Dotychczasowa praktyka w tym względzie była bardzo zróżnicowana. W oficjalnych nazwach agencji występują określenia: urząd, biuro, fundacja, co może prowadzić do nieporozumień i błędnego identyfikowania tych podmiotów. Inne kwestie w tym punkcie dotyczą tworzenia, możliwości łączenia oraz wygaśnięcia agencji oraz określenia siedziby i obowiązków państwa przyjmującego. Druga kategoria to: Struktura agencji i kierowanie nimi. Punkt ten odnosi się do głównych organów kierowniczych agencji – zarządu i dyrektora oraz innych organów, które mogą być powoływane w zależności od specyfiki poszczególnych agencji. Trzecia kategoria to: Działalność agencji. W tym zakresie odniesiono się do racjonalizacji funkcjonowania agencji, m.in. możliwości łączenia mniejszych agencji, tak by lepiej wykorzystać dostępne zasoby. Ważnym punktem jest także zwrócenie uwagi na konieczność wymiany informacji i formułowania strategii komunikacyjnych w zakresie współpracy międzynarodowej w przypadku agencji, które takową prowadzą. Czwarta kategoria to: Planowanie działań i zasobów. Agencje powinny przygotowywać roczne plany działań według ujednoliconego modelu, które podlegałyby opiniowaniu przez Komisję. Wieloletnie plany działań dodatkowo miałyby być przedstawiane Parlamentowi. Także zarządzanie zasobami ludzkimi (polityka kadrowa) i finansowymi powinno być w miarę możliwości ujednolicone i przejrzyste. Piąta kategoria to: Rozliczalność, kontrole i przejrzystość oraz stosunki z zainteresowanymi stronami. Zaznaczono, że sprawozdawczość agencji musi być ujednolicona (z możliwymi pewnymi odstępstwami wynikającymi ze specyfiki agencji) i zharmonizowane. Agencje mają podlegać audytowi wewnętrznemu i zewnętrznemu. Ważnym postanowieniem jest wprowadzenie oceny agencji, która ma być przeprowadzana co pięć lat. Dodatkowo, co druga ocena ma być powiązana z klauzulą wygaśnięcia / przeglądu agencji, co ma prowadzić do bardziej zracjonalizowanego systemu agencji, gdzie przy braku zakładanych efektów lub braku dalszego uzasadnienia działalności agencji można by było podjąć decyzję o jej likwidacji. Wskazano także na potrzebę lepszej komunikacji ze strony agencji ze środowiskiem zewnętrznym, np. poprzez lepiej prowadzone strony internetowe w możliwie szerokiej gamie oficjalnych języków UE. *Novum* w podejściu do agencji jest wprowadzenie systemu alarmowania / ostrzegania. Ma on polegać na możliwości wstrzymania podjęcia przez zarząd agencji decyzji, jeśli Komisja uzna, że jest ona sprzeczna z prawem unijnym, celami polityki Unii lub przekracza mandat agencji. Jeśli zarząd zignoruje zastrzeżenia Komisji, wówczas poinformuje ona o tym fakcie Parlament i Radę, aby ostatecznie wszystkie trzy instytucje mogły zareagować. Ostatni punkt odnosi się do wzmocnienia kompetencji Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (fr. *L'Office européen de lutte antifraude*, OLAF) wobec agencji, aby zapobiegać korupcji i innym nagannym praktykom.

Należy zaznaczyć, że wspólne oświadczenie nie ma charakteru wiążącego, lecz stanowi wyraz dobrej woli i otwartości trzech instytucji, aby uporządkować kwestie związane z funkcjonowaniem agencji zdecentralizowanych.

Następnym krokiem Komisji było opracowanie mapy drogowej wdrażania wspólnego podejścia do agencji zdecentralizowanych[64]. Dokument został przyjęty w grudniu 2012 r. Zawiera szczegółowy plan działań, które powinny być podjęte, aby zrealizować założenia przyjęte we wspólnym oświadczeniu. Mapa drogowa określa instrumenty, za pomocą których Komisja chce osiągnąć cele wspólnego podejścia. Konkretne działania, łącznie 90, wraz z przypisaniem ról poszczególnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację (Komisja, Parlament, Rada, Rada Europejska (jeden przypadek), państwa członkowskie, agencje) oraz planowany harmonogram zostały sporządzone w postaci tabeli.

W pierwszej kolejności Komisja planuje zaproponować zmiany w aktach prawnych powołujących agencje, tak by dostosować je do wymogów sformułowanych we wspólnym oświadczeniu. Następnie rewizji i zmianom mają ulec inne regulacje, w tym regulamin pracowniczy, a także ramowe rozporządzenie finansowe. Dodatkowo Komisja chce wzmocnienia pozycji i roli swoich przedstawicieli w zarządach agencji, tak by możliwe było stosowanie systemu alarmowania / ostrzegania.

3) Ocena „nowego podejścia"

Komisja, która jest odpowiedzialna za wdrażanie wspólnego podejścia, przygotowała dotychczas dwa raporty. Oba dokumenty mają analogiczną strukturę. Komisja przedstawia w nich: postępy w zakresie wdrażania mapy drogowej, zmiany aktów założycielskich, roli przedstawicieli Komisji w zarządach agencji. Pierwszy raport został opublikowany w grudniu 2013 r. i zawierał wstępną ocenę postępów prac określonych w mapie drogowej[65]. Z uwagi na krótki czas, który upłynął od sformułowania założeń, pierwszy raport był stosunkowo lakoniczny i poruszał niewiele kwestii. Komisja opracowała zasady, które powinny być brane pod uwagę przy tworzeniu nowych agencji, a także stworzyła wytyczne dla porozumień w sprawie siedzib agencji. Komisja przedstawiła także propozycje zmian w aktach założycielskich siedmiu agencji, dostosowując je do wymogów określonych we wspólnym podejściu. Jedną z ważniejszych propozycji zgłoszonych przez Komisję był pomysł połączenia CEPOL z Europolem. Na podstawie analizy zadań obu agencji uznano, że takie rozwiązanie przyczyni się do bardziej racjonalnego zarządzania zasobami finansowymi i ludzkimi. Wniosek w tej sprawie został jednak odrzucony przez Radę i Parlament, zachowując dotychczasowy status obu agencji.

64 *Roadmap on the follow-up to the Common Approach on EU decentralised agencies*, Portal Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/2012-12-18_roadmap_on_the_follow_up_to_the_common_approach_on_eu_decentralised_agencies_en.pdf, passim (dostęp: 12.07.2017).

65 *Commission progress report on the implementation of the Common Approach (2013), passim*, Portal Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/2013-12-10_progress_report_on_the_implementation_of_the_common_approach_en.pdf (dostęp: 12.07.2017).

Drugie sprawozdanie zostało przedstawione przez Komisję 24 kwietnia 2015 r.[66] Komisja raportuje w nim o opracowaniu wzoru rocznego skonsolidowanego sprawozdania z działalności agencji. Agencje będą zobowiązane przedstawić ten dokument po raz pierwszy za rok budżetowy 2017 r. W odniesieniu do racjonalizacji wykorzystania przez agencje zasobów finansowych i ludzkich Komisja podjęła szereg działań, w tym dotyczących świadczenia przez agencje usług, wsparcia w dziedzinie zamówień publicznych czy wsparcia w zakresie certyfikacji sprawozdań finansowych. Jednym z istotniejszych punktów ujętych w raporcie jest zapowiedź ograniczenia liczby pracowników[67]. Komisja wydała także wytyczne w sprawie wskaźników wyników osiąganych przez agencje, tak by dzięki temu narzędziu możliwe było bardziej obiektywne i rzetelne ocenianie dyrektorów wykonawczych i udzielanie agencjom absolutorium. W punkcie dotyczącym zmian w aktach założycielskich agencji, Komisja zwróciła uwagę na brak woli politycznej przy zmianach dotyczących wdrażania wspólnego podejścia, zwłaszcza w zakresie roli i składu struktur zarządzających agencjami. Wskazuje to na niespójność działań instytucji unijnych w odniesieniu do reformowania systemu agencji zdecentralizowanych. Niemniej, Komisja podkreśla swoją determinację, aby kontynuować prace nad pełnym wdrożeniem zasad określonych we wspólnym podejściu i uszczegółowionych w mapie drogowej[68].

2.1. Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (Agency for the Cooperation of Energy Regulators, ACER)

1) Geneza i podstawa prawna

Od początku lat 2000. instytucje Unii podejmowały szereg działań legislacyjnych mających na celu stworzenie ram dla rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ziemnego, a także sieci transgranicznej wymiany energii elektrycznej. W 2003 r. wszedł w życie tzw. drugi pakiet energetyczny[69]. W tym samym roku Komisja powołała do

[66] Sprawozdanie Komisji. Sprawozdanie z postępów w zakresie wdrażania wspólnego podejścia do zdecentralizowanych agencji UE, COM (2015) 179 final, 24.4.2015, s. 1-9.

[67] Jest to założenie ogólne odnoszące się do wszystkich instytucji, organów i agencji UE. W wieloletnich ramach finansowych na lata 2014-2020 zobowiązano się do ograniczenia liczby pracowników o 5 % do 2018 r.

[68] Sprawozdanie Komisji. Sprawozdanie…, op. cit., s. 9.

[69] W skład drugiego pakietu energetycznego wchodziły następujące dokumenty: Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej, uchylająca dyrektywę 96/92/WE, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003, s. 37-67; Dyrektywa 2003/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego, uchylającą dyrektywę 98/30/WE, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003, s. 230-251; Rozporządzenie (WE) nr 1228/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie warunków do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003, s. 175-184.

życia Europejską Grupę Organów Nadzoru ds. Energii Elektrycznej i Gazu (*European Regulators' Group for Electricity and Gas*, ERGAG)[70]. W skład Grupy wchodzili przedstawiciele krajowych organów regulacyjnych energii elektrycznej i gazu oraz przedstawiciel Komisji[71]. Zadaniem Grupy było ułatwienie koordynacji prac krajowych regulatorów energii oraz współpraca z Komisją.

10 stycznia 2007 r. Komisja Europejska przedstawiła komunikat zatytułowany „Europejska polityka energetyczna"[72], w którym przedstawiła wyzwania stojące przed Unią w związku z rosnącym zapotrzebowaniem na surowce energetyczne, co powoduje konieczność importu oraz wzrost cen, a także prowadzi do uzależnienia od polityki państw trzecich. W dokumencie stwierdzono, że Unia musi „działać wspólnie, aby zapewnić sobie trwałe, bezpieczne i konkurencyjne dostawy energii", a także, że „Nowa europejska polityka energetyczna musi być ambitna, konkurencyjna i długofalowa; musi też być korzystna dla wszystkich Europejczyków"[73]. Wskazano również na potrzebę wzmocnienia unijnych ram prawnych w zakresie polityki energetycznej. W lipcu 2009 r. przyjęty został trzeci pakiet energetyczny, w skład którego weszły trzy rozporządzenia i dwie dyrektywy[74]. Jeden z dokumentów – rozporządzenie nr 713/2009 dotyczyło powołania do życia Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki[75]. Określa ono skład, zakres kompetencji oraz strukturę Agencji. Zakres zadań Agencji został poszerzony na podstawie dwóch kolejnych rozporządzeń – w 2011 r. rozporządzenia nr 1227/2011 w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (REMIT) oraz w 2013 r. rozporządzenia nr 347/2013 w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej. Siedziba Agencji znajduje się w Lublanie. Agencja rozpoczęła działalność w 2011 r.

2) Zadania

Zadania Agencji można podzielić na pięć kategorii: zadania ogólne, zadania dotyczące współpracy operatorów systemów przesyłowych, zadania w odniesieniu do krajowych organów regulacyjnych, zadania w odniesieniu do warunków dostępu do infrastruktury transgranicznej oraz warunków jej bezpieczeństwa eksploatacyjnego, inne zadania.

---

[70] Decyzja (2003/796/WE) Komisji z dnia 11 listopada 2003 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Organu Nadzoru Energii Elektrycznej i Gazu, Dz.U. UE L 296 z 14.11.2003, s. 255-256.

[71] Ibidem, s. 256.

[72] Komunikat Komisji do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego, Europejska polityka energetyczna, Bruksela, dnia 10.1.2007 KOM (2007) 1 wersja ostateczna, s. 1-32, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0001&from=PL (dostęp: 12.07.2017).

[73] Ibidem, s. 3.

[74] Strona internetowa Urzędu Regulacji Energetyki, https://www.ure.gov.pl/pl/urzad/wspolpraca-miedzynarod/trzeci-pakiet-energety/4942,Akty-prawne.html (dostęp: 12.07.2017).

[75] Rozporządzenie Parlamenty Europejskiego i Rady (WE) nr 713/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009, s. 1-14.

Do zadań ogólnych należy przede wszystkim przedstawianie instytucjom unijnym – Radzie, Parlamentowi i Komisji, opinii lub zaleceń we wszelkich sprawach, w których Agencja posiada kompetencje. Może to robić na wniosek zainteresowanej instytucji lub z własnej inicjatywy. Druga kategoria zadań związana jest z kompetencjami w odniesieniu do europejskich sieci operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej (ENTSO-E) i gazu (ENTSO-G)[76]. Przede wszystkim monitoruje wdrażanie planów rozwoju sieci, a także ma wpływ na kodeksy sieci, dzięki czemu kontroluje ich zgodność z prawem Unii. W odniesieniu do krajowych organów regulacyjnych Agencja przede wszystkim tworzy przestrzeń do współpracy między nimi oraz ma prawo oceniać tę współpracę i przedstawiać Komisji projekty zaleceń. Ma też prawo sama wydawać zalecenia, tak by wspomóc uczestników rynku w dzieleniu się dobrymi praktykami. W zakresie współpracy transgranicznej i bezpieczeństwa eksploatacyjnego Agencja nie wyręcza krajowych organów regulacyjnych, a jedynie włącza się w sytuacji, gdy nie mogą one dojść do porozumienia w ciągu sześciu miesięcy od przedłożenia sprawy lub gdy krajowe organy zwrócą się z odpowiednim wnioskiem w tej sprawie do Agencji. W kategorii inne zadania mieszczą się wszelkie kwestie, które nie zostały enumeratywnie wymienione w rozporządzeniu, ale są zgodne z celami, do których Agencja została stworzona. Bardzo ważnym zadaniem Agencji, z punktu widzenia interesów konsumentów, jest monitorowanie krajowych rynków energii elektrycznej i gazu, w tym cen detalicznych, dostępu do sieci czy dostępu do energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Poważne rozszerzenie uprawnień Agencji nastąpiło na podstawie rozporządzenia REMIT. Agencja uzyskała prawo monitorowania hurtowych rynków energii, tak by zapobiegać szkodliwym i nielegalnym praktykom.

Agencja wydaje opinie i zalecenia, które mogą być skierowane do operatorów systemów przesyłowych, krajowych organów regulacyjnych oraz instytucji Unii – Rady, Parlamentu i Komisji, może także podejmować indywidualne decyzje. Dodatkowo ACER przedstawia Komisji niewiążące wytyczne ramowe w sprawach zawiązanych z dostępem do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i dostępem do sieci przesyłowych gazu.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna ACER składa się z następujących organów: rady administracyjnej, rady organów regulacyjnych, dyrektora i komisji odwoławczej.

Rada administracyjna składa się z dziewięciu członków, z których każdy ma zastępcę. Komisja i Parlament powołują po dwóch członków i ich zastępców, natomiast pozo-

[76] Sieci powstały na podstawie trzeciego pakietu energetycznego: ENTSO-E na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1228/2003, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009, s. 15-35; ENTSO-G na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1775/2005, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009, s. 36-54.

stałych pięciu członków i ich zastępców powołuje Rada. Kadencja członków i ich zastępców wynosi cztery lata i jest jednokrotnie odnawialna. Członków rady obowiązuje zasada neutralności i obiektywizmu. Nie mogą oni przyjmować ani zwracać się o instrukcje. Do zadań rady należą m.in. kompetencje nominacyjne. Powołuje formalnie członków rady organów regulacyjnych, a po konsultacji z nimi powołuje dyrektora, oraz oficjalnie powołuje członków komisji odwoławczej. Pełni także funkcje planistyczne – przyjmuje zarówno roczny jak i wieloletni program prac Agencji. Rada ma również uprawnienia budżetowe – sporządza preliminarz dochodów i wydatków oraz sporządza budżet Agencji, który staje się budżetem ostatecznym po zatwierdzeniu budżetu ogólnego UE.

W skład rady organów regulacyjnych wchodzą wysocy rangą przedstawiciele krajowych organów regulacyjnych – po jednym członku i jednym zastępcy z każdego kraju. Skład rady uzupełnia przedstawiciel Komisji, ale bez prawa głosu. Głównym zadaniem rady jest wspieranie dyrektora, poprzez wydawanie opinii oraz wskazówek.

Dyrektor Agencji jest wybierany przez radę administracyjną po pozytywnym zaopiniowaniu kandydatury przez radę organów regulacyjnych na pięcioletnią kadencję[77]. Do zadań dyrektora należy wykonanie rocznego programu prac oraz administrowanie i zarządzanie Agencją, a także reprezentowanie jej w relacjach z podmiotami zewnętrznymi.

Komisja odwoławcza składa się z sześciu członków i takiej samej liczby ich zastępców. Są oni powoływani przez Komisję Europejską na okres pięciu lat, a ich kadencja jest odnawialna. Członkowie komisji są rekrutowani spośród osób „posiadających odpowiednie doświadczenie w sektorze energetycznym"[78]. Do zadań komisji należy rozpatrywanie odwołań osób fizycznych lub prawnych od decyzji podjętych przez Agencję. Z kolei od rozstrzygnięć komisji, lub Agencji, jeśli komisja nie jest w danej sprawie kompetentna, przysługuje odwołanie do Sądu i Trybunału Sprawiedliwości.

W połowie 2016 r. Agencja zatrudniała 92 osoby[79]. Zasadniczym źródłem dochodów Agencji są środki przekazywane jej z budżetu ogólnego Unii, które wynoszą blisko 20 mln euro rocznie[80]. Dodatkowo Agencja może pozyskiwać środki z dobrowolnych

[77] Rozporządzenie nr 713/2009 przewiduje bardzo nietypowe rozwiązanie – na dziewięć miesięcy przed upływem kadencji dyrektora, powoływany jest niezależny ekspert, który ocenia dorobek dyrektora i Agencji. Na podstawie tej oceny rada administracyjna na wniosek Komisji i po uzyskaniu pozytywnej opinii rady organów regulacyjnych może przedłużyć kadencję dyrektora o maksymalnie trzy lata, jeśli jest to uzasadnione zadaniami Agencji (art. 16 ust 4). Rozporządzenie nr 713/2009…, op. cit., s. 9.

[78] Ibidem, art. 18 ust. 1, s. 10.

[79] *Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Programming Document 2018 – 2020*, s. 127, http://www.acer.europa.eu/en/The_agency/Mission_and_Objectives/Documents/ACER%20Programming%20Document%202018-September2017-Final.pdf (dostęp: 30.09.2017).

[80] Budżet ACER w ostatnich latach został powiększony. Jeszcze w 2015 r. wynosił on nieco ponad 11 mln euro. Por.: *Agency for the Cooperation of Energy Regulators Work Programme 2016*, http://www.acer.europa.eu/en/the_agency/mission_and_objectives/documents/acer%20work%20programme%202016%20-%2030%20september%202015%20-%20final.pdf, s. 107-109 (dostęp: 12.07.2017); *.ACER Annual Activity Report for the year 2015*, s. 79, http://www.acer.europa.eu/official_documents/acts_of_the_agency/publication/acer%20annual%20activity%20report%20for%20the%20year%202015.pdf (dostęp: 12.07.2017).

wpłat państw członkowskich, w tym od organów regulacyjnych, a także z zapisów czy darowizn. W ten sposób Agencja pozyskuje niewielkie kwoty nieprzekraczające kilku tysięcy euro w skali roku[81].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Rozporządzenie nr 713/2009 przewiduje także możliwość uczestniczenia w pracach Agencji przez państwa trzecie, które na podstawie stosownych umów zgodzą się na przyjęcie i stosowanie prawa unijnego w dziedzinie energii, a także środowiska czy konkurencji, jeśli będzie to mieć związek z energetyką. Dotychczas żadne państwo trzecie nie podjęło współpracy w ramach Agencji. Najbliższe osiągnięcia tego celu są Norwegia i Szwajcaria[82]. W 2015 r. podpisany został list intencyjny w sprawie współpracy w zakresie wymiany doświadczeń i informacji ze Stanami Zjednoczonymi[83]. Rozwijana jest także współpraca ze Wspólnotą Energetyczną, w skład której, oprócz UE, wchodzi dziewięć państw: Ukraina, Kosowo, Serbia, Czarnogóra, Albania, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Mołdawia oraz Gruzja[84].

2.2. Europejska Agencja Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej (European Global Navigation Satellite Systems [GNNS] Agency, GSA)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2004 r. powstał Europejski Organ Nadzoru Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej (GNSS)[85], który stanowił protoplastę Europejskiej Agencji Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej. Jego zadaniem było nadzorowanie tworzenia i rozwoju programów radionawigacji satelitarnej, w szczególności programu Galileo. W 2006 r. Organ przejął pełną odpowiedzialność za program Galileo oraz działania w zakresie badań naukowych nad europejskimi programami nawigacji satelitarnej[86]. Kolejnym krokiem

[81] W 2014 r. było to przeszło 15 tys. euro, a w 2015 zaledwie 1,7 tys. euro. Ibidem.

[82] *Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Programming Document 2017 – 2019*, op. cit., s. 30-31.

[83] Ibidem, s. 31.

[84] Wspólnota Energetyczna powstała na podstawie traktatu podpisanego 25 października 2005 r. w Atenach. Celem Wspólnoty jest rozwijanie współpracy mającej na celu liberalizację rynku energii oraz zbliżanie prawodawstwa w tej dziedzinie między partnerami. Zob.: Strona internetowa Wspólnoty Energetycznej, https://www.energy-community.org/aboutus/whoweare.html (dostęp: 12.07.2017).

[85] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 z dnia 12 lipca 2004 r. w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi, Dz.U. UE L. 246 z 20.07.2004, s. 1-9.

[86] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1942/2006 z dnia 12 grudnia 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi, Dz.U. UE L. 367 z 22.12.2006, s. 18-20.

w rozwoju współpracy w tej dziedzinie było ustalenie podziału zadań między odpowiadającą za zarządzanie programami Komisją Europejską, Organem i Europejską Agencją Kosmiczną[87]. W 2010 r. na podstawie rozporządzenia nr 912/2010 przekształcono Organ Nadzoru w Europejską Agencję Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej[88]. W 2013 r. przyjęto rozporządzenie nr 1285/2013 w sprawie realizacji i eksploatacji europejskich systemów nawigacji satelitarnej, w którym określono zadania agencji[89]. Z kolei w 2014 r. dokonano zmian m.in. w zakresie podziału kompetencji między organami Agencji na podstawie rozporządzenia nr 512/2014[90]. Siedziba agencji znajduje się w Pradze.

2) Zadania

Zadania Agencji są określone w art. 14 rozporządzenia nr 1285/2013. Wiążą się one głównie z zarządzaniem usługami systemu wsparcia satelitarnego EGNOS (*European Geostationary Navigation Overlay Service*)[91] oraz systemu Galileo[92]. Agencja dba przede wszystkim o bezpieczeństwo obu programów, w tym wszczyna i nadzoruje procedury bezpieczeństwa, a także odpowiada za audyty systemu bezpieczeństwa. Oba systemy – ENOS i Galileo były zaprojektowane w dużej mierze jako przedsięwzięcia nastawione na świadczenie usług komercyjnych, dlatego jednym z ważnych zadań Agencji jest oferowanie i promowanie usług związanych z tymi systemami. Agencja przeprowadza

[87] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie dalszej realizacji europejskich programów nawigacji satelitarnej (EGNOS i Galileo), Dz.U. UE L 196 z 24.7.2008, s. 1-11.

[88] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 912/2010 z dnia 22 września 2010 r. ustanawiające Agencję Europejskiego GNSS, uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi i zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008, Dz.U. UE L 276 z 20.10.2010, s. 11-21.

[89] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1285/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie realizacji i eksploatacji europejskich systemów nawigacji satelitarnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 876/2002 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008, Dz.U. UE L 347 z 20.12.2013, s. 1-24.

[90] Rozporządzeni Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 512/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 912/2010 ustanawiające Agencję Europejskiego GNSS, Dz.U. UE L 150 z 20.05.2014, s. 72-92.

[91] Zadaniem systemu jest przede wszystkim korygowanie informacji uzyskiwanych z GPS oraz z Galileo, co pozwala na pozycjonowanie obiektów z dużo większą dokładnością. Jest wykorzystywany m.in. w lotnictwie. System został udostępniony w październiku 2009 r., choć jego budowa zakończyła się trzy lata wcześniej. Jak każdy złożony oparty na nowych technologiach system, także EGNOS jest poddawany stałym udoskonaleniom i rozbudowie. Zob.: J. Januszewski, *System EGNOS i inne satelitarne systemy wspomagające*, „Przegląd Telekomunikacyjny" 2012, nr 11, s. 1644-1645, https://polsa.gov.pl/images/edu/Edukacja_System_EGNOS_i_inne_satelitarne_systemy_wspomagajace.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[92] Galileo jest alternatywnym dla GPS systemem lokalizacji satelitarnej. Jego budowa została zainicjowana na początku lat 2000., jednak z uwagi na spory między państwami dotyczące realizacji projektu, a następnie problemy finansowe, oddanie systemu do użytku było kilkukrotnie przesuwane. Ostatecznie Galileo zaczął działać 16 grudnia 2016 r. A. Kublik, *Galileo zaczyna działać. Nowy system nawigacji satelitarnej będzie europejskim konkurentem GPS*, „Gazeta Wyborcza" z 14.12.2016, [online] http://wyborcza.pl/1,155287,21120965,zaczyna-dzialac-system-nawigacji-satelitarnej-galileo-bedzie.html?disableRedirects=true (dostęp: 12.07.2017).

w tym celu badanie rynku i rozpoznanie oczekiwań świadczeniobiorców, tak by móc dostosować usługi do potrzeb konsumentów. GSA odpowiada także za działania operacyjne związane z zarządzaniem infrastrukturą systemów EGNOS i Galileo. Agencja dba też o stały rozwój zarówno w aspekcie infrastrukturalnym, jak i informatycznym systemów. To oznacza dużą odpowiedzialność Agencji za prawidłowe wykorzystanie funduszy unijnych przeznaczonych na ten cel. Agencja działa w tym obszarze na podstawie specjalnej umowy z Komisją o delegowaniu zadań, przy czym Komisja zapewnia sobie prawo stałej kontroli nad realizacją powierzonych obowiązków. Ponadto Agencja zajmuje się certyfikacją i określaniem norm w zakresie usług GNSS. Z uwagi na pewne podobieństwo zadań, a przede wszystkim częściowe wykorzystywanie tych samych urządzeń, np. satelitów, przez GSA i Europejską Agencję Kosmiczną, jest naturalną rzeczą współpraca obu tych podmiotów. Odbywa się ona na podstawie porozumień roboczych zawieranych przez te agencje.

3) Struktura organizacyjna

Wewnętrzna struktura organizacyjna Agencji składa się z następujących organów: Rady Administracyjnej, dyrektora wykonawczego oraz Rady Akredytacji w zakresie Bezpieczeństwa Systemów Europejskiego GNSS.

Rada Administracyjna składa się z przedstawicieli państw członkowskich – po jednym z każdego państwa, czterech przedstawicieli mianowanych przez Komisję oraz jednego przedstawiciela mianowanego przez PE, przy czym należy zaznaczyć, że nie ma on, w odróżnieniu od wszystkich pozostałych, prawa głosu. Kadencja członków Rady wynosi cztery lata z możliwością jednokrotnej reelekcji. Przedstawiciele wybierani są na podstawie doświadczenia i wiedzy fachowej z zakresu GNSS[93]. Rada odpowiada za programowanie działań i prac Agencji – przyjmuje wieloletnie plany, których okres pokrywa się z przedziałami czasowymi wieloletnich ram finansowych, oraz określa programy roczne. Dodatkowo Rada ma uprawnienia budżetowe – przygotowuje preliminarz dochodów i wydatków oraz sporządza budżet Agencji, który staje się budżetem ostatecznym po zatwierdzeniu budżetu ogólnego UE. Rada współpracuje ściśle z dyrektorem wykonawczym, którego mianuje i nad którym sprawuje władzę dyscyplinarną. Udziela mu porad, a także zatwierdza na podstawie jego wniosku porozumienia robocze z Europejską Agencją Kosmiczną. Rada wypełnia również funkcje administracyjne w odniesieniu do personelu Agencji – ma m.in. kompetencje zawierania umów o pracę.

---

[93] Warto zaznaczyć, że w posiedzeniach Rady Administracyjnej, w charakterze obserwatorów, uczestniczą przewodniczący lub wiceprzewodniczący Rady Akredytacji, przedstawiciel Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa oraz przedstawiciel Europejskiej Agencji Kosmicznej. Dodatkowo, na podstawie specjalnych umów, w pracach Rady mogą brać udział przedstawiciele zainteresowanych państw trzecich lub organizacji międzynarodowych (art. 5 rozporządzenia nr 512/2014).

Dyrektor wykonawczy jest mianowany przez Radę Administracyjną na okres pięciu lat i wykonuje swoje funkcje pod jej nadzorem oraz wypełnia szereg zadań na rzecz tego właśnie organu, w tym przygotowuje posiedzenia Rady czy wdraża decyzje przez nią podjęte. Dyrektor pełni funkcje wykonawcze – odpowiada za realizację programu prac Agencji, współpracę z Europejską Agencją Kosmiczną oraz innymi podmiotami. Ma także obowiązek ze sporządzania sprawozdań z działalności Agencji. Dyrektor reprezentuje Agencję w relacjach z podmiotami zewnętrznymi.

Rada Akredytacji w zakresie Bezpieczeństwa Systemów Europejskiego GNSS została ustanowiona dopiero w 2014 r. na podstawie rozporządzenia nr 512/2014. W jej skład wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz po jednej osobie wskazanej przez Komisję i Wysokiego Przedstawiciela. Kadencja członków Rady wynosi cztery lata z możliwością jednokrotnej reelekcji. Jako obserwator w posiedzeniach Rady Akredytacji bierze udział przedstawiciel Europejskiej Agencji Kosmicznej. Status tego organu w strukturze Agencji jest wyjątkowy. Z jednej strony członkowie Rady mają mieć zapewniony swobodny i pełny dostęp do wszystkich zasobów ludzkich i materialnych oraz informacji, a z drugiej prowadzą swoje działania, w sposób, który gwarantuje im autonomię i niezależność od innych działań Agencji. Zadania Rady dotyczą przede wszystkim definiowania i monitorowania realizacji strategii akredytacji bezpieczeństwa systemów GNSS, w tym m.in. dokumentacji pozwalającej na wystrzelenie satelitów.

Agencja zatrudnia 121 osób[94], a jej budżet na 2017 r. wyniósł 28,5 mln euro. W całości są to środki z budżetu ogólnego Unii Europejskiej[95].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Z uwagi na charakter Agencji i przedmiot, którym się zajmuje, naturalnym partnerem w strukturach Unii Europejskiej dla GSA jest Europejska Agencja Kosmiczna. Obie agencje są zobligowane do współpracy, co widać także w wymiarze organizacyjnym – przedstawiciele agencji wzajemnie biorą udział w pracach swoich organów w charakterze obserwatorów.

W przypadku projektów takich jak EGNOS czy Galileo bardzo ważna jest współpraca z państwami trzecimi, tak aby zapewnić kompatybilność i interoperacyjność regionalnych systemów nawigacyjnych, co w rezultacie da w pełni funkcjonalny system globalny[96]. Agencja uczestniczy w pracach Międzynarodowego Komitetu ds. Globalnych Systemów Nawigacji Satelitarnej ustanowionego w 2005 r. pod patronatem

---

[94] Portal internetowy Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/gsa_en (dostęp: 12.07.2017).

[95] Statement of revenue and expenditure of the European GNSS Agency for the financial year 2017, Dz.U. UE C 84 z 17.03.2017, s. 129.

[96] Strona internetowa GSA, https://www.gsa.europa.eu/galileo/international-co-operation (dostęp: 12.07.2017).

Organizacji Narodów Zjednoczonych[97]. Wśród głównych kierunków współpracy Agencji należy przede wszystkim wskazać państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa, Amerykę Łacińską, Azję i Afrykę[98]. Współpraca polega na prowadzeniu wspólnych badań i inwestycji, ale także na promowaniu europejskich systemów GNSS.

2.3. Europejska Agencja Kolejowa (European Railway Agency, ERA)

1) Geneza i podstawa prawna

Po raz pierwszy zamiar utworzenia agencji wspólnotowej poświęconej tematyce kolei został wyrażony w 1996 r. przez Komisję Europejską w białej księdze zatytułowanej „Strategia odnowy kolei Wspólnot"[99]. W dokumencie stwierdzono, że utworzenie Europejskiej Agencji Kolejowej mogłoby przyczynić się do wzmocnienia ram instytucjonalnych polityki transportowej, a sama agencja mogłaby zająć się harmonizacją przepisów w zakresie bezpieczeństwa, norm technicznych czy nadzorem nad infrastrukturą kolejową[100]. Plany Komisji zostały zrealizowane w 2004 r., kiedy przyjęto rozporządzenie nr 881/2004, na podstawie którego powstała Europejska Agencja Kolejowa[101]. Zakres funkcjonowania Agencji został zmieniony i rozszerzony w 2008 r. na podstawie rozporządzenia nr 1335/2008[102]. W styczniu 2013 r. Komisja przedstawiła założenia czwartego pakietu kolejowego obejmującego tzw. filar techniczny i filar rynkowy[103]. Jednym z założeń filaru technicznego było wprowadzenie istotnych zmian w zakresie funkcjonowania Europejskiej Agencji Kolejowej oraz zwiększenie zakresu jej zadań. W maju 2016 r. zostało przyjęte rozporządzenie nr 2016/796[104], które uchyliło rozpo-

---

97 *International Committee on Global Navigation Satellite Systems (ICG)*, http://www.unoosa.org/oosa/en/ourwork/icg/members.html (dostęp: 12.07.2017).

98 Strona internetowa GSA, https://www.gsa.europa.eu/galileo/international-co-operation (dostęp: 12.07.2017).

99 White Paper „A Strategy for Revitalising the Community's Railways", 30.07.1996 COM(96)421 final, s. 1-44. Dokument mówił o konieczności rewitalizacji kolei jako niezbędnego elementu dla zrównoważonego i ekologicznego rozwoju transportu europejskiego oraz całej Wspólnoty. Zakładał rozwój technologiczny i demonopolizację całego sektora kolejowego.

100 Ibidem, s. 20.

101 Rozporządzenie (WE) nr 881/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Kolejową, Dz.U. UE L 164 z 30.04.2004, s. 214-226.

102 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1335/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 881/2004 ustanawiające Europejską Agencję Kolejową, Dz.U. UE L 354 z 31.12.2008, s. 51-58.

103 *4. pakiet kolejowy: reforma europejskich kolei*, http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/4th-railway-package/ (dostęp: 12.07.2017); *IV Pakiet Kolejowy zmieni rynek przewozów pasażerskich w Europie*, „Rynek Kolejowy" z 15.12.2016, http://www.rynek-kolejowy.pl/wiadomosci/iv-pakiet-kolejowy-zmieni-rynek-przewozow-pasazerskich-w-europie-film-79482.html (dostęp: 12.07.2017).

104 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/796 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Kolejowej Unii Europejskiej i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 881/2004, Dz.U. UE L 138 z 26.05.2016, s. 1-43.

rządzenie nr 881/2004 i ustanowiło Agencję Kolejową Unii Europejskiej[105]. Siedziba Agencji znajduje się we Francji w Valenciennes[106].

2) Zadania

Agencja została ustanowiona w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa oraz interoperacyjności kolei oraz zwiększenia konkurencyjności sektora usług kolejowych.

Rozporządzenie nr 2016/796 wymienia pięć kategorii zadań Agencji. Po pierwsze, są to zadania dotyczące interoperacyjności. Agencja przedstawia zalecenia i opinie Komisji dotyczące norm technicznych oraz szkoleń i certyfikacji personelu pokładowego, które mają wpływ na interoperacyjność i bezpieczeństwo infrastruktury kolejowej, a także wydaje zezwolenia na wprowadzanie pojazdów kolejowych do obrotu. Po drugie, ERA posiada kompetencje dotyczące przepisów krajowych, w tym ich sprawdzanie pod kątem zgodności z przepisami unijnymi oraz zajmuje się ich klasyfikowaniem. Po trzecie, Agencja ma zadania w odniesieniu do Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym (*European Rail Traffic Management System*, ERTMS), dla którego pełni funkcję organu systemowego – określa, zarządza i monitoruje procedury związane ze specyfikacjami technicznymi systemu oraz udziela wsparcia Komisji w procesie wdrażania ERTMS. Po czwarte, ERA odpowiada za monitorowanie jednolitego europejskiego obszaru kolejowego. W tym zakresie Agencja wspomaga Komisję w kontrolowaniu funkcjonowania krajowych organów ds. bezpieczeństwa na kolei. Ważnym zadaniem ERA jest także współpraca z krajowymi organami dochodzeniowymi w zakresie badania i zbierania danych dotyczących wypadków i incydentów w transporcie kolejowym. Po piąte, rozporządzenie wskazuje na inne zadania Agencji, w tym dotyczące personelu kolejowego, prowadzenia rejestrów pojazdów kolejowych, koordynuje współpracę pomiędzy krajowymi organami ds. bezpieczeństwa, organami dochodzeniowymi i organizacjami przedstawicielskimi, może prowadzić badania naukowe na rzecz zwiększenia innowacyjności i podniesienia poziomu bezpieczeństwa na kolei, wspomaga Komisję we wdrażaniu ustawodawstwa unijnego poprzez doradztwo techniczne, a także może prowadzić szkolenia dla zainteresowanych podmiotów, w tym państw członkowskich oraz kandydujących.

Realizując powierzone jej zadania Agencja może kierować zalecenia do Komisji i państw członkowskich, wydawać opinie dla Komisji, wydawać decyzje, dokumenty techniczne oraz sprawozdania z kontroli, a także wytyczne i inne niewiążące dokumenty, które mogą wspomóc stosowanie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i interoperacyjności kolei.

[105] Wprowadzono nową nazwę, jednak Agencja Kolejowa Unii Europejskiej jest kontynuatorką i prawną następczynią Europejskiej Agencji Kolejowej.

[106] Konferencje i spotkania międzynarodowe są organizowane także w Lille. *Agencja Kolejowa Unii Europejskiej (ERA)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/era_pl (dostęp: 12.07.2017).

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną agencji tworzą: Zarząd, Rada Wykonawcza, Dyrektor Wykonawczy oraz Rada Odwoławcza.

W skład Zarządu – z prawem głosu – wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego Unii oraz dwóch przedstawicieli Komisji, a także sześciu przedstawicieli – bez prawa głosu – reprezentujących przedsiębiorstwa kolejowe, zarządców infrastruktury, przemysł kolejowy, organizacje związków zawodowych, pasażerów oraz klientów przewozów towarowych. Kadencja członków Zarządu wynosi cztery lata i może być odnowiona. Do zadań Zarządu należy przyjmowanie dokumentu programowego Agencji, który zawiera zarówno roczny jak i wieloletni plan jej działań, a także rocznego sprawozdania z działalności. Dodatkowo Zarząd przyjmuje roczny budżet Agencji. Określa także procedury podejmowania decyzji przez Dyrektora Wykonawczego oraz metody pracy i procedury w zakresie wizytacji, kontroli i inspekcji przeprowadzanych przez Agencję w państwach członkowskich. Ma również kompetencje nominacyjne – powołuje Dyrektora Wykonawczego, członków Rady Wykonawczej i Rady Odwoławczej.

Rada Wykonawcza wspiera Zarząd – przygotowuje decyzje, które Zarząd następnie przyjmuje, a w szczególnych przypadkach może sama podejmować decyzje tymczasowe w imieniu Zarządu. W skład Rady Wykonawczej wchodzi z urzędu przewodniczący Zarządu oraz czterech przedstawicieli państw członkowskich zasiadających w Zarządzie i jeden przedstawiciel Komisji w Zarządzie.

Dyrektor Wykonawczy odpowiada za zarządzanie Agencją, w tym przyjmuje decyzje, zalecenia i opinie. Odpowiada także za wdrażanie i realizację zadań przyjętych przez Zarząd. Dyrektor realizuje dokument programowy i przedstawia sprawozdanie z jego realizacji. Może również zawierać w imieniu Agencji umowy o współpracy z krajowymi organami ds. bezpieczeństwa.

Z uwagi na szereg zadań Agencji o charakterze technicznym, gdzie podejmowane są decyzje o dopuszczeniu do użytku specjalistycznych urządzeń lub ocenie podlegają kompetencje zawodowe określonych grup pracowników, konieczne było ustanowienie w strukturze organizacyjnej organu, który jest odpowiedzialny za procedury odwoławcze i arbitrażowe. Rolę taką pełni Rada Odwoławcza. Rozporządzenie mówi o konieczności powołania co najmniej jednej Rady, co oznacza, że może być ich więcej[107]. W skład każdej Rady Odwoławczej wchodzą trzy osoby – jej przewodniczący oraz dwóch członków wybieranych przez Zarząd z listy ekspertów w zakresie kolejnictwa opracowanej przez Komisję. Prawo do złożenia odwołania od decyzji Agencji przysługuje każdej osobie fizycznej lub prawnej, która uważa, że jej prawa zostały naruszone. Jeśli Rada Odwo-

[107] Rozporządzenie przewiduje dwojaki charakter Rad Odwoławczych: stałe – powoływane na okres maksymalnie czterech lat oraz *ad hoc* – dla zbadania określonej sprawy – wówczas okres działalności Rady wygasa w momencie podjęcia przez nią decyzji w przedmiotowej sprawie.

ławcza przyzna rację skarżącemu, wówczas Agencja podejmuje ostateczną decyzję w zakresie skorygowania decyzji lub zaniechania działania. W sytuacji rozbieżności stanowisk między Agencją a krajowym organem ds. bezpieczeństwa Rada Odwoławcza działa w charakterze rozjemcy. Jeśli skarżący nie jest usatysfakcjonowany rozstrzygnięciem jego sprawy przez ERA, wówczas może skierować skargę do Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie unieważnienia decyzji Agencji.

Zarząd ERA opracowuje preliminarz budżetu, który następnie jest przedstawiany Komisji, która przekazuje go Parlamentowi i Radzie razem ze wstępnym projektem budżetu ogólnego Unii. Kiedy Rada i Parlament zatwierdzą środki na działalność Agencji, wtedy Zarząd ERA przyjmuje budżet, który staje się budżetem ostatecznym po zatwierdzeniu budżetu ogólnego UE. Na dochody Agencji, oprócz wkładu Unii, składają się następujące źródła: wkłady państw trzecich uczestniczących w pracach Agencji, opłaty wnoszone przez podmioty ubiegające się o certyfikaty i zezwolenia wydawane przez Agencję, opłaty za publikacje, szkolenia i inne usługi świadczone przez Agencję, dobrowolne wkłady państw członkowskich i państw trzecich. Budżet ERA na 2017 r. wyniósł 30,732 mln euro, z czego 30 mln stanowiły środki unijne. W 2015 r. Agencja zatrudniała 157 pracowników[108].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Artykuł 44 rozporządzenia nr 2016/796 stanowi, że Agencja może zawierać porozumienia administracyjne z organizacjami międzynarodowymi lub właściwymi organami państw trzecich w zakresie niezbędnym do realizacji jej celów i zadań. Plany zawarcia takich porozumień muszą być wcześniej skonsultowane z Komisją, która powinna być następnie informowana o ich wykonaniu. Porozumienia takie nie mogą jednak nakładać zobowiązań prawnych na Unię ani jej państwa członkowskie. Dodatkowo nie mogą naruszać kompetencji państw członkowskich, instytucji Unii ani Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Agencja podpisuje z partnerami zewnętrznymi listy intencyjne o współpracy, organizuje spotkania, konferencje i seminaria[109], a także wspomaga Komisję, zwłaszcza w negocjacjach handlowych, gdzie wymiana handlowa mogłaby odbywać się drogą kolejową, np. z Chin.

[108] *European Railway Agency. Annual Report 2015*, s. 80, http://www.era.europa.eu/Document-Register/Documents/ERA%20Annual%20Report%202015.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[109] W ostatnich latach ERA nawiązała relacje z amerykańską Federalną Administracją Kolejową, Radą Współpracy Zatoki czy Japonią. Ibidem, s. 36-37.

2.4. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Fundamental Rights Agency, FRA)

1) Geneza i podstawa prawna

W 1997 r. powstało Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii (*European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*, EUMC)[110]. Była to agencja unijna, która gromadziła dane i prowadziła badania na temat rasizmu i ksenofobii oraz ich skutków społecznych. Informacje przekazywane przez agencję stanowiły podstawę do dalszych działań podejmowanych przez Komisję, tak by eliminować te negatywne zjawiska. W ramach agencji w 2000 r. powstała Sieć Informacji o Rasizmie i Ksenofobii (*Racism and Xenophobia Network*, RAXEN), w skład której weszły organizacje pozarządowe zajmujące się tematyką ochrony i promocji praw człowieka[111]. W 2003 r. wprowadzono zmiany do rozporządzenia nr 1035/1997[112]. Miały one charakter techniczny i związane były z finansowaniem agencji. Nie wprowadzały natomiast żadnych istotnych zmian w merytorycznej części dotyczącej zadań i prac agencji. W 2007 r. przyjęto rozporządzenie nr 168/2007, na podstawie którego w miejsce EUMC ustanowiono Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej[113]. Siedziba Agencji mieści się w Wiedniu.

2) Zadania

Agencja zajmuje się dostarczaniem instytucjom i organom unijnym oraz państwom członkowskim wiedzy fachowej i pomocy w zakresie praw podstawowych przy wdrażaniu przez nie prawa unijnego. Do zadań FRA należy gromadzenie, rejestracja, analizowanie i rozpowszechnianie informacji i danych dotyczących praw podstawowych, które są jej przekazywane przez instytucje UE, państwa członkowskie oraz organizacje międzynarodowe i pozarządowe, a także państwa trzecie. Ważne jest, aby dane, które Agencja opracowuje, były w maksymalnym stopniu obiektywne, rzetelne i porównywalne. Temu służy standaryzacja metodologii badań wypracowywana przez FRA. Jest ona wykorzystywana także podczas badań naukowych i sondaży prowadzo-

[110] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1035/97 z dnia 2 czerwca 1997 r. ustanawiające Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii, Dz.U. UE L 151 z 10.06.1997, s. 416-422.

[111] RAXEN opiera się na współpracy tzw. krajowych punktów kontaktowych, które są wybierane w drodze otwartych przetargów. W Polsce punktem kontaktowym od 2003 r. jest Helsińska Fundacja Praw Człowieka, strona internetowa Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, http://www.hfhr.org.pl/wielokulturowosc/page.php?pag=2&sec=8&art=13 (dostęp: 12.07.2017).

[112] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1652/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1035/97 ustanawiające Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobi, Dz. U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 443-445.

[113] Rozporządzenie Rady (WE) nr 168/2007 z dnia 15 lutego 2007 r. ustanawiające Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 53 z 22.02.2007, s. 1-14.

nych przez Agencję z własnej inicjatywy lub na wniosek Parlamentu, Rady albo Komisji. Agencja publikuje wyniki badań, a także sprawozdania roczne i tematyczne dotyczące kwestii objętych zakresem działalności FRA. Istotnym zadaniem Agencji jest promowanie wiedzy na temat praw podstawowych, z tego względu włącza się w dialog ze społeczeństwem obywatelskim i rozpowszechnia wyniki swojej działalności.

Szczegółowe dziedziny działalności Agencji są określane w wieloletnich ramach prac, które przyjmuje Rada w formie decyzji na okres pięciu lat. Rozporządzenie nr 168/2007 stanowi, że wieloletnie ramy prac muszą obligatoryjnie obejmować zagadnienia zwalczania rasizmu, ksenofobii i innych podobnych form nietolerancji (art. 5 ust. 2 lit. b). 11 marca 2013 r. Rada przyjęła decyzję określającą wieloletnie ramy prac Agencji na lata 2013-2017[114]. Obejmują one dziewięć kwestii: dostęp do wymiaru sprawiedliwości; ofiary przestępstw, w tym odszkodowania dla ofiar przestępstw; społeczeństwo informacyjne, w szczególności poszanowanie życia prywatnego i ochronę danych osobowych; integrację Romów; współpracę wymiarów sprawiedliwości, z wyjątkiem spraw karnych; prawa dziecka; dyskryminację ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, opinie polityczne lub wszelkie inne opinie, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną; imigrację i integrację migrantów, wizy, kontrolę graniczną i azyl; rasizm, ksenofobię i podobne formy nietolerancji (art. 2)[115]. Wykonywanie zadań określonych w wieloletnich ramach prac nie wyklucza podejmowania przez Agencję innych tematów, jeśli z takim wnioskiem wystąpią Rada, Parlament lub Komisja.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna FRA składa się z następujących organów: zarządu, rady wykonawczej, komitetu naukowego i dyrektora.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego UE, dwóch przedstawicieli Komisji i jedna osoba mianowana przez Radę Europy. Kadencja członków zarządu wynosi pięć lat bez możliwości jej przedłużenia. Do zadań zarządu należy przyjmowanie rocznego programu prac Agencji, który musi być zgodny z wieloletnimi ramami prac, a także przyjmuje sprawozdanie roczne, które sprawdza pod kątem osiągniętych efektów i realizacji założeń planu rocznego. Zarząd ma również uprawnienia nominacyjne – mianuje oraz może odwołać dyrektora i członków komitetu naukowego. Zarząd jest wspierany przez radę wykonawczą, w skład której wchodzą przewodniczący i wiceprzewodniczący zarządu oraz trzej inni członkowie zarządu – dwaj reprezentujący państwa i jeden reprezentujący Komisję. Przedstawiciel Rady Europy może brać udział w posiedzeniach rady. Rada przygotowuje decyzje zarządu oraz wspiera dyrektora.

[114] Decyzja Rady nr 252/2013/UE z dnia 11 marca 2013 r. ustanawiająca wieloletnie ramy prac Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej na lata 2013-2017, Dz.U. UE L 79 z 21.03.2013, s. 1-3.

[115] Ibidem, s. 2.

Komitet naukowy FRA składa się z jedenastu osób cechujących się wysoką wiedzą z zakresu praw podstawowych. Są oni wybierani przez zarząd przy zachowaniu zróżnicowania geograficznego po konsultacjach z odpowiednią komisją Parlamentu Europejskiego. Kadencja członków komitetu trwa pięć lat i nie może być odnowiona. Zadaniem komitetu jest dbanie o wysoki poziom badań naukowych i opracowań publikowanych przez Agencję.

Pracami Agencji kieruje dyrektor, który jest mianowany przez zarząd. Warto jednak wskazać, że procedura wyboru dyrektora jest bardziej złożona. Lista kandydatów jest określana przez Komisję na podstawie zgłoszeń w otwartym konkursie. Następnie kandydaci są poddawani ocenie przez Radę oraz odpowiednią komisję Parlamentu. Obie instytucje wydają opinię i wskazują preferowanych kandydatów. Kadencja dyrektora trwa pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona, jeśli praca dyrektora zostanie pozytywnie oceniona przez Komisję. Dyrektor może zostać wezwany przez Radę lub Parlament do stawienia się i przedstawienia informacji o pracach Agencji. Dyrektor oprócz administrowania i zarządzania pracami Agencji odpowiada za współpracę z krajowymi urzędnikami łącznikowymi[116] i społeczeństwem obywatelskim.

Agencja w 2017 r. zatrudniała 113 osób, a jej budżet wyniósł 21,2 mln euro[117].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja współpracuje z szeregiem podmiotów zewnętrznych. Tworzy i koordynuje sieci informacyjne oraz organizuje spotkania ekspertów zewnętrznych. Współpracuje z instytucjami, organami i innymi agencjami Unii oraz biurami i agencjami państw członkowskich. Ważnym elementem działań Agencji jest kooperacja z Radą Europy, z którą ma umowę o ścisłej współpracy, a także z Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, w szczególności z Biurem Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka, oraz Organizacją Narodów Zjednoczonych. Z uwagi na zakres tematyczny działań Agencji ważny jest kontakt z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, tak by mieć pełny i rzetelny obraz sytuacji w przedmiocie przestrzegania praw podstawowych w Unii i państwach członkowskich. Z tego względu FRA tworzy platformę praw podstawowych, która obejmuje współpracę bardzo zróżnicowanych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, związków zawodowych pracowników i pracodawców, związków wyznaniowych, szkół wyższych oraz innych organizacji międzynarodowych. Platforma współpracuje z zarządem przedstawiając uwagi odnośnie planu prac czy sprawozdań rocznych oraz wskazując na kwestie, które powinny stać się przedmiotem zainteresowania Agencji[118].

---

[116] Krajowego urzędnika łącznikowego wyznacza każde państwo członkowskie. Jego zadaniem jest zapewnienie kontaktu i przepływu informacji między danym państwem a FRA.

[117] Strona internetowa Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, http://fra.europa.eu/pl (dostęp: 12.07.2017).

[118] *About the Fundamental Rights Platform*, http://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society/about-frp (dostęp: 12.07.2017).

2.5. Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (European Union Agency for Network and Information Security, ENISA)

1) Geneza i podstawa prawna

Wraz z rozwojem nowych technologii, zwłaszcza w dziedzinie telekomunikacji, a co za tym idzie również systemów informatycznych i sieciowych, pojawiło się zagrożenie naruszenia bezpieczeństwa użytkowników tych technologii. Ataki w cyberprzestrzeni stały się od początku XXI wieku jednym z największych zagrożeń bezpieczeństwa publicznego. Zagrażają one nie tylko indywidualnym użytkownikom sieci, ale przede wszystkim mogą negatywnie wpływać na państwa czy też rozmaite instytucje. Mając na uwadze powyższe kwestie oraz świadomość, że tylko połączone wysiłki wszystkich państw i instytucji UE mogą stworzyć skuteczne narzędzia i mechanizmy ochrony bezpieczeństwa w sieci, postanowiono w 2004 r. o utworzeniu Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji[119]. Nietypowym rozwiązaniem było określenie czasu działania Agencji, który przewidziano na pięć lat począwszy od 14 marca 2004 r. to oznaczało z kolei, że po upływie tego terminu Agencja albo zostanie rozwiązana, albo konieczne będzie pojęcie decyzji o przedłużeniu jej mandatu. W 2008 r. wprowadzono zmianę w art. 27 rozporządzenia nr 460/2004 mówiącą, że „Agencja jest utworzona na okres ośmiu lat, od dnia 14 marca 2004 r."[120], co oznaczało przedłużenie mandatu ENISA o trzy lata. W 2011 r. po raz kolejny zdecydowano o przedłużeniu działalności Agencji o kolejne półtora roku[121]. Aktualną podstawę prawną funkcjonowania Agencji stanowi rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 526/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji, które uchyliło rozporządzenie nr 460/2004[122]. Co ciekawe, także tym razem zdecydowano o wpisaniu do dokumentu okresu, na który Agencja została powołana – jest to siedem lat licząc od 19 czerwca 2013 r. (art. 36). Siedziba Agencji od 2004 r. znajduje się w Grecji – w Heraklionie mieści się siedziba główna, a w Atenach znajduje się biuro Agencji.

---

[119] Rozporządzenie (WE) nr 460/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji, Dz.U. UE L 77 z 13.03.2004, s. 35-45.

[120] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2008 z dnia 24 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 460/2004 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji w zakresie okresu jej działania, Dz.U. UE L 293 z 31.10.2008, s. 1-2.

[121] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 580/2011 z dnia 8 czerwca 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 460/2004 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji w zakresie okresu jej działania, Dz.U. UE L 165 z 24.06.2011, s. 3-4.

[122] Rozporządzenie stanowi, że Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji jest następcą ENISA. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 526/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 460/2004, Dz.U. UE L 165 z 18.06.2013, s. 41-58. Mimo zamiany nazwy Agencji, akronim pozostał bez zmian.

2) Zadania

Ogólne zadania ENISA polegają na dbaniu o wysoki poziom bezpieczeństwa łączności elektronicznej i ochrony prywatności oraz danych osobowych. Agencja ma przede wszystkim doradzać zainteresowanym podmiotom oraz dostarczać sprawdzonej i fachowej wiedzy w tym zakresie, przez co ma przyczyniać się do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Do zadań szczegółowych Agencji można zaliczyć: wspieranie opracowywania polityki i prawa w zakresie bezpieczeństwa, wspieranie i budowanie potencjału na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa w sieci, wspieranie współpracy między różnymi grupami podmiotów, w tym środowiskami naukowymi, aby podnieść poziom wiedzy na temat potencjalnych zagrożeń i form zapobiegania im, wspieranie badań naukowych oraz standaryzacji i norm w zakresie zarządzania ryzykiem, bezpieczeństwa produktów, systemów, sieci i usług elektronicznych. ENISA współpracuje z instytucjami, organami i agencjami UE, państwami członkowskimi w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa w sieci i eliminowania zagrożeń związanych z cyberprzestępczością poprzez wymianę doświadczeń oraz doradztwo.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z zarządu, rady wykonawczej, dyrektora wykonawczego oraz Stałej Grupy Przedstawicieli Zainteresowanych Stron.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz dwóch przedstawicieli Komisji. Kadencja członków zarządu wynosi cztery lata i jest odnawialna. Zarząd określa ogólny kierunek działalności Agencji; w tym zakresie określa roczne i wieloletnie plany jej prac oraz przyjmuje roczne sprawozdania z działalności. W zakresie funkcji nominacyjnych zarząd powołuje dyrektora wykonawczego, którego może również odwołać, ale także może zdecydować o przedłużeniu jego kadencji. Zarząd jest wspomagany przez radę wykonawczą, w skład której wchodzi sześciu członków zarządu, w tym jego przewodniczący oraz obligatoryjnie jeden z przedstawicieli Komisji. Funkcje rady są ograniczone i sprowadzają się do przygotowania decyzji, które mają być podjęte przez zarząd, ale tylko w sprawach administracyjnych i budżetowych. W tym zakresie rada wspiera także dyrektora wykonawczego.

Za bieżące zarządzanie Agencją odpowiada jej dyrektor wykonawczy. Do jego zadań należy wdrażanie decyzji podjętych przez zarząd, a także wykonanie rocznych i wieloletnich programów prac. Dodatkowo dyrektor odpowiada za współpracę z instytucjami, organami i innymi agencjami Unii oraz środowiskiem przedsiębiorców i konsumentów w zakresie, w jakim są oni zainteresowani sprawami, które są przedmiotem prac Agencji. Dyrektor, w razie potrzeby, może powoływać grupy robocze *ad hoc* złożone z ekspertów. Musi jednak powiadomić o tym z wyprzedzeniem zarząd.

Stała Grupa Przedstawicieli Zainteresowanych Stron to gremium złożone z ekspertów sektora usług informacyjno-komunikacyjnych, dostawców publicznie dostęp-

nych sieci, usług łączności elektronicznej, a także naukowców zajmujących się bezpieczeństwem w sieci. W Grupie są również reprezentanci krajowych organów regulacyjnych i przedstawiciele konsumentów. Kadencja członków Grupy wynosi dwa i pół roku. Zadaniem Grupy jest doradzanie Agencji, w szczególności dyrektorowi wykonawczemu, we wszystkich kwestiach, które są w zakresie jej działalności.

W 2016 r. Agencja zatrudniała 65 pracowników[123], a jej budżet opiewał na sumę 11,1 mln euro[124]. Zasadniczą część środków Agencji stanowi wkład unijny, warto jednak zaznaczyć, że także rząd Grecji, na terenie której ENISA ma swoją siedzibę, wsparł jej działalność subwencją w wysokości 616 tys. euro. Agencja pozyskuje również środki od państw trzecich, które korzystają z jej usług. W 2016 r. była to kwota 278 tys. euro[125].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

W zakresie współpracy międzynarodowej ENISA wykazuje niewielką aktywność. W dokumencie programowym na lata 2017-2019 zapisano jedynie, że za rozwój współpracy międzynarodowej odpowiada dyrektor wykonawczy[126], jednak w planach wydatków Agencji na ten cel nie przewidziano żadnych środków[127]. ENISA koncentruje swoje działania na współpracy z podmiotami unijnymi, w szczególności z innymi agencjami. W zakresie badań naukowych i komunikacji ściśle kooperuje z Europolem oraz Europejskim Centrum ds. Walki z Cyberprzestępczością, natomiast w obszarze bezpieczeństwa cybernetycznego partnerami ENISA są m.in. CEPOL czy Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA)[128].

---

[123] *Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/enisa_pl (dostęp: 12.07.2017).

[124] Strona internetowa Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji, https://www.enisa.europa.eu/about-enisa/accounting-finance (dostęp: 12.07.2017).

[125] *European Union Agency for Network and Information Security Statement of Estimates 2017 (Budget 2017)*, s. 3, https://www.enisa.europa.eu/about-enisa/accounting-finance/files/annual-budgets/enisa-2017-annual-budget (dostęp: 12.07.2017).

[126] *ENISA Programming Document 2017 – 2019*, s. 54, https://www.enisa.europa.eu/publications/corporate/enisa-programming-document-2017-2019 (dostęp: 12.07.2017).

[127] Ibidem, s. 83.

[128] *Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji*, op. cit.

2.6. Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, Europol)

1) Geneza i podstawa prawna

Pierwsze próby instytucjonalizacji współpracy organów policji państw Wspólnot Europejskich pojawiły się już w latach 70. XX wieku, kiedy powstały pierwsze grupy TREVI (fr. *Terrorisme, Radicalisme, Extremisme, Violence Internationale*, terroryzm, radykalizm, ekstremizm, przemoc międzynarodowa)[129]. W latach 90. XX wieku postanowiono poszerzyć ramy współpracy służb policyjnych. W traktacie z Maastricht podpisanym 7 lutego 1992 r. zgodnie z artykułem K.1 pkt.9 za przedmiot wspólnego zainteresowania uznano: „współpracę policyjną w celach zapobiegania i walki z terroryzmem, nielegalnym handlem narkotykami i innymi poważnymi formami międzynarodowej przestępczości, włącznie z pewnymi aspektami współpracy celnej, jeżeli zajdzie taka konieczność, w związku z organizowaniem obejmującego całą Unię systemu wymiany informacji w ramach Biura Policji Europejskiej (Europol)"[130].

Zanim jednak doszło do powstania Europolu w dzisiejszym kształcie, po drodze miało miejsce kilka ważnych wydarzeń. W czerwcu 1993 r. na posiedzeniu grupy TREVI podjęto decyzję o utworzeniu Europejskiej Jednostki ds. Narkotyków (*European Drags Unit*, EDU), która rozpoczęła działalność w styczniu kolejnego roku. EDU zajmowała się przede wszystkim gromadzeniem i opracowywaniem informacji o przemycie i handlu narkotykami i innymi środkami odurzającymi. Wspierała tworzenie grup śledczych zajmujących się rozpracowywaniem transgranicznych grup przestępczych[131]. EDU działała aż do momentu rozpoczęcia działalności przez Europol[132]. Konwencja w sprawie ustanowienia Europolu została podpisana przez 15 państw członkowskich UE 26 lipca 1995 r.[133] i aby mogła wejść w życie konieczna była jej ratyfikacja, co nastąpiło w 1998 r. W związku z tym w 1999 r. zastąpiono EDU Europejskim Urzędem Policji. Konwencja została zastąpiona decyzją Rady nr 2009/371/WSiSW[134]. Na jej podstawie Europol został ustanowiony jako jednostka finansowana z budżetu ogólnego Unii, mająca na celu

---

[129] T. Bunyan, *Trevi, Europol and the European state*, s. 1, http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[130] Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht), s. 82 XIV/PL, http://www.wos.net.pl/materialy/traktat_z_maastricht.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[131] *Europol*, Portal Unii Europejskiej, http://uniaeuropejska.org/europol/ (dostęp: 12.07.2017).

[132] *The European Police Office – Europol*, Strona internetowa Bundeskriminalamt, https://www.bka.de/EN/OurTasks/Remit/InternationalFunctions/Europol/europol_node.html (dostęp: 12.07.2017).

[133] Konwencja sporządzona na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Policji (Konwencja o Europolu), sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r., Dz.U. nr 29 poz. 243, s. 1874-1920, http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050290243/O/D20050243.pdf (dostęp: 12.08.2017).

[134] Decyzja Rady nr 2009/371/WSiSW z dnia 6 kwietnia 2009 r. ustanawiająca Europejski Urząd Policji (Europol), Dz.U. UE L 121 z 15.05.2009, s. 37-66.

wspieranie i wzmacnianie działań i wzajemnej współpracy państw członkowskich w zakresie zapobiegania przestępczości zorganizowanej, terroryzmowi i innym formom poważnej przestępczości.

Kolejna istotna zmiana nastąpiła w 2016 r. Wynikała ona z postanowień traktatu lizbońskiego. Art. 88 TFUE określa, że podstawą prawną działalności Europolu powinno być rozporządzenie przyjęte w zwykłej procedurze ustawodawczej[135]. Dodatkowo, TFUE nakłada obowiązek zwiększenia kontroli demokratycznej nad Europolem przez Parlament Europejski oraz parlamenty narodowe. Biorąc powyższe pod uwagę 11 maja 2016 r. Parlament i Rada przyjęły rozporządzenie nr 2016/794[136], na podstawie którego utworzono Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania, która zastąpiła i została prawnym następcą wcześniej działającego Europolu. Pozostawiono również dawny akronim.

Siedziba Europolu, podobnie jak wcześniej EDU, znajduje się w Hadze.

2) Zadania

Głównym zadaniem Europolu jest poprawa efektywności działania i współpracy między państwami członkowskimi w zakresie zapobiegania i zwalczania terroryzmu, przestępczości zorganizowanej i innych form przestępczości poważnej o charakterze międzynarodowym. Celem agencji jest wspieranie państw w zakresie prowadzonych postępowań przygotowawczych i czynności operacyjnych poprzez analizy kryminalne, analizy strategiczne oraz wsparcie finansowe.

W ujęciu przedmiotowym zakres działalności Europolu jest określony bardzo szeroko. Wykaz form przestępczości podlegających działaniom agencji jest określony enumeratywnie w załączniku nr I do rozporządzenia nr 2016/794 i obejmuje 30 pozycji, w tym terroryzm, ludobójstwo i zbrodnie przeciwko ludzkości, handel ludźmi, wszelkie formy zorganizowanej przestępczości, rasizm i ksenofobię, korupcję, nielegalny obrót zagrożonymi gatunkami zwierząt i roślin, a także przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu. Dodatkowo w zakres działań Europolu wchodzą przestępstwa mające służyć uzyskaniu środków do popełniania czynów określonych w załączniku czy przestępstwa mające ułatwić lub umożliwić popełnienie tych czynów, a także przestępstwa popełnione w celu zapewnienia uniknięcia kary za czyny wyżej wymienione.

Działania Europolu polegają na gromadzeniu, opracowywaniu, analizowaniu i wymianie informacji, także tych o charakterze operacyjnym. W celu usprawnienia działań Europol ma obowiązek niezwłocznie powiadamiać państwa o powiązaniach

[135] Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. C 202 z 7.06.2016, s 84.

[136] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW, Dz.U. UE L 135 z 24.5.2016, s. 53-114.

między przestępstwami, które mogą ich dotyczyć, a także koordynuje i prowadzi działania procesowe i operacyjne realizowane wspólnie z organami państw członkowskich lub w ramach wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych, które wspierają działania właściwych organów państw członkowskich. Europol pozostaje w stałym kontakcie z krajowymi organami, którym udostępnia informacje oraz udziela wsparcia analitycznego w związku z ważnymi wydarzeniami międzynarodowymi. Europol udziela wsparcia finansowego i w miarę możliwości organizacyjnego przy przeprowadzaniu specjalistycznych szkoleń realizowanych we współpracy z CEPOL. Dodatkowo rozwija, udostępnia i promuje wiedzę specjalistyczną w zakresie zapobiegania przestępczości. Europol może również rozwijać ośrodki wyspecjalizowane w rozpracowywaniu i zwalczaniu specyficznych form przestępczości, takie jak np. Europejskie Centrum ds. Walki z Cyberprzestępczością. Europol przygotowuje i pomaga we wdrażaniu analiz strategicznych i ocen zagrożenia dla instytucji unijnych – Rady i Komisji, na podstawie których instytucje te przygotowują priorytety strategiczne i operacyjne dotyczące zwalczania przestępczości. Wspiera także unijne struktury zarządzania kryzysowego poprzez dostarczanie odpowiednich informacji i analiz. Europol jest również centralnym biurem ds. zwalczania fałszowania euro. Aby skutecznie wypełniać swoje zadania Europol uczestniczy oraz sam może inicjować powstanie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych. Pracownicy Europolu zaangażowani w prace zespołów mają za zadanie przede wszystkim dostarczanie informacji. Co istotne, w żadnym przypadku Europol i jego pracownicy nie stosują przymusu. Współpraca między Europolem a państwami członkowskimi koordynowana jest przez jednostki krajowe wyznaczane w tym celu przez państwa. Pełnią one rolę organów łącznikowych.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Europolu składa się z zarządu i dyrektora wykonawczego. Zarząd może powoływać organy doradcze.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz jeden przedstawiciel Komisji. Kadencja członków zarządu trwa cztery lata i można ją przedłużyć. Zarząd przyjmuje budżet oraz roczne i wieloletnie programy prac, a także sprawozdanie roczne z realizacji prac agencji. Zarząd przedstawia Radzie listę kandydatów na stanowisko dyrektora wykonawczego oraz może wnioskować o przedłużenie lub zakończenie jego mandatu. Nadzoruje również jego działalność, szczególnie efektywność w zakresie wykonywania decyzji zarządu. W zakresie funkcji nominacyjnych zarząd powołuje inspektora ochrony danych oraz księgowego. Zarząd może decydować o zawieraniu przez agencję uzgodnień roboczych i administracyjnych. Ważnym uprawnieniem zarządu jest możliwość kierowania do Rady próśb, aby ta zwróciła uwagę Komisji na potrzebę wydania decyzji stwierdzającej odpowiedni stopień

ochrony w sytuacjach, gdy przetwarzanie danych odbywa się w państwie trzecim lub w ramach organizacji międzynarodowej.

Dyrektor wykonawczy jest powoływany przez Radę, natomiast odpowiedzialność ponosi przed zarządem. Odpowiada za bieżące kierowanie pracami agencji. Przygotowuje projekty rocznych i wieloletnich programów prac oraz projekt budżetu rocznego, a także odpowiada za ich wykonanie. Wykonuje inne zadania powierzone mu przez zarząd. Informuje również zarząd o realizacji unijnych priorytetów strategicznych i operacyjnych w zakresie walki z przestępczością. Dyrektor może być wezwany przez Radę do przedstawienia informacji o wykonywaniu przez niego powierzonych mu obowiązków.

Europol zatrudnia ponad 1000 pracowników, z czego około 200 osób to oficerowie łącznikowi, a około 100 stanowią technicy kryminalni[137]. Budżet agencji w 2016 r. wynosił 104,2 mln euro i w całości pochodził ze środków z budżetu UE[138].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Partnerów zewnętrznych Europolu można podzielić na cztery kategorie. Po pierwsze, są to państwa członkowskie, z którymi agencja współpracuje regularnie. Szczególna rolę odgrywają jednostki krajowe oraz oficerowie łącznikowi. Drugą grupę stanowią instytucje i agencje UE. Naturalnym partnerem Europolu jest Rada, przed którą agencja jest odpowiedzialna. Dodatkowo współpracuje z Komisją oraz Europejskim Bankiem Centralnym. Spośród agencji unijnych warto zwrócić uwagę na kooperację z Eurojustem, z którym Europol tworzy wspólne zespoły dochodzeniowo-śledcze (*Joint Investigation Teams*, JITs). Inne agencje współpracujące z Europolem to: Frontex, CEPOL, ENISA, Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej, Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii oraz Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób[139]. Trzecią kategorią są państwa trzecie, z którymi Europol zawiera porozumienia o współpracy. Dotychczas zawarto siedemnaście porozumień o współpracy operacyjnej. Partnerami Europolu są: Albania, Australia, Kolumbia, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Kanada, Gruzja, Islandia, Liechtenstein, Mołdawia, Monako, Norwegia, Serbia, Szwajcaria, Ukraina, USA, Czarnogóra. Oprócz tego Europol zawiera porozumienia o współpracy strategicznej. Tego rodzaju umowy Europol zawarł z Chinami, Rosją i Turcją[140]. Ostatnią kategorią partnerów Europolu są organizacje międzynarodowe. Agencja podpisała porozumienia o współpracy z Interpolem,

[137] Strona internetowa Europolu, *Europol in numbers*, https://www.europol.europa.eu/about-europol (dostęp: 12.07.2017).

[138] *Statement of revenue and expenditure of the European Police Office for the financial year 2016 – amending budget No 2*, Dz.U. UE C 84 z 17.03.2017, s. 173.

[139] Strona internetowa Europolu, *EU Institutions & Agencies*, https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/eu-institutions-agencies (dostęp: 12.07.2017).

[140] Liechtenstein i USA zawarły z Europolem dwie oddzielne umowy – o współpracy operacyjnej i strategicznej. Część porozumień zawartych z innymi państwami na podwójny charakter. Niemniej Europol klasyfikuje je najczęściej jako porozumienia o współpracy operacyjnej. Strona internetowa Europolu, *Partners & Agreements*, https://www.europol.europa.eu/partners-agreements (dostęp: 12.07.2017).

Biurem Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (*United Nations Office on Drugs and Crime*, UNODC) oraz Światową Organizacją Celną (*World Customs Organisation*, WCO)[141].

2.7. Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (European Union Agency for Law Enforcement Training, CEPOL)

1) Geneza i podstawa prawna

Podczas spotkania Rady Europejskiej w Tampere w 1999 r. zapadła decyzja polityczna o utworzeniu Europejskiego Kolegium Policyjnego (fr. *Collège européen de police*, CEPOL), które miało stanowić platformę szkolenia dla wyższych funkcjonariuszy sił policyjnych państw członkowskich. Kolegium powstało formalnie na podstawie decyzji Rady przyjętej 22 grudnia 2000 r.[142] W 2004 r. uzgodniono, że siedziba CEPOL powinna znajdować się w Bramshill w Wielkiej Brytanii[143]. W 2005 r., po pięciu latach działalności CEPOL, Rada oceniła dotychczasowe efekty i uznała, że należy nadać Kolegium status agencji Unii Europejskiej, co miało przyczynić się do podniesienia jego efektywności. Na podstawie decyzji Rady 2005/681/WSiSW został zmieniony status CEPOL, który stał się agencją unijną, co skutkowało także objęciem go finansowaniem z budżetu ogólnego Wspólnot oraz zastosowaniem regulaminu pracowniczego względem personelu Kolegium[144]. Na przełomie 2012 i 2013 r. Wielka Brytania poinformowała CEPOL, że nie jest dłużej zainteresowana goszczeniem Kolegium na swoim terytorium. Spowodowało to konieczność podjęcia decyzji o zmianie miejsca siedziby CEPOL. Nastąpiło to na podstawie rozporządzenia nr 543/2014, w którym postanowiono, że siedziba CEPOL będzie znajdować się na Węgrzech[145]. W 2014 r. rozpoczęły się prace nad nowym aktem określającym ramy prawne funkcjonowania CEPOL. Było to spowodowane z jednej strony koniecznością dostosowania zasad funkcjonowania Kolegium do przepisów traktatu lizbońskiego, a z drugiej strony chęcią ujednolicenia zasad działalności agencji zdecentralizowanych Unii. Przy okazji dokonano także rewizji

[141] Strona internetowa Europolu, https://www.europol.europa.eu/partners-agreements/other-agreements (dostęp: 12.07.2017).

[142] Decyzja Rady(2000/820/WSiSW) z dnia 22 grudnia 2000 r. ustanawiająca Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 336 z 30.12.2000, s. 36-38.

[143] Decyzja Rady 2004/567/WSiSW z dnia 26 lipca 2004 r. zmieniająca decyzję 2000/820/WSiSW ustanawiającą Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 251 z 27.07.2004, s. 20.

[144] *Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL)*, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l14006a&from=PL (dostęp: 12.07.2017).

[145] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 543/2014 z dnia 15 maja 2014 r. zmieniające decyzję Rady 2005/681/WSiSW ustanawiającą Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 163 z 29.05.2014, s. 5-6.

zadań i mechanizmów współpracy w ramach CEPOL dostosowując je do aktualnych wyzwań i potrzeb. 25 listopada 2015 r. przyjęte zostało rozporządzenie nr 2015/2219, na mocy którego z dniem 1 lipca 2016 r. w miejsce Europejskiego Kolegium Policyjnego ustanowiono Agencję Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL)[146]. Wielka Brytania i Dania nie są związane ani nie stosują tego rozporządzenia zgodnie z protokołem nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii[147] w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości i protokołem nr 22 w sprawie stanowiska Danii[148] załączonymi do traktatu lizbońskiego.

Od 2014 r. siedziba CEPOL mieści się w Budapeszcie.

2) Zadania

Zasadnicze cele i zadania CEPOL nie zmieniły się od początku lat 2000. i koncentrują się wokół szkoleń dla przedstawicieli organów ścigania z państw członkowskich. Szkolenia dotyczą przede wszystkim pogłębiania wiedzy i praktycznych umiejętności w zakresie przeciwdziałania i zwalczania poważnej przestępczości transgranicznej, terroryzmu, utrzymania porządku publicznego czy zarządzania misjami Unii. Szkolenia mogą również być poświęcone umiejętnościom przywódczym czy nauce języków obcych. CEPOL oferuje państwom członkowskim różne możliwości współpracy, m.in. opracowuje, wdraża i koordynuje szkolenia tematyczne dotyczące różnych aspektów przestępczości oraz metod ich ścigania, a także przeprowadza szkolenia przygotowujące do pełnienia misji w państwach trzecich, szkoli również instruktorów policyjnych.

Szczegółowe zadania CEPOL polegają na opracowywaniu wieloletnich strategicznych potrzeb w zakresie szkoleń, tak by móc odpowiednio przygotować cykle i materiały szkoleniowe. Agencja opracowuje, wdraża oraz koordynuje działania szkoleniowe, które mogą obejmować konferencje, seminaria, kursy, w tym e-learning. Zajmuje się również koordynowaniem programów wymian i delegowaniem personelu oraz wizyt studyjnych. Ważnym aspektem działań CEPOL jest wparcie misji Unii w państwach trzecich, w ramach których Agencja nie tylko zapewnia szkolenia dla personelu unijnego, ale także dla funkcjonariuszy z państw przyjmujących, w szczególności państw objętych agendą rozszerzenia oraz europejską polityką sąsiedztwa. Agencja w tym zakresie zarządza funduszami pomocy zewnętrznej.

Agencja wprawdzie sama nie prowadzi badań naukowych, ale współpracuje ze środowiskami akademickimi i naukowymi, zachęcając do badań w zakresie nowych metod i technik szkoleniowych oraz zajmuje się popularyzowaniem tej wiedzy.

---

[146] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2219 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL) oraz zastępujące i uchylające decyzję Rady 2005/681/WSiSW, Dz.U. UE L 319 z 4.12.2015, s. 1-20. Mimo zmiany nazwy agencji, akronim pozostał bez zmian.

[147] Protokół nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, Wersje skonsolidowane traktatu …, op. cit., s. 295-297.

[148] Protokół nr 22 w sprawie stanowiska Danii, Wersje skonsolidowane traktatu…, op. cit., s. 298-302.

Zakres zadań CEPOL wymaga ścisłej współpracy z państwami członkowskimi. Każde państwo wyznacza jednostkę, która pełni rolę organu łącznikowego z Agencją. Jednostki krajowe odpowiadają za przepływ informacji między CEPOL a wszystkimi podmiotami krajowymi zainteresowanymi współpracą z Agencją. Mają za zadanie także promowanie działań CEPOL.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z zarządu oraz dyrektora wykonawczego.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz Komisji. Kadencja członków zarządu wynosi cztery lata i może być przedłużona. Do zadań zarządu należy przyjmowanie rocznych i wieloletnich programów prac Agencji, budżetu, a także rocznych sprawozdań z działalności. W zakresie funkcji nominacyjnych zarząd powołuje dyrektora wykonawczego. Rozporządzenie nr 2015/2219 przewiduje również możliwość podjęcia przez zarząd decyzji o powołaniu Komitetu Naukowego ds. Szkoleń (art. 7 lit. c) oraz innych organów doradczych (art. 7 lit. d).

Dyrektor wykonawczy wybierany jest przez zarząd, który sprawuje nad nim kontrolę. Odpowiada on za wykonanie budżetu oraz rocznych i wieloletnich programów prac. Zajmuje się także bieżącym zarządzaniem Agencją.

Komitet Naukowy ds. Szkoleń to organ, który może być utworzony „w stosownych przypadkach i z uwzględnieniem wymagań w zakresie prowadzonych działań i zasobów finansowych (...)”[149]. Rozporządzenie nie określa liczby członków Komitetu ani czasu trwania ich kadencji, pozostawiając te kwestie do decyzji zarządu. W skład Komitetu mają wchodzić wybitni specjaliści – akademicy lub praktycy, mający za zadanie zapewnić wysoki poziom naukowy szkoleń przeprowadzanych przez CEPOL oraz służyć radą i opinią dyrektorowi wykonawczemu i zarządowi[150].

Agencja podlega ocenie ze strony Komisji w cyklu pięcioletnim – pierwsza ocena będzie miała miejsce w roku 2021.

Agencja zatrudnia 60 pracowników, a jej budżet na 2017 r. wyniósł 10,5 mln euro, z czego zasadniczą część stanowiła subwencja unijna, w tym 1,2 mln euro z projektu zwalczania terroryzmu w państwach MENA[151].

[149] Art. 15 rozporządzenia nr 2015/2219, op. cit., s. 11.

[150] Dotychczas zarząd nie podjął decyzji o powołaniu Komitetu Naukowego ds. Szkoleń. W strukturze administracyjnej w pionie dyrektora wykonawczego funkcjonuje jednostka odpowiedzialna za szkolenia i badania. Nie ma ona jednak charakteru eksperckiego, a jedynie zapewnia koordynację współpracy w tych obszarach, strona internetowa Agencji Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania, https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/organisation/management (dostęp: 12.07.2017).

[151] Statement of revenue and expenditure of the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) for the financial year 2017, Dz.U. UE C 258 z 8.08.2017, s. 1-5.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

CEPOL deklaruje otwartość na współpracę z państwami trzecimi, organizacjami międzynarodowymi i innymi podmiotami. Agencja włącza się aktywnie we współpracę podejmowaną przez Komisję i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych przede wszystkim z państwami znajdującymi się w tzw. agendzie rozszerzenia oraz państwami objętymi europejską polityką sąsiedztwa. CEPOL oferuje przede wszystkim udział w szkoleniach dla funkcjonariuszy policji z państw trzecich na terytorium Unii lub organizowanie szkoleń poza granicami. Aktualnie CEPOL prowadzi współpracę z 17 państwami, z czego z 11 ma zawarte umowy, które weszły już w życie[152]. Dodatkowo, Agencja nawiązała współpracę z szeregiem organizacji międzynarodowych, wśród których można wskazać Interpol, OBWE czy Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości[153].

2.8. Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej (ang. Translation Centre for the bodies of the European Union, fr. Centre de traduction des organes de l'Union européenne, CdT)

1) Geneza i podstawa prawna

Zapowiedź utworzenia Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej po raz pierwszy pojawiła się w deklaracji dołączonej do decyzji z dnia 29 października 1993 r., podjętej za wspólnym porozumieniem między przedstawicielami rządów państw członkowskich podczas spotkania na szczeblu szefów państw i rządów w sprawie lokalizacji siedzib niektórych organów i służb Wspólnot Europejskich oraz Europolu[154]. Centrum zostało formalnie powołane do życia na podstawie rozporządzenia nr 2965/94 z 28 listopada 1994 r.[155] Przewidywało ono możliwość korzystania z usług CdT przez nieprecyzyjnie określoną grupę podmiotów kryjącą się pod terminem „organy", co spowodowało, że w kolejnym roku konieczne było dokonanie zmian w rozporządzeniu[156] i zastąpienie

[152] Są to Albania, Armenia, Bośnia i Hercegowina, Gruzja, Islandia, Kosowo, Mołdawia, Czarnogóra, Norwegia, Szwajcaria i Turcja, pozostałe sześć państw – Macedonia, Liban, Meksyk, Serbia, RPA i Ukraina – jest na wstępnym etapie rozmów o współpracy lub prowadzi już negocjacje. *CEPOL External partners*, https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/partners-and-stakeholders/external-partners (dostęp: 12.07.2017).

[153] Ibidem.

[154] Decision taken by common agreement between the Representatives of the Governments of the Member States, meeting at Head of State and Government Level, on the Location of the Seats of Certain Bodies and Departments of the European Communities and of Europol, Dz.U. UE C 323 z 30.11.1993, s. 5.

[155] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2965/94 z dnia 28 listopada 1994 r. ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 314 z 7.12.1994, s. 304-307.

[156] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2610/95 z dnia 30 października 1995 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2965/94 ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE 268 z 10.11.1995, s. 338-339.

problematycznego określenia „organy" przez „agencje i biura". Pozwoliło to na rozszerzenie bazy klientów CdT i umożliwiło odegranie większej roli we współpracy międzyinstytucjonalnej[157]. W 2003 r. przyjęto kolejne rozporządzenie nr 1645/2003 wprowadzające zmiany do rozporządzenia ustanawiającego Centrum, które stanowi aktualną podstawę prawną działalności tej agencji[158].

Siedziba Centrum mieści się w Luksemburgu.

2) Zadania

Zasadniczym zadaniem Centrum jest świadczenie usług w zakresie tłumaczeń dla podmiotów bezpośrednio wymienionych w art. 2 rozporządzenia nr 2965/94, czyli Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska, Europejskiej Fundacji Kształcenia, Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, Europejskiej Agencji ds. Oceny Produktów Leczniczych, Agencji ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego, Europejskiego Urzędu Policji. Inne agencje i biura również mogą korzystać z usług Centrum na podstawie specjalnych uzgodnień. Także instytucje i organy Unii, które w swoich strukturach posiadają jednostki odpowiedzialne za tłumaczenia, mogą zwrócić się do Centrum z prośbą o świadczenie usług, co odbywa się na podstawie ustaleń między zainteresowanymi podmiotami. CdT uczestniczy także w pracach Międzyinstytucjonalnego Komitetu ds. Tłumaczeń Pisemnych i Ustnych, który jest platformą współpracy służb translatorskich instytucji, organów i agencji UE[159]. Centrum odpowiada także za racjonalizację metod pracy i harmonizację procedur stosowanych przez różne służby, tak by minimalizować koszty związane z tłumaczeniami. Jednym z największych osiągnięć CdT w tym zakresie było oddanie do użytku publicznego w 2007 r. interaktywnej bazy terminologicznej (*Inter-Active Terminology for Europe*[160]) używanej podczas tłumaczeń, która obejmuje już ponad dziewięć mln rekordów i jest największą tego typu bazą na świecie[161].

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną Centrum tworzą Zarząd i Dyrektor. W skład Zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, dwaj przedstawi-

[157] Strona internetowa Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, https://cdt.europa.eu/pl/nasza-historia (dostęp: 12.07.2017).

[158] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1645/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2965/94 ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 434-436.

[159] *Interpreting and Translating for Europe*, s. 2, http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/citi-brochure_EN.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[160] Strona internetowa Inter-Active Terminology for Europe, http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do;jsessionid=R0rYu8CoZTOFm_AMrD06avVFPNQebPDOPrdjrhz54XU4J5NpPKZW!599104455?method=load (dostęp: 12.07.2017).

[161] *Interpreting and Translating*..., op. cit., s. 17.

ciele Komisji oraz po jednym przedstawicielu agencji wymienionych w art. 2 rozporządzenia nr 2965/94. Jeśli na podstawie ustaleń z innym podmiotem korzystającym z usług Centrum przewidziany jest udział jego przedstawiciela, to bierze on udział w posiedzeniach Zarządu[162]. Kadencja członków Zarządu wynosi trzy lata i jest odnawialna. Zarząd odpowiada za planowanie strategiczne prac Centrum, w tym określa roczne plany prac i monitoruje ich realizację oraz sprawdza zgodność działalności Centrum z jego misją. Zarząd przyjmuje budżet Centrum oraz wydaje opinię w sprawie końcowego sprawozdania finansowego. W zakresie funkcji nominacyjnych Zarząd powołuje Dyrektora.

Dyrektor jest powoływany przez Zarząd na wniosek Komisji. Jego kadencja wynosi pięć lat i jest odnawialna. Dyrektor odpowiada za wdrażanie w życie decyzji Zarządu. Do jego zadań należy także bieżące administrowanie Centrum, w tym wykonanie budżetu i zarządzanie personelem.

Na podstawie rozporządzenia nr 1645/2003 zmieniono zasady finansowania Centrum. Aktualnie jest ono finansowane ze środków wpłacanych przez podmioty, na rzecz których świadczy usługi oraz z subwencji wspólnotowych (art. 10 ust. 2 lit. b rozporządzenia nr 2965/94). W 2016 r. budżet Centrum wyniósł 50,5 mln euro, z czego 41 mln pochodziło od interesariuszy, czyli podmiotów korzystających z jego usług[163]. Warto zaznaczyć, że Centrum w 2016 r. nie otrzymało bezpośredniej subwencji od Komisji.

Agencja zatrudnia 200 pracowników, w tym około 100 tłumaczy[164].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Zadania agencji koncentrują się przede wszystkim na świadczeniu usług w zakresie tłumaczeń dla podmiotów unijnych, głównie agencji, ale także instytucji, organów i innych jednostek organizacyjnych UE. Centrum świadczy usługi na rzecz ponad 60 podmiotów[165]. Dodatkowo, CdT współpracuje na forum międzynarodowym angażując się w Coroczne Międzynarodowe Spotkania nt. Ustaleń Językowych, Dokumentacji i Publikacji (*International Annual Meeting on Language Arrangements, Documentation and Publications*, IAMLADP), będące siecią działającą pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, zrzeszającą ponad 80 międzynarodowych organizacji zajmujących się obsługą konferencji, głównie tłumaczeniami[166].

---

[162] CdT podaje, że w skład Zarządu wchodzi „jeden przedstawiciel każdego partnera Centrum (instytucji, agencji, urzędów i organów Unii Europejskiej)", strona internetowa Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, https://cdt.europa.eu/pl/struktura-organizacyjna-pl (dostęp: 12.07.2017). Aktualnie w skład Zarządu wchodzi 74 członków. Pełna lista jest dostępna na stronie internetowej CdT, https://cdt.europa.eu/pl/membership/lista-uczestnikow-i-deklaracja-interesow (dostęp: 12.07.2017).

[163] *Consolidated Activity Report of the Translation Centre 2016*, s. 54, https://cdt.europa.eu/sites/default/files/documentation/pdf/004_2017_01_ar_2016_mb_assess_en.pdf (dostęp: 12.08.2017).

[164] *Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej (CdT)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/cdt_pl (dostęp:12.07.2017).

[165] Pełna lista klientów agencji jest dostępna na stronie internetowej Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej, https://cdt.europa.eu/pl/clients (dostęp: 12.07.2017).

[166] Strona internetowa IAMLADP, https://www.iamladp.org/content/about-iamladp (dostęp: 12.07.2017).

2.9. Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (European Asylum Support Office, EASO)

1) Geneza i podstawa prawna

Powołanie do życia Urzędu było finałem długiego procesu związanego z instytucjonalizacją polityki azylowej na poziomie wspólnotowym. Ważnym wydarzeniem w procesie instytucjonalizacji polityki azylowej było posiedzenie Rady Europejskiej w Tampere w czasie prezydencji Finlandii w październiku 1999 r., gdzie szefowie państw lub rządów podjęli decyzję o stworzeniu Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego (*Common European Asylum System*, CEAS)[167]. Proces tworzenia CEAS uwidocznił deficyt instytucjonalny związany z zarządzaniem współpracą w zakresie polityki azylowej. Ze względu na wielość podmiotów i idące za tym rozproszenie kompetencji w tym obszarze postanowiono stworzyć wyspecjalizowaną agencję, której zadaniem byłoby wzmocnienie współpracy między instytucjami UE oraz państwami członkowskimi w sprawach azylu, a także wspieranie państw, których systemy azylowe znajdują się pod szczególną presją oraz usprawnienie procesu wdrażania wspólnego europejskiego systemu azylowego. 18 lutego 2009 r., Komisja Europejska przyjęła projekt rozporządzenia w sprawie utworzenia EASO. Projekt został przygotowany w odpowiedzi na wniosek Rady Europejskiej i stanowił część paktu o imigracji i azylu[168].

Rada i Parlament Europejski przyjmując rozporządzenie nr 439/2010/UE w sprawie utworzenia EASO 19 maja 2010 r.[169] wskazały na postanowienia traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności art. 74 i 78, mówiące o tworzeniu i regulacjach z zakresu CEAS. Dania nie jest związana ani nie stosuje tego rozporządzenia zgodnie z protokołem nr 22 w sprawie stanowiska Danii[170] załączonym do traktatu lizbońskiego. Należy jednak zaznaczyć, że Urząd jest zobowiązany do zapewnienia

[167] *Posiedzenie Rady Europejskiej w Tampere w dn. 15-16 października 1999 r. Wnioski Prezydencji. Spotkania Rady Europejskiej 1993-2002*, „Monitor Integracji Europejskiej", s. 3-6, http://archiwumukie.polskawue.gov.pl/HLP/mointintgr.nsf/0/4B14EBAFF4B0DC80C1256E75005617A8/$file/ME5326A.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[168] Jak zaznaczył ówczesny komisarz odpowiedzialny za wolność, bezpieczeństwo i sprawiedliwość i jednocześnie wiceprzewodniczący KE, Jacques Barrot: „Pracujemy intensywnie nad wdrażaniem europejskiego wspólnego systemu azylowego. W tym kontekście konieczne jest, abyśmy harmonizowali nie tylko przepisy, ale także i stosowane praktyki. Ważne jest, aby służby państw członkowskich właściwe ds. azylu mogły korzystać z konkretnej pomocy, odpowiadającej ich codziennym potrzebom, w tym potrzebom operacyjnym. Zespoły wsparcia w dziedzinie azylu, które zostaną uruchomione przez urząd wsparcia, pozwolą również na wspólne wypracowanie rozwiązań w sytuacjach kryzysowych, takich jak masowy napływ osób ubiegających się o azyl." *Komisja Europejska proponuje utworzenie Europejskiego Urzędu Wsparcia w zakresie Polityki Azylowej*, Press Release IP/09/275, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-275_pl.htm (dostęp: 12.07.2017).

[169] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 439/2010 z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu, Dz.U. UE L 132 z 29.5.2010, s. 11-28.

[170] Protokół (nr 22) w sprawie stanowiska Danii, Wersje skonsolidowane traktatu…, op. cit., s. 298-302.

współpracy operacyjnej z Danią, a przedstawiciel tego państwa bierze udział we wszystkich posiedzeniach zarządu[171].

Urząd rozpoczął działalność w 2011 r.[172] Siedziba EASO znajduje się w Valletcie.

2) Zadania

W rozporządzeniu zaznaczono, że EASO „powinien stać się europejskim centrum eksperckim w dziedzinie azylu i odpowiadać za ułatwianie, koordynację i zacieśnianie praktycznej współpracy państw członkowskich w zakresie wielu aspektów związanych z azylem, tak aby państwa członkowskie mogły skuteczniej zapewniać ochronę międzynarodową osobom, którym ona przysługuje, a jednocześnie, w stosownych przypadkach, sprawiedliwie i efektywnie postępować z osobami niekwalifikującymi się do przyznania ochrony międzynarodowej"[173].

Określono także trzy priorytetowe zadania agencji: po pierwsze, pomoc przy wdrażaniu w życie CEAS; po drugie, wspieranie współpracy między państwami członkowskimi Unii w dziedzinie azylu; po trzecie, wspieranie państw znajdujących się pod szczególną presją, czyli takich, w których występują problemy związane z nadmiernym napływem uchodźców. Jednocześnie podkreślono, że agencja nie powinna mieć żadnych uprawnień w zakresie podejmowania decyzji przez organy azylowe państw członkowskich w sprawie indywidualnych wniosków o przyznanie ochrony międzynarodowej[174].

EASO został pomyślany również jako zaplecze naukowo-eksperckie we wszystkich kwestiach związanych z polityką azylową. Ma służyć pomocą w tym zakresie zarówno instytucjom UE, jak również poszczególnym państwom członkowskim. Ważnym elementem jest doradztwo w zakresie prawodawstwa. Dzięki działaniom EASO możliwe staje się wypracowanie spójnych rozwiązań prawnych przyjmowanych tak na szczeblu Unii, jak również przez państwa członkowskie. EASO ma za zadanie zbieranie najlepszych praktyk w dziedzinie azylu, opracowywanie informacji i dzielenie się nimi z państwami członkowskimi. Dodatkowo EASO w szczególnych sytuacjach może udzielać zainteresowanym państwom wsparcia operacyjnego z wykorzystaniem swoich zasobów lub koordynuje wykorzystanie zasobów państw członkowskich oddanych do dyspozycji agencji.

---

[171] Rozporządzenie nr 439/2010, op. cit., s. 13.

[172] Agencja rozpoczęła działalność już w listopadzie 2010 r., jednak dopiero 19 czerwca 2011 r. komisarz UE do spraw wewnętrznych Cecilia Malmström dokonała uroczystego otwarcia EASO w stolicy Malty Valletcie. Zob.: *Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu jest w pełni gotów do działania*, http://www.euractiv.pl/informacje-prasowe/wywiad/europejski-urzd-wsparcia-w-dziedzinie-azylu-jest-w-peni-gotow-do-dziaania-002743 (dostęp: 4.05.2013).

[173] Rozporządzenie nr 439/2010, op. cit., s. 12.

[174] Warto nadmienić, że Wielka Brytania i Irlandia, mimo iż na mocy Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości mają zagwarantowaną szeroką autonomię, to państwa te zgodziły się realizować omawiane rozporządzenie. Inaczej jest w przypadku Danii, która nie wyraziła woli przyjęcia tego dokumentu i nie jest nim związana.

3) Struktura instytucjonalna

Struktura organizacyjna EASO składa się z zarządu i dyrektora wykonawczego.

Organem, który ma szczególne znaczenie dla planowania prac i monitorowania działalności agencji, jest zarząd. W skład zarządu wchodzą po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz dwóch przedstawicieli Komisji Europejskiej. W skład zarządu wchodzi również przedstawiciel Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców (*United Nations High Commissioner for Refugees*, UNHCR)[175], przy czym bez prawa głosu. Kadencja członków zarządu trwa trzy lata z możliwością reelekcji. W pracach zarządu bierze udział dyrektor wykonawczy EASO. kompetencje zarządu można podzielić na kilka kategorii. Po pierwsze, zarząd ma kompetencje nominacyjne. Przede wszystkim mianuje dyrektora wykonawczego, nad którym sprawuje władzę dyscyplinarną i którego może odwołać lub zawiesić. Rozporządzenie mówi również o możliwości powołania przez zarząd komitetu wykonawczego, którego zadaniem ma być wspomaganie merytoryczne zarządu i dyrektora wykonawczego. Zarząd ustala także politykę kadrową agencji. Po drugie, zarząd wypełnia funkcje planistyczne. W tym zakresie zarząd przyjmuje program prac EASO na kolejny rok oraz przyjmuje budżet EASO. Po trzecie, zarząd posiada funkcje kontrolne. Przyjmuje ogólne roczne sprawozdania z działalności agencji, a także roczne sprawozdania na temat sytuacji w dziedzinie azylu w Unii. Zarząd wydaje również opinię na temat ostatecznego sprawozdania finansowego agencji, która jest przesyłana wraz ze sprawozdaniem do Parlamentu Europejskiego, Rady, Komisji i Trybunału Obrachunkowego.

Za bieżące kierowanie pracami EASO odpowiada dyrektor wykonawczy. Jest on wybierany przez zarząd na pięcioletnią kadencję. Kandydat wskazany przez zarząd, przed mianowaniem, jest przesłuchiwany przez odpowiednie komisje Parlamentu Europejskiego. Rozporządzenie gwarantuje dyrektorowi wykonawczemu szeroką autonomię w kierowaniu agencją. Jest on prawnym przedstawicielem agencji. Nie powinien zwracać się ani otrzymywać instrukcji od żadnego rządu, ani organu. Zajmuje się administrowaniem agencji, w tym polityką kadrową. Przede wszystkim zaś jest odpowiedzialny za organizację prac EASO, w tym sporządzanie planów i programów prac oraz ich realizację. Biuro dyrektora wykonawczego składa się z czterech działów lub centrów. Są to: Dział ds. Ogólnych i Administracji, Centrum Informacji, Dokumentacji i Analizy, Centrum Wsparcia Operacyjnego oraz Centrum Szkolenia, Jakości i Wiedzy Fachowej[176]. Parlament Europejski oraz Rada mogą zwrócić się do dyrektora wykonawczego o przedstawienie sprawozdania z realizacji powierzonych mu zadań.

[175] Rola UNHCR w zakresie koordynowania polityki azylowej Unii Europejskiej została określona w preambule omawianego rozporządzenia, gdzie wskazano, że EASO powinien ściśle współpracować z Urzędem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców, a także z innymi wyspecjalizowanymi organizacjami międzynarodowymi, aby wykorzystać ich fachową wiedzę i doświadczenie.

[176] *Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu*, Luksemburg 2014, s. 7, https://easo.europa.eu/wp-content/uploads/BZ0213822PLC3.pdf (12.07.2017).

Kwestie szczegółowe związane z planami i programami prac oraz ich realizacją opracowują grupy robocze, składające się z ekspertów w zakresie polityki azylowej, w tym sędziów, z poszczególnych państw.

Budżet EASO jest częścią składową budżetu ogólnego UE. Warto jednak zwrócić uwagę, że po stronie wkładów do budżetu EASO znajdują się nie tylko środki Unii, ale także dobrowolne wkłady państw członkowskich, co oznacza, że zainteresowane państwa mogą dodatkowo wspierać agencję. EASO czerpie dochody także z usług, które świadczy na rzecz zainteresowanych podmiotów, a także z wpłat od państw stowarzyszonych.

EASO zatrudnia 149 osób[177], a budżet agencji na 2017 r. wyniósł 73 mln euro, z czego 69 mln euro to wkład unijny. Warto odnotować, że także Norwegia i Szwajcaria, które mają w EASO status państw stowarzyszonych, wsparły agencję w kwocie 3,8 mln euro[178]. Ponadto należy zwrócić uwagę na skokowy wzrost budżetu agencji w ostatnich dwóch latach – w 2015 r wynosił on niecałe 16 mln euro[179].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Ważnym aspektem funkcjonowania EASO jest współpraca z innymi podmiotami, w tym z państwami trzecimi[180], UNHCR, a także organizacjami, stowarzyszeniami i organami zajmującymi się polityką azylową, także w wymiarze praktycznym. Współpraca z podmiotami zewnętrznymi, reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, odbywa się poprzez Forum doradcze. Gremium to ukonstytuowało się w 2011 r. Pełni ważną funkcję, gdyż dostarcza EASO nie tylko fachowej wiedzy (środowiska akademickie i prawnicze), ale jest również miejscem, w którym organizacje pozarządowe różnego szczebla – lokalne, regionalne, krajowe, europejskie i międzynarodowe, mogą prezentować swoje stanowiska względem polityki azylowej prowadzonej przez Unię, a z drugiej strony same zyskują szerszą wiedzę dotyczącą tej skomplikowanej tematyki.

Rozporządzenie nr 439/2010/UE nakłada na EASO obowiązek współpracy z innymi agencjami UE, w tym z Frontexem oraz Europejską Agencją Praw Podstawowych, tak by „stworzyć efekt synergii między zainteresowanymi organami i uniknąć powielania prac prowadzonych w ramach zakresu uprawnień tych organów" (art. 53).

---

[177] *EASO work programme 2016*, s. 46, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-WP-2016-Amendment-2-adopted.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[178] *EASO statement of revenues and expenditures 2017*, s. 2, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-Budget%202017-amendment-1.pdf (dostęp:12.07.2017).

[179] *EASO statement of revenues and expenditures 2015 amendment 2/2015*, s. 1, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-AmBu-2-2015-adopted-financial-resources.pdf (dostęp 12.07.2017).

[180] Rozporządzenie nr 439/2010/UE wymienia cztery państwa, które mogą uczestniczyć w pracach agencji w charakterze obserwatorów: Szwajcarię, Norwegię, Islandię i Liechtenstein. *EASO Management Board Members*, https://www.easo.europa.eu/about-us/management-board/management-board-members (dostęp: 12.07.2017).

2.10. Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy[181] (European Agency for Safety and Health at Work, EU-OSHA)

1) Geneza i podstawa prawna

Pogłębiające się zależności gospodarze między państwami członkowskimi, związane m.in. z tworzeniem i konsolidacją jednolitego rynku wewnętrznego na początku lat 90. XX wieku, sprawiły, że pojawiła się konieczność powołania do życia agencji, której celem miało by być gromadzenie w sposób obiektywny i rzetelny informacji na temat higieny i bezpieczeństwa pracy. Agencja została utworzona w 1994 r. na podstawie rozporządzenia nr 2062/94[182], które było trzykrotnie zmieniane – w 1995 r. (rozporządzenie nr 1643/95[183]), w 2003 r. (rozporządzenie 1654/2003[184]) oraz w 2005 r. (rozporządzenie nr 1112/2005[185]).

Siedziba Agencji znajduje się w Bilbao.

2) Zadania

Głównym zadaniem Agencji jest zapewnienie instytucjom Unii, państwom członkowskim i innym zainteresowanym podmiotom informacji technicznej, naukowej i gospodarczej w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy. W tym celu Agencja gromadzi z jednej strony informacje na temat zagrożeń, a z drugiej strony dane dotyczące dobrych praktyk, następnie je analizuje i rozpowszechnia wśród państw członkowskich, organów UE i innych podmiotów. Innym obszarem działalności EU-OSHA jest gromadzenie i analizowanie informacji dotyczących badań nad bezpieczeństwem i ich rezultatów. Ma to sprzyjać zapewnieniu instytucjom Unii oraz państwom członkowskim jak najszerszej i rzetelnej wiedzy na temat możliwości poprawy warunków pracy i podniesienia poziomu bezpieczeństwa pracowników poprzez odpowiednie regulacje prawne, które będą odzwierciedlać wnioski przedstawione przez Agencję. EU-OSHA współpracuje także przy opracowywaniu strategii i programów Unii w zakre-

[181] We wszystkich oficjalnych dokumentach, w tym rozporządzeniu powołującym agencję do życia, jest używana nazwa: Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, tymczasem na stronie internetowej Komisji i agencji podawana jest nazwa: Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy.

[182] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2062/94 z dnia 18 lipca 1994 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 216 z 20.08.1994, s. 205-212.

[183] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1643/95 z dnia 29 czerwca 1995 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 156 z 7.07.1995, s. 1-13.

[184] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1654/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 38-50.

[185] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1112/2005 z dnia 24 czerwca 2005 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 184 z 15.07.2005, s. 5-17.

sie poprawy bezpieczeństwa w pracy. Agencja została stworzona również w celach edukacyjno-szkoleniowych. Organizuje seminaria, konferencje oraz spotkania z udziałem ekspertów z państw członkowskich. Ważnym zadaniem Agencji jest ustanowienie i koordynowanie we współpracy z państwami członkowskimi sieci obejmującej krajowych partnerów państwowych i społecznych. Państwa mają obowiązek informować Agencję o wszelkich instytucjach działających na ich terytorium, które mogłyby wnieść wkład w rozwój wiedzy na temat zagrożeń w miejscu pracy i ich eliminacji.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna EU-OSHA składa się z Rady Zarządzającej, Biura i Dyrektora.

W skład Rady Zarządzającej wchodzi po trzech przedstawicieli z każdego państwa członkowskiego, przy czym każdy z nich reprezentuje inny podmiot: rząd, organizacje pracodawców i organizacje pracobiorców. Co ciekawe, w ramach Rady poszczególne grupy przedstawicieli są zinstytucjonalizowane i wybierają ze swego grona koordynatorów grup. Do Rady wchodzi także trzech reprezentantów Komisji. Kadencja członków Rady trwa trzy lata i jest odnawialna. W posiedzeniach Rady w charakterze obserwatorów mogą uczestniczyć przewodniczący Rady Zarządzającej i Dyrektor Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia, a także przedstawiciele państw trzecich czy organizacji międzynarodowych. Zadaniem Rady jest strategiczne planowanie zadań Agencji, w tym celu przyjmuje ona wieloletnie[186] i roczne programy prac, a także przyjmuje roczne sprawozdania z wykonania programu. Rada, na wniosek Komisji, wybiera Dyrektora. Tworzy również Biuro, w skład którego wchodzi 11 członków Rady – musi być przy tym zachowana proporcjonalna reprezentacja interesów poszczególnych grup. Biuro odpowiada za podejmowanie działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu Agencji pomiędzy posiedzeniami Rady.

Dyrektor jest odpowiedzialny za bieżące kierowanie pracami Agencji, w tym za wykonanie budżetu oraz politykę kadrową. Dyrektor odpowiada przed Radą i jest zobowiązany do realizacji zadań powierzonych przez nią. Reprezentuje także Agencję na zewnątrz. Jego kadencja wynosi pięć lat i jest odnawialna.

Rozwinięciem struktury organizacyjnej i jej bardzo istotnym elementem są krajowe punkty centralne, które są wyznaczane przez państwa członkowskie na zasadzie oficjalnych przedstawicielstw Agencji. Są to zwykle krajowe ośrodki zajmujące się bezpieczeństwem i higieną pracy, a ich zadanie polega na wdrażaniu programów roboczych EU-OSHA[187]. W sieci punktów centralnych, oprócz państw UE, uczestniczą jako pełnopraw-

[186] Rozporządzenie nr 2062/94 mówi o czteroletnich programach prac (art. 10), jednak ostatni program został przyjęty na okres siedmiu lat (2014-2020). *EU-OSHA Multi-Annual Strategic Programme (MSP) 2014-2020*, https://osha.europa.eu/pl/tools-and-publications/publications/corporate/eu-osha-multi-annual-strategic-programme-2014-2020/view (dostęp: 12.07.2017).

[187] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, https://osha.europa.eu/pl/about-eu-osha/national-focal-points (dostęp: 12.07.2017).

ni członkowie Islandia, Norwegia, Liechtenstein i Szwajcaria, a status obserwatorów mają Macedonia, Turcja, Albania, Bośnia i Hercegowina, Kosowo, Czarnogóra i Serbia[188].

Agencja zatrudnia 67 osób[189], a jej budżet w 2016 r. wynosił 16,6 mln euro, z czego 15 mln stanowiły środki z budżetu UE. Agencja została wsparta także przez rząd Kraju Basków w kwocie 40 tys. euro, a dodatkowe 60 tys. euro przekazał rząd Hiszpanii. Pozostałe środki pochodziły z opłat i grantów[190].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja utrzymuje ścisłe relacje z dużą grupą zróżnicowanych podmiotów, tak by jak najlepiej wykonywać powierzone jej zadania, polegające głównie na gromadzeniu, analizowaniu i rozpowszechnianiu informacji o zagrożeniach dla bezpieczeństwa w miejscu pracy. Rozporządzenie nr 2062/94 ustanawiające Agencję obliguje ją do ścisłej współpracy z Europejską Fundacją na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy. Dodatkowo EU-OSHA utrzymuje relacje z innymi agencjami UE, w tym Europejską Fundacją Kształcenia, Europejskim Instytutem ds. Równości Kobiet i Mężczyzn czy Agencją Praw Podstawowych. Wśród partnerów EU-OSHA są także organizacje międzynarodowe, w szczególności warto zwrócić uwagę na współpracę z Międzynarodową Organizacją Pracy (*International Labour Organization*, ILO) czy Światową Organizacją Zdrowia (*World Health Organization*, WHO)[191].

2.11. Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego (European Aviation Safety Agency, EASA)

1) Geneza i podstawa prawna

Utworzenie Agencji wiązało się ze wzrostem liczby pasażerów korzystających z usług lotniczych i wynikającą z tego potrzebą wprowadzenia ujednoliconych i wysokich standardów bezpieczeństwa ruchu lotniczego. W 2002 r. przyjęto rozporządzenie nr 1592/2002 w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego i utworzenia Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Transportu Lotniczego[192]. Zakres działalności

[188] Ibidem.

[189] *Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eu-osha_pl (dostęp: 12.07.2017).

[190] *European Agency for Safety and Health at Work. Accounts for 2016 including the budgetary implementation report*, s. 5, https://osha.europa.eu/pl/about-eu-osha/what-we-do/how-we-work/finance/finance-and-budget-information/EU-OSHA%20FINAL%20ACCOUNTS%202016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[191] *EU-OSHA Multi-Annual*…, op. cit., s. 21.

[192] Rozporządzenie (WE) NR 1592/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego i utworzenia Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Transportu Lotniczego, Dz.U. UE L 240 z 7.09.2002, s. 30-50.

Agencji oraz jej funkcjonowania został rozszerzony na podstawie rozporządzenia nr 216/2008 z 2008 r.[193], które uchyliło poprzednie rozporządzenie. W komunikacie Komisji z 2005 r. pt. „Poszerzenie zakresu działań Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego – Plan działań na 2010 r.", podkreślono konieczność rozszerzania zadań Agencji także w aspekcie bezpieczeństwa i interoperacyjności lotnisk i portów lotniczych, służb żeglugi powietrznej oraz zarządzania ruchem lotniczym. Zmiany te zostały wprowadzone na podstawie rozporządzenia nr 1108/2009[194]. Pełnoprawnymi członkami Agencji są wszystkie państwa członkowskie UE oraz Szwajcaria, Norwegia, Islandia i Liechtenstein.

Siedziba Agencji znajduje się w Kolonii. Agencja posiada również biuro w Brukseli. Dodatkowo EASA ma cztery stałe międzynarodowe przedstawicielstwa – w Montrealu, Waszyngtonie, Pekinie i Singapurze[195].

2) Zadania

Głównym zadaniem Agencji jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania i poprawa bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego. W szczególności Agencja zajmuje się wydawaniem opinii i specyfikacji certyfikacyjnych dla części i akcesoriów lotniczych, a także może zmienić, zawiesić lub cofnąć certyfikat, jeśli produkt przestanie spełniać określone wymogi. Wydaje również standardy zdatności do lotu dla statków powietrznych, dla których ma być wydane zezwolenie na użytkowanie. Agencja zajmuje się także wydawaniem certyfikatów dla organizacji szkolących pilotów oraz centrom medycyny lotniczej. Dodatkowo sprawuje nadzór nad urządzeniami symulacji lotu, polegający na wydawaniu certyfikatów oraz prowadzeniu kontroli tych urządzeń poprzez przeprowadzanie badań technicznych samodzielnie bądź za pośrednictwem krajowych nadzorów lotniczych. Do kompetencji Agencji należy też zatwierdzanie przedsiębiorstw projektujących lub produkujących wyroby lotnicze oraz tych, które zapewniają ich obsługę techniczną. Dzięki temu EASA zapewnia nadzór nad bezpieczeństwem ruchu lotniczego.

W ograniczonym zakresie Agencja może prowadzić i finansować prace badawcze, które są związane z poprawą efektywności jej działania.

Ważnym uprawnieniem EASA jest możliwość wnioskowania do Komisji o nałożenie grzywny lub okresowej kary pieniężnej na podmioty, którym zostały wydane certyfikaty, a które naruszają przepisy w sposób umyślny lub nieumyślny.

Całość działań Agencji przyczynia się do tworzenia jednolitego rynku lotniczego.

---

[193] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 z dnia 20 lutego 2008 r. w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego i utworzenia Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego oraz uchylające dyrektywę Rady 91/670/EWG, rozporządzenie (WE) nr 1592/2002 i dyrektywę 2004/36/WE, Dz.U. UE L 79 z 13.03.2008, s. 1-49.

[194] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1108/2009 z dnia 21 października 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 216/2008 w zakresie lotnisk, zarządzania ruchem lotniczym i służb żeglugi powietrznej oraz uchylające dyrektywę 2006/23/WE, Dz.U. UE L 309 z 24.11.2009, s. 51-70.

[195] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego, https://www.easa.europa.eu/the-agency/the-agency (dostęp: 12.07.2017).

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną Agencji tworzą: zarząd, dyrektor wykonawczy i komisje odwoławcze.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego Agencji oraz przedstawiciel Komisji. Kadencja członków zarządu wynosi pięć lat i jest odnawialna. Zarząd ma kompetencje planistyczne w odniesieniu do działań Agencji – przyjmuje roczny program jej prac. Przyjmuje także roczne sprawozdanie z jej działalności. W zakresie kompetencji nominacyjnych zarząd powołuje dyrektora i członków komisji odwoławczej. Powołuje także organ doradczy, w skład którego wchodzą przedstawiciele zainteresowanych stron, czyli przede wszystkim przemysłu lotniczego. Może również decydować o utworzeniu grup roboczych, które wspomagają go w przygotowywaniu decyzji i monitorowaniu ich realizacji.

Dyrektor wykonawczy jest powoływany przez zarząd na wniosek Komisji. Przed mianowaniem kandydat może zostać wezwany do stawienia się i udzielenia odpowiedzi przed odpowiednią komisją Parlamentu. Kadencja dyrektora wynosi pięć lat i możliwe jest jej jednokrotne odnowienie. Odpowiada on za zarządzanie pracami Agencji, w tym realizację rocznego programu prac. Dodatkowo podejmuje decyzje o przeprowadzeniu inspekcji i dochodzeń w przedsiębiorstwach lotniczych i organach nadzoru lotniczego w państwach członkowskich. Jest także reprezentantem Agencji na forach międzynarodowych i prowadzi współpracę techniczną z państwami trzecimi. Dyrektor może w dowolnym momencie zostać wezwany przez Radę lub Parlament do przestawienia sprawozdania z wykonania zadań.

W ramach Agencji ustanawia się przynajmniej jedną komisję odwoławczą, w skład której wchodzi trzech członków. Zadaniem komisji odwoławczej jest przyjmowanie i rozpatrywanie skarg wnoszonych przez podmioty, które uważają, że decyzje podjęte przez Agencję naruszają ich prawa. Państwa członkowskie i instytucje Unii mogą wnosić bezpośrednie skargi do Trybunału Sprawiedliwości na decyzje Agencji.

Agencja zatrudnia 840 pracowników[196], a jej budżet w 2016 r. wynosił 140 mln euro, z czego zaledwie jedną czwartą stanowił wkład unijny. Pozostałe środki pochodziły z wpłat przemysłu lotniczego oraz od państw trzecich korzystających z usług Agencji, głównie w zakresie certyfikacji[197].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja, oprócz stałych międzynarodowych przedstawicielstw, rozwija współpracę międzynarodową poprzez podpisywanie umów dwu- i wielostronnych dotyczących cer-

[196] *Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/easa_pl (dostęp: 12.07.2017).

[197] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego, https://www.easa.europa.eu/the-agency/the-agency (dostęp: 12.07.2017).

tyfikacji produktów i usług lotniczych. Z inicjatywy EASA zostały zawarte kompleksowe umowy dwustronne z USA, Chinami, Kanadą i Brazylią, natomiast z Turcją, Kazachstanem, Kirgistanem, Tadżykistanem, Białorusią i Ukrainą podpisano porozumienia robocze, które dotyczą tylko kwestii technicznych[198]. Dodatkowo, w 2015 r. EASA wspólnie z agencjami lotniczymi z Brazylii, Kanady i USA, utworzyły Zespół ds. Zarządzania Certyfikacją (*Certification Management Team*, CMT), który ma służyć dalszemu rozwojowi współpracy w zakresie certyfikacji oraz przyczynić się do większej harmonizacji przepisów[199].

2.12. Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego (European Maritime Safety Agency, EMSA)

1) Geneza i podstawa prawna

Utworzenie Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego wiązało się z potrzebą zapewnienia jednakowych zasad dla przewoźników morskich w ramach rynku wewnętrznego. Dodatkowo przewoźnicy morscy byli zobligowani do stosowania coraz bardziej restrykcyjnych norm w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Jednak nie wszyscy armatorzy morscy poddali się tym wymogom w jednakowym stopniu, co powodowało zakłócenia w konkurencji. Agencja została utworzona w 2002 r. na podstawie rozporządzenia nr 1406/2002[200]. Było ono kilkukrotnie zmieniane – w 2003 r. (rozporządzenie nr 1644/2003[201]), następnie w 2004 r. (rozporządzenie nr 724/2004[202]), w 2013 r. (rozporządzenie nr 100/2013[203]) oraz w 2016 r. (rozporządzenie 2016/1625[204]). Na Agencję nałożono również nowe obowiązki w zakresie reagowania na zanieczysz-

---

[198] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego, https://www.easa.europa.eu/document-library/international-cooperation-overview (dostęp: 12.07.2017).

[199] *CMT to the Aviation Community*, https://www.easa.europa.eu/system/files/dfu/CMT%20Collaboration%20Strategy%20-%20Release%20cover%20letter.pdf (dostęp:12.07.2017).

[200] Rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2002 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 208 z 5.08.2002, s. 3-11.

[201] Rozporządzenie (WE) nr 1644/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 533-535.

[202] Rozporządzenie (WE) nr 724/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 129 z 29.04.2004, s. 69-73.

[203] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 100/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 39 z 9.02.2013, s. 30-40.

[204] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1625 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016, s. 77-79.

czenia morza spowodowane przez statki oraz instalacje naftowe i gazowe w 2014 r. na podstawie rozporządzenia nr 911/2014[205].

Siedziba Agencji znajduje się w Lizbonie.

2) Zadania

Głównym zadaniem Agencji jest doradzanie Komisji i państwom członkowskim w zakresie ustawodawstwa unijnego dotyczącego bezpieczeństwa morskiego i zapobiegania zanieczyszczeniom mórz, w tym z instalacji gazowych i naftowych znajdujących się na morskim dnie. Pomaga również w ocenie skuteczności podejmowanych środków. Zadania EMSA można podzielić na podstawowe oraz pomocnicze.

Do pierwszej kategorii należy wspomaganie instytucji Unii, przede wszystkim Komisji, w monitorowaniu stanu ustawodawstwa w dziedzinie bezpieczeństwa transportu morskiego i służenie pomocą w pracach przygotowawczych nad nowymi regulacjami; następnie możliwość przeprowadzania inspekcji i kontroli w państwach członkowskich w celu zbadania, czy akty prawne są prawidłowo implementowane i wdrażane w życie oraz jaka jest ich skuteczność. EMSA prowadzi również różnego rodzaju inspekcje, w tym krajowych systemów monitorowania ruchu morskiego, czy statków zawijających do portów europejskim pod kątem spełniania przez nie wymogów w dziedzinie bezpieczeństwa. Bardzo ważnym aspektem działalności Agencji jest wspieranie działań państw w sytuacjach, gdy dojdzie do zanieczyszczenia wód spowodowanego przez statki lub instalacje gazowe czy naftowe. W takiej sytuacji możliwe jest udzielenie przez EMSA pomocy operacyjnej, jednak tylko w przypadku, gdy państwo dotknięte katastrofą wystąpi z takim wnioskiem do Agencji. Agencja za pomocą nadzoru satelitarnego wykrywa zanieczyszczenia morza oraz udostępnia statki do usuwania plam ropy w przypadku poważnego wycieku na morzu. Wsparcie operacyjne może być udzielone przez Agencję także podczas dochodzeń, gdy dojdzie do wypadku, którego skutkiem jest zgon lub poważne uszkodzenie ciała. EMSA jest zobowiązana również do prowadzenia działalności szkoleniowej skierowanej do odpowiednich podmiotów krajowych, którym powinna także zapewnić stosowną pomoc techniczną.

Zadania dodatkowe, m.in. związane z ochroną środowiska, obserwacją Ziemi czy badaniem śródlądowych dróg wodnych są wykonywane przez Agencję tylko wtedy i tylko w takim stopniu, gdy nie naruszają kompetencji państw członkowskich i ich organów oraz gdy działania EMSA mają wartość dodaną, której nie może osiągnąć żadne państwo członkowskie w pojedynkę.

[205] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 911/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wieloletniego finansowania działań Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego w zakresie reagowania na zanieczyszczenia morza spowodowane przez statki oraz instalacje naftowe i gazowe, Dz.U. UE L 257 z 28.08.2014, s. 115-120.

Warto zaznaczyć, że EMSA kieruje Europejskim Centrum Danych LRIT[206] oraz systemem wymiany informacji SafeSeaNet[207]. Oba systemy umożliwiają śledzenie ruchu jednostek morskich, dzięki czemu przyczyniają się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa na morzu, ale także ochrony środowiska. Dzięki tym systemom możliwe jest również zwalczane przemytu.

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną Agencji tworzą Rada Administracyjna i dyrektor zarządzający. W skład Rady wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego UE, czterech przedstawicieli Komisji, czterech specjalistów z najbardziej zainteresowanych sektorów (przemysłu morskiego) mianowanych przez Komisję bez prawa głosu oraz po jednym przedstawicielu Norwegii i Islandii również bez prawa głosu. Kadencja członków Rady wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Rada odpowiada za planowanie prac Agencji. W tym zakresie przyjmuje roczny program działań biorąc pod uwagę wnioski państw członkowskich o udzielenie pomocy technicznej. Rada odpowiada także za przyjęcie budżetu i rocznego sprawozdania z prac Agencji. Mianuje również dyrektora zarządzającego, nad którym sprawuje nadzór oraz określa procedury podejmowania przez niego decyzji. Rada określa także politykę wizytacji przeprowadzanych przez Agencję w państwach członkowskich.

Dyrektor zarządzający jest wybierany przez Radę spośród kandydatów „na podstawie zasług i udokumentowanych umiejętności administracyjnych i kierowniczych, jak również kompetencji związanych z bezpieczeństwem na morzu i zapobieganiem zanieczyszczeniu ze statków" (rozporządzenie nr 1406/2002, art. 16). Kadencja dyrektora wynosi pięć lat i może być raz odnowiona. Dyrektor odpowiada za bieżące zarządzanie Agencją. Przygotowuje roczny program działań i odpowiada za jego wdrożenie. Po konsultacjach z Komisją i uzgodnieniach z Radą Administracyjną podejmuje decyzje o przeprowadzaniu wizyt w państwach członkowskich. Agencja zatrudnia 250 osób[208], a jej budżet w 2016 r. wynosił 55,6 mln euro, z czego zaledwie 430 tys. euro stanowiły środki zewnętrzne, a pozostała część pochodziła z budżetu unijnego[209].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja współpracuje z Międzynarodową Organizacją Morską (*International Maritime Organization*, IMO), głównie w obszarze wymiany informacji i dzielenia się

[206] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego, http://www.emsa.europa.eu/lrit-main/lrit-home.html (dostęp: 12.07.2017).

[207] Strona internetowa Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego, http://www.emsa.europa.eu/ssn-main.html (dostęp: 12.07.2017).

[208] *Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/emsa_pl (dostęp: 12.07.2017).

[209] *EMSA 2016 budget*, s. 2, http://www.emsa.europa.eu/financial-management/financial-documents/item/2636-emsa-budget-2016.html (dostęp: 12.07.2017).

dobrymi praktykami[210]. Ważnymi partnerami EMSA są inne agencje UE. Rozporządzenie nr 2016/1625 nakłada na EMSA obowiązek współpracy z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej i Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa. Wszystkie trzy agencje mają obowiązek wspierać organy krajowe pełniące funkcje straży przybrzeżnej na poziomie krajowym i unijnym. Współpraca między agencjami ma polegać przede wszystkim na wymianie informacji i wzajemnym udostępnianiu baz danych oraz świadczeniu usług w zakresie nadzoru i łączności.

2.13. Europejska Agencja Chemikaliów (European Chemicals Agency, ECHA)

1) Geneza i podstawa prawna

Europejska Agencja Chemikaliów została powołana do życia w celu zapewnienia skutecznego funkcjonowania rynku wewnętrznego dla substancji chemicznych z zachowaniem wysokich standardów w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz wymogów związanych z ochroną środowiska[211]. Przepisy krajowe i międzynarodowe dotyczące substancji chemicznych są na tyle skomplikowane i często niejednorodne, że konieczne było powołanie agencji, która zajęłaby się standaryzacją w tym zakresie. Decyzja o utworzeniu Agencji zapadła w 2006 r. Podstawę jej funkcjonowania stanowi rozporządzenie nr 1907/2006[212]. Korekty w zakresie funkcjonowania Agencji i jej zadań zostały wprowadzone na mocy rozporządzenia nr 1272/2008[213].

Agencja podjęła działalność w 2007 r.[214], a jej siedziba znajduje się w Helsinkach.

---

[210] *EMSA Facts & Figures 2015*, s. 25, http://www.emsa.europa.eu/about/items.html?cid=80&id=2791 (dostęp: 12.07.2017).

[211] W 1993 r. przyjęte zostało rozporządzenie nr 793/93 w sprawie oceny i kontroli ryzyk stwarzanych przez substancje chemiczne. Celem dokumentu było stworzenie ram dla zbliżenia krajowych przepisów dotyczących chemikaliów, tak by zapewnić wysoki poziom ochrony konsumentów i środowiska naturalnego w ramach rynku wewnętrznego. Odpowiedzialność za koordynowanie tego procesu spoczywała na Komisji wspieranej przez komitet składający się z przedstawicieli państw członkowskich. Rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 z dnia 23 marca 1993 r. w sprawie oceny i kontroli ryzyk stwarzanych przez istniejące substancje, Dz.U. UE L 84 z 5.04.1993, s. 212-287.

[212] Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE, Dz.U. UE L 396 z 30.12.2006, s. 1-505.

[213] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006, Dz.U. UE L 353 z 31.12.2008, s. 1-1355.

[214] *Europejska Agencja Chemikaliów*, s. 2, https://echa.europa.eu/documents/10162/13556/echa_general_leaflet_pl.pdf/58eccc51-b427-4d0a-8c50-a3bf26aee8d3 (dostęp: 12.07.2017).

2) Zadania

Agencja została utworzona w celu zarządzania, a także, w określonych przypadkach, realizacji technicznych, naukowych i administracyjnych kwestii wynikających z rozporządzenia 1907/2006. Rola ECHA polega przede wszystkim na doradztwie naukowym i technicznym świadczonym na rzecz państw członkowskich i instytucji unijnych. Producenci chemikaliów i substancji biobójczych z terenu UE oraz państw trzecich, jeśli chcą by ich produkty były dopuszczone do użytku na terenie UE, są zobligowani do przedstawienia ECHA dokumentacji, która jest badana pod kątem zgodności z przepisami Unii. Agencja prowadzi rejestrację substancji importowanych do UE oraz bazy danych zawierające informacje o wszystkich zarejestrowanych substancjach. Bazy w większości przypadków mają charakter otwarty i są dostępne *on-line*. W centrum zainteresowania Agencji znajdują się substancje szczególnie groźne dla ludzi i środowiska naturalnego. Wspólnie z Komisją i państwami członkowskimi oraz przedsiębiorstwami szacuje ryzyko związane z ich użytkowaniem i na tej podstawie podejmuje decyzje w sprawie dalszego wykorzystania tych substancji, a także zachęca przemysł chemiczny do badań i innowacji, aby w przyszłości móc zastąpić niebezpieczne chemikalia i środki biobójcze, takimi substancjami, które nie będą rodzić zagrożenia.

ECHA w szczególności zajmuje się prawidłowym wdrożeniem i przestrzeganiem następujących regulacji[215]: REACH (*Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals*; rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów), czyli podstawowego rozporządzenia nr 1907/2006, będącego jednocześnie podstawą działalności ECHA[216]; CLP (*Classification Labelling and Packaging*), czyli rozporządzenia w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania niebezpiecznych substancji chemicznych[217]; BPR (*Biocidal Products Regulation*), czyli rozporządzenia w sprawie produktów biobójczych[218]; PIC (*Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade*), czyli konwencji w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu w międzynarodowym handlu niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i pestycydami[219].

---

[215] *ECHA: czym się zajmujemy*, s. 1, https://echa.europa.eu/documents/10162/13556/echa_services_leaflet_pl.pdf/7672b553-70c3-416c-8b7a-f047a1be49fe (dostęp: 12.07.2017).

[216] REACH nakłada na producentów obowiązek zapewniania informacji na temat zagrożeń, ryzyka i bezpiecznego stosowania chemikaliów przez nich produkowanych lub przywożonych.

[217] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006, Dz.U. UE L 353 z 31.12.2008, s. 1-1355.

[218] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, Dz.U. UE 167 z 27.06.2012, s. 1-123.

[219] Inaczej nazywana konwencją rotterdamską. PIC została podpisana 10 września 1998 r. i weszła w życie 24 lutego 2004 r. *History of the negotiations of the Rotterdam Convention*, http://www.pic.int/TheConvention/Overview/History/Overview/tabid/1360/language/en-US/Default.aspx (dostęp: 12.07.2017).

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna ECHA, na tle innych agencji unijnych, jest rozbudowana i składa się z Zarządu, Dyrektora Wykonawczego, czterech komitetów, forum (wymiany informacji), Rady Odwoławczej oraz Sekretariatu.

W skład Zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, trzech przedstawicieli Komisji, dwóch przedstawicieli Parlamentu oraz trzech przedstawicieli przemysłu chemicznego wskazanych przez Komisję bez prawa głosu. W posiedzeniach zarządu uczestniczą w charakterze obserwatorów przedstawiciele Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Kadencja członków Zarządu wynosi cztery lata i może być jednokrotnie odnowiona. Zarząd odpowiada za przyjmowanie wieloletnich i rocznych programów prac Agencji, a także rocznych sprawozdań z działalności. W zakresie funkcji nominacyjnych Zarząd powołuje Dyrektora Wykonawczego oraz członków komitetów, a także kompletuje skład Rady Odwoławczej.

Dyrektor Wykonawczy jest wybierany przez Zarząd z listy kandydatów przedstawianej przez Komisję. Kadencja Dyrektora wynosi pięć lat i może być przedłużona o nie więcej niż pięć lat. Do zadań Dyrektora należy kierowanie bieżącymi pracami Agencji, w tym także w zakresie polityki kadrowej. Dyrektor odpowiada również za utrzymywanie kontaktu z Parlamentem Europejskim, który powinien być informowany o pracach Agencji.

Agencja posiada cztery komitety: Komitet ds. Oceny Ryzyka, Komitet ds. Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Komitet ds. Produktów Biobójczych oraz komitet państw członkowskich. Skład osobowy komitetów ustala Zarząd – generalna zasada mówi, że jeśli państwo zgłosiło minimum dwóch kandydatów, to przynajmniej jeden z nich powinien być powołany, a w jednym komitecie nie powinno być więcej niż dwóch przedstawicieli jednego państwa. Kadencja członków komitetów wynosi trzy lata i może być odnowiona. Zadaniem komitetów jest doradzanie Dyrektorowi Wykonawczemu w kwestiach naukowych i technicznych związanych z bezpieczeństwem substancji.

Forum składa się z przedstawicieli państw członkowskich – po jednym z każdego państwa, powoływanych na podstawie doświadczenia w branży chemicznej, w szczególności egzekwowaniu przepisów prawnych. Kadencja członków forum wynosi trzy lata i może być przedłużona. Zadaniem forum jest tworzenie strategii w zakresie egzekwowania przepisów oraz rozpowszechnianie informacji o dobrych praktykach w tym zakresie.

Rada Odwoławcza składa się z trzech osób – przewodniczącego i dwóch członków powoływanych na pięcioletnią odnawialną kadencję przez Zarząd. Rada rozpatruje odwołania od decyzji podjętych przez Agencję. W przypadkach, gdy odwołanie do Rady nie przysługuje, zainteresowany podmiot może bezpośrednio wnieść skargę przeciwko Agencji do Trybunału Sprawiedliwości. Tę ścieżkę można także wykorzystać do zaskarżenia decyzji podjętej przez Radę Odwoławczą.

Sekretariat ECHA pełni ważną rolę. Jest nie tylko centrum administracyjnym Agencji zapewniając obsługę Dyrektorowi Wykonawczemu, komitetom i forum, ale

także wykonuje prace w ramach wstępnych procedur rejestracji, rejestracji i oceny oraz przygotowania wytycznych oraz prowadzenia baz danych.

Agencja zatrudnia 595 osób[220], a jej budżet w 2016 r. wyniósł 110 mln euro, z czego prawie 61 mln euro to dotacja z budżetu UE, a pozostałe środki pochodziły z opłat za usługi świadczone przez agencję oraz od państw EFTA (1,7 mln euro)[221].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

ECHA prowadzi szeroko zakrojoną współpracę z podmiotami zewnętrznymi. Część z nich stanowią podmioty gospodarcze w UE, dla których Agencja prowadzi działalność doradczą w zakresie produkowanych lub stosowanych przez nie substancji. Z usług Agencji mogą korzystać również konsumenci, którzy na stronie internetowej ECHA mogą sprawdzić aktualne wytyczne dotyczące chemikaliów, a następnie porównać skład produktów używanych przez siebie w codziennym życiu.

Wśród partnerów wewnątrzunijnych należy zwrócić uwagę na współpracę ECHA z Komisją, której Agencja zapewnia wsparcie naukowe przy opracowywaniu i negocjowaniu przez nią wniosków dotyczących polityki UE w sprawie zarządzania ryzykiem i zagrożeniami związanymi z substancjami chemicznymi. Także Parlament Europejski blisko współpracuje z Agencją, szczególnie na forum Komisji Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności. ECHA podpisuje również porozumienia, tzw. protokoły ustaleń, z innymi agencjami unijnymi w sprawach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Tego typu porozumienia zawarto z Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności i Europejską Agencją Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy[222].

Na forum międzynarodowym w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w kontekście produkcji i wykorzystania substancji chemicznych i biobójczych UE podjęła współpracę z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Co-operation and Development*, OECD). ECHA wspiera Komisję w jej udziale w pracach OECD[223]. Dodatkowo Agencja współpracuje z partnerami z Australii, USA, Kanady i Japonii[224]. Poza tym wspomaga państwa rozwijające się poprzez doradztwo i podnoszenie świadomości w zakresie produkcji, wykorzystania i obchodzenia się z niebezpiecznymi substancjami[225].

---

220 *ECHA staffing levels 2017*, s. 1, https://echa.europa.eu/documents/10162/13611/ECHA_staffing_levels_2017_en.pdf/380c77bb-42e0-9704-8f1d-5ea1439efcf5 (dostęp: 12.07.2017).

221 *European Chemicals Agency, Final Annual Accounts Financial Year 2016*, s. 26, https://echa.europa.eu/documents/10162/13611/echa_annual_accounts_2016_en.pdf/75ad1ea6-dc16-b782-8783-db95b4639f34 (dostęp: 12.07.2017).

222 Strona internetowa Europejskiej Agencji Chemikaliów, https://echa.europa.eu/pl/about-us/partners-and-networks/eu-bodies (dostęp: 12.07.2017).

223 *Europejska Agencja Chemikaliów, Współpraca międzynarodowa*, broszura informacyjna, ECHA-13-FS-02-PL, s. 1, https://echa.europa.eu/documents/10162/13558/factsheet_international_cooperation_pl.pdf/2ae1a17b-682d-47ca-bd3c-1639168a3f23 (dostęp: 12.07.2017).

224 Ibidem, s. 2.

225 Ibidem.

2.14. Europejska Agencja Leków (European Medicines Agency, EMA)

1) Geneza i podstawa prawna

Pierwsze regulacje wspólnotowe odnoszące się do rynku farmaceutyków zostały przyjęte już w latach 60. XX wieku[226]. Dyrektywa Rady 65/65/EWG z dnia 26 stycznia 1965 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych lub działań administracyjnych odnoszących się do leków gotowych[227] stanowiła pierwszy krok w kierunku harmonizacji rynku farmaceutycznego Unii Europejskiej. Wspomniana dyrektywa była wielokrotnie nowelizowana, a jej zakres był systematycznie poszerzany. W 2001 r. dokonano kodyfikacji poprzednich dyrektyw i przepisów w nich zawartych przyjmując dyrektywę 2001/83/WE w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi[228]. Z kolei już w 1993 r. przyjęto rozporządzenie nr 2309/93 ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję ds. Oceny Produktów Leczniczych[229]. Agencja rozpoczęła działalność w 1995 r. W 2004 r. na podstawie rozporządzenia nr 726/2004 na bazie Europejskiej Agencji ds. Oceny Produktów Leczniczych powołano do życia Europejską Agencję Leków, która stała się jej prawną sukcesorką[230]. Aktualny zakres zadań i kompetencji EMA jest regulowany na podstawie rozporządzenia nr 1394/2007[231].

[226] W 2015 r. z okazji 20-lecia EMA zorganizowano konferencję pt. „50 lat ustawodawstwa dotyczącego prawa farmaceutycznego UE: osiągnięcia i perspektywy". Zaznaczono, że na przełomie lat 50. i 60. jednym z impulsów dla pierwszych regulacji w zakresie prawa farmaceutycznego i dopuszczalności leków były dramatyczne wydarzenia związane ze stosowaniem przez ciężarne kobiety tialomidu, leku powodującego poważne uszkodzenia płodu, efektem czego były narodziny dzieci pozbawionych kończyn. Strona internetowa Komisji Europejskiej, *50 years of EU pharmaceutical legislation*, https://ec.europa.eu/health/human-use/50years_en (dostęp: 12.07.2017).

[227] Dyrektywa Rady 65/65/EWG z dnia 26 stycznia 1965 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych lub działań administracyjnych odnoszących się do leków gotowych, Dz.U. UE L 22 z 9.2.1965, s. 20-24.

[228] Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi, Dz.U. UE L 311 z 28.11.2001, s. 69-130.

[229] Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2309/93 z dnia 22 lipca 1993 r. ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję ds. Oceny Produktów Leczniczych, Dz.U. UE L 214 z 24.08.1993, s. 151-171.

[230] Rozporządzenie (WE) nr 726/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję Leków, Dz.U. UE L 136 z 30.4.2004, s. 1-70.

[231] Rozporządzenie (WE) nr 1394/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie produktów leczniczych terapii zaawansowanej i zmieniające dyrektywę 2001/83/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 726/2004, Dz.U. UE L 324 z 10.12.2007, s. 121-137.

Siedziba Agencji znajduje się w Londynie, jednak w związku z decyzją Wielkiej Brytanii o wystąpieniu z UE, konieczne będzie przeniesienie siedziby EMA do innego państwa. Zgłoszono kandydatury 19 miast, wśród których znajdowała się kandydatura Warszawy[232]. Decyzja w sprawie nowej lokalizacji siedziby EMA zapadła podczas posiedzenia Rady ds. Ogólnych 20 listopada 2017 r. z udziałem przedstawicieli 27 państw członkowskich UE (bez reprezentanta Wielkiej Brytanii). Ministrowie zdecydowali, że Agencja będzie się mieścić w Amsterdamie[233]. Formalne przeniesienie siedziby EMA ma nastąpić najpóźniej do 30 marca 2019 r.[234]

2) Zadania

Głównym celem Agencji jest dbanie o bezpieczeństwo konsumentów europejskich w zakresie ochrony i kontroli produktów leczniczych stosowanych u ludzi oraz dla celów weterynaryjnych, poprzez dostarczanie państwom członkowskim i instytucjom UE opinii naukowych.

EMA odpowiada za koordynację badań naukowych nad jakością, bezpieczeństwem i skutecznością produktów leczniczych, które podlegają wspólnotowym procedurom dopuszczenia ich do obrotu. Opinie na temat nowych leków są przekazywane Komisji, która, w sytuacji, gdy opinia jest pozytywna, podejmuje decyzję o ich dopuszczeniu do obrotu na terenie całej UE. Ma za zadanie także przekazywanie do publicznej wiadomości sprawozdań z badań, wykazów właściwości poszczególnych produktów leczniczych oraz ich etykiet i ulotek. Tworzy i na bieżąco aktualizuje bazę danych o produktach leczniczych i ich właściwościach, niezależnie od firm farmaceutycznych. Zajmuje się również koordynowaniem monitorowania produktów leczniczych dopuszczonych do użytku. Ważnym elementem zadań EMA jest informowanie opinii publicznej i wszystkich zainteresowanych podmiotów o ewentualnych niepożądanych skutkach stosowania produktów dopuszczonych do użytku. Agencja dostarcza także opinie na temat stosowania antybiotyków w produkcji żywności. Wspiera również przemysł farmaceutyczny poprzez doradzanie w sprawie procedur związanych z badaniami dotyczącymi jakości i skuteczności leków wprowadzanych przez nie do obrotu. W zakresie strategicznej ochrony zdrowia publicznego Agencja zbiera informacje na temat wszelkich czynników patogennych, które mogą być wykorzystane w czasie walki biologicznej oraz form i sposobów zapobiegania im lub leczenia, np. w postaci szczepionek.

[232] *Decision on EMA's location*, http://www.consilium.europa.eu/en/policies/relocation-uk-based-agencies/ema/ (dostęp: 12.08.2017).

[233] *Europejska Agencja Leków trafi do Amsterdamu*, Council of the EU, Komunikat prasowy 688/17 z 20.11.2017, http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/11/20/european-medicines-agency-to-be-relocated-to-city-country/pdf (dostęp: 30.11.2017).

[234] *Europejska Agencja Leków*, Portal Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_pl (dostęp: 30.11.2017).

3) Struktura organizacyjna

Z uwagi na szeroki zakres zadań Agencji oraz ich specyfikę wymagającą specjalistycznej naukowej wiedzy, jej struktura jest rozbudowana. Składają się na nią Zarząd, Dyrektor Zarządzający, Sekretariat oraz siedem komitetów.

W skład Zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, po dwóch przedstawicieli Komisji i Parlamentu oraz dwaj przedstawiciele pacjentów, jeden przedstawiciel lekarzy i jeden przedstawiciel weterynarzy. Kadencja członków Zarządu wynosi trzy lat i może być przedłużana. Zarząd odpowiada za przyjmowanie rocznego budżetu i programu prac Agencji oraz sprawozdań rocznych z ich wykonania. Do uprawnień Zarządu należy także przyjmowanie przepisów w sprawie świadczenia pomocy dla firm farmaceutycznych oraz procedur wykonywania przez Agencję usług naukowych.

Dyrektor Zarządzający jest powoływany przez Zarząd na wniosek Komisji na pięcioletnią kadencję. Przed powołaniem Dyrektor jest przesłuchiwany przed odpowiednią komisją Parlamentu Europejskiego. Dyrektor odpowiada za bieżące kierowanie pracami Agencji, w tym terminowe wywiązywanie się przez nią ze zobowiązań, a także wspólnie z Sekretariatem, zapewnienie komitetom wsparcia naukowego i technicznego oraz właściwej koordynacji ich prac.

W ramach Agencji działa siedem komitetów: Komitet ds. Produktów Leczniczych Stosowanych u Ludzi; Komitet ds. Oceny Ryzyka w ramach Nadzoru nad Bezpieczeństwem Farmakoterapii; Komitet ds. Weterynaryjnych Produktów Leczniczych; Komitet ds. Sierocych Produktów Leczniczych (od 2000 r.); Komitet ds. Roślinnych Produktów Leczniczych (od 2004 r.); Komitet ds. Terapii Zaawansowanych (od 2007 r.) i Komitet Pediatryczny (od 2006 r.). W skład komitetów wchodzą przedstawiciele państw członkowskich – po jednym z każdego państwa w każdym komitecie oraz przedstawiciele organizacji zrzeszających pacjentów, lekarzy lub przemysł farmaceutyczny mianowani przez Komisję (nie więcej niż pięciu łącznie). Zadaniem komitetów jest dostarczanie Agencji obiektywnych naukowych opinii w zakresie ich kompetencji przedmiotowych oraz koordynacja prac między Agencją a krajowymi władzami odpowiedzialnymi za wydawanie zezwoleń dla produktów leczniczych.

W 2016 r. Agencja zatrudniała około 800 pracowników[235], a jej budżet wynosił 324,7 mln euro, z czego 24,5 mln euro to subsydia z budżetu UE[236], w tym na badania nad tzw. lekami sierocymi[237].

---

[235] *Report on budgetary and financial management Financial year 2015*, s. 9, http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Report/2016/08/WC500211854.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[236] *Budget 2016 as adopted by the Management Board on 16 December 2015*, EMA/MB/596380/2015, s. 2, http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Report/2015/12/WC500199043.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[237] Leki sieroce (ang. *Orphan Medical Products*) to leki na rzadkie choroby. Badania nad nimi są bardzo kosztochłonne, a zyski z ich sprzedaży nie pokrywają nakładów. Dlatego często firmy farmaceutyczne rezygnują z badań nad nimi i stąd konieczność subsydiowania tych badań przez instytucje publiczne.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Oprócz współpracy z instytucjami UE – Komisją oraz Radą i Parlamentem, EMA współpracuje z szeregiem agencji unijnych, w tym z Europejską Agencją Chemikaliów, Europejską Agencją Środowiska, Europejskim Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, Europejskim Urzędem ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii[238]. Dodatkowo, Agencja utrzymuje relacje z organizacjami reprezentującymi pacjentów, przedstawicieli służby zdrowia czy przemysł farmaceutyczny. EMA współpracuje także na forum międzynarodowym uczestnicząc w pracach lub wymianie informacji i doświadczeń z Światową Organizacją Zdrowia czy Światową Organizacją Zdrowia Zwierząt (*World Organization for Animal Health*, WOAH)[239]. W kontekście współpracy z WHO Agencja może wydawać opinie naukowe dla produktów medycznych, które trafią na rynki pozaunijne.

2.15. Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (European Agency for the Operational Management of large-scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice, eu-LISA)

1) Geneza i podstawa prawna

Ustanowienie strefy bez kontroli granicznych między państwami członkowskimi UE[240] sprawiło, że konieczne stało się wzmocnienie kontroli na granicach zewnętrznych, co z kolei spowodowało konieczność stworzenia systemów informatycznych, które pozwalają na identyfikowanie osób wjeżdżających na terytorium UE, tak by zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa wewnątrz Unii. W 2000 r. przyjęto rozporządzenie nr 2725/2000, na podstawie którego stworzono system Eurodac do porównywania odcisków palców, w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej[241]. Z kolei w 2004 r. podjęto decyzję o ustanowieniu wizowego systemu informacyjnego

[238] Strona internetowa Europejskiej Agencji Leków, http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/partners_and_networks/general/general_content_000218.jsp&mid=WC0b01ac058003174d (dostęp: 12.07.2017).

[239] Strona internetowa Europejskiej Agencji Leków, http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/partners_and_networks/general/general_content_000225.jsp&mid=WC0b01ac05801df582 (dostęp: 12.07.2017).

[240] Porozumienie Schengen obejmuje aktualnie 22 państwa członkowskie UE oraz państwa EFTA.

[241] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. dotyczącego ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej, Dz.U. UE L 316 z 15.12.2000, s. 25-36.

(*Visa Information System*, VIS), który miał pomagać państwom członkowskim strefy Schengen w identyfikowaniu osób ubiegających się o wizy krótkoterminowe[242], a w 2006 r. ustanowiony został system informacyjny Schengen drugiej generacji (*Schengen Information System II*, SIS II)[243]. Zarządzanie operacyjne systemami powierzono początkowo Komisji, z zastrzeżeniem, że w przyszłości powinien zostać powołany niezależny organ. W ten sposób doszło do powołania do życia Europejskiej Agencji ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, którą ustanowiono w 2011 r. na podstawie rozporządzenia nr 1077/2011[244]. W 2013 r. poszerzono zakres zadań Agencji w odniesieniu do systemu Eurodac na podstawie rozporządzenia nr 603/2013[245]. Z prac Agencji wyłączona jest Dania[246]. Pierwotnie także Irlandia zdecydowała o niestosowaniu rozporządzenia nr 1077/2011, jednak w 2012 r. zmieniła stanowisko i od tego czasu bierze udział w jego realizacji[248]. Warto odnotować, że państwa EFTA zdecydowały się na uczestniczenie w działaniach Agencji.

Siedziba główna eu-LISA mieści się w Tallinie, jednostka odpowiedzialna za zarządzanie operacyjne (centrum techniczne) jest zlokalizowana w Strasburgu, a centrum wsparcia w Sankt Johann im Pangau (Austria)[248].

2) Zadania

Głównym celem Agencji jest zarządzanie istniejącymi wielkoskalowymi systemami informatycznymi SIS II, VIS i Eurodac. Agencja odpowiada za bezpieczne i nieprze-

[242] Decyzja Rady 2004/512/WE z dnia 8 czerwca 2004 r. w sprawie ustanowienia wizowego systemu informacyjnego (VIS), Dz.U. UE L 213 z 15.6.2004, s. 5-7.

[243] Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II), Dz.U. UE L 381 z 28.12.2006, s. 4-23.

[244] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1077/2011 z dnia 25 października 2011 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Dz.U. UE L 286 z 1.11.2011, s. 1-17.

[245] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 180 z 20.06.2013, s. 1-30.

[246] Protokół (nr 22) w sprawie stanowiska Danii, Wersje skonsolidowane traktatu…, op. cit., s. 298-302.

[247] Decyzja Rady nr 2012/764/UE z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen dotyczących ustanowienia Agencji ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Dz.U. UE L 337 z 11.12.2012, s. 48-49.

[248] *Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eu-lisa_pl (dostęp: 12.07.2017).

rwane działanie systemów oraz ich efektywne wykorzystanie. Z uwagi na fakt, że wielkoskalowe systemy informatyczne gromadzą dane osobowe konieczne jest także zapewnienie odpowiedniego poziomu ich ochrony. W ujęciu przedmiotowym zadania eu-LISA można podzielić na trzy kategorie odnoszące się do każdego z wielkoskalowych systemów informatycznych z osobna, polegające na zarządzaniu nimi oraz przeprowadzaniu szkoleń technicznych dla ich użytkowników. Bardzo ważnym zadaniem Agencji jest dbanie o wysoki poziom bezpieczeństwa systemów i ich ochrona przed nieautoryzowanym dostępem, kopiowaniem modyfikowaniem czy usuwaniem rekordów z baz danych. Z tego powodu wszystkie dane powinny być szyfrowane, a klucze szyfrowania nie mogą być przekazywane żadnym podmiotom zewnętrznym. Agencja może również monitorować prace badawcze nad rozwojem i zarządzaniem systemami oraz na wyraźny wniosek Komisji testować projekty pilotażowe dotyczące rozwoju systemów.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z następujących elementów: zarządu, dyrektora wykonawczego, grup doradczych, inspektora ochrony danych oraz pracownika ds. bezpieczeństwa.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z państw członkowskich oraz państw włączonych w rozwój dorobku Schengen, które przyjęły rozporządzenie powołujące do życia eu-LISA oraz dwóch przedstawicieli Komisji. Kadencja członków zarządu trwa cztery lata i może być jednokrotnie odnowiona. Zarząd przyjmuje roczne i wieloletnie programy prac i budżet Agencji oraz sprawozdania roczne z wykonania zadań. Powołuje także dyrektora wykonawczego, nad którym sprawuje nadzór. Może również decydować o zasadach w zakresie delegowania ekspertów krajowych do Agencji. Zarząd jest wspierany przez trzy grupy doradcze – ds. SIS II, VIS i Eurodac. W pracach każdej z grup biorą udział przedstawiciele państw, które przyjęły rozporządzenie ustanawiające eu-LISA (po jednym z każdego państwa w każdej grupie) oraz przedstawiciel Komisji (w każdej grupie jeden). Europol może powołać po jednym przedstawicielu do grup doradczych ds. SIS II i VIS, natomiast Eurojust może powołać przedstawiciela do grupy ds. SIS II. Są oni powoływani na trzyletnią kadencję z możliwością jej przedłużenia.

Dyrektor wykonawczy jest powoływany na pięcioletnią kadencję przez zarząd. Przed powołaniem na stanowisko, kandydat jest przesłuchiwany przez odpowiednią komisję Parlamentu Europejskiego. Zarząd może podjąć decyzję, motywowaną względami merytorycznymi, o przedłużeniu kadencji dyrektora jednokrotnie na okres nie dłuższy niż trzy lata. Dyrektor odpowiada za bieżące zarządzanie Agencją, w tym wykonanie rocznego programu prac. Przedstawia również zarządowi do przyjęcia propozycje środków w zakresie bezpieczeństwa oraz sprawozdania z technicznego funkcjonowania systemów.

Stanowisko inspektora ds. ochrony danych w eu-LISA zostało utworzone w oparciu o przepisy rozporządzenia nr 45/2001[249]. Inspektor odpowiada za informowanie użytkowników systemów oraz inne osoby fizyczne o ich prawach i obowiązkach związanych z korzystaniem z danych zawartych w bazach Agencji. Zapewnia również stały kontakt między eu-LISA a Europejskim Inspektorem Ochrony Danych[250].

Pracownik ds. bezpieczeństwa jest odpowiedzialny za prawidłowe wdrażanie i przestrzeganie przez Agencję zasad bezpieczeństwa. W tym zakresie przedstawia sprawozdania zarządowi, dyrektorowi wykonawczemu oraz trzem grupom doradczym[251].

Agencja zatrudnia 147 pracowników[252], a jej budżet w 2016 r. wynosił 86,5 mln euro, z czego ponad 85 mln euro stanowiła subwencja z budżetu UE, resztę zaś – 1,3 mln euro wpłaciły państwa EFTA[253].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Oprócz instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Komisji, Parlamentu czy wspomnianego powyżej Europejskiego Inspektora Ochrony Danych, eu-LISA współpracuje szczególnie blisko z innymi agencjami z przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w tym z CEPOL, EASO, Eurojustem, Europolem, Frontexem czy FRA. Z trzema z nich – CEPOL, Frontexem i EASO podpisała porozumienia robocze o współpracy.

Wśród partnerów Agencji znajduje się także Centrum Obrony Cybernetycznej NATO, które podobnie jak eu-LISA ma siedzibę w Tallinie, czy Międzynarodowe Centrum Rozwoju Polityki Migracyjnej, któremu Agencja doradza w kwestiach technicznych związanych z systemami informatycznymi. Warto też zwrócić uwagę na współpracę z estońską Akademią Nauk o Bezpieczeństwie, z którą Agencja podpisała specjalne porozumienie w 2015 r.[254]

[249] Rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych, Dz.U. UE L 8 z 12.1.2001, s. 102-124.

[250] Strona internetowa eu-LISA, *Data Protection Officer*, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/MandateAndActivities/DP/Pages/DPO.aspx (dostęp: 12.07.2017).

[251] Strona internetowa eu-LISA, *Implemented security measures and control mechanisms*, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/MandateAndActivities/Security/Pages/Implemented-security-measures-and-control-mechanisms.aspx (dostęp: 12.07.2017).

[252] *eu-LISA Financial Statements & Budget Implementation 2016*, s. 22, eu-LISA/ACCO/O-487-2o17, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/Finance/Annual%20Accounts/FY2016_eu-LISA_Final_Annual_Accounts.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[253] Ibidem, 26.

[254] Strona internetowa eu-LISA, *Partners*, http://www.eulisa.europa.eu/PartnersStakeholders/Pages/default.aspx (dostęp: 12.07.2017).

2.16. Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa (European Fisheries Control Agency, EFCA)

1) Geneza i podstawa prawna

Choć wspólna polityka rybołówstwa (WPRyb) po raz pierwszy została określona w traktacie o Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej, to przez wiele lat była połączona ze wspólną polityką rolną. Wraz z autonomizacją WPRyb na początku lat 2000. konieczne okazało się ustanowienie agencji, która zapewniałaby koordynację działań Unii i państw członkowskich w odniesieniu do kontroli i inspekcji połowów. W 2005 r. na podstawie rozporządzenia nr 768/2005 ustanowiona została Wspólnotowa Agencja Kontroli Rybołówstwa[255]. Na podstawie rozporządzenia nr 2016/1626 zmieniono jej nazwę na Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa i poszerzono zakres zadań o współpracę z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej[256].

Siedziba Agencji znajduje się w Vigo.

2) Zadania

Zasadniczym celem Agencji jest koordynowanie działań w zakresie kontroli i inspekcji połowów prowadzonych przez państwa członkowskie oraz przyczynianie się do stosowania przez nie w sposób skuteczny i jednolity zasad wspólnej polityki rybołówstwa.

Agencja, działając na podstawie rozporządzenia 1005/2008[257], wspólnie z państwami członkowskimi zwalcza nielegalne, niezgłoszone i nieuregulowane połowy (*Illegal, Unreported, Unregulated fishing*, IUU).

EFCA pomaga także państwom członkowskim w informowaniu Komisji, państw trzecich oraz regionalnych organizacji rybołówstwa o działalności połowowej i przeprowadzanych inspekcjach i kontrolach. Wspomaga także państwa członkowskie w realizacji umów dotyczących rybołówstwa.

Agencja zajmuje się również rozwojem badań nad nowymi technikami i metodami przeprowadzania kontroli i inspekcji oraz szkoleniem inspektorów.

Działania Agencji przyczyniają się do tworzenia równych szans dla podmiotów z branży rybołówstwa w ramach wspólnego rynku, bez względu na to, z którego państwa

---

[255] Rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 z dnia 26 kwietnia 2005 r. ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2847/93 ustanawiające system kontroli mający zastosowanie do wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. UE L 128 z 21.05.2005, s. 1-14.

[256] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1626 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016, s. 80-82.

[257] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1005/2008 z dnia 29 września 2008 r. ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1936/2001 i (WE) nr 601/2004 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 1093/94 i (WE) nr 1447/1999, Dz.U. UE L 286 z 29.10.2008, s. 1-32.

firma pochodzi i gdzie prowadzi swoją działalność. Inspekcje i kontrole przeprowadzane przez Agencję czy służby krajowe w porozumieniu z Agencją odbywają się na takich samych zasadach w całej Unii. Nie bez znaczenia jest także wkład EFCA w ochronę środowiska naturalnego i zachowania biologicznej różnorodności mórz – kontrole i inspekcje połowów chronią liczne gatunki przed ich przetrzebieniem czy przełowieniem.

EFCA koordynuje działania lądowe oraz na wodach UE i międzynarodowych w zakresie kontroli i inspekcji. Są one przeprowadzane za pomocą wspólnych planów rozmieszczenia sporządzanych przez Agencję po konsultacjach z państwami członkowskimi. Aby móc skutecznie realizować powierzone jej zadania, Agencja może kupować, wynajmować lub czarterować odpowiedni sprzęt.

Dodatkowo, Agencja uczestniczy we wdrażaniu unijnej zintegrowanej polityki morskiej.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z Zarządu, dyrektora zarządzającego oraz Rady Doradczej.

W skład Zarządu wchodzi po jednym członku z każdego państwa członkowskiego oraz sześciu przedstawicieli Komisji. Zarząd odpowiada za mianowanie dyrektora, nad którym sprawuje nadzór, przyjmowanie rocznych programów prac i budżetu oraz sprawozdań rocznych z działalności Agencji.

Dyrektor wykonawczy jest mianowany przez Zarząd na okres pięciu lat, z możliwością przedłużenia tego czasu o kolejne pięć lat na wniosek Komisji. Dyrektor odpowiada za bieżące zarządzanie pracami Agencji, w tym realizację programu prac oraz wykonanie budżetu.

Rada Doradcza składa się z przedstawicieli Regionalnych Komitetów Doradczych (RKD) ustanowionych na podstawie rozporządzenia nr 2371/2002[258]. RKD opracowują zalecenia w zakresie polityki rybołówstwa dla Komisji i państw członkowskich. Aktualnie działa siedem RKD: Komitet Doradczy ds. Morza Bałtyckiego, Komitet Doradczy ds. Połowów Dalekomorskich, Komitet Doradczy ds. Morza Śródziemnego, Komitet Doradczy ds. Morza Północnego, Komitet Doradczy ds. Wód Północno-Zachodnich, Komitet Doradczy ds. Stad Pelagicznych, Komitet Doradczy ds. Wód Południowo-Zachodnich[259]. Zadaniem Rady jest służenie pomocą i wsparciem merytorycznym Dyrektorowi we wszystkich kwestiach związanych z zadaniami Agencji.

[258] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. UE L 358 z 31.12.2002, s. 471-472.

[259] Strona internetowa Komisji Europejskiej, *Rybołówstwo. Komitety doradcze*, https://ec.europa.eu/fisheries/partners/advisory-councils_pl (dostęp: 12.07.2017). Komisja przewiduje powołanie czterech kolejnych komitetów doradczych: zajmujących się Morzem Czarnym, akwakulturą, rynkami i regionami najbardziej oddalonymi.

Agencja zatrudnia 64 pracowników[260], a jej budżet w 2016 r. wynosił 9,2 mln euro i pochodził w całości ze środków z budżetu UE[261].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Na arenie międzynarodowej Agencja wspiera działania Komisji na forach rozmaitych organizacji zajmujących się kwestiami związanymi z rybołówstwem. Szczególne znaczenie w tym kontekście mają regionalne organizacje ds. rybołówstwa (*Regional Fisheries Management Organizations*, RFMOs), tworzone przez państwa prowadzące połowy na danym terytorium. RFMOs mogą mieć różny charakter, począwszy od doradczego a na regulacyjnym, polegającym na ustalaniu limitów połowowych, terminów połowów itp., skończywszy. UE jest członkiem 17 tego typu organizacji[262], z których cztery mają szczególne znaczenie dla jej interesów ekonomicznych. Są to: Komisja ds. Rybołówstwa Północno-Wschodniego Atlantyku, Organizacja Rybołówstwa Północno-Zachodniego Atlantyku, Generalna Komisja Rybołówstwa Morza Śródziemnego oraz Międzynarodowa Komisja ds. Ochrony Tuńczyka Atlantyckiego[263].

Agencja jest zobligowana do ścisłej współpracy z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz Europejską Agencją Bezpieczeństwa Morskiego, które w ramach swoich kompetencji mają wspierać służby państw członkowskich w wykonywaniu funkcji straży przybrzeżnej[264].

2.17. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (European Border and Coast Guard Agency, Frontex)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2002 r. Komisja wydała Komunikat pt. „Ku zintegrowanemu zarządzaniu granicami zewnętrznymi Państw Członkowskich Unii Europejskiej", w którym zostały określone zasady współpracy między służbami odpowiedzialnymi za kontrolę granic zewnętrznych oraz określono mechanizmy i zasady przeprowadzania kontroli granicznych[265]. Komisja

[260] Strona internetowa Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa, *Staff*, https://www.efca.europa.eu/en/content/staff (dostęp: 12.07.2017).

[261] *Final budget and establishment plan of the European Fisheries Control Agency for year 2016*, s. 2, https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/Final%20Budget%202016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[262] Strona internetowa Komisji Europejskiej, *Rybołówstwo. Regionalne organizacje ds. rybołówstwa (RFMO)*, https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_pl (dostęp: 12.07.2017).

[263] Strona internetowa Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa, *Operational Coordination*, https://www.efca.europa.eu/en/content/operational-coordination (dostęp: 12.07.2017).

[264] Strona internetowa Europejskiej Agencji Kontroli Rybołówstwa, *Objectives and Strategy*, https://www.efca.europa.eu/en/content/objectives-and-strategy (dostęp: 12.07.2017).

[265] Communication from the Commission to the Council and the Parliament of 7.05.2002: Towards integrated management of the external borders of the Member States of the European Union, COM (2002) 233.

zaproponowała powołanie wspólnej jednostki praktyków ds. granic zewnętrznych[266], która stała się pierwszym krokiem w kierunku utworzenia w 2004 r. Europejskiej Agencji Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (fr. *Frontieres extérieures*, Frontex), którą utworzono na podstawie rozporządzenia nr 2007/2004[267]. W 2011 r. na podstawie rozporządzenia nr 1168/2011[268] wprowadzono zmiany w zakresie funkcjonowania Agencji i rozszerzono jej zadania o współpracę pomiędzy strażami granicznymi państw członkowskich. Z kolei w 2014 r. na podstawie rozporządzenia nr 656/2014[269] ustanowiono zasady ochrony zewnętrznych granic morskich UE w kontekście współpracy operacyjnej koordynowanej przez Agencję. W 2016 r. w obliczu przedłużającego się kryzysu migracyjnego na podstawie rozporządzenia nr 2016/1624[270] znacznie poszerzono zakres zadań Agencji. W związku z tym podjęto również decyzję o przekształceniu Frontexu w Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej[271] w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi. W pracach Agencji biorą udział państwa członkowskie UE, z wyjątkiem Wielkiej Brytanii i Irlandii, oraz państwa stowarzyszone układu Schengen – Norwegia, Islandia, Liechtenstein i Szwajcaria. Dania zdecydowała o włączeniu się w prace Agencji[272].

Frontex rozpoczął działalność 1 maja 2005 r., a siedziba agencji znajduje się w Warszawie.

2) Zadania

Zasadniczym celem działalności Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej jest przyczynianie się do wdrażania europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami wspólnie z odpowiednimi organami państw członkowskich odpowie-

[266] Ibidem, s. 13.

[267] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 z dnia 26 października 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 349 z 25.11.2004, s. 1-11.

[268] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1168/2011 z dnia 25 października 2011 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 304 z 22.11.2011, s. 1-17.

[269] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 656/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiające zasady ochrony zewnętrznych granic morskich w kontekście współpracy operacyjnej koordynowanej przez Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Granicach Zewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 189 z 27.06.2014, s. 93-107.

[270] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 i uchylające rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 i decyzję Rady 2005/267/WE, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016, s. 1-76.

[271] Mimo zmiany nazwy zdecydowano o pozostawieniu i dalszym używaniu akronimu Frontex.

[272] Art. 63 ust. 3 rozporządzenia nr 2016/1624 stanowi: „W pracach Agencji uczestniczą państwa włączone we wdrażanie, stosowanie i rozwijanie dorobku Schengen", zatem tam, gdzie w rozdziale jest mowa o państwach członkowskich, należy rozumieć to jako państwa UE, z wyłączeniem Irlandii i Wielkiej Brytanii, oraz państwa EFTA. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624…, op. cit., s. 50.

dzialnymi za zarządzanie granicami. Zadania Agencji koncentrują się wokół zagwarantowania efektywnego funkcjonowania kontroli granicznej, w szczególności na najbardziej newralgicznych odcinkach granic zewnętrznych.

Rozporządzenie nr 2016/1624 szczegółowo określa zadania Agencji. Po pierwsze, w ramach działalności analitycznej, Frontex odpowiada za monitorowanie ruchów migracyjnych i przeprowadzanie analizy ryzyka w odniesieniu do wszystkich aspektów zintegrowanego zarządzania granicami. Po drugie, Agencja zajmuje się przeprowadzaniem oceny narażenia, w tym oceny zdolności i gotowości poszczególnych państw do przeciwdziałania zagrożeniom i wyzwaniom na granicach zewnętrznych. Po trzecie, Agencja zajmuje się monitorowaniem zarządzania granicami zewnętrznymi za pośrednictwem swoich oficerów łącznikowych w państwach członkowskich. Po czwarte, Frontex wspomaga państwa członkowskie w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej czy operacyjnej na granicach zewnętrznych poprzez koordynację i organizację wspólnych operacji, co obejmuje także sytuacje kryzysowe, takie jak akcje humanitarne i ratownicze na morzu zgodnie z prawem unijnym i międzynarodowym. Po piąte, Agencja odpowiada za tworzenie i rozmieszczanie zespołów Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej, w tym rezerwy szybkiego reagowania, przewidziane do udziału we wspólnych operacjach i szybkich interwencjach na granicy oraz w ramach zespołów wspierających zarządzanie migracjami, a także za tworzenie rezerwy wyposażenia technicznego rozmieszczanej na potrzeby wspólnych operacji, szybkich interwencji na granicy oraz w ramach zespołów wspierających zarządzanie migracjami, a także na potrzeby operacji powrotowych i interwencji powrotowych. Po szóste, Agencja angażuje się we współpracę w ramach zespołów wspierających zarządzanie migracjami na obszarach *hotspotów*[273]. Po siódme, Frontex jest zobowiązany do współpracy z EASO, w tym udzielenia pomocy w sprawdzaniu, prowadzeniu rozmów, identyfikacji migrantów i pobieraniu odcisków palców. Po ósme, Agencja opracowuje techniczne standardy wyposażenia na potrzeby dowodzenia na poziomie taktycznym, kontroli i łączności, a także nadzoru technicznego w celu zapewnienia interoperacyjności oraz odpowiada za rozmieszczenie sprzętu i personelu z rezerwy szybkiego reagowania. Po dziewiąte, współpracuje z Europolem i Eurojustem w ramach ich kompetencji oraz wspiera państwa członkowskie w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach zewnętrznych w walce z transgraniczną przestępczością zorganizowaną i terroryzmem. Po dziesiąte, odpowiada za organizację i koordynację akcji powrotowych, w tym tworzy zasoby obserwatorów oraz eskorty takich akcji.

[273] *Hotspoty*, czyli punkty centralne, zostały pomyślane jako rozwiązanie mające przyczynić się do lepszego zarządzania kryzysem migracyjnym. W ramach *hotspotów* oddelegowani pracownicy agencji unijnych (EASO, Frontex, Eurojust, Europol) pracują w terenie z władzami państw członkowskich tzw. pierwszej linii (znajdujących się pod szczególną presją migracyjną). Ich zadaniem jest wspieranie służb krajowych w szybkiej identyfikacji i rejestracji napływających migrantów. Zob.: *Podejście „hotspot" do zarządzania wyjątkowymi przepływami migracyjnymi*, s. 1, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_pl.pdf (dostęp: 12.07.2017).

Po jedenaste, prowadzi akcje szkoleniowe dla funkcjonariuszy straży granicznych. Po dwunaste, angażuje się w badania mające znaczenie dla podniesienia poziomu efektywności kontroli granicznych oraz rozwój systemów informacyjnych umożliwiających przepływ informacji i zarządzanie granicami zewnętrznymi.

Agencja, na wniosek państwa członkowskiego lub w przypadku wystąpienia sytuacji wymagającej natychmiastowych działań, np. natężenia nielegalnej migracji, powinna być gotowa do rozmieszczenia w państwach członkowskich zespołów z rezerwy szybkiego reagowania. Rezerwa szybkiego reagowania ma być stałym korpusem, w skład którego wchodzą głównie funkcjonariusze straży granicznej. Powinna ona liczyć minimum 1500 osób.

Artykuł 19 rozporządzenia nr 2016/1624 stanowi, że jeśli państwo członkowskie Unii Europejskiej nie jest w stanie zapewnić skutecznej kontroli granic zewnętrznych i sytuacja taka stwarza zagrożenia dla funkcjonowania strefy Schengen, wówczas Rada, na wniosek Komisji, może przyjąć w drodze aktu wykonawczego decyzję, która określi środki mające na celu złagodzenie ryzyka. Za wdrożenie tych środków odpowiada w takim przypadku Frontex, a dane państwo członkowskie jest zobowiązane do współpracy z Agencją. Frontex w takiej sytuacji może organizować i koordynować szybkie interwencje na granicach oraz odpowiada za rozmieszczenie zespołów Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej z rezerwy szybkiego reagowania. Dodatkowo, w ramach tej procedury, Agencja może koordynować działania państwa lub państw na granicach zewnętrznych, w tym wspólne operacje z sąsiadującymi państwami trzecimi. Odpowiada także za rozmieszczenie wyposażenia technicznego oraz organizację interwencji powrotowych.

Agencja otrzymała także prawo do przetwarzania danych osobowych, choć w ograniczonym zakresie. Może przetwarzać dane na potrzeby analizy oceny ryzyka czy planowanych działań operacyjnych. Może gromadzić i przetwarzać dane osób podejrzewanych o działalność przestępczą, w tym terroryzm. Ma prawo przekazywać dane osobowe innym agencjom unijnym, które mogą być nimi zainteresowane, np. EASO, Europol czy Eurojust.

Co istotne, Agencja nie posiada własnego sprzętu i podczas koordynowania wspólnych operacji korzysta z zasobów państw członkowskich, w tym okrętów, statków czy śmigłowców. Warto podkreślić, że Frontex nie zastępuje straży granicznych i przybrzeżnych państw członkowskich, lecz pełni funkcję koordynacyjną[274].

Agencja poprzez system szkoleń dla organów kontroli granicznej państw członkowskich, przyczynia się do wypracowania jednakowych zasad i procedur przeprowadzania kontroli granicznych we wszystkich państwach członkowskich.

[274] *Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_pl (dostęp: 12.07.2017).

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną Frontexu tworzą: zarząd, dyrektor wykonawczy, forum konsultacyjne oraz urzędnik ds. praw podstawowych.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego z państw członkowskich oraz dwóch przedstawicieli Komisji. W pracach zarządu biorą udział także przedstawiciele Irlandii i Wielkiej Brytanii bez prawa głosu i państw stowarzyszonych Schengen z ograniczonym prawem głosu. Kadencja członków zarządu trwa cztery lata i może być przedłużona. Do zadań zarządu należy kontrola nad prawidłowym funkcjonowaniem Agencji. Zarząd wybiera dyrektora wykonawczego oraz odpowiada za przyjęcie rocznych i wieloletnich programów prac oraz budżetu, a także sprawozdań rocznych z działalności. Odpowiada również za określenie profilu i liczby funkcjonariuszy oddelegowanych do rezerwy szybkiego reagowania. Zarząd może podjąć decyzję o wprowadzeniu rozszerzonej oceny i monitorowania państwa członkowskiego. Powołuje też urzędnika ds. praw podstawowych oraz decyduje o porozumieniach z państwami trzecimi.

Dyrektor wykonawczy jest wybierany przez zarząd spośród trzech kandydatów przedstawionych przez Komisję. Wszyscy kandydaci przechodzą przez procedurę przesłuchania przed odpowiednią komisją Parlamentu. Kadencja dyrektora wynosi pięć lat i może być na wniosek Komisji jednokrotnie przedłużona na okres nie dłuższy niż kolejne pięć lat. Dyrektor odpowiada za bieżące kierowanie pracami Agencji, w tym realizację programu prac oraz wykonanie budżetu. Dodatkowo przygotowuje i wdraża strategiczne decyzje podejmowane przez zarząd oraz sam podejmuje decyzje związane z działalnością operacyjną Agencji. Dyrektor ocenia, zatwierdza i koordynuje wnioski składane przez państwa członkowskie dotyczące wspólnych operacji lub szybkich interwencji na granicy oraz operacji powrotowych lub interwencji powrotowych. Dyrektor może być wezwany przez Radę lub Parlament do złożenia sprawozdania z działań Agencji.

Forum konsultacyjne doradza zarządowi i dyrektorowi w sprawach związanych z prawami podstawowymi. Do prac w forum są zapraszani przedstawiciele EASO, FRA, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców oraz innych zainteresowanych organizacji.

Urzędnik ds. praw podstawowych jest powoływany przez zarząd, a jego rolą jest udział w pracach nad strategią Agencji w zakresie praw podstawowych, a także monitorowanie i promowanie przestrzegania praw podstawowych przez Agencję.

Agencja zatrudnia 315 osób[275], a jej budżet na 2016 r. wynosił 228,5 mln euro, z czego 211,7 mln euro stanowiła subwencja z budżetu UE. Spośród państw stowarzy-

[275] *Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_pl (dostęp: 12.07.2017).

szonych Schengen największy wkład wniosła Szwajcaria – 9,8 mln euro. Wkład Norwegii to 5,6 mln euro, Islandii 236 tys. euro, a Liechtensteinu 93 tys. euro[276].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Głównymi partnerami Agencji, z którymi wspólnie realizuje powierzone jej zadania są odpowiednie organy krajowe odpowiedzialne za zarządzanie granicami, w tym straże przybrzeżne państw członkowskich oraz stowarzyszonych. Ważną i dużą grupę partnerów Frontexu stanowią organizacje międzynarodowe, wśród których warto zwrócić uwagę na OECD, z którą prowadzi szkolenia dla funkcjonariuszy mające zapobiegać handlowi ludźmi. Inne organizacje współpracujące z Agencją to: Interpol, UNHCR, Międzynarodowa Organizacja Pracy (*International Labour Organization*, ILO) czy Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (*International Organisation for Migration*, IOM)[277].

Frontex ściśle współpracuje także z innymi agencjami UE, w tym z FRA, EASO, EFCA, EMSA, Europolem, Eurojustem czy Europejską Agencją Obrony.

Agencja rozwija również współpracę z państwami trzecimi, z którymi zawiera porozumienia robocze. Dotychczas udało się podpisać 18 tego typu umów, m.in. z Rosją, Ukrainą, USA, Turcją czy Kanadą[278].

2.18. Europejska Agencja Środowiska (European Environment Agency, EEA)

1) Geneza i podstawa prawna

W połowie lat 80. XX wieku Wspólnoty Europejskie podjęły pierwsze próby stworzenia systemu gromadzącego dane na temat stanu środowiska naturalnego. Komisja, działając na podstawie decyzji Rady 85/338/EWG[279], opracowała program pozwalający na zbieranie i przetwarzanie w sposób skoordynowany informacji na temat środowiska i zasobów naturalnych. Był to pierwszy krok w kierunku utworzenia stałej zinstytucjonalizowanej jednostki wyspecjalizowanej w tej tematyce, co nastąpiło w 1990 r. Wówczas przyjęte zostało rozporządzenie nr 1210/90, na podstawie którego ustanowiono

[276] *Frontex Financial Statements Reports on the Implementation of the Budget 2016*, Reg. No. 14768, s. 22, http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Final_accounts/2016_final_accounts.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[277] Strona internetowa Frontex, *International organizations*, http://frontex.europa.eu/partners/international-organisations/ (dostęp: 12.07.2017).

[278] Pełna lista państw, z którymi Frontex zawarł porozumienia znajduje się na stronie internetowej Frontex, http://frontex.europa.eu/partners/third-countries/ (dostęp: 12.07.2017).

[279] Council Decision 85/338/EEC of 27 June 1985 on the adoption of the Commission work programme concerning an experimental project for gathering, coordinating and ensuring the consistency of information on the state of the environment and natural resources in the Community, Dz.U. UE L 176 z 6.07.1985, s. 14-17.

Europejską Agencję Ochrony Środowiska[280]. Rozporządzenie to było kilkukrotnie zmieniane – w 1999 r. na podstawie rozporządzenia nr 933/1999[281] oraz w 2003 r. na podstawie rozporządzenia nr 1641/2003[282]. Aktualnie obowiązują przepisy z 2009 r zawarte w rozporządzeniu nr 401/2009, które również uprościło nazwę Agencji, która od tej pory nazywa się Europejska Agencja Środowiska[283].

Rozporządzenie nr 1210/90 ustanawiające Agencję weszło w życie dopiero 1 stycznia 1993 r., a sama Agencja rozpoczęła działalność w 1994 r. Członkami EEA są 33 państwa – wszystkie państwa członkowskie UE, państwa członkowskie EFTA (Norwegia, Szwajcaria, Islandia i Liechtenstein) oraz Turcja. Dodatkowo status państw stowarzyszonych ma sześć państw zachodniobałkańskich: Albania, Bośnia i Hercegowina, Serbia, Kosowo, Macedonia oraz Czarnogóra[284].

Siedziba Agencji znajduje się w Kopenhadze.

2) Zadania

Należy pamiętać, że oprócz samej Agencji istnieje i działa w ścisłym powiązaniu z nią Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (*European Environment Information and Observation Network*, Eionet). Przedstawiając zadania Agencji nie sposób nie powiązać ich z zadaniami Eionetu.

Głównym celem Agencji i Eionetu jest dostarczanie państwom członkowskim i instytucjom unijnym sprawdzonych i obiektywnych informacji na temat stanu środowiska naturalnego. Agencja jest zobowiązana do koordynowania tworzenia i rozwoju Eionetu. Dane zebrane przez Sieć oraz przez Agencję mają służyć wypracowaniu strategii i skutecznej polityki w zakresie środowiska i ochrony jego zasobów. Agencja może również wspomagać państwa członkowskie na ich wniosek w opracowywaniu skuteczniejszych form ochrony wybranych elementów środowiska i zasobów naturalnych. Agencja prowadzi także działania edukacyjno-popularyzacyjne – co pięć lat przedstawia raport na temat stanu środowiska naturalnego w Europie, które zawiera nie tylko aktualny opis, ale również przedstawia tendencje i perspektywy. Dane zbierane i analizo-

280 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 z dnia 7 maja 1990 r. w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska, Dz.U. UE L 120 z 11.05.1990, s. 396-401.

281 Rozporządzenie Rady (WE) nr 933/1999 z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska, Dz.U. UE L 117 z 5.05.1999, s. 143-146.

282 Rozporządzenie (WE) nr 1641/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 611-613.

283 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 401/2009 z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (wersja ujednolicona), Dz.U. UE L 126 z 21.09.2009, s. 12-22.

284 Strona internetowa Europejskiej Agencji Środowiska, https://www.eea.europa.eu/about-us/countries-and-eionet (dostęp:12.07.2017).

wane przez Agencję dotyczą bardzo szerokiego spektrum kwestii mogących mieć bezpośredni lub pośredni wpływ na stan środowiska naturalnego. EEA gromadzi informacje o jakości powietrza i wód, stanie fauny i flory, stanie gleby, zasobach naturalnych, zmianach klimatycznych czy poziomie hałasu.

Powyższe dane Agencja gromadzi za pośrednictwem Eionetu, na który składają się krajowe sieci informacyjne, krajowe punkty kontaktowe (np. ministerstwo ochrony środowiska lub krajowa agencja ds. ochrony środowiska) oraz centra tematyczne. Największe znaczenie mają krajowe punkty kontaktowe, ponieważ to one odpowiadają za koordynowane funkcjonowania sieci na terytorium danego państwa i przekazywanie danych i informacji do Agencji. Eionet zrzesza ponad 300 instytucji z całej Europy – są to instytucje państwowe oraz prywatne, np. stowarzyszenia, fundacje itp., które w swojej agendzie mają kwestie związane z badaniem stanu środowiska naturalnego. Z kolei centra tematyczne stanowią swego rodzaju konsorcja zrzeszające instytucje krajowe (publiczne i prywatne) zajmujące się określoną tematyką. Agencja dobiera partnerów na podstawie ich doświadczeń oraz zainteresowań i zleca opracowanie konkretnego zagadnienia. Aktualnie działa sześć centrów tematycznych: zanieczyszczenie powietrza i zapobieganie zmianom klimatycznym; różnorodność biologiczna; wpływ zmian klimatycznych – podatność i dostosowanie; odpady i materiały w gospodarce ekologicznej; wody lądowe, wybrzeża i wody morskie; systemy miejskie, gruntowe i glebowe[285].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z zarządu, dyrektora wykonawczego oraz komitetu naukowego.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu każdego państwa należącego do Agencji, dwóch przedstawicieli Komisji oraz dwóch naukowców desygnowanych przez Parlament[286]. Zadania zarządu polegają na programowaniu prac Agencji w ujęciu rocznym i wieloletnim, przyjmowaniu budżetu oraz sprawozdań rocznych z realizacji zadań. Zarząd powołuje również dyrektora wykonawczego oraz członków komitetu naukowego.

Dyrektor wykonawczy jest powoływany przez zarząd na wniosek Komisji na pięcioletnią kadencję, która może być przedłużona. Odpowiada on za bieżące zarządzanie Agencją, w tym realizację programu prac oraz wykonanie budżetu.

Dyrektor i zarząd są wspierani w wykonywaniu swoich funkcji przez komitet naukowy. Członków komitetu powołuje zarząd na czteroletnią kadencję, która może być jednokrotnie odnowiona. Członkami komitetu powinni być uznani eksperci

[285] Strona internetowa Eionet, https://www.eionet.europa.eu/menutopics (dostęp: 12.07.2017).

[286] Ani rozporządzenie nr 401/2009 ani regulamin wewnętrzny nie określają czasu trwania kadencji członków zarządu. Zob.: Decision of the Management Board of the European Environment Agency on the adoption of rules of procedure of the Management Board and the Bureau, MB decision num. 016/EEA/MB(74)-GOV/2015, s. 1-9.

i naukowcy z dziedzin związanych z ochroną środowiska. Opinie komitetu są publikowane.

Agencja zatrudnia 208 pracowników[287], a jej budżet w 2016 r. wynosił 41,8 mln euro. Kwota ta w całości pochodziła z budżetu UE i wpłat państw EFTA[288].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Ochrona środowiska jest dziedziną, w której tylko połączone wysiłki i działania całej wspólnoty międzynarodowej mogą przynieść pożądane efekty. EEA rozwinęła szeroką współpracę z podmiotami zewnętrznymi. Rozporządzenie nr 401/2009 w art. 15 nakłada na Agencję obowiązek współpracy ze Wspólnym Centrum Badawczym, które jest jedną z Dyrekcji Generalnych Komisji[289], oraz z Eurostatem. Dodatkowo Agencja współpracuje z innymi agencjami UE, w tym z Europejską Agencją Kosmiczną.

Oprócz współpracy na arenie unijnej, EEA podejmuje szereg działań wspólnie z organizacjami międzynarodowymi. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na kooperację z OECD, Radą Europy, Międzynarodową Agencją Energii oraz wyspecjalizowanymi agencjami i organizacjami ONZ, w tym z Europejską Komisją Gospodarczą ONZ, Programem Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych, Światową Organizacją Meteorologiczną czy Międzynarodową Agencją Energii Atomowej.

Agencja współpracuje blisko z państwami objętymi europejską polityką sąsiedztwa. W wieloletnich ramach finansowych na lata 2014-2020 realizuje w porozumieniu z partnerami ze wschodu i południa wspólny system informacji o środowisku (*Shared Environmental Information System*, SEIS). Są to w zasadzie dwa projekty finansowane z środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa ukierunkowane geograficznie – na wschód (*ENI SEIS II East Project*) i południe (*SEIS Support Mechanism*)[290].

Dodatkowo Agencja wymienia się informacjami i doświadczeniami z partnerami z innych części świata, np. Agencją Ochrony Środowiska z USA, czy odpowiednimi organami w Australii, Kanadzie, Chinach czy Indiach[291].

---

[287] Strona internetowa Europejskiej Agencji Środowiska, *EEA Staff List*, https://www.eea.europa.eu/about-us/who/staff-list (dostęp: 12.07.2017).

[288] Statement of revenue and expenditure of the European Environment Agency for the financial year 2016, Dz.U. UE C 530 z 30.03.2016, s. 12.

[289] W skład Wspólnego Centrum Badawczego wchodzi siedem instytutów badawczych, Dyrektoriat Strategii Naukowej i Dyrektoriat ds. Zasobów. Zob.: *Wspólnotowe Centrum Badawcze Komisji Europejskiej*, s. 1-2, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/9073a6273deafb5369836518b6fcec70.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[290] Oba programy są kontynuacją projektu z lat 2010-2015. Nowa edycja, z podziałem na wymiar wschodni i południowy, rozpoczęła się 1 lutego 2016 r. Strona internetowa Europejskiej Agencji Środowiska, *Współpraca międzynarodowa*, https://www.eea.europa.eu/pl/about-us/international-cooperation (dostęp: 12.07.2017).

[291] Ibidem.

2.19. Europejska Fundacja Kształcenia (European Training Foundation, ETF)

1) Geneza i podstawa prawna

Utworzenie Fundacji wiązało się z przemianami polityczno-ekonomicznymi i społecznymi zachodzącymi pod koniec lat 80. XX wieku w Europie Środkowo-Wschodniej. Biorąc pod uwagę dynamikę zmian ustrojowych zachodzących w tym regionie Europy, Rada Europejska na posiedzeniu w Strasburgu w dniach 8 i 9 grudnia 1989 r. wezwała Radę do ustanowienia Europejskiej Fundacji Kształcenia dla Europy Środkowej i Wschodniej[292]. W maju 1990 r. Rada przyjęła rozporządzenie nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia[293]. Było ono kilkukrotnie zmieniane, tak by dostosować zadania Agencji do zmieniającej się sytuacji w Europie Środkowo-Wschodniej i na Bałkanach. Pierwsza zmiana miała miejsce w 1994 r. na podstawie rozporządzenia nr 2063/94[294], kolejna cztery lata później na podstawie rozporządzenia nr 1572/1998[295]. Zmiany w rozporządzeniu ustanawiającym Fundację wprowadziło także rozporządzenie nr 2666/2000[296] określające warunki wsparcia dla państw bałkańskich. W 2003 r. po raz kolejny zmieniono zasady funkcjonowania ETF na podstawie rozporządzenia nr 1648/2003[297]. Z uwagi na dużą liczbę zmian, które zostały wprowadzone do oryginalnego rozporządzenia na przestrzeni lat, w 2008 r. zdecydowano się przyjąć nowe rozporządzenie nr 1339/2008[298] stanowiące ujednoliconą podstawą prawną dla Fundacji.

Siedziba Fundacji znajduje się w Turynie.

2) Zadania

Głównym zadaniem Fundacji jest udzielanie wsparcia państwom partnerskich na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego zgodnie z polityką Unii w zakresie stosunków zewnętrznych. Poprzez rozwój kapitału ludzkiego Unia pragnie przyczynić się do roz-

[292] Conclusions of the Presidency European Council, Strasbourg, 8 And 9 December 1989, SN 441/2/89, s. 11.

[293] Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1360/90 z dnia 7 maja 1990 r. ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 131 z 23.05.1990, s. 203-207.

[294] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2063/94 z dnia 27 lipca 1994 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz. U. UE L 216 z 20.08.1994, s. 45-47.

[295] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1572/98 z dnia 17 lipca 1998 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 206 z 23.07.1998, s. 3-6.

[296] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2666/2000 z dnia 5 grudnia 2000 r. w sprawie pomocy dla Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Republiki Federalnej Jugosławii i Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1628/96 i zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 3906/89 i (EWG) nr 1360/90 oraz decyzje 97/256/WE i 1999/311/WE, Dz.U. UE L 306 z 7.12.2000, s. 301-307.

[297] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1648/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 362-364.

[298] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1339/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 354 z 31.12.2008, s. 82-93. Art. 26 stanowi, że uchyla ono rozporządzenia nr 1360/90, nr 2063/94, nr 1572/98, nr 1648/2003 oraz art. 16 rozporządzenia nr 2666/2000.

woju gospodarczego oraz stabilności i równowagi polityczno-ekonomicznej i społecznej w państwach sąsiedzkich. W ten sposób Unia buduje strefę dobrobytu i pokoju na swoich zewnętrznych granicach, przez co zwiększa także poziom bezpieczeństwa wewnątrz Unii. Jak zostało wcześniej wspomniane, Fundacja powstała, żeby wspomóc proces transformacji ustrojowej i gospodarczej w państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Kiedy przemiany w tym regionie zakończyły się powodzeniem i państwa środkowoeuropejskie przystąpiły do UE, wówczas Unia zdecydowała o ukierunkowaniu działań Fundacji na inne regiony. Zatem w ujęciu geograficznym zakres działalności Fundacji ewoluował, jednak w ujęciu przedmiotowym, cel pozostaje niezmienny.

Aktualnie państwami partnerskimi dla działań Fundacji są państwa znajdujące się w agendzie rozszerzenia, czyli Turcja, Albania, Bośnia i Hercegowina, Macedonia, Kosowo, Czarnogóra i Serbia[299], następnie państwa, do których Unia kieruje europejską politykę sąsiedztwa: Algieria, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Egipt, Gruzja, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Maroko, Mołdawia, Syria, Tunezja, Ukraina, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan, Turkmenistan, Uzbekistan i Autonomia Palestyńska, a także Rosja jako partner strategiczny UE.

Fundacja wspiera państwa partnerskie w zakresie dostosowań programów kształcenia i edukacji do zmian zachodzących w gospodarce, w tym pomaga w poprawie kształcenia zawodowego, tak aby program odpowiadał potrzebom rynku pracy. Zachęca także do współpracy między instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi a przedsiębiorstwami. Dodatkowo Fundacja udziela pomocy mającej na celu zwiększenie mobilności zarówno pracowników, których zachęca się do kształcenia ustawicznego i podnoszenia kwalifikacji, jak również instruktorów. ETF zajmuje się również kwestiami logistycznymi związanymi z programami kształcenia – ocenia ich efekty oraz wspiera konieczne reformy. Zbiera również dane na temat różnych programów kształcenia i zachęca państwa do dzielenia się swoimi doświadczeniami z partnerami.

Fundacja dostarcza państwom partnerskim i ich wyspecjalizowanym instytucjom informacje i dane na temat rozwoju kapitału ludzkiego, bazując przy tym na doświadczeniach państw unijnych, a jednocześnie biorąc pod uwagę specyfikę każdego z państw partnerskich oddzielnie.

Fundacja w swoich działaniach kładzie duży nacisk na równość szans kobiet i mężczyzn oraz grup mniejszościowych.

Ważne jest także, że ETF wspiera państwa partnerskie w pozyskiwaniu unijnej pomocy i wsparcia finansowego.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Fundacji składa się z Rady Zarządzającej i Dyrektora.

[299] Oficjalnie Fundacja kieruje swoje programy także do Islandii, która rozpoczęła, ale później zawiesiła, negocjacje w sprawie członkostwa.

W skład Rady wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz trzech przedstawicieli Komisji. Skład Rady dopełnia trzech ekspertów mianowanych przez Parlament, ale bez prawa głosu. Dodatkowo państwa partnerskie mogą desygnować trzech swoich przedstawicieli, którzy formalnie są mianowani przez Komisję z listy kandydatów zgłoszonych przez państwa partnerskie do udziału w pracach Rady w charakterze obserwatorów. Kadencja członków Rady trwa pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Interesujące jest, że przewodniczącym Rady zawsze jest jeden z przedstawicieli Komisji. Rada przyjmuje budżet oraz roczny program prac oraz sprawozdanie roczne z działalności Fundacji. Rada mianuje Dyrektora i sprawuje nad nim władzę dyscyplinarną.

Dyrektor jest mianowany na pięcioletnią kadencję przez Radę spośród przynajmniej trzech kandydatów przedstawionych przez Komisję. Przed mianowaniem kandydat na Dyrektora jest przesłuchiwany przez odpowiednią komisję Parlamentu. W uzasadnionych przypadkach i na podstawie pozytywnej oceny dotychczasowej pracy, Rada na wniosek Komisji może zdecydować o przedłużeniu kadencji Dyrektora o nie więcej niż trzy lata. Dyrektor odpowiada za przygotowanie rocznego programu prac i projektu budżetu, a następnie po ich zatwierdzeniu przez Radę, za ich realizację. Przygotowuje również posiedzenia Rady. Zajmuje się także wykonywaniem decyzji podjętych przez Radę. Dyrektor określa system monitorowania i oceny prac Fundacji.

Fundacja zatrudnia 129 osób[300], a jej budżet w 2016 r. wynosił 20,9 mln euro i w całości pochodził ze środków unijnych[301].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Partnerów zewnętrznych Fundacji można podzielić na kilka kategorii.

Do pierwszej zaliczają się bezpośredni beneficjenci działań agencji, czyli państwa partnerskie. Rozporządzenie nr 1339/2008 określa zasięg geograficzny działań ETF w sposób otwarty, tzn. z jednej strony wymienia regiony, do których oferta jest kierowana, ale jednocześnie art. 1 ust 1 lit. c mówi, że lista ta może być rozszerzona. W państwach partnerskich Fundacja współpracuje ze zróżnicowaną grupą podmiotów, do których zaliczają się instytucje i organy władzy państwowej, ale także praktycy, specjaliści w dziedzinie kształcenia i szkoleń zawodowych i partnerzy społeczni, tacy jak stowarzyszenia czy fundacje.

Drugą kategorię partnerów Fundacji stanowią podmioty unijne, wśród których można wskazać agencje, w tym Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, Europejską Fundację na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy oraz instytucje

[300] Strona internetowa Europejskiej Fundacji Kształcenia, http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/List_of_staff?opendocument&bn=1 (dostęp: 12.07.2017).

[301] *ETF Amending Budget 2/2016*, GB/16/DEC/013, s. 2, http://www.etf.europa.eu/wpubdocs.nsf/0/34E97D521787C745C12580790048249A/$File/GB16DEC013_EN%20Final.pdf (dostęp: 12.07.2017).

finansowe, np. Europejski Bank Inwestycyjny. Partnerem jest też Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Trzecia kategoria obejmuje organizacje międzynarodowe, w tym Międzynarodową Organizację Pracy, Organizację Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO), Bank Światowy czy OECD[302].

2.20. Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Eurofound)

1) Geneza i podstawa prawna

Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy jest jedną z najstarszych agencji unijnych. Powstała w 1975 r. na podstawie rozporządzenia nr 1365/75[303]. W preambule do rozporządzenia zaznaczono, że kwestie związane z poprawą warunków życia i pracy są coraz bardziej złożone, a ich rozwiązanie wymaga multidyscyplinarnego podejścia naukowego. Podkreślono także, że Wspólnota nie jest w stanie samodzielnie prowadzić analiz, studiów i badań naukowych, dlatego konieczne było utworzenie wyspecjalizowanego organu, który zajmowałby się identyfikowaniem czynników wpływających na warunki życia i pracy i wspomagał instytucje wspólnotowe we właściwym podejściu do nich.

Rozporządzenie z 1975 r. było kilkukrotnie zmieniane, dostosowując zadania Fundacji do nowych wyzwań i problemów. Po raz pierwszy zmiany wprowadzono w 1993 r. na podstawie rozporządzenia nr 1947/93[304], następnie w 2003 r. na podstawie rozporządzenia nr 1649/2003[305] i ostatnio w 2005 r. na podstawie rozporządzenia nr 1111/2005[306].

---

302 *Europejska Fundacja Kształcenia*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/etf_pl (dostęp: 12.07.2017).

303 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1365/75 z dnia 26 maja 1975 r. w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 139 z 30.5.1975, s. 181-184.

304 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1947/93 z dnia 30 czerwca 1993 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 181 z 23.7.1993, s. 166-167.

305 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1649/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 1417/76, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003, s. 362-364.

306 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1111/2005 z dnia 24 czerwca 2005 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 184 z 15.7.2005, s. 1-4.

Siedziba Fundacji znajduje się w Dublinie. Eurofound posiada także Biuro łącznikowe w Brukseli, które odpowiada za promocję jej działań na poziomie UE oraz monitoruje, w jaki sposób wyniki prac agencji są uwzględniane w procesie podejmowania decyzji przez instytucje unijne.

2) Zadania

Fundacja ma za zadanie przyczynianie się do zapewnienia poprawy warunków życia i pracy poprzez badania nad czynnikami, które stanowią zagrożenie i możliwościami ich wyeliminowania lub zminimalizowania. Tak zarysowany cel sprawia, że zadania Fundacji obejmują szerokie spektrum. W szczególności Eurofound prowadzi badania i opracowuje kwestie związane z warunkami pracy, organizacją pracy, w tym urządzeniem miejsca pracy, następnie opracowuje dane na temat problemów specyficznych dla pewnych kategorii pracowników, bada długofalowe aspekty poprawy środowiska pracy i na końcu zajmuje się rozdziałem działań ludzkich w czasie i przestrzeni.

Fundacja zajmuje się koordynacją wymiany informacji i doświadczeń oraz tworzy system dokumentacji i informacji. Wspiera także kontakty między uczelniami wyższymi i innymi jednostkami badawczymi oraz organami administracji publicznej, organizacjami społecznymi i gospodarczymi. Może samodzielnie prowadzić badania oraz prowadzić projekty pilotażowe. Zajmuje się również działalnością edukacyjno-szkoleniową poprzez organizację kursów, konferencji i seminariów.

Fundacja przeprowadza ogólnoeuropejskie badania opinii, tak by zidentyfikować główne problemy oraz poznać tendencje w zakresie warunków pracy, jakości życia oraz praktyk stosowanych przez przedsiębiorstwa[307]. Dodatkowo prowadzi Europejskie Obserwatorium Życia Zawodowego (*European Observatory of Working Life*, EurWORK), które stanowi platformę dla przeprowadzanych regularnie badań nad warunkami pracy oraz nad przedsiębiorstwami[308].

Od 2007 r. Fundacja oferuje zainteresowanym podmiotom opracowywanie sprawozdań dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Dzięki temu interesariusze otrzymują zindywidualizowane dokumenty[309].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Eurofound składa się z Rady Zarządzającej, Biura, Dyrektora i jego zastępcy.

[307] *Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (EUROFOUND)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurofound_pl (dostę: 12.07.2017).

[308] Strona internetowa Eurofound, *European Observatory of Working Life*, https://www.eurofound.europa.eu/pl/observatories/eurwork (dostęp: 12.07.2017).

[309] Strona internetowa Eurofound, *Czym się zajmujemy*, https://www.eurofound.europa.eu/pl/about-eurofound/what-we-do (dostęp: 12.07.2017).

Rada Zarządzająca składa się z trzech przedstawicieli z każdego państwa członkowskiego, gdzie pierwszy reprezentuje rząd, drugi organizacje pracodawców a trzeci organizacje pracownicze. Skład Rady uzupełnia trzech przedstawicieli Komisji. W charakterze obserwatorów w pracach Rady biorą udział przedstawiciele państw EFTA. Kadencja członków Rady wynosi trzy lata i jest odnawialna. W Radzie przedstawiciele rządów, pracodawców i pracobiorców tworzą oddzielne grupy. Rada zatwierdza budżet oraz roczne i wieloletnie programy prac Fundacji. Rada decyduje także o przyjęciu lub odrzuceniu środków finansowych z innych źródeł niż subwencja unijna. Dla usprawnienia prac Rada wybiera ze swego grona 11 reprezentantów, którzy tworzą Biuro. Ma ono za zadanie usprawnienie prac Rady w pełnym składzie.

Dyrektor oraz jego zastępca są mianowani przez Komisję z listy kandydatów przedstawionej przez Radę Zarządzającą. Ich kadencja wynosi pięć lat. Dyrektor zarządza bieżącymi pracami Fundacji oraz odpowiada za realizację programów i wykonanie decyzji podjętych przez Radę. Wspiera również organizacyjnie Radę i Biuro. Dyrektor opracowuje program prac Fundacji biorąc pod uwagę opinie instytucji UE i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, który dodatkowo może formułować pod adresem Fundacji swoje oczekiwania względem agendy prac.

Z uwagi na skład Rady Zarządzającej i kompetencje Fundacji bywa ona określana jako „Agencja trójstronna UE zapewniająca wiedzę, która pomaga kształtować politykę społeczną, politykę zatrudnienia oraz politykę rynku pracy”[310].

Fundacja zatrudnia 100 pracowników[311], a jej budżet w 2016 r. wynosił 20,5 mln euro i były to środki pochodzące wyłącznie z budżetu UE[312].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Priorytetowymi partnerami Fundacji są podmioty z Unii Europejskiej, z którymi agencja współpracuje na co dzień. Należy tutaj wymienić organizacje pracodawców, związki zawodowe, rządy państw członkowskich, instytucje UE oraz przedsiębiorstwa[313].

Fundacja współpracuje także z innymi agencjami unijnymi, w tym z FRA, EU-OSHA, ETF czy Europejskim Instytutem ds. Równości Kobiet i Mężczyzn oraz Europejskim Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego[314].

Wśród partnerów Fundacji są także organizacje międzynarodowe, takie jak ILO czy OECD, z którymi Eurofound organizuje wspólne seminaria i konferencje poświęcone tematyce poprawy warunków życia i podniesienia standardów w pracy[315].

[310] Strona internetowa Eurofound, https://www.eurofound.europa.eu/pl (dostęp: 12.07.2017).

[311] Strona internetowa Eurofound, https://www.eurofound.europa.eu/pl/about-eurofound/who-we-are (dostęp: 12.07.2017).

[312] Strona internetowa Eurofound, https://www.eurofound.europa.eu/pl/financial-information (dostęp: 12.07.2017).

[313] Strona internetowa Eurofound, *Stakeholders and partners*, https://www.eurofound.europa.eu/pl/about-eurofound/who-we-are/stakeholders-and-partners (dostęp: 12.07.2017).

[314] Ibidem.

[315] Ibidem.

2.21. Europejska Jednostka Współpracy Sądowej (European Union's Judicial Cooperation Unit, Eurojust)

1) Geneza i podstawa prawna

Podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r. podjęto decyzję o utworzeniu specjalnej jednostki, w skład której mieli wejść prokuratorzy, sędziowie i funkcjonariusze policji[316]. Zadaniem jednostki miało być usprawnienie współpracy sądowej w zakresie zwalczania poważnej przestępczości o charakterze transgranicznym. Mając powyższe na uwadze 28 lutego 2002 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła decyzję, na podstawie której utworzona została Europejska Jednostka Współpracy Sądowej[317]. W 2008 r. Rada przyjęła decyzję nr 2009/426/WSiSW nadającą Eurojustowi nowe uprawnienia[318].

Siedziba Eurojustu znajduje się w Hadze.

2) Zadania

Głównym celem Eurojustu jest wspieranie i wspomaganie działań sądowych i współpracy między właściwymi organami państw członkowskich w zwalczaniu poważnej przestępczości zorganizowanej o charakterze transgranicznym.

Jednostka koordynuje dochodzenia i śledztwa, w których udział biorą co najmniej dwa państwa członkowskie. Pomaga także rozwiązywać konflikty między organami z różnych państw w zakresie jurysdykcji.

W ujęciu przedmiotowym działania Eurojustu mogą być podjęte w odniesieniu do wszystkich przestępstw, względem których uprawnienia posiada Europol. Są one określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia nr 2016/794[319]. W innych przypadkach Eurojust może wspomagać dochodzenia na wyraźny wniosek zainteresowanych państw.

Eurojust, poprzez swoich przedstawicieli krajowych, może występować do właściwych władz państwowych o podjęcie dochodzenia lub ściganie za określone czyny. Może także wnioskować o podjęcie działań koordynacyjnych między właściwymi organami państw członkowskich, a także o ustanowienie wspólnych zespołów śledczych.

Zadaniem Jednostki jest również pomoc w opracowywaniu i wdrażaniu unijnych instrumentów prawnych, np. europejskiego nakazu aresztowania, nakazu konfiskaty itp.

---

[316] *Posiedzenie Rady Europejskiej w Tampere…*, op. cit.

[317] Decyzja Rady 2002/187/WSiSW z dnia 28 lutego 2002 r. ustanawiająca Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością, Dz.U. UE L 63 z 6.03.2002, s. 197-209.

[318] Decyzja Rady 2009/426/WSiSW z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia Eurojustu i w sprawie zmiany decyzji 2002/187/WSiSW ustanawiającej Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością, Dz.U. UE L. 138 z 4.06.2009, s. 14-32.

[319] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW, Dz.U. UE L 135 z 23.05.2016, s. 108.

Na podstawie decyzji nr 2009/426/WSiSW powołano dyżurną jednostkę koordynacyjną. Działa ona w sytuacjach niecierpiących zwłoki i jest w stanie przyjmować i rozpatrywać wpływające wnioski w dowolnym momencie.

Za koordynację działań Jednostki odpowiadają korespondenci krajowi. Każde państwo członkowskie jest zobowiązane powołać przynajmniej jednego korespondenta Eurojustu. Odpowiadają oni za działanie krajowych systemów Eurojustu, w szczególności pomagają rozstrzygać czy dana sprawa leży w gestii Jednostki czy powinna być podjęta przez Europejską Sieć Sądową. Zapewnia także utrzymanie bliskich stosunków z krajową jednostką Europolu. Dodatkowo korespondenci wspomagają przedstawicieli krajowych Eurojustu, pomagając im w identyfikowaniu właściwych władz do wykonania wniosków i decyzji dotyczących współpracy sądowej.

Eurojust organizuje spotkania koordynacyjne dla prokuratorów, sędziów i funkcjonariuszy policji oraz prowadzi dziesięć centrów koordynacyjnych, które stanowią platformę wymiany doświadczeń i informacji dla przedstawicieli z różnych państw[320].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Eurojustu jest odmienna od większości agencji i składa się z Kolegium, Dyrektora Administracyjnego i Wspólnego organu nadzorczego.

Każde państwo członkowskie deleguje do siedziby Eurojustu jednego przedstawiciela krajowego – może to być prokurator, sędzia lub funkcjonariusz policji, ale tylko pod warunkiem, że posiada kompetencje równoważne z kompetencjami sędziego lub prokuratora. Wynika to z tego, że przedstawiciel krajowy musi zajmować stanowisko umożliwiające mu wypełnianie funkcji określonych w decyzji powołującej Eurojust. Zgromadzenie przedstawicieli krajowych zwyczajowo jest określane mianem Kolegium. Przedstawiciele krajowi mają do pomocy zastępców i asystentów. Wszystkie te osoby podlegają prawu państwa członkowskiego, które ich wyznaczyło. Kadencja przedstawicieli krajowych trwa co najmniej cztery lata.

Kolegium jest wspierane administracyjnie przez Dyrektora Administracyjnego. Jego kadencja wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Odpowiada ona za bieżącą pracę Jednostki oraz wykonanie budżetu i realizację rocznego programu prac. Monitoruje również efekty pracy i realizacji strategicznych celów Jednostki.

Wspólny organ nadzorczy ma na celu nadzorowanie działań Jednostki w kontekście przetwarzania danych osobowych. Jest także instancją odwoławczą od decyzji funkcjonariusza ds. ochrony danych działającego przy Jednostce[321].

---

[320] *Europejska Jednostka Współpracy Sądowej (Eurojust)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurojust_pl (dostęp: 12.07.2017).

[321] *Eurojust's Independent Data Protection Supervisor*, s. 1, http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/jsb/jsb/The%20Role%20of%20the%20Joint%20Supervisory%20Body%20of%20Eurojust%20(leaflet)/Role-of-JSB-PL.pdf (dostęp: 12.07.2017).

Eurojust zatrudnia 347 pracowników, a jej budżet w 2016 r. wynosił 43,5 mln euro[322]. Kwota ta w całości pochodziła ze środków z budżetu UE.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Eurojust współpracuje z innymi agencjami europejskimi, w szczególności tymi, które w swojej agendzie mają kwestie związane ze zwalczaniem czy zapobieganiem różnym formom zorganizowanej przestępczości, jak np. Europol, Frontex, CEPOL czy Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. W zakresie praw podstawowych współpracuje z FRA.

Jednostka współpracuje także z innymi organami UE specjalizującymi się w walce z przestępczością zorganizowaną, m.in. z Europejską Siecią Sądową czy Europejską Siecią Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości.

Na arenie międzynarodowej aktywność Eurojustu polega na podpisywaniu i realizacji porozumień o współpracy. Tego typu porozumienia są zawarte z USA, państwami EFTA, Ukrainą, Mołdawią, Macedonią i Czarnogórą. W kilku państwach (USA, Szwajcarii i Norwegii) Eurojust ustanowiła swoich oficerów łącznikowych, którzy koordynują współpracę tamtejszych i europejskich wymiarów sprawiedliwości. W kolejnych 41 państwach Eurojust ma swoje punkty kontaktowe, które pomagają w prowadzonych przez służby europejskie postępowaniach lub dochodzeniach[323].

Partnerem międzynarodowym Eurojustu jest także Interpol.

2.22. Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (European Institute for Gender Equality, EIGE)

1) Geneza i podstawa prawna

Unia Europejska dokłada wszelkich starań, aby zagwarantować równość kobiet i mężczyzn. Podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Nicei w dniach 7, 8 i 9 grudnia 2000 r. podpisana została Karta Praw Podstawowych (KPP), której art. 21 zakazuje dyskryminacji ze względu na płeć, a art. 23 mówi, że „należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia"[324]. Dodatkowo RE wezwała instytucje UE do utworzenia europejskiego

[322] *Eurojust Annual Report 2016*, s. 61, http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202016/AR2016_EN_web.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[323] Pełna lista państw współpracujących z Eurojustem znajduje się na stronie internetowej Jednostki, http://eurojust.europa.eu/about/Partners/Pages/third-states.aspx (dostęp: 12.07.2017).

[324] Karta Praw Podstawowych, Wersje skonsolidowane…, op. cit., s. 398.

instytutu zajmującego się sprawami równości kobiet i mężczyzn[325]. Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn został utworzony w 2006 r. na podstawie rozporządzenia nr 1922/2006[326].

Siedziba Instytutu znajduje się w Wilnie.

2) Zadania

Podstawowym zadaniem Instytutu jest prowadzenie działań promujących równouprawnienie kobiet i mężczyzn zarówno w Unii Europejskiej, jak i poza jej granicami.

Do zadań szczegółowych należy gromadzenie danych statystycznych na temat pozycji kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w życiu społecznym i politycznym, a także w życiu prywatnym, np. na temat podziału obowiązków w gospodarstwach domowych. Na tej podstawie Instytut przygotowuje analizy i raporty, które razem z tworzonymi przez EIGE bazami danych są publikowane *on-line*. Analizy i raporty Instytutu służą instytucjom unijnym i państwom członkowskim w opracowywaniu przez nie i wdrażaniu skutecznych mechanizmów walki z dyskryminacją ze względu na płeć. Instytut koordynuje również europejską sieć na rzecz równości płci, która zrzesza ośrodki, organy, organizacje i ekspertów, którzy zajmują się problematyką równości płci. Celem sieci jest promowanie wiedzy i badań na temat równości. Częścią działalności EIGE jest także organizowanie spotkań, seminariów i konferencji, które mają za zadanie podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości o problemach związanych z dyskryminacją ze względu na płeć. Dodatkowo agencja prowadzi działania na rzecz powstrzymania przemocy wobec kobiet, m.in. poprzez koordynowanie kampanii Białej Wstążki, czyli akcji mężczyzn przeciwko przemocy wobec kobiet. Instytut zachęca polityków i innych publicznie rozpoznawalnych mężczyzn do przypinania białych wstążek jako symbolu wsparcia akcji. Wśród ambasadorów kampanii Białej Wstążki są m.in. Frans Timmermans, Martin Schulz czy premier Malty Joseph Muscat[327]. W 1995 r. przedstawiciele 189 państw podpisali Deklarację Pekińską, która dotyczyła równouprawnienia i praw kobiet we wszystkich sferach życia[328]. Od tego czasu rozwijana jest pekińska platforma działania, której celem jest monitorowanie sytuacji w zakresie równouprawnienia kobiet i mężczyzn na świecie oraz realizacji postanowień zawartych w Deklaracji. Instytut monitoruje działania UE w tym zakresie[329].

---

[325] *Presidency Conclusions, Nice European Council Meeting 7, 8 and 9 December 2000*, s. 15, http://www.con5silium.europa.eu/pl/european-council/conclusions/1993-2003/ (dostęp: 12.07.2017).

[326] Rozporządzenie (WE) nr 1922/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, Dz.U. UE L 403 z 30.12.2006, s. 9-17.

[327] Strona internetowa EIGE, *White Ribbon Ambassadors*, http://eige.europa.eu/more-areas/men-and-gender-equality/white-ribbon-ambassadors (dostęp: 12.07.2017).

[328] *Deklaracja Pekińska i Platforma Działania*, http://www.unic.un.org.pl/kampaniapekin20/38,2613 (dostęp: 12.07.2017).

[329] Strona internetowa EIGE, *Monitoring the Beijing Platform for Action*, http://eige.europa.eu/beijing-platform-for-action (dostęp: 12.07.2017).

W ramach upowszechniania wiedzy na temat równouprawnienia EIGE tworzy i udostępnia na swojej stronie internetowej bazy i narzędzia, za pomocą których różne podmioty mogą zapoznać się z aktualnymi wynikami badań. Strona oferuje dostęp do następujących opracowań: baza danych statystycznych dotyczących płci, wskaźnik równouprawnienia płci, platforma na rzecz uwzględniania aspektu płci, centrum zasobów i dokumentacji oraz glosariusz i tezaurus[330].

3) Struktura organizacyjna

Strukturę organizacyjną Instytutu tworzą: zarząd, forum ekspertów oraz dyrektor.

W skład zarządu wchodzi 18 przedstawicieli mianowanych przez Radę na podstawie propozycji zgłaszanych przez państwa członkowskie oraz jednego przedstawiciela Komisji. W celu zapewnienia uporządkowanej rotacji członków zarządu mianowanych przez Radę podzielono państwa członkowskie na trzy grupy. W pierwszej kadencji zarządu reprezentowane były państwa z grupy pierwszej i drugiej, w drugiej kadencji z grupy trzeciej i pierwszej itd.[331] Kadencja członków zarządu trwa trzy lata. W posiedzeniach zarządu w charakterze obserwatorów mogą brać udział dyrektorzy innych agencji UE, które w swojej agendzie mają kwestie powiązane z równouprawnieniem i jeśli ich udział w danym przypadku jest uzasadniony[332]. Do zadań zarządu należy przyjmowanie budżetu oraz rocznego i trzyletniego programu prac, a także sprawozdań rocznych z wykonania. Zarząd wybiera dyrektora i sprawuje nad nim władzę dyscyplinarną.

Forum ekspertów składa się z przedstawicieli państw członkowskich – po jednym ekspercie w dziedzinie równouprawnienia kobiet i mężczyzn z każdego państwa, dwóch członków reprezentujących organizacje zajmujące się równością płci wyznaczonych przez Parlament oraz trzech członków wskazanych przez Komisję, przy czym jeden z nich musi reprezentować organizację pozarządową działającą na poziomie unijnym, drugi organizację pracodawców na poziomie UE a trzeci organizację pracobiorców na poziomie UE. Zadaniem forum jest wspieranie dyrektora w jego zadaniach. Stanowi ono także forum wymiany informacji między różnymi grupami interesu oraz zapewnia współpracę między państwami członkowskimi a Instytutem.

---

[330] *Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eige_pl (dostęp: 12.07.2017); Strona internetowa EIGE, http://eige.europa.eu/ (dostęp: 12.07.2017).

[331] Oświadczenie Rady, Parlamentu Europejskiego i Komisji. Uzupełnienie do rozporządzenia (WE) nr 1922/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiającego Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, Dz.U. UE L 54 z 22.2.2007, s. 3. W oświadczeniu stwierdzono także, że nietypowa liczba członków zarządu wynika ze specyfiki Instytutu i nie stanowi precedensu dla innych agencji mogących powstać w przyszłości.

[332] Obserwatorami w zarządzie EIGE mogą być dyrektorzy: Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Europejskiego Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego oraz Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art. 10 ust. 12 rozporządzenia nr 1922/2006, s. 14).

Dyrektor jest wybierany przez zarząd z listy kandydatów przedstawionej przez Komisję. Wybrany kandydat przed mianowaniem jest przesłuchiwany przez odpowiednią komisję w Parlamencie. Kadencja dyrektora trwa pięć lat i może być jednokrotnie przedłużona na okres nie dłuższy niż kolejne pięć lat. Dyrektor odpowiada za bieżące zarządzanie Instytutem, w tym wykonanie budżetu oraz programu prac. Dodatkowo dyrektor przygotowuje posiedzenia zarządu i forum.

Agencja zatrudnia 57 pracowników[333], a jej budżet w 2016 r. wynosił 7,8 mln euro i w całości pochodził ze środków z budżetu UE[334].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Partnerów zewnętrznych agencji można podzielić na kilka grup. Pierwszą stanowią społeczni partnerzy, czyli organizacje pozarządowe współpracujące z Instytutem w zakresie gromadzenia i dostarczania danych na temat równości płci w państwach europejskich. Drugą kategorią są podmioty unijne, w tym instytucje, organy i agencje. EIGE współpracuje ściśle zarówno z Komisją, jak i z Parlamentem. Agencja stara się także o nawiązanie ściślejszych relacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem Regionów. Do ważnych partnerów EIGE należą inne agencje UE, z którymi prowadzi wspólne badania czy wymienia się danymi i informacjami. Wspólnie z FRA podejmuje działania skierowane na walkę z przemocą wobec kobiet. Z Eurofound współpracuje nad wskaźnikiem równouprawnienia płci. Z EU-OSHA bada czynniki warunkowane płcią mające wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo w pracy[335]. Trzecią kategorią partnerów są państwa aspirujące do członkostwa w Unii. Od 2013 r. Instytut jest zaangażowany we współpracę w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (*Instrument for Pre-accession Assistance*, IPA)[336]. Zadaniem agencji jest wspieranie państw kandydujących we właściwym implementowaniu przepisów związanych z równością płci. Czwarta kategoria partnerów EIGE obejmuje organizacje międzynarodowe, wśród których można wymienić ONZ oraz jej agendy wyspecjalizowane, np. ONZ Kobiety (*UN Women*) czy ILO, a także OECD, Radę Europy oraz Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)[337].

[333] *Consolidated Annual Activity Report of the European Institute for Gender Equality 2016*, s. 11, http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016_caar_adopted_20170518_0.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[334] Ibidem, s. 66.

[335] *European Institute for Gender Equality, 2016-2018 Single Programming Document*, s. 23-24, http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige_spd_2016-2018_amended-adopted_20160518.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[336] Strona internetowa EIGE, *EIGE's Cooperation with candidate countries and potential candidates*, http://eige.europa.eu/about-eige/our-work/working-with-stakeholders (dostęp: 12.07.2017).

[337] *European Institute for Gender Equality, 2016-2018 Single*..., op. cit., s. 24.

2.23. Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (European Food Safety Authority, EFSA)

1) Geneza i podstawa prawna

Jednym z aspektów funkcjonowania rynku wewnętrznego jest swobodny przepływ towarów, w tym żywności. Z uwagi na specyfikę towarów przeznaczonych do spożycia bardzo ważne jest ustanowienie jednolitych zasad i wysokich standardów, które mają na celu ochronę zdrowia i życia konsumentów. Należy zwrócić przy tym uwagę, że mówiąc o żywności, trzeba pamiętać także o paszach dla zwierząt, ponieważ są to kwestie ze sobą ściśle powiązane w ramach łańcucha żywnościowego. Dlatego wszelkie wymogi i standardy jakości powinny odnosić się także do tego elementu. Postęp technologiczny i naukowy sprawił, że również w dziedzinie żywności i pasz pojawiły się nie tylko nowe możliwości, ale też zagrożenia, a badanie jakości tych produktów wymaga coraz bardziej specjalistycznej wiedzy. To wszystko doprowadziło do tego, że w 2002 r. podjęto decyzję o ustanowieniu Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności na podstawie rozporządzenia nr 178/2002[338]. Rozporządzenie to po raz pierwszy zostało zmienione rok później na podstawie rozporządzenia nr 1642/2003[339], jednak zmiany nie dotyczyły merytorycznego zakresu działań agencji. Istotne zmiany w funkcjonowaniu Urzędu zostały wprowadzone w 2009 r. na podstawie rozporządzenia nr 596/2009[340], które przyznało Komisji prawo przyjmowania przepisów dotyczących liczby oraz nazw paneli naukowych, zasad postępowania dotyczących składania wniosków o wydanie opinii przez Urząd. Ostatnia zmiana miała miejsce w 2014 r. na podstawie rozporządzenia nr 652/2014[341], za pomocą którego dokonano uporządkowania materii związanej nie tylko z działalnością Urzędu, ale przede wszystkim przepisów w zakresie łańcucha żywnościowego.

Siedziba Urzędu znajduje się w Parmie.

---

[338] Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. UE L 31 z 1.02.2002, s. 463-486.

[339] Rozporządzenie (WE) nr 1642/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 178/2002 ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności i ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. UE L 245 z 29.9.2003, s. 614-616.

[340] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (WE) nr 596/2009 z dnia 18 czerwca 2009 r. dostosowujące do decyzji Rady 1999/468/WE niektóre akty podlegające procedurze, o której mowa w art. 251 Traktatu, w zakresie procedury regulacyjnej połączonej z kontrolą Dostosowanie do procedury regulacyjnej połączonej z kontrolą – Część czwarta, Dz.U. UE L 188 z 18.07.2009, s. 63-64.

[341] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 652/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiające przepisy w zakresie zarządzania wydatkami odnoszącymi się do łańcucha żywnościowego, zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt oraz dotyczącymi zdrowia roślin i materiału przeznaczonego do reprodukcji roślin, zmieniające dyrektywy Rady 98/56/WE, 2000/29/WE i 2008/90/WE, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002, (WE) nr 882/2004 i (WE) nr 396/2005, dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające decyzje Rady 66/399/EWG, 76/894/EWG i 2009/470/WE, Dz.U. UE L 189 z 27.06.2014, s. 1-32.

2) Zadania

Urząd został powołany do życia, aby zapewnić instytucjom UE, państwom członkowskim oraz producentom żywności i konsumentom dostęp do wiarygodnych badań naukowych z zakresu bezpieczeństwa żywności. Sprawne funkcjonowanie EFSA jest możliwe tylko dzięki skutecznej i efektywnej współpracy z krajowymi organami, które wykonują podobne zadania na poziomie państw członkowskich.

Do zadań Urzędu należy przede wszystkim dostarczanie zainteresowanym podmiotom, w szczególności instytucjom unijnym i państwom członkowskim, opinii naukowych dotyczących kwestii związanych z bezpieczeństwem żywności i całym łańcuchem żywnościowym, na który składają się zdrowie zwierząt i warunki ich hodowli, zdrowie roślin i warunki ich upraw oraz ochrona środowiska naturalnego. Urząd odpowiada za rozwój i koordynację jednakowych we wszystkich państwach członkowskich metod oceny zagrożeń i ryzyka związanych z produkcją żywności, tak by możliwe było prawidłowe funkcjonowanie zasad rynku wewnętrznego w odniesieniu do przepływu tych towarów. EFSA może zlecać badania naukowe i gromadzić dane, na podstawie których ocenia potencjalne ryzyka. Urząd powinien również szeroko informować opinię publiczną o wynikach swoich prac, tak by podnieść poziom zaufania konsumentów do towarów dostępnych na rynku wewnętrznym, a w razie ryzyka czy zagrożenia ostrzec przed możliwymi konsekwencjami zdrowotnymi. EFSA koordynuje działalność sieci organizacji zajmujących się żywieniem i żywnością.

Aby zapewnić wysoki poziom prac agencji i wiarygodność opinii przez nią przedstawianych, EFSA opracowała kilka zasad: wysokie standardy pracy naukowej, niezależność, otwartość, innowacyjność, współpraca[342].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Urzędu składa się z zarządu, dyrektora zarządzającego, forum doradczego oraz komitetu naukowego i paneli naukowych.

W skład zarządu wchodzi 14 członków powołanych przez Radę UE po konsultacjach z Parlamentem z listy kandydatów sporządzonej przez Komisję oraz jeden przedstawiciel Komisji. Czas trwania kadencji członków zarządu wynosi cztery lata. Kadencja może być jednokrotnie odnowiona. Zarząd odpowiada za przyjęcie rocznych i wieloletnich programów prac oraz budżetu, a także sprawozdań rocznych z wykonania zadań. Zarząd wybiera dyrektora EFSA.

Dyrektor EFSA jest wybierany na pięcioletnią kadencję z możliwością reelekcji przez zarząd z listy kandydatów przedstawionej przez Komisję. Przed mianowaniem dyrektor jest przesłuchiwany przez odpowiednią komisją Parlamentu. Dyrektor kieruje bieżącą pracą agencji. Odpowiada także za implementację programów pracy i wdra-

[342] Strona internetowa EFSA, *Values*, http://www.efsa.europa.eu/en/about/values (dostęp: 12.07.2017).

żanie w życie decyzji zarządu. Do jego zadań należy również zapewnienie Urzędowi odpowiedniego wsparcia naukowego, technicznego i administracyjnego, w szczególności dla komitetu naukowego i paneli naukowych.

Forum doradcze składa się z przedstawicieli państw członkowskich – po jednym członku z każdego państwa reprezentującym organ odpowiedzialny na poziomie krajowym za bezpieczeństwo żywności. Forum doradza dyrektorowi w zakresie realizacji programu prac agencji oraz doboru opinii naukowych. Jednak zasadniczym zadaniem forum jest zapewnienie kontaktu między Urzędem a właściwymi organami na poziomie państw członkowskich, tak by unikać dublowania badań naukowych, analizować sytuacje potencjalnego zagrożenia i szacować ryzyko oraz wspomagać tworzenie sieci organizacji zajmujących się bezpieczeństwem żywności.

Komitet naukowy i panele naukowe odpowiadają za przedkładanie Urzędowi opinii naukowych, a w sytuacjach tego wymagających organizowanie wysłuchań publicznych. Członkowie komitetu i paneli są powoływani przez zarząd, a ich kadencja trwa trzy lata z możliwością jej odnowienia. Komitet naukowy składa się z przewodniczących wszystkich paneli naukowych oraz sześciu niezależnych ekspertów naukowych. Komitet odpowiada za ogólną koordynację prac paneli i harmonizowanie metodologii pracy paneli. Komitet zajmuje się także opracowywaniem opinii z zakresu problematyki wielosektorowej.

Liczba paneli naukowych może być zmieniana przez Komisję w drodze rozporządzenia wykonawczego. Początkowo było osiem paneli, a aktualnie jest ich dziesięć (art. 28 ust. 4 rozporządzenia nr 178/2002). Zajmują się one takimi kwestiami jak: dodatki do żywności i składniki pokarmowe dodawane do żywności; dodatki i produkty wykorzystywane w paszach; produkty ochrony roślin; organizmy modyfikowane genetycznie; produkty dietetyczne; zagrożenia biologiczne; zanieczyszczenia w łańcuchu żywnościowym; zdrowie i warunki zwierząt; zdrowie roślin; materiały pozostające w kontakcie z żywnością, enzymy, aromaty.

Urząd zatrudnia 532 pracowników[343], a jego budżet w 2016 r. wynosił 79,4 mln euro i pochodził w całości ze środków z budżetu unijnego[344].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Partnerów zewnętrznych agencji można podzielić na pięć grup.

Pierwszą grupę stanowią państwa członkowskie, a w szczególności rządy państw członkowskich oraz wyspecjalizowane organy, takie jak agencje bezpieczeństwa żywności. Współpraca z państwami członkowskimi odbywa się także poprzez sieci współ-

[343] *European Food Safety Authority – Financial Year 2016 – Financial Statements Reports on the Implementation of the Budget*, s. 42, http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/afr16.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[344] Ibidem, s. 32.

pracy. Drugą grupą interesariuszy Urzędu są instytucje i agencje UE. EFSA dostarcza opinie naukowe Komisji oraz prawodawcom unijnym – Radzie i Parlamentowi. Wśród agencji UE można wskazać na współpracę z EMA, ECHA, Europejskim Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, z którymi EFSA podpisała listy intencyjne o współpracy w obszarach wspólnych zainteresowań. Trzecią grupę partnerów Urzędu stanowią jednostki naukowe i badawcze. Czwartą grupę tworzą organizacje pozarządowe reprezentujące interesy konsumentów, organizacje zrzeszające producentów żywności, a także media. Ostatnią grupą są organizacje międzynarodowe oraz państwa trzecie. EFSA współpracuje z Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (*Food and Agriculture Organization*, FAO) oraz WHO[345]. Urząd kładzie szczególny nacisk na współpracę z państwami kandydującymi oraz sąsiedzkimi objętymi europejską polityką sąsiedztwa[346].

2.24. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (European Banking Authority, EBA)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2003 r. Komisja przyjęła decyzję nr 2004/5/WE[347], na podstawie której ustanowiono Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego. Rozpoczął on działalność 1 stycznia 2004 r. i doradzał Komisji w zakresie regulacji i nadzoru nad sektorem bankowym. Ogólnoświatowy kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2007 r., ujawnił niedoskonałości i niedostatki w nadzorze finansowym, a także w zakresie współpracy między organami nadzoru działającymi w poszczególnych państwach. W 2009 r. decyzja nr 2004/5/WE została zastąpiona decyzją Komisji nr 2009/78/WE[348]. Jednak prawdziwa zmiana nastąpiła rok później, kiedy przyjęto rozporządzenie nr 1093/2010[349], na podstawie którego 1 stycznia 2011 powstał Europejski Urząd Nadzoru Bankowego. EBA jest częścią Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego, w skład którego wchodzą także inne agencje UE – Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościo-

345 Strona internetowa EFSA, *Partners and networks: food safety cooperation*, http://www.efsa.europa.eu/en/about/partnersnetworks (dostęp: 12.07.2017).

346 *EFSA Programming document 2017-2019*, s. 22, http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/amp1719.pdf (dostęp: 12.07.2017).

347 Decyzja Komisji 2004/5/WE z dnia 5 listopada 2003 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego, Dz.U. UE L 3 z 7.01.2004, s. 7-8.

348 Decyzja Komisji 2009/78/WE z dnia 23 stycznia 2009 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego, Dz.U. UE L 25 z 29.01 2009, s. 23-27.

349 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylenia decyzji Komisji 2009/78/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010, s. 12-47.

wych. Współpracują one ze sobą w ramach Wspólnego Komitetu Europejskich Urzędów Nadzoru.

W 2013 r. wprowadzono zmiany w zakresie uprawnień Urzędu na podstawie rozporządzenia nr 1022/2013[350].

Siedziba Urzędu znajduje się w Londynie, jednak, analogicznie jak w przypadku EMA, w związku z brexitem konieczne będzie przeniesienie siedziby agencji. Zgłoszono kandydatury ośmiu miast, wśród których znajdowała się również kandydatura Warszawy[351]. Decyzja w sprawie nowej lokalizacji siedziby EBA zapadła podczas posiedzenia Rady ds. Ogólnych 20 listopada 2017 r. z udziałem przedstawicieli 27 państw członkowskich UE (bez reprezentanta Wielkiej Brytanii). Ministrowie zdecydowali, że nowa siedziba agencji będzie się mieścić w Paryżu[352]. Formalne przeniesienie siedziby EBA ma nastąpić najpóźniej do 30 marca 2019 r.

2) Zadania

Zadaniem Urzędu jest przyczynianie się do stosowania przepisów w zakresie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi, konglomeratami finansowymi, instytucjami płatniczymi i firmami inwestycyjnymi. EBA przedstawia opinie Komisji, Radzie oraz Parlamentowi i przeprowadza analizy ekonomiczne rynków.

Celem działań Urzędu jest zapewnienie stabilności i efektywności systemu finansowego z punktu widzenia gospodarki UE, firm działających na rynku wewnętrznym oraz obywateli. Aby to osiągnąć EBA dąży do wzmocnienia międzynarodowej koordynacji w zakresie nadzoru finansowego oraz propaguje równe warunki konkurencji, w tym czuwa nad właściwą regulacją i nadzorem w odniesieniu do podejmowania ryzyka kredytowego i innych rodzajów ryzyka. Zapobiega także arbitrażowi regulacyjnemu i przyczynia się do zapewnienia równego poziomu nadzoru.

Urząd ma również za zadanie wspieranie tworzenia jednolitego zbioru przepisów. W tym celu opracowuje projekty regulacyjnych i wykonawczych standardów technicznych, które są następnie przyjmowane przez Komisję w formie aktów delegowanych lub aktów wykonawczych. EBA wydaje wytyczne i zalecenia oraz posiada pewne kom-

[350] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1022/2013 z dnia 22 października 2013 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego) w odniesieniu do powierzenia Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególnych zadań zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1024/2013, Dz.U. UE L 287 z 29.10.2013, s. 5-14.

[351] *Oferty przyjęcia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EUNB)*, http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/relocation-london-agencies-brexit/eba/ (dostęp: 30.11.2017).

[352] *Europejski Urząd Nadzoru Bankowego trafi do Paryża*, Council of the EU, Komunikat prasowy 689/17 z 20.11.2017, http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/11/20/european-banking-authority-to-be-relocated-to-city-country/pdf (dostęp: 30.11.2017).

petencje w odniesieniu do krajowych organów nadzoru w zakresie naruszania przez nie przepisów unijnych.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Urzędu składa się z Rady Organów Nadzoru (Rady), Zarządu, Przewodniczącego, Dyrektora Wykonawczego i Komisji Odwoławczej.

Rada Organów Nadzoru jest głównym organem decyzyjnym. Członkami Rady z prawem głosu są szefowie krajowych organów publicznych właściwych w zakresie nadzoru nad instytucjami kredytowymi. Dodatkowo bez prawa głosu zasiadają w Radzie: jeden przedstawiciel Komisji, jeden przedstawiciel mianowany przez radę nadzorczą Europejskiego Banku Centralnego, jeden przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego oraz po jednym przedstawicielu z Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Rada przyjmuje roczne i wieloletnie programy prac Urzędu oraz budżet, a także sprawozdania roczne z działalności EBA. Rada posiada również kompetencje nominacyjne – mianuje Przewodniczącego i Dyrektora Wykonawczego, nad którymi sprawuje władzę dyscyplinarną i może zdecydować o ich odwołaniu. Rada przyjmuje opinie oraz zalecenia. Rada może podejmować decyzje skierowane do właściwych organów lub indywidualne decyzje skierowane do instytucji finansowych

Zarząd składa się z Przewodniczącego i sześciu członków Rady Organów Nadzoru. Kadencja członków Zarządu wynosi dwa i pół roku i może być jednokrotnie odnowiona. Dodatkowo w posiedzeniach Zarządu może brać udział, bez prawa głosu, Dyrektor Wykonawczy oraz przedstawiciel Komisji, przy czym w sprawach dotyczących ustalania budżetu Urzędu ten ostatni ma prawo głosu. Zarząd spotyka się przed każdym posiedzeniem Rady oraz w innych sytuacjach, które tego wymagają. Przedstawia Radzie projekt programu prac, budżetu oraz sprawozdania rocznego z działalności. W zakresie kompetencji nominacyjnych Zarząd powołuje i odwołuje członków Komisji Odwoławczej.

Przewodniczący jest powoływany przez Radę Organów Nadzoru, przy czym przed objęciem obowiązków i w terminie miesiąca od powołania Parlament może wyrazić sprzeciw wobec nominata. Kadencja Przewodniczącego trwa pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Może on być odwołany ze stanowiska tylko przez Parlament po uprzedniej decyzji Rady Organów Nadzoru w tej sprawie. Przewodniczący reprezentuje Urząd na zewnątrz, a także jest odpowiedzialny za przewodniczenie posiedzeniom Zarządu oraz przygotowanie posiedzeń Rady i przewodniczenie im. Przewodniczący może również zostać wezwany przez Parlament lub Radę UE do złożenia oświadczenia z działalności Urzędu.

Dyrektor Wykonawczy zarządza bieżącą działalnością Urzędu. Jest on powoływany przez Radę Organów Nadzoru po potwierdzeniu kandydatury przez Parlament. Jego

kadencja wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Dyrektor wspomaga Zarząd w wypełnianiu jego funkcji. Odpowiada także za realizację rocznego programu prac agencji. Opracowuje również projekty rocznych i wieloletnich programów, wstępny projekt budżetu rocznego oraz projekt sprawozdania rocznego.

Komisja Odwoławcza jest wspólnym organem Europejskich Urzędów Nadzoru. Komisja składa się z sześciu członków i sześciu zastępców. Po dwóch członków i dwóch zastępców wyznacza każdy z urzędów wchodzących w skład Europejskich Urzędów Nadzoru, czyli Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych. Muszą to być osoby, które legitymują się udokumentowaną odpowiednią wiedzą i doświadczeniem zawodowym w zakresie nadzoru, bankowości, ubezpieczeń, pracowniczych programów emerytalnych, rynków papierów wartościowych lub innych usług finansowych. Kadencja członków Komisji wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Odwołanie od decyzji Urzędu do Komisji Odwoławczej przysługuje osobom fizycznym i prawnym. Komisja może potwierdzić decyzję podjętą przez Urząd lub przekazać sprawę do rozstrzygnięcia właściwemu organowi Urzędu. Decyzja Komisji Odwoławczej jest wiążąca dla tego organu i jest on zobligowany do podjęcia zmienionej decyzji w danej sprawie. Od decyzji podjętej przez Komisję Odwoławczą może zostać wniesiona skarga do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wszystkie Europejskie Urzędy Nadzoru powinny udzielać Komisji Odwoławczej wsparcia technicznego i pomocy administracyjnej.

Wspólny Komitet, podobnie jak Komisja Odwoławcza, jest wspólnym organem dla wszystkich trzech Europejskich Urzędów Nadzoru. Z tego względu w skład Wspólnego Komitetu wchodzą Przewodniczący tychże Urzędów. Przewodniczący Wspólnego Komitetu wybierany jest co roku na zasadzie rotacji spośród przewodniczących Europejskich Urzędów Nadzoru. Jako obserwatorzy w posiedzeniach Komitetu biorą udział Dyrektor Wykonawczy, przedstawiciel Komisji i przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego. Zadaniem Komitetu jest zapewnienie możliwie wysokiego stopnia koordynacji prac wszystkich trzech Urzędów, szczególnie w odniesieniu do: konglomeratów finansowych, księgowości i audytu, analiz mikroostrożnościowych pod kątem rozwoju sytuacji, zagrożeń i słabości związanych ze stabilnością finansową, detalicznych produktów inwestycyjnych, środków przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy oraz wymiany informacji z Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego.

Urząd zatrudnia 169 osób, a jego budżet w 2016 r. wynosił 36,5 mln euro[353]. Środki w budżecie EBA pochodzą z trzech źródeł: obowiązkowych składek uiszczanych przez krajowe organy władzy publicznej właściwe w zakresie nadzoru nad instytucjami finansowymi, dotacji unijnej oraz opłat uiszczanych na rzecz Urzędu.

[353] *European Banking Authority Annual Report 2016*, s. 118, https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1879387/DZAB17001ENN+-+EBA+Annual+Report+2016.pdf/4c08e80f-ea87-4643-90cb-a2a02230c0a2 (dostęp: 12.07.2017).

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Artykuł 33 rozporządzenia nr 1093/2010 stanowi, że Urząd nawiązuje kontakty i zawiera porozumienia administracyjne z organami nadzoru, organizacjami międzynarodowymi oraz z administracjami krajów trzecich, a następnie przedstawia informacje o nich. Warto zaznaczyć, że nie tworzą one ani dla Unii ani dla państw członkowskich żadnych zobowiązań prawnych i nie mogą uniemożliwiać państwom członkowskim zawierania odrębnych porozumień z państwami trzecimi.

Urząd jest członkiem m.in. grupy sterującej przy Radzie Stabilności Finansowej, która zajmuje się reformami strukturalnymi w sektorze bankowym czy *Cross-Border Crisis Management Group* (CBCM), której celem jest podniesienie gotowości do działań w sytuacjach kryzysowych[354].

2.25. Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (European Securities and Markets Authority, ESMA)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2001 r. na podstawie decyzji Komisji nr 2001/527/WE[355] ustanowiono Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Papierami Wartościowymi oraz na podstawie decyzji nr 2001/528/WE[356] Europejski Komitet Papierów Wartościowych, którego zadaniem miało być doradzanie Komisji w zakresie spraw związanych z rynkiem papierów wartościowych. W 2008 r. najpierw Rada Europejska, a następnie Rada wezwały Komisję do przeglądu zadań Komitetu. Określono, że należy zwiększyć jego rolę w ocenie zagrożeń dla stabilności system finansowego. W konsekwencji Komisja przyjęła decyzję nr 2009/77/WE[357], która uchyliła decyzję nr 2001/527/WE i ustanowiła Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Rynkiem Papierów Wartościowych, jako niezależną grupę doradczą. W 2010 r. na podstawie rozporządzenia nr 1095/2010[358] w miejsce Komitetu powołano do życia Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Urząd jest jednym z elementów instytucjonalnych Europejskiego Systemu

[354] Ibidem, s. 74.

[355] Decyzja Komisji nr 2001/527/WE z dnia 6 czerwca 2001 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Papierami Wartościowymi, Dz.U. UE L 191 z 13,07.2001, s. 43-46.

[356] Decyzja Komisji nr 2001/528/WE z dnia 6 czerwca 2001 r. ustanawiająca Europejski Komitet Papierów Wartościowych, Dz.U. UE L 191 z 13.07.2001, s. 92-93.

[357] Decyzja Komisji 2009/77/WE z dnia 23 stycznia 2009 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Rynkiem Papierów Wartościowych, Dz.U. UE L 25 z 29.01.2009, s. 18-22.

[358] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010, s. 84-119.

Nadzoru Finansowego, który składa się z trzech urzędów: oprócz ESMA są to EBA oraz Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych, a także Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego, Wspólnego Komitetu Europejskich Urzędów Nadzoru oraz krajowych urzędów nadzoru.

Siedziba Urzędu znajduje się w Paryżu.

2) Zadania

Głównym celem Urzędu jest dbanie o bezpieczeństwo i efektywność systemu finansowego z punktu widzenia Unii, państw członkowskich, przedsiębiorstw i konsumentów. Zadania Urzędu można podzielić na trzy zasadnicze kategorie. Po pierwsze, ESMA chroni interesy konsumentów, rozumianych w tym przypadku jako inwestorzy. Chodzi o to, aby zagwarantować zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych klientów na rynku usług finansowych oraz poszerzyć katalog ich praw przy odpowiednim uregulowaniu ich obowiązków i zobowiązań. Po drugie, Urząd przyczynia się do wspierania właściwego funkcjonowania rynków finansowych poprzez promowanie kluczowych zasad ich działania, takich jak uczciwość, przejrzystość oraz efektywność. Ważny jest także rozwój integralności rynków finansowych. Po trzecie, ESMA prowadzi działania ukierunkowane na wzmocnienie i stabilizację systemu finansowego, tak by w przyszłości był odporny na kryzysy oraz aby przyczyniał się do ogólnego wzrostu gospodarczego.

Żeby móc realizować powyższe zadania i osiągnąć cele z nimi związane, Urząd koordynuje działania podejmowane przez krajowe organy nadzoru papierów wartościowych. ESMA zapewnia również właściwą regulację i nadzór w zakresie podejmowania ryzyka inwestycyjnego oraz zapobiega arbitrażowi regulacyjnemu, dzięki czemu stoi na straży równych warunków konkurencji. Urząd zajmuje się także ryzykiem systemowym, tak aby zapobiegać sytuacjom upadłości uczestników rynków finansowych, co mogłoby zagrozić stabilności systemu finansowego lub realnej gospodarki. W związku z faktem, że współczesne rynki finansowe mają często charakter globalny, Urząd dąży również do wzmocnienia międzynarodowej koordynacji w zakresie nadzoru finansowego.

Kryzys finansowy zapoczątkowany w 2007 r. pokazał słabość agencji ratingowych i podważył zaufanie do ich analiz i ocen. Z tego względu na poziomie UE postanowiono poddać agencje ratingowe nadzorowi ESMA, który ponosi wyłączną odpowiedzialność za ich rejestrację. Tworzy i nadzoruje unijną bazę danych zarejestrowanych uczestników rynku finansowego w obszarze podlegającym jego kompetencji.

Urząd jest uprawniony do opracowywania projektów regulacyjnych standardów technicznych oraz wydawania wytycznych i zaleceń. Może także podejmować indywidualne decyzje skierowane do właściwych organów oraz uczestników rynków finansowych. Urząd wydaje również opinie dla Rady, Parlamentu i Komisji w sprawach podlegających jego kompetencjom.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna ESMA składa się z Rady Organów Nadzoru, Zarządu, Przewodniczącego, Dyrektora Wykonawczego i Komisji Odwoławczej.

W skład Rady Organów Nadzoru wchodzą szefowie krajowych organów publicznych właściwych w zakresie nadzoru nad uczestnikami rynku finansowego w poszczególnych państwach członkowskich (po jednym z każdego państwa członkowskiego) z prawem głosu. Skład Rady, bez prawa głosu, uzupełniają: Przewodniczący, jeden przedstawiciel Komisji, jeden przedstawiciel EBA, jeden przedstawiciel Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz jeden przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego. W obradach Rady może uczestniczyć Dyrektor Wykonawczy oraz zaproszeni obserwatorzy. Status państw-obserwatorów ESMA mają Norwegia, Islandia i Liechtenstein. Rada odpowiada za decyzje polityczne podejmowane przez Urząd, w tym przyjmuje opinie, zalecenia i decyzje. Rada odpowiada za przyjmowanie wytycznych dotyczących prac Urzędu. Przyjmuje budżet i roczne oraz wieloletnie programy prac, a także roczne sprawozdania z wykonania zadań Urzędu. Rada, w ramach kompetencji nominacyjnych, mianuje Przewodniczącego oraz Dyrektora Wykonawczego, nad którymi sprawuje władzę dyscyplinarną.

Zarząd składa się z siedmiu członków – Przewodniczącego i sześciu członków Rady Organów Nadzoru z podstawowego składu, czyli takich, którzy dysponują prawem głosu. Kadencja członków Zarządu wynosi dwa i pół roku i może być jednokrotnie odnowiona. Dodatkowo w posiedzeniach Zarządu może brać udział, bez prawa głosu, Dyrektor Wykonawczy oraz przedstawiciel Komisji, przy czym w sprawach dotyczących ustalania budżetu Urzędu ma on prawo głosu. Zarząd spotyka się przed każdym posiedzeniem Rady oraz w innych sytuacjach, które tego wymagają. Przedstawia Radzie projekt programu prac, budżetu oraz sprawozdania rocznego z działalności. W zakresie kompetencji nominacyjnych Zarząd powołuje i odwołuje członków Komisji Odwoławczej.

Przewodniczący jest powoływany przez Radę Organów Nadzoru, przy czym przed objęciem obowiązków i w terminie miesiąca od powołania Parlament może wyrazić sprzeciw wobec nominata. Kadencja Przewodniczącego trwa pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Może on być odwołany ze stanowiska tylko przez Parlament po uprzedniej decyzji Rady Organów Nadzoru w tej sprawie. Przewodniczący reprezentuje Urząd na zewnątrz, a także jest odpowiedzialny za przewodniczenie posiedzeniom Zarządu oraz przygotowanie posiedzeń Rady i przewodniczenie im. Przewodniczący może również zostać wezwany przez Parlament lub Radę UE do złożenia oświadczenia z działalności Urzędu.

Dyrektor Wykonawczy zarządza bieżącą działalnością Urzędu. Jest on powoływany przez Radę Organów Nadzoru po potwierdzeniu kandydatury przez Parlament. Jego kadencja wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Dyrektor wspomaga Zarząd w wypełnianiu jego funkcji. Odpowiada także za realizację rocznego programu

prac agencji. Opracowuje również projekty rocznych i wieloletnich programów, wstępny projekt budżetu rocznego oraz projekt sprawozdania rocznego.

Komisja Odwoławcza jest wspólnym organem Europejskich Urzędów Nadzoru. Komisja składa się z sześciu członków i sześciu zastępców. Po dwóch członków i dwóch zastępców wyznacza każdy z urzędów wchodzących w skład Europejskich Urzędów Nadzoru, czyli Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych. Muszą to być osoby, które legitymują się udokumentowaną odpowiednią wiedzą i doświadczeniem zawodowym w zakresie nadzoru, bankowości, ubezpieczeń, pracowniczych programów emerytalnych, rynków papierów wartościowych lub innych usług finansowych. Kadencja członków Komisji wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Odwołanie od decyzji Urzędu do Komisji Odwoławczej przysługuje osobom fizycznym i prawnym. Komisja może potwierdzić decyzję podjętą przez Urząd lub przekazać sprawę do rozstrzygnięcia właściwemu organowi Urzędu. Decyzja Komisji Odwoławczej jest wiążąca dla tego organu i jest on zobligowany do podjęcia zmienionej decyzji w danej sprawie. Od decyzji podjętej przez Komisję Odwoławczą może zostać wniesiona skarga do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wszystkie Europejskie Urzędy Nadzoru powinny udzielać Komisji Odwoławczej wsparcia technicznego i pomocy administracyjnej.

Wspólny Komitet, podobnie jak Komisja Odwoławcza, jest wspólnym organem dla wszystkich trzech Europejskich Urzędów Nadzoru. Z tego względu w skład Wspólnego Komitetu wchodzą Przewodniczący tychże Urzędów. Przewodniczący Wspólnego Komitetu wybierany jest co roku na zasadzie rotacji spośród przewodniczących Europejskich Urzędów Nadzoru. Jako obserwatorzy w posiedzeniach Komitetu biorą udział Dyrektor Wykonawczy, przedstawiciel Komisji i przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego. Zadaniem Komitetu jest zapewnienie możliwie wysokiego stopnia koordynacji prac wszystkich trzech Urzędów, szczególnie w odniesieniu do: konglomeratów finansowych, księgowości i audytu, analiz mikroostrożnościowych pod kątem rozwoju sytuacji, zagrożeń i słabości związanych ze stabilnością finansową, detalicznych produktów inwestycyjnych, środków przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy oraz wymiany informacji z Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego.

Urząd zatrudnia 204 osoby[359], a jego budżet w 2016 r. wynosił 36,9 mln euro[360]. Środki w budżecie EBA pochodzą z trzech źródeł: obowiązkowych składek uiszczanych przez krajowe organy władzy publicznej właściwe w zakresie nadzoru nad instytucjami finansowymi, dotacji unijnej oraz opłat uiszczanych na rzecz Urzędu.

[359] *ESMA Annual Report 2016*, s. 56, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma20-95-590_annual_report_2016.pdf (dostęp: 12.07.2017)

[360] Ibidem, s. 58.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Bezpośrednimi partnerami ESMA są dwa pozostałe urzędy nadzoru, z którymi współpracuje przede wszystkim w ramach Wspólnego Komitetu. Wśród partnerów unijnych Urząd prowadzi stały dialog z Radą, Parlamentem i Komisją. Przedstawiciele Urzędu regularnie przedstawiają sprawozdania przed Komisją Gospodarczą i Monetarną Parlamentu Europejskiego (ECON). Współpracuje także z Europejskim Bankiem Centralnym w kwestiach należących do obszaru wspólnego zainteresowania. Pomaga, poprzez doradztwo, państwom trzecim w podniesieniu poziomu bezpieczeństwa ich rynków finansowych. ESMA angażuje się również we współpracę na forach organizacji międzynarodowych, m.in. Międzynarodowej Organizacji Komisji Papierów Wartościowych, gdzie jest aktywnym członkiem komitetu ds. kredytowych agencji ratingowych[361].

2.26. Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA)

1) Geneza i podstawa prawna

Po tym jak w 2001 r. Komisja przyjęła decyzje ustanawiające Komitet Europejskich Instytucji Organów Nadzoru Papierów Wartościowych i Europejski Komitet Papierów Wartościowych, okazało się, że także w zakresie ubezpieczeń i emerytur pracowniczych potrzebne są podobne regulacje i rozwiązania instytucjonalne[362]. W związku z tym Komisja przyjęła w 2003 r. decyzję nr 2004/9/WE[363], na podstawie której został ustanowiony Europejski Komitet ds. Ubezpieczeń i Emerytur Pracowniczych. Komitet został zastąpiony Europejskim Urzędem Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych na podstawie rozporządzenia nr 1094/2010[364].

Urząd, choć jest agencją unijną, to jego usytuowanie w systemie instytucjonalnym jest odmienne od większości agencji zdecentralizowanych. EIOPA wchodzi w skład

[361] Ibidem, s. 40.

[362] Wprawdzie już w 1991 r. została przyjęta dyrektywa Rady, na podstawie której powstał Komitet ds. Ubezpieczeń, jednak zakres jego kompetencji był ograniczony. Dyrektywa Rady nr 91/675/EWG z dnia 19 grudnia 1991 r. ustanawiająca Komitet ds. Ubezpieczeń, Dz.U. UE L 374 z 31.12.1991, s. 304-305.

[363] Decyzja Komisji nr 2004/9/WE z dnia 5 listopada 2003 r. ustanawiająca Europejski Komitet ds. Ubezpieczeń i Emerytur Pracowniczych, Dz.U. UE L 3 z 7.01.2004, s. 13-14.

[364] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1094/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/79/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010, s. 48-83.

Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego, na który składają się trzy urzędy: EIOPA, ESMA i EBA, a także Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego, Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru oraz krajowe urzędy nadzoru.

Siedziba Urzędu znajduje się we Frankfurcie nad Menem

2) Zadania

EIOPA, podobnie jak EBA i ESMA, ma za zadanie przyczynianie się do zwiększenia poziomu zaufania do systemu finansowego i działających w jego ramach instytucji finansowych oraz zagwarantowania stabilności rynków finansowych z korzyścią dla Unii, państw członkowskich, firm świadczących usługi w sektorze ubezpieczeń emerytalnych i obywateli, głównie w zakresie ochrony właścicieli polis, członków programów emerytalnych i uposażonych. Zadania Urzędu skupiają się na działalności prowadzonej przez zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji, konglomeraty finansowe, instytucje pracowniczych programów emerytalnych i pośredników ubezpieczeniowych. EIOPA może w tym zakresie monitorować kwestie ładu korporacyjnego, audytu i sprawozdawczości finansowej. Działania Urzędu w odniesieniu do instytucji pracowniczych programów emerytalnych nie mogą naruszać prawa socjalnego i prawa pracy państw członkowskich.

Aby osiągnąć cele, EIOPA dąży do ustanowienia wspólnych standardów i praktyk regulacyjnych i nadzorczych. Przedstawia instytucjom unijnym – Radzie, Parlamentowi i Komisji opinie oraz opracowuje wytyczne, zalecenia i projekty regulacyjne i wykonawcze standardów technicznych do przyjętych aktów legislacyjnych. Zapobiega także arbitrażowi regulacyjnemu oraz, w sytuacjach gdy jest to uzasadnione, zapewnia mediację i rozstrzyganie sporów między właściwymi organami. Współpracuje również z Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego dostarczając jej informacje konieczne do realizacji jej zadań oraz podejmuje działania następcze w związku z jej ostrzeżeniami i zaleceniami. Znaczna część aktywności Urzędu polega na monitorowaniu i ocenie zmian na rynku usług ubezpieczeń emerytalnych. EIOPA na podstawie zgromadzonych danych o instytucjach świadczących tego typu usługi przeprowadza analizy ekonomiczne, z których wnioski przekazuje nie tylko instytucjom UE, ale również podaje je do publicznej wiadomości publikując je na stronie internetowej Urzędu. EIOPA może podejmować indywidualne decyzje skierowane do właściwych organów lub w określonych przypadkach do instytucji finansowych. Urząd stworzył i prowadzi centralną bazę danych zarejestrowanych instytucji finansowych zajmujących się ubezpieczeniami emerytalnymi.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Urzędu składa się z Rady Organów Nadzoru (Rady), Zarządu, Przewodniczącego, Dyrektora Wykonawczego i Komisji Odwoławczej.

Rada Organów Nadzoru jest głównym organem decyzyjnym – przyjmuje opinie, zalecenia i decyzje oraz decyduje o ogólnym kierunku prac agencji. Członkami Rady z prawem głosu są szefowie krajowych organów publicznych właściwych w zakresie nadzoru nad instytucjami finansowymi. Dodatkowo bez prawa głosu zasiadają w Radzie: jeden przedstawiciel Komisji, jeden przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego oraz po jednym przedstawicielu z EBA i ESMA. W charakterze obserwatorów w Radzie biorą udział przedstawiciele Norwegii, Islandii i Liechtensteinu[365]. Rada przyjmuje roczne i wieloletnie programy prac Urzędu oraz budżet, a także sprawozdania roczne z działalności EBA. Rada posiada również kompetencje nominacyjne – mianuje Przewodniczącego i Dyrektora Wykonawczego, nad którymi sprawuje władzę dyscyplinarną i może zdecydować o ich odwołaniu. Rada przyjmuje opinie i zalecenia. Rada może podejmować decyzje skierowane do właściwych organów lub indywidualne decyzje skierowane do instytucji finansowych

Zarząd składa się z Przewodniczącego i sześciu członków Rady Organów Nadzoru. Kadencja członków Zarządu wynosi dwa i pół roku i może być jednokrotnie odnowiona. Dodatkowo w posiedzeniach Zarządu może brać udział, bez prawa głosu, Dyrektor Wykonawczy oraz przedstawiciel Komisji, przy czym w sprawach dotyczących ustalania budżetu Urzędu ma on prawo głosu. Zarząd spotyka się przed każdym posiedzeniem Rady oraz w innych sytuacjach, które tego wymagają. Przedstawia Radzie projekt programu prac, budżetu oraz sprawozdania rocznego z działalności. W zakresie kompetencji nominacyjnych Zarząd powołuje i odwołuje członków Komisji Odwoławczej.

Przewodniczący jest powoływany przez Radę Organów Nadzoru, przy czym przed objęciem obowiązków i w terminie miesiąca od powołania Parlament może wyrazić sprzeciw wobec nominata. Kadencja Przewodniczącego trwa pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Może on być odwołany ze stanowiska tylko przez Parlament po uprzedniej decyzji Rady Organów Nadzoru w tej sprawie. Przewodniczący reprezentuje Urząd na zewnątrz, a także jest odpowiedzialny za przewodniczenie posiedzeniom Zarządu oraz przygotowanie posiedzeń Rady i przewodniczenie im. Przewodniczący może również zostać wezwany przez Parlament lub Radę UE do złożenia oświadczenia z działalności Urzędu.

Dyrektor Wykonawczy zarządza bieżącą działalnością Urzędu. Jest on powoływany przez Radę Organów Nadzoru po potwierdzeniu kandydatury przez Parlament. Jego kadencja wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Dyrektor wspomaga Zarząd w wypełnianiu jego funkcji. Odpowiada także za realizację rocznego programu prac agencji. Opracowuje również projekty rocznych i wieloletnich programów, wstępny projekt budżetu rocznego oraz projekt sprawozdania rocznego.

[365] Norwegię, Islandię i Liechtenstein reprezentuje przedstawiciel Urzędu Nadzoru EFTA. *List of the Members and Observers of the EIOPA Board of Supervisors*, s. 5, https://eiopa.europa.eu/Publications/Administrative/BoS%20of%20EIOPA%20%28Public%29.pdf (dostęp: 12.07.2017).

Komisja Odwoławcza jest wspólnym organem Europejskich Urzędów Nadzoru. Komisja składa się z sześciu członków i sześciu zastępców. Po dwóch członków i dwóch zastępców wyznacza każdy z urzędów wchodzących w skład Europejskich Urzędów Nadzoru, czyli Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych. Muszą to być osoby, które legitymują się udokumentowaną odpowiednią wiedzą i doświadczeniem zawodowym w zakresie nadzoru, bankowości, ubezpieczeń, pracowniczych programów emerytalnych, rynków papierów wartościowych lub innych usług finansowych. Kadencja członków Komisji wynosi pięć lat i może być jednokrotnie odnowiona. Odwołanie od decyzji Urzędu do Komisji Odwoławczej przysługuje osobom fizycznym i prawnym. Komisja może potwierdzić decyzję podjętą przez Urząd lub przekazać sprawę do rozstrzygnięcia właściwemu organowi Urzędu. Decyzja Komisji Odwoławczej jest wiążąca dla tego organu i obliguje go do zmiany decyzji w danej sprawie. Od decyzji podjętej przez Komisję Odwoławczą może zostać wniesiona skarga do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wszystkie Europejskie Urzędy Nadzoru powinny udzielać Komisji Odwoławczej wsparcia technicznego i pomocy administracyjnej.

Wspólny Komitet, podobnie jak Komisja Odwoławcza, jest wspólnym organem dla wszystkich trzech Europejskich Urzędów Nadzoru. Z tego względu w skład Wspólnego Komitetu wchodzą Przewodniczący tychże Urzędów. Przewodniczący Wspólnego Komitetu wybierany jest co roku na zasadzie rotacji spośród przewodniczących Europejskich Urzędów Nadzoru. Jako obserwatorzy w posiedzeniach Komitetu biorą udział Dyrektor Wykonawczy, przedstawiciel Komisji i przedstawiciel Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego. Zadaniem Komitetu jest zapewnienie możliwie wysokiego stopnia koordynacji prac wszystkich trzech Urzędów, szczególnie w odniesieniu do: konglomeratów finansowych, księgowości i audytu, analiz mikroostrożnościowych pod kątem rozwoju sytuacji, zagrożeń i słabości związanych ze stabilnością finansową, detalicznych produktów inwestycyjnych, środków przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy oraz wymiany informacji z Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego.

Urząd zatrudnia 140 osób[366]. Środki w budżecie EIOPA pochodzą z trzech źródeł: obowiązkowych składek uiszczanych przez krajowe organy władzy publicznej – właściwe w zakresie nadzoru nad instytucjami finansowymi; dotacji unijnej oraz opłat uiszczanych na rzecz Urzędu. W 2016 r. budżet EIOPA wynosił 21,7 mln euro, z czego 13,3 mln euro pochodziło od krajowych organów nadzoru, a 8,4 mln euro ze środków z budżetu UE[367].

---

[366] *Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eiopa_pl (dostęp: 12.07.2017).

[367] *European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) Budget for 2016*, s. 2, https://eiopa.europa.eu/Publications/Administrative/EIOPA%20budget%202016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Artykuł 33 rozporządzenia nr 1094/2010 stanowi, że Urząd nawiązuje kontakty i zawiera porozumienia administracyjne z organami nadzoru, organizacjami międzynarodowymi oraz z administracjami krajów trzecich, a następnie przedstawia informacje o nich. Warto zaznaczyć, że nie tworzą one ani dla Unii ani dla państw członkowskich żadnych zobowiązań prawnych i nie mogą uniemożliwiać państwom członkowskim zawierania odrębnych porozumień z państwami trzecimi.

Bezpośrednimi partnerami ESMA są dwa pozostałe urzędy nadzoru, z którymi współpracuje przede wszystkim w ramach Wspólnego Komitetu. Wśród partnerów unijnych Urząd prowadzi stały dialog z Radą, Parlamentem i Komisją. Z kolei na arenie międzynarodowej aktywność EIOPA koncentruje się na współpracy z ramach Międzynarodowego Stowarzyszenia Nadzorów Ubezpieczeniowych (*International Association of Insurance Supervisors*, IAIS)[368].

EIOPA współpracuje również z Grupą Interesariuszy z Sektora Ubezpieczeń i Reasekuracji oraz Grupą Interesariuszy z Sektora Pracowniczych Programów Emerytalnych, które wydają opinie na temat regulacyjnych standardów technicznych i wykonawczych standardów technicznych. Obie grupy działają na podstawie art. 37 rozporządzenia nr 1094/2010.

2.27. Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (European Centre for Disease Prevention and Control, ECDC)

1) Geneza i podstawa prawna

Ochrona zdrowia publicznego, w tym zapobieganie epidemiom chorób zakaźnych, jest jednym z priorytetowych działań Unii Europejskiej. W 1998 r. na podstawie decyzji nr 2119/98/WE[369] ustanowiono sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie, której zadaniem jest koordynowanie i poprawa funkcjonowania istniejących mechanizmów wymiany informacji między państwami członkowskimi w zakresie kontroli nad chorobami zakaźnymi. Kolejnym krokiem w kierunku zwiększenia kontroli i nadzoru nad chorobami zakaźnymi było przyjęcie w 2004 r. rozporządzenia nr 851/2004[370], na podstawie którego utworzono Europejskie Centrum ds.

[368] Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorów Ubezpieczeniowych jest organizacją międzynarodową zrzeszającą podmioty (organy nadzoru, organizacje międzynarodowe) z ponad 150 państw. *Powołanie do komitetu IAIS przedstawiciela UKNF*, https://www.knf.gov.pl/?articleId=53067&p_id=18 (dostęp: 12.07.2017).

[368] Decyzja nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 września 1998 r. ustanawiająca sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie, Dz.U. UE L 268 z 3.10.1998, s. 62-67.

[370] Rozporządzenie (WE) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, Dz.U. UE L 142 z 30.04.2004, s. 346-356.

Zapobiegania i Kontroli Chorób, jako wyspecjalizowaną agencję UE. ECDC działa od maja 2005 r.

Siedziba Centrum znajduje się w Sztokholmie.

2) Zadania

Główną misją agencji jest identyfikacja, ocena i powiadamianie o bieżących i potencjalnych zagrożeniach dla zdrowia ludzkiego związanych z chorobami zakaźnymi. Aby móc realizować ten cel, ECDC zajmuje się poszukiwaniem, gromadzeniem, opracowywaniem i rozpowszechnianiem danych naukowo-technicznych związanych z identyfikowaniem zagrożeń ze strony chorób zakaźnych. Agencja dokonuje analizy danych z państw członkowskich dotyczących 52 chorób zakaźnych[371]. Agencja bada zagrożenie epidemiologiczne nie tylko przez pryzmat patogennych wirusów czy bakterii, ale włącza w to pewne społeczne czynniki zagrożenia. ECDC prowadzi siedem programów horyzontalnych poświęconych: odporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i infekcje szpitalne; chorobom nowym i odzwierzęcym; chorobom przenoszonym przez wodę i żywność; chorobom, którym zapobiega szczepienie; gruźlicy; grypie i powikłaniom pogrypowym; HIV i innym chorobom zakaźnym przenoszonym drogą płciową. Dzięki temu możliwe jest wykrywanie zagrożenia epidemiologicznego na wczesnym etapie. ECDC wydaje ekspertyzy naukowe i oferuje pomoc naukowo-techniczną zainteresowanym podmiotom, np. w postaci szkoleń czy konferencji. Skuteczność działań agencji w dużej mierze zależy od szybkości reakcji na pojawiające się zagrożenia, dlatego jest ona zobowiązana do natychmiastowego przekazywania wszelkich informacji mogących mieć wpływ na zdrowie publiczne Komisji, państwom członkowskim oraz zainteresowanym organizacjom międzynarodowym. Centrum współpracuje z Komisją i państwami członkowskimi w celu wypracowania jak najlepszych praktyk skutecznej kontroli i mechanizmów zapobiegania zagrożeniom epidemiologicznym. W tym zakresie koordynuje także europejskie sieci nadzoru.

W 2016 r. na bazie działających wcześniej dwóch tematycznych programów szkoleniowych – w zakresie epidemiologii interwencyjnej i mikrobiologii w życiu publicznym, utworzono agencyjny program stypendialny.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Centrum składa się z zarządu, dyrektora i forum doradczego. W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, dwóch przedstawicieli Parlamentu i trzech przedstawicieli reprezentujących Komisję. Wszyscy członkowie zarządu dysponują prawem głosu. Kadencja członków zarządu wynosi cztery lata i może być przedłużona. Do zadań zarządu należy

[371] Strona internetowa ECDC, https://ecdc.europa.eu/en/about-us (dostęp: 12.07.2017).

powoływanie dyrektora i sprawowanie nad nim władzy dyscyplinarnej. Zarząd przyjmuje budżet oraz roczne i wieloletnie programy prac, a także sprawozdania z ich wykonania.

Dyrektor jest powoływany przez zarząd z listy kandydatów sporządzonej przez Komisję na pięcioletnią kadencję z możliwością przedłużenia mandatu o nie więcej niż kolejne pięć lat. Dyrektor odpowiada za administrowanie pracami Centrum. Przedstawia zarządowi corocznie projekt programu prac i budżetu oraz sprawozdania z ich wykonania. Realizuje wszelkie kwestie zlecone przez zarząd. Przygotowuje także dyskusję w ramach zarządu, w którego obradach bierze udział, ale bez prawa do głosowania.

Forum doradcze składa się z przedstawicieli państw członkowskich – po jednym członku z każdego państwa członkowskiego. Powinni oni cechować się doświadczeniem i wiedzą naukową z zakresu zadań ECDC i reprezentować organy krajowe, które zajmują się ochroną epidemiologiczną. Skład forum, bez prawa głosu, uzupełnia trzech przedstawicieli mianowanych przez Komisję, którzy reprezentują organizacje pacjentów, kręgi akademickie czy organizacje zawodowe. Zadania forum polegają na doradzaniu w sprawach naukowych dyrektorowi. Zapewnia także stałą wymianę informacji między Centrum a właściwymi organami w państwach członkowskich, co pozwala na szybką identyfikację zagrożeń i reakcję. Promuje również spójność badań naukowych prowadzonych przez organy i jednostki krajowe, tak by metodologia i wyniki badań miały charakter porównywalny. Doradza też w zakresie ustanawiania paneli naukowych w Centrum, co profiluje jego pracę.

Centrum zatrudnia 260 pracowników[372]. Rozporządzenie nr 851/2004 stanowi, że na budżet ECDC składają się: dotacja budżetowa, płatności za świadczone usługi, wkłady finansowe od krajowych organów epidemiologicznych i sieci nadzoru nad chorobami zakaźnymi oraz inne dobrowolne wpłaty dokonywane przez państwa członkowskie. Budżet agencji w 2016 r. wynosił 58,2 mln euro, z czego aż 56,7 mln euro pochodziło z dotacji unijnej[373]. Państwa EFTA wniosły 1,4 mln euro.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Z uwagi na charakter zadań agencji, polegający w dużej mierze na gromadzeniu danych i informacji na temat zagrożenia wystąpienia chorób zakaźnych w UE, podstawową grupą jej partnerów są krajowe organy nadzoru epidemiologicznego, z którymi ECDC pozostaje w bieżącym kontakcie. Kolejną kategorię partnerów Centrum stanowią instytucje i agencje UE. Wśród instytucji warto wskazać na bliskie relacje między agencją a Komisją, a w szczególności z Dyrekcją Generalną ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa

[372] *Final Annual Accounts 2016 of the European Centre for Disease Prevention and Control*, s. 44, https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/ECDC%20Final%20Annual%20Accounts%202016%20and%20Report%20on%20Budget%20and%20Financial%20Management.pdf (dostęp: 12.07.2017).
[373] Ibidem, s. 40.

Żywności (DG SANTE) oraz Dyrekcją Generalną ds. Badań Naukowych i Innowacji (DG RTD). Spośród agencji UE Centrum zawiązało bliższą współpracę z czterema z nich: EFSA, EMA, Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii oraz EEA. Z trzema pierwszymi ECDC podpisało listy intencyjne, dotyczące przede wszystkim zacieśnienia współpracy w zakresie badań naukowych i innowacji[374].

Agencja nawiązuje także współpracę z państwami trzecimi. Na pierwszym miejscu warto wymienić Norwegię, Islandię i Liechtenstein, które jako członkowie EOG, podjęły ścisłą kooperację z Centrum, czego wyrazem jest ich partycypacja w kosztach utrzymania agencji. Dodatkowo ECDC współpracuje z innymi państwami trzecimi, wśród których są zarówno państwa kandydujące do UE, jak również państwa objęte programem europejskiej polityki sąsiedztwa[375].

Na forum międzynarodowym najważniejszym partnerem ECDC jest Światowa Organizacja Zdrowia. Centrum angażuje się w projekty koordynowane przez WHO, jak np. System Globalnego Ostrzegania i Reagowania na Zagrożenia (*Global Outbreak Alert and Response Network*, GOARN) oraz uczestniczy w licznych programach tej organizacji. Można wskazać na współpracę między ECDC a europejskim odziałem WHO w zakresie badań nad HIV/AIDS, gruźlicą czy grypą, czego efektem są coroczne raporty poświęcone zagrożeniom epidemiologicznym ze strony tych chorób[376].

2.28. Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA)

1) Geneza i podstawa prawna

Na przełomie lat 80. i 90. XX wieku Wspólnoty Europejskie zintensyfikowały działania mające na celu zwalczanie produkcji, handlu i zażywania narkotyków. Z inicjatywy ówczesnego prezydenta Francji Francoise'a Mitterranda, zaakceptowanej przez przywódców pozostałych państw członkowskich, ustanowiono w 1989 r. Europejski Komitet do Walki z Narkotykami (fr. *Comité européene pour la lutte anti-drogue*, CELAD). W efekcie jego prac w 1990 r. przyjęto Europejski Plan Walki z Narkotykami, który zakładał działania mające na celu nie tylko troskę o kwestie zdrowotne, ale

[374] Strona internetowa ECDC, *Partnerships*, https://ecdc.europa.eu/en/about-us/partnerships-and-networks/partnerships (dostęp: 12.07.2017).
[375] Ibidem.
[376] Ibidem.

przede wszystkim postulował wspólne podejście prawno-karne względem przemysłu narkotykowego[377].

Rok później Rada Europejska wyraziła zgodę na utworzenie Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, które powstało w 1995 r. na podstawie przyjętego w 1993 r. rozporządzenia nr 302/93[378]. Dokument ten był kilkukrotnie od tego czasu zmieniany. W 2006 r. przyjęto rozporządzenie nr 1920/2006[379], które jest przekształconą wersją rozporządzenia nr 302/93 uwzględniającą wcześniejsze zmiany ora wprowadzającą nowe.

Siedziba Centrum znajduje się w Lizbonie.

2) Zadania

Centrum powołano w celu dostarczania państwom członkowskim i instytucjom unijnym wiarygodnych i rzetelnie opracowanych danych na temat narkotyków i narkomanii. Pozyskane informacje powinny być opracowane za pomocą odpowiednich narzędzi i metod statystycznych, tak aby umożliwić ich obiektywne porównywanie. Co ciekawe, rozporządzenie nr 1920/2006 zakazuje Centrum podejmowania środków, które wykraczają poza sferę informacji i ich przetwarzania.

W związku z tym zadania agencji koncentrują się na pięciu podstawowych zadaniach. Po pierwsze, jest to gromadzenie i analiza istniejących danych. W tym celu Centrum współpracuje z państwami członkowskimi, instytucjami i agencjami UE oraz organizacjami międzynarodowymi. Prowadzi także badania statystyczne i analizy porównawcze oraz ułatwia wymianę informacji jakościowych i ilościowych między zainteresowanymi podmiotami. Po drugie, zajmuje się poprawą metod porównywania danych. Po trzecie, agencja odpowiada za rozpowszechnianie danych. Powinna w tym celu udostępniać dane państwom członkowskim i instytucjom UE oraz zainteresowanym organizacjom, a także przedstawiać coroczne sprawozdania na temat problemów narkotykowych oraz tendencji ich rozwoju. Po czwarte, EMCDDA podejmuje współpracę z organami i organizacjami europejskimi i międzynarodowymi oraz państwami trzecimi w celu poprawy koordynacji ich działań. Przesyła również zebrane i opracowane dane do międzynarodowych programów monitorowania i kontroli narkotyków, w szczególności ustanawianym przez ONZ i jej agencje wyspecjalizowane. Po piąte, Centrum ma obowiązek informowania w przypadku stwierdzenia nowych zjawisk lub zmian w prognozowanych tendencjach w zakresie rozwoju narkotyków i narkomanii. Ważnym

[377] M. Wolańska, *Narkotyki i związana z nimi przestępczość to nie tylko problem społeczny, ale poważne zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2009, nr 9-10, s. 265-266.

[378] Rozporządzenie Rady (EWG) nr 302/93 z dnia 8 lutego 1993 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Dz.U. UE L 36 z 12.02.1993, s. 236-243.

[379] Rozporządzenie (WE) nr 1920/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 376 z 27.12.2006, s. 1-13.

aspektem funkcjonowania EMCDDA jest koordynowanie prac Europejskiej Sieci Informacji o Narkotykach i Narkomanii (Reitox), która składa się z ośrodków wyznaczonych przez państwa członkowskie (po jednym z każdego) oraz punktu ogniskowego Komisji. Ośrodki gromadzą dane na temat zagrożeń związanych z narkotykami i narkomanią, wymieniają się nimi między sobą oraz dzielą z Centrum

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna EMCDDA składa się z zarządu, komitetu wykonawczego, a oraz komitetu naukowego

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, dwóch przedstawicieli Komisji, dwóch niezależnych ekspertów wyznaczonych przez Parlament oraz po jednym przedstawicielu z państw trzecich, które zawarły umowę o współpracy z Centrum, przy czym nie dysponują oni prawem głosu. Obecnie takie umowy zawarły Norwegia i Turcja[380]. Status obserwatorów w zarządzie EMCDDA posiadają przedstawiciele UNODC, WHO, Rady Europy oraz Reitox. Nie ma ograniczeń czasowych w sprawowaniu funkcji członka zarządu. Do zadań zarządu należy przyjmowanie budżetu, wieloletnich i rocznych programów prac oraz sprawozdań z ich wykonania. Zarząd mianuje również dyrektora oraz członków komitetu naukowego. Komitet wykonawczy wspiera prace zarządu. W jego skład wchodzą przewodniczący i wiceprzewodniczący oraz czterech innych członków zarządu, w tym dwóch przedstawicieli Komisji. Przygotowuje decyzje zarządu oraz pomaga i doradza dyrektorowi.

Dyrektor jest mianowany przez zarząd na pięcioletnią kadencję z możliwością reelekcji. Przed mianowaniem kandydat jest przesłuchiwany przez odpowiednią komisję Parlamentu. Dyrektor odpowiada za kierowanie pracami Centrum, w tym przygotowywanie programów prac i projektu budżetu oraz ich wykonanie. Do jego obowiązków należy także przedstawianie Parlamentowi sprawozdania z prac Centrum.

Komitet naukowy składa się z maksymalnie piętnastu znanych naukowców zajmujących się w swoich badaniach problematyką związaną z narkotykami i narkomanią. Są oni powoływani przez zarząd na okres trzech lat z możliwością ponownego powołania. Są w pełni niezależni od państw członkowskich, z których pochodzą oraz prezentują wyłącznie swoje opinie. Doradzają w sprawach naukowych dyrektorowi i zarządowi.

Centrum zatrudnia 100 pracowników[381]. Budżet agencji w 2016 r. wynosił 15,4 mln euro, z czego 14,8 mln euro stanowiła dotacja z budżetu UE, a pozostałe środki pochodziły z wpłat państw współpracujących z EMCDDA – Norwegii i Turcji[382].

---

[380] Strona internetowa EMCDDA, *Management Board*, http://www.emcdda.europa.eu/about/mb (dostęp: 12.07.2017).

[381] *Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/emcdda_pl (dostęp: 12.07.2017).

[382] *EMCDDA Final Annual Accounts – Financial Year 2016*, s. 10, http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4683/EMCDDA_FinalAccounts_2016_final.pdf_en (dostęp: 12.07.2017).

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja rozwinęła szeroką sieć partnerów zewnętrznych. Można ich podzielić na cztery kategorie. Po pierwsze, są to centra monitoringu w państwach członkowskich i współpracujących, tworzące sieć Reitox. Zajmują się gromadzeniem danych krajowych, ich wstępnym opracowaniem i przekazywaniem do agencji. Po drugie, partnerami Centrum są instytucje i agencje UE. EMCDDA przekazuje instytucjom UE istotne dane i informacje na tematy związane z narkotykami i narkomanią. Z kolei współpraca z innymi agencjami, w tym z Europolem, CEPOL, ECDC, EMA czy Eurojustem polega głównie na wymianie informacji[383]. Po trzecie, agencja współpracuje z państwami trzecimi, w szczególności z państwami kandydującymi do członkostwa w Unii oraz państwami objętymi europejską polityką sąsiedztwa. Po czwarte, partnerami EMCDDA są liczne organizacje międzynarodowe, w tym UNODC, WHO, Program Narodów Zjednoczonych Zwalczania HIV i AIDS (*Joint United Nations Programme on HIV/AIDS*, UNAIDS), Interpol, WCO czy Międzyamerykańska Komisja ds. Kontroli Nadużywania Narkotyków (*Inter-American Drug Abuse Control Commission*, CICAD)[384].

2.29. Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego (fr. Centre européen pour le développement de la formation professionnelle, Cedefop)

1) Geneza i podstawa prawna

Cedefop jest jedną z najstarszych agencji unijnych obok Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy. W latach 60. XX wieku przyjęto pierwsze regulacje dotyczące wspólnej polityki w dziedzinie szkolenia zawodowego[385]. W kolejnych latach rozwijano programy wspólnotowe zmierzające do zbliżenia poziomów kształcenia zawodowego w poszczególnych państwach członkowskich. Aby działania te przynosiły oczekiwane efekty, konieczne było ustanowienie jednostki, która zajmowałaby się tymi kwestiami w sposób niezależny, a jednocześnie gwarantujący wysoki poziom merytoryczny opinii i propozycji w tym zakresie. W 1975 r. przyjęto rozporządzenie nr 337/75 ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego[386]. Rozporządzenie było kilkukrotnie zmieniane. Część zmian miała charakter techniczny

[383] Strona internetowa EMCDDA, *Partners*, http://www.emcdda.europa.eu/about/partners (dostęp: 12.07.2017).
[384] Ibidem.
[385] Decyzja Rady z dnia 2 kwietnia 1963 r. ustanawiająca ogólne zasady realizowania wspólnej polityki kształcenia zawodowego, Dz.U. UE L 63 z 20.04.1963, s. 7-10.
[386] Rozporządzenie Rady (EWG) nr 337/75 z dnia 10 lutego 1975 r. ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego, Dz.U. UE L 39 z 13.02.1975, s. 175-178.

i dotyczyła np. liczby członków zarządu czy dostosowania przepisów finansowych. Ostatnia zmiana miała miejsce w 2004 r. na podstawie rozporządzenia 2051/2004[387], poprzedzonego oceną agencji przeprowadzoną w 2001 r. Zmiany wprowadzone na podstawie tego aktu mają na celu podniesienie sprawności i skuteczności Centrum.

Początkowo siedziba agencji mieściła się w Berlinie Zachodnim, ale na podstawie rozporządzenia nr 1131/94[388] ustalono, że siedziba Centrum będzie znajdować się w Salonikach, dokąd przeniesiono ją formalnie w 1995 r.

2) Zadania

Celem Cedefop jest przyczynianie się do wprowadzenia w życie i dalszego rozwoju wspólnej polityki w zakresie szkoleń zawodowych i podnoszenia kwalifikacji na rynku pracy. Zadania agencji można podzielić na cztery kategorie. Po pierwsze, prowadzi działalność analityczną, polegającą na gromadzeniu i opracowywaniu dokumentów związanych z bieżącą sytuacją na rynkach pracy oraz poziomem szkoleń zawodowych w państwach członkowskich. Na tej podstawie formułuje opinie oraz sporządza sprawozdania o postępach państw we wdrażaniu polityki w zakresie kształcenia i szkoleń zawodowych. Po drugie, identyfikuje zapotrzebowanie rynku pracy na nowe umiejętności i kwalifikacje zawodowe. Dzięki temu możliwe jest dostosowanie programów kształcenia do oczekiwań pracodawców. Dodatkowo, Centrum upowszechnia informacje na temat kwalifikacji zawodowych i promuje wprowadzanie ujednoliconych systemów ich uznawania przez państwa członkowskie Unii, tzw. ramy kwalifikacji. Po trzecie, promuje strategię uczenia się przez całe życie. Ma to na celu zachęcanie pracowników do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub zmiany profilu zawodowego, jeśli dotychczasowe kwalifikacje nie są już potrzebne na rynku pracy. Centrum dostarcza informacje i opracowane dane na ten temat i przedstawia je instytucjom unijnym, w szczególności Komisji. Po czwarte, zajmuje się upowszechnianiem wiedzy na temat szkoleń zawodowych. Organizuje kursy i seminaria poświęcone tej tematyce, mające na celu podniesienie świadomości zarówno decydentów politycznych, jak i obywateli w zakresie tendencji na rynku pracy i sposobów eliminowania deficytów wykwalifikowanej siły roboczej z jednej strony i zapobiegania nadwyżkom osób o zbędnych dla rynku pracy umiejętnościach ze strony drugiej.

Warto podkreślić, że działalność agencji jest ukierunkowana przede wszystkim na doradzanie Komisji, która na podstawie otrzymanych danych i informacji może podejmować określone inicjatywy samodzielnie lub w kooperacji z państwami członkowskimi.

[387] Rozporządzenie Rady (WE) nr 2051/2004 z dnia 25 października 2004 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 337/75 ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, Dz.U. UE L 355 z 1.12.2004, s. 1-3.

[388] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1131/94 z dnia 16 maja 1994 r zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 337/75 ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, Dz.U. UE L 127 z 19.05.1994, s. 204.

Cedefop prowadzi dwie sieci. Pierwszą z nich jest ustanowiona w 2002 r. sieć ReferNet, która zrzesza ośrodki na poziomie państw zajmujące się gromadzeniem danych i analizą zagadnień związanych z kształceniem i szkoleniem zawodowym. Dzięki przepływowi i wymianie informacji agencja, która jest ośrodkiem centralnym, może formułować główne obszary problemowe i przedstawiać tendencje rozwoju w tych obszarach[389]. Drugą siecią jest Skillsnet, która zrzesza badaczy i naukowców z całego świata. Zadaniem Skillsnet jest badanie potrzeb rynku pracy i identyfikowanie potrzeb w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego. W tym celu prowadzone są badania wśród pracodawców, a uzyskane dane służą do prognozowania średnio- i długoterminowych tendencji w zakresie potrzeb na określone kwalifikacje i umiejętności zawodowe. Sieć działa od 2004 r.[390]

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Centrum składa się z rady zarządzającej, biura i dyrektora.

Skład rady zarządzającej oddaje charakter agencji i odzwierciedla główne grupy jej interesariuszy. W skład rady zarządzającej wchodzi po trzech przedstawicieli z każdego państwa członkowskiego – pierwszy reprezentuje rząd, drugi organizacje pracodawców, a trzeci organizacje pracownicze. Tworzą oni w radzie odrębne grupy. Skład rady uzupełnia trzech członków reprezentujących Komisję. Status obserwatorów posiadają przedstawiciele Norwegii i Islandii. Kadencja członków rady wynosi trzy lata i może być odnowiona. Rada zarządzająca przyjmuje budżet, roczne i wieloletnie programy prac oraz sprawozdania z ich wykonania. Może tworzyć doraźne grupy robocze pomagające wypełnić roczny program prac. Rada zarządzająca na bieżąco informuje Komisję o pracach agencji. Dla ułatwienia funkcjonowania rada zarządzająca powołuje biuro, w skład którego wchodzą członkowie rady – przewodniczący, trzech wiceprzewodniczących, z których każdy reprezentuje inną grupę, jeden przedstawiciel Komisji oraz trzech koordynatorów grup. Biuro zajmuje się monitorowaniem realizacji decyzji rady i podejmuje wszelkie działania w imieniu rady w okresach pomiędzy jej posiedzeniami.

Dyrektor jest powoływany na stanowisko przez Komisję na pięcioletnią kadencję, która może być odnowiona. Odpowiada on za bieżące administrowanie działalnością agencji. Odpowiada za przygotowanie prac rady zarządzającej oraz organizację prac grup roboczych. Przygotowuje także projekty budżetu programów prac Centrum.

Agencja zatrudnia 121 osób[391], a jej budżet w 2016 r. wynosił 17,9 mln euro, z czego 17,4 mln euro stanowiła dotacja z budżetu UE[392].

---

389 Strona internetowa Cedefop, *ReferNet*, http://www.cedefop.europa.eu/pl/events-and-projects/networks/refernet (dostęp: 12.07.2017).

390 Strona internetowa Cedefop, *Skillsnet*, http://www.cedefop.europa.eu/pl/events-and-projects/networks/skillsnet (dostęp: 12.07.2017).

391 *Cedefop Report on Budgetary and Financial Management Financial Year 2016*, s. 11, http://www.cedefop.europa.eu/files/cedefops_final_annual_accounts_2016_including_the_opinion_of_its_governing_board_financial_statement_of_cedefops_final_annual_accounts_2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

392 Ibidem, s. 8.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja współpracuje z licznymi partnerami zewnętrznymi. Stanowi rodzaj centrum koordynacyjnego łączącego krajowe ośrodki wyspecjalizowane w badaniach i analizach dotyczących kształcenia i szkoleń zawodowych a Komisją. Do partnerów Centrum zaliczają się także inne agencje UE, w szczególności Eurofound, EFT oraz EU-OSHA, z którymi wymienia się informacjami i organizuje wspólne seminaria i konferencje.

Ważnym aspektem działań Cedefop jest rozwój współpracy międzynarodowej. Agencja angażuje się w inicjatywy i programy UNESCO. Aktywnie uczestniczy w programie „Edukacja dla wszystkich" zapoczątkowanym przez UNESCO w 1990 r., czy bierze udział w pracach Instytutu Edukacji Ustawicznej UNESCO (*Institute for Lifelong Learning*, UIL). Dodatkowo warto wskazać na współpracę z OECD, z którą Centrum realizuje projekty dotyczące włączenia zawodowego imigrantów[393]. Cedefop wspólnie z UNESCO i OECD organizuje także liczne konferencje i seminaria poświęcone tematyce podnoszenia kwalifikacji zawodowych zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych oraz różnych grup społecznych[394].

2.30. Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji (Single Resolution Board, SRB)

1) Geneza i podstawa prawna

Utworzenie Jednolitej Rady ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji było ściśle związane z kryzysem finansowym z lat 2007-2008, jego konsekwencjami oraz tworzeniem unii bankowej. Pierwszym filarem unii bankowej jest jednolity mechanizm nadzorczy, uzgodniony w 2013 r., który obejmuje wszystkie banki ze strefy euro oraz z państw trzecich, jeśli państwa te wyrażą taka wolę. Drugim elementem unii bankowej jest jednolity mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, uzgodniony w 2014 r., który ma odpowiadać za zarządzanie bankami w stanie upadłości, aby minimalizować koszty tego procesu. W maju 2014 r. przyjęto dyrektywę nr 2014/59/UE ustanawiającą ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych[395]. Jej celem jest

[393] *Cedefop Annual Report 2016*, s. 37, http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4154 (dostęp: 12.07.2017).

[394] Ibidem, passim.

[395] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012, Dz.U. UE L 173 z 12.06.2014, s. 190-348.

doprowadzenie do harmonizacji przepisów dotyczących restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków w całej Unii i zapewnienie współpracy między organami ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji dotyczącej postępowania w przypadku upadłości banków transgranicznych. Jednak dyrektywa nie daje całkowitej gwarancji, że państwa nie będą podejmować arbitralnych decyzji w zakresie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz nie gwarantuje w wystarczającym stopniu ograniczenia zależności banków borykających się z trudnościami od wsparcia z budżetów krajowych, co może skutkować niespójnymi decyzjami w zakresie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Konieczne zatem było przyjęcie dalszych regulacji w tym zakresie. W lipcu 2014 r. przyjęto rozporządzenie nr 806/2014[396], na podstawie którego ustanowiono jednolite zasady i jednolitą procedurę restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych i niektórych firm inwestycyjnych w ramach jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz jednolitego funduszu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, a także Jednolitą Radę ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji. Powyższe rozporządzenie stanowi uzupełnienie dyrektywy nr 2014/59/UE. SRB rozpoczęła działalność 1 stycznia 2015 r., a pełną operacyjność osiągnęła w styczniu 2016 r.[397]

Siedziba agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania

Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji odpowiada za promowanie stabilności finansowej i gospodarczej w UE. Jej celem jest dbanie z jednej strony o interes banków, a z drugiej, co ważniejsze, o interes klientów banków i podatników europejskich, którzy ponoszą bezpośrednie i pośrednie konsekwencje upadku banków. W ujęciu podmiotowym SRB podejmuje decyzje dotyczące istotnych podmiotów lub grup finansowych, podmiotów lub grup bezpośrednio nadzorowanych przez Europejski Bank Centralny oraz grup transgranicznych. SRB decyduje też w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji tych podmiotów w ramach unii bankowej. Ustanawia także standardowe zasady i procedury restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. W sytuacjach, gdy konieczne jest podjęcie działań w stosunku do upadającego podmiotu, SRB ustala wiarygodne i przede wszystkim wykonalne rozwiązania restrukturyzacyjne lub likwidacyjne. Zadaniem agencji jest również usuwanie przeszkód dla restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w celu zwiększenia bezpieczeństwa systemu bankowego w Europie oraz minimalizowanie kosztów tych operacji,

[396] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. ustanawiające jednolite zasady i jednolitą procedurę restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych i niektórych firm inwestycyjnych w ramach jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz jednolitego funduszu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1093/2010, Dz.U. UE L 225 z 30.07.2014, s. 1-90.

[397] Strona internetowa SRB, https://srb.europa.eu/en/content/srb-banking-union (dostęp: 12.07.2017).

przykładowo poprzez unikanie spadku wartości banków, jeśli nie jest to niezbędne w procesie restrukturyzacji. SRB podejmuje decyzję o rozpoczęciu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banku, przy czym współpracuje w tym zakresie z krajowymi organami ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Decyzja taka jest następnie realizowana operacyjnie we współpracy z krajowymi organami ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna SRB jest odmienna niż w przypadku innych agencji regulacyjnych i jest w pełni dostosowana do jej zadań. Zgodnie z rozporządzeniem nr 806/2014 w skład Jednolitej Rady wchodzą przewodniczący, czterech członków oraz po jednym członku mianowanym przez każde uczestniczące państwo członkowskie[398]. Każdy członek dysponuje prawem głosu. Dodatkowo Komisja i EBC wyznaczają po jednym przedstawicielu, którzy mogą brać udział w sesjach wykonawczych i sesjach plenarnych jako stali obserwatorzy z prawem uczestnictwa w debatach, ale bez prawa do głosowania. Tak definiowana Jednolita Rada odpowiada za wykonanie zadań w ujęciu materialnym określonych w rozporządzeniu. W tym zakresie Jednolita Rada odpowiada przed Parlamentem, parlamentami narodowymi uczestniczących państw członkowskich, Radą, Komisją i Europejskim Trybunałem Obrachunkowym, którym przedstawia sprawozdanie roczne z wykonania zadań. Dodatkowo, Jednolita Rada udziela odpowiedzi na pytania pisemne i ustne kierowane do niej przez Radę lub Parlament.

Jednolita Rada działa w ramach dwóch sesji – plenarnej i wykonawczej. W sesjach plenarnych biorą udział wszyscy członkowie Jednolitej Rady. Sesja plenarna przyjmuje budżet i roczny program prac, monitoruje ich wykonanie oraz zatwierdza sprawozdania roczne. W zakresie finansowania podejmuje decyzje o konieczności pobrania nadzwyczajnych składek *ex post*, dobrowolnych wzajemnych pożyczek między mechanizmami finansowania i alternatywnych sposobów finansowania oraz uwspólnienia krajowych mechanizmów finansowania. Jednym z najważniejszych uprawnień sesji plenarnej jest podejmowanie decyzji o wykorzystaniu funduszy, jeśli dane działanie restrukturyzacyjne lub likwidacyjne wymaga wsparcia z funduszu powyżej 5 mld euro.

W sesji wykonawczej biorą udział przewodniczący i czterech członków. W posiedzeniach mogą brać udział obserwatorzy. Dodatkowo, jeśli sprawa omawiana podczas posiedzenia sesji plenarnej dotyczy podmiotu, który ma siedzibę wyłącznie w jednym uczestniczącym państwie, wówczas przedstawiciel takiego państwa uczestniczy w obradach i podejmowaniu decyzji. Sesja plenarna odpowiada za przygotowanie decyzji, które są przyjmowane na sesjach plenarnych. Przygotowuje również i ocenia oraz zatwierdza plany restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji dla podmiotów i grup,

[398] Państwo uczestniczące, czyli członek unii bankowej. Są to państwa strefy euro lub inne państwa, które zdecydowały o przystąpieniu.

a w pilnych przypadkach, podejmuje niektóre decyzje tymczasowe w imieniu Jednolitej Rady na sesji plenarnej. Przewodniczący jest mianowany przez Radę na pięcioletnią kadencję. Procedura wyboru przewodniczącego jest skomplikowana i angażuje Komisję, Parlament i Jednolitą Radę. Zadania przewodniczącego polegają na bieżącym zarządzaniu pracami agencji, w tym przygotowanie sesji plenarnych i wykonawczych Jednolitej Rady, wykonanie budżetu czy programu prac.

SRB zatrudnia 170 osób[399], przy czym należy pamiętać, że jest to agencja, która nadal tworzy swoje struktury, zatem można spodziewać się wzrostu liczby pracowników w kolejnych latach. Budżet SRB w 2016 r. wynosił 21,7 mln euro[400].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Zakres i specyfika zadań powodują, że krąg jej partnerów zewnętrznych jest stosunkowo ograniczony i zawężony do podmiotów wspomagających SRB w wykonywaniu jej zadań. Podstawową kategorią partnerów Jednolitej Rady są krajowe organy ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Jednym z najważniejszych partnerów SRB jest EBC. Jednolita Rada i EBC podpisały list intencyjny w sprawie wymiany informacji między oboma podmiotami[401]. Jednolita Rada współpracuje również z innymi instytucjami UE – Radą, Parlamentem i Komisją. Z uwagi na podobne zadania partnerem SRB jest także EBA. Powiązania kapitałowe w sektorze bankowym mają często charakter transgraniczny, co może prowadzić do sytuacji, w której bank poddawany procedurze restrukturyzacji lub uporządkowanej likwidacji ma siedzibę główną w państwie należącym do unii bankowej, ale jego spółki powiązane działają w państwach nieuczestniczących (lub na odwrót). Wówczas konieczna jest współpraca między SRB a właściwymi organami państw nieuczestniczących. W takich przypadkach powoływane jest kolegium ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji[402]. Jednolita Rada współpracuje również z państwami trzecimi, biorąc udział w monitorowaniu i nadzorze nad bankami z tzw. listy globalnych banków systemowo ważnych (*List of global systemically important banks*, G-SIB)[403].

---

[399] *Single Resolution Board Annual Report 2016*, s. 51, https://srb.europa.eu/sites/srbsite/files/srb_2017.2496_annual_report_2016_web.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[400] Ibidem, s. 49.

[401] Strona internetowa SRB, *Cooperation with other EU bodies*, https://srb.europa.eu/en/content/cooperation (dostęp: 12.07.2017).

[402] Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2016/1075 z dnia 23 marca 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych określających treść planów naprawy, planów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz grupowych planów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, minimalne kryteria, które właściwy organ ma poddać ocenie w odniesieniu do planów naprawy i grupowych planów naprawy, warunki udzielenia wsparcia finansowego w ramach grupy, wymagania wobec niezależnych rzeczoznawców, umowne uznanie uprawnień do umorzenia i konwersji, procedury i treść wymogów dotyczących powiadomienia i obwieszczenia o zawieszeniu oraz sposób funkcjonowania kolegiów ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, Dz.U. UE L 184 z 8.07.2016, s. 1-71.

[403] Strona internetowa SRB, *Cooperation with third countries*, https://srb.europa.eu/en/content/cooperation (dostęp: 12.07.2017).

2.31. Urząd Organu Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej /Urząd BEREC (Office of the Body of European Regulators for Electronic Communications, BEREC Office)

1) Geneza i podstawa prawna

Działania mające na celu utworzenie w Unii wewnętrznego rynku łączności elektronicznej były podejmowane od początku lat 2000. W 2002 r. został przyjęty pakiet telekomunikacyjny, na który składały się cztery dyrektywy: o zezwoleniach (2002/20/WE); o dostępie (2002/19/WE); o usłudze powszechnej (2002/22/WE); o prywatności i łączności elektronicznej (2002/58/WE)[404]. W tym samym roku na podstawie decyzji Komisji nr 2002/627/WE[405] ustanowiono Europejski Organ Nadzoru Sieci i Usług Łączności Elektronicznej, który był grupą doradczą Komisji w sprawach rozwoju rynku wewnętrznego usług telekomunikacyjnych i stanowił swego rodzaju ogniwo pośrednie między krajowymi organami regulacyjnymi a Komisją. W 2009 r. na podstawie rozporządzenia nr 1211/2009[406] został on zastąpiony Organem Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej (BEREC). Na podstawie tego samego rozporządzenia utworzono także Urząd Organu Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej. Należy podkreślić odrębność organizacyjną i prawną obu tych podmiotów. BEREC nie jest agencją ani nie posiada osobowości prawnej. Jest forum współpracy krajowych organów regulacyjnych między sobą i z Komisją. Z kolei Urząd BEREC ma status agencji i posiada osobowość prawną. Istnieją oczywiście powiązania funkcjonalne między BEREC a Urzędem.

Siedziba Urzędu BEREC znajduje się w Rydze.

2) Zadania

Urząd BEREC pełni rolę pomocniczą dla BEREC w wykonywaniu jego zadań, do których należą przede wszystkim rozwijanie i upowszechnianie najlepszych praktyk regulacyjnych związanych z funkcjonowaniem rynku sieci i usług elektronicznych w państwach członkowskich, udzielanie pomocy organom regulacyjnym państw członkowskich oraz państw trzecich w kwestiach regulacyjnych. Ważnym zadaniem BEREC jest także wydawanie opinii w sprawie projektów decyzji, zaleceń i wytycznych Komisji. Może również wydawać opinie dla Parlamentu lub Rady na ich wniosek lub z wła-

---

[404] *Ramy regulacyjne dotyczące łączności elektronicznej*, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24216a&from=PL (dostęp: 12.07.2017).

[405] Decyzja Komisji nr 2002/627/WE z dnia 29 lipca 2002 r. ustanawiająca Europejski Organ Nadzoru Sieci i Usług Łączności Elektronicznej, Dz.U. UE L 200 z 30.07.2002, s. 511-513.

[406] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1211/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. ustanawiające Organ Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej (BEREC) oraz Urząd, Dz. U. UE L 337 z 18.12.2009, s. 1-10.

snej inicjatywy w kwestiach związanych z regulacją rynku sieci i usług elektronicznych. Głównym organem BEREC jest Rada Organów Regulacyjnych, w skład której wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, reprezentującym krajowy organ regulacyjny w zakresie funkcjonowania rynków sieci i usług łączności elektronicznej. Status obserwatorów posiadają przedstawiciel Komisji, przedstawiciele państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz przedstawiciele państw kandydujących do członkostwa w UE.

Urząd BEREC zapewnia wsparcie administracyjne BEREC. Wykonuje również zadania zgodnie ze wskazaniami Rady. Do głównych zadań Urzędu należy wspieranie BEREC w zakresie fachowej wiedzy. Agencja zbiera informacje od krajowych organów regulacyjnych oraz zapewnia ich wymianę między tymi organami. Upowszechnia także najlepsze rozwiązania wśród krajowych organów. Wspiera również przewodniczącego Rady Organów Regulacyjnych w przygotowaniu posiedzeń Rady. Może też na wniosek Rady powoływać grupy eksperckie i grupy robocze.

3) Struktura organizacyjna

Rozporządzenie ustanawiające Urząd precyzuje, że struktura organizacyjna Urzędu nie powinna być rozbudowana i powinna być stosowna do jego zadań[407]. Zgodnie z tym struktura Urzędu składa się z komitetu zarządzającego i dyrektora zarządzającego.

W skład komitetu zarządzającego wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, który reprezentuje krajowy organ regulacyjny odpowiedzialny za nadzór nad funkcjonowaniem rynków sieci i usług elektronicznych oraz jeden przedstawiciel Komisji. Każdy członek dysponuje prawem głosu. Zakres zadań komitetu zarządzającego jest niewielki i sprowadza się do przyjęcia rocznego programu prac, mianowania dyrektora zarządzającego i wydawania mu wskazówek w zakresie prac Urzędu oraz wybór personelu. Wspiera także grupy eksperckie w ich pracach.

Dyrektor zarządzający przed mianowaniem na stanowisko przez komitet zarządzający może być wezwany do złożenia oświadczenia przed odpowiednią komisją Parlamentu, aczkolwiek opinia komisji nie ma charakteru wiążącego. Kadencja dyrektora trwa trzy lata i może być jednokrotnie przedłużona o nie więcej niż kolejne trzy lata. Dyrektor kieruje pracami Urzędu. Odpowiada za realizację rocznego programu prac oraz budżetu agencji. Uczestniczy także w przygotowaniu programu prac Rady Organów Regulacyjnych, komitetu zarządzającego czy grup eksperckich i roboczych. Uczestniczy też w obradach Rady i komitetu, ale bez prawa głosu.

Urząd BEREC jest jedną z najmniejszych pod względem liczby personelu agencji UE. Zatrudnia około 30 osób[408]. Rozporządzenie nr 1211/2009 przewiduje, że Urząd

[407] Punkt 12 preambuły (motywy) rozporządzenia nr 1211/2009, op. cit., s. 2.

[408] *Annual accounts of the Office of the Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC Office)*, MC (17) 50, s. 23, http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec_office/budget_of_the_office/annual_budget_of_the_office/ (dostęp: 12.07.2017).

może być finansowany z dwóch źródeł: dotacji wspólnotowej oraz dobrowolnych wkładów państw członkowskich. W 2016 r. budżet agencji wynosił 4 mln euro i były to środki w całości pochodzące z budżetu UE[409].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Jak zostało wspomniane, Urząd działa na rzecz BEREC, w związku z tym jego relacje z podmiotami zewnętrznymi należy analizować poprzez kontakty BEREC z innymi podmiotami. Urząd wspiera BEREC w jego relacjach z organami regulacyjnymi z państw trzecich, np. z amerykańską Federalną Komisją Łączności (*Federal Communications Commission*, FCC). BEREC współpracuje także z regionalnymi sieciami regulatorów rynku usług elektronicznych. Do najważniejszych należą: Eurośródziemnomorska Grupa Regulatorów (*European Mediterranean Regulators Group*, EMERG), Latynoamerykańskie Forum Regulatorów Telekomunikacyjnych (*Foro Latinoamericano de Entes Reguladores de Telecomunicaciones*, Regulatel) czy Sieć Regulatorów Komunikacji Elektronicznej Partnerstwa Wschodniego (*Eastern Partnership Electronic Communications Regulators Network*, EaPeReg)[410]. Oprócz tego BEREC wraz z Urzędem współpracują na forach organizacji międzynarodowych dążąc do jak największej liberalizacji usług telekomunikacyjnych. Najbardziej zintensyfikowane kontakty BEREC rozwinął z OECD oraz Międzynarodowym Związkiem Telekomunikacyjnym (*International Telecommunication Union*, ITU)[411].

2.32. Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (European Union Intellectual Property Office, EUIPO)

1) Geneza i podstawa prawna

Ustanowienie rynku wewnętrznego wiązało się z koniecznością zagwarantowania firmom i przedsiębiorcom jednakowych warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Jednym z ważniejszych aspektów swobodnego przepływu towarów i usług są gwarancje należytej ochrony znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Z tego powodu przyjęto w 1993 r. rozporządzenie nr 40/94[412], które regulowało rejestrację na poziomie wspólnotowym znaków towarowych i wzorów, zachowując jednocześnie

---

[409] Ibidem, s. 8.

[410] *Work Programme 2016 BEREC Board of Regulators, BoR* (15) 213, s. 29, http://berec.europa.eu/files/document_register_store/2015/12/BoR%20(15)%20213_BEREC%20WP2016_Rev2_clean_final_final.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[411] Ibidem.

[412] Rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego, Dz.U. UE L 11 z 14.01.1994, s. 146-180.

możliwość ich rejestracji na poziomie krajowym. Organem odpowiedzialnym na poziomie wspólnotowym za rejestrację znaków towarowych i wzorów przemysłowych uczyniono powołany tym samym rozporządzeniem Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (*Office for Harmonisation in the Internal Market*, OHIM). Rozporządzenie nr 40/94 było dwukrotnie zmieniane. Po raz pierwszy w 2009 r. na podstawie rozporządzenia nr 207/2009[413] i po raz drugi w 2015 r na podstawie rozporządzenia nr 2015/2424[414]. Na podstawie ostatniego dokumentu zmieniono także dotychczasową nazwę agencji na Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej. Rozporządzenie weszło w życie 23 marca 2016 r.

Siedziba Urzędu znajduje się w Alicante.

2) Zadania

Zadaniem Urzędu jest zarządzanie systemem unijnego znaku towarowego i systemem wzorów oraz ich promocja. EUIPO współpracuje z krajowymi urzędami ds. własności intelektualnej, a systemy zarządzane przez Urząd stanowią uzupełnienie systemów krajowych w zakresie ochrony znaków towarowych i wzorów. Celem Urzędu jest także promowanie między państwami członkowskimi stosowania ujednoliconych zasad i praktyk w dziedzinie znaków towarowych i wzorów. Współpraca z krajowymi urzędami obejmuje również tworzenie wspólnych baz danych i portali, dzięki którym możliwe jest prowadzenie konsultacji, poszukiwań i klasyfikacji, co ma ogromne znaczenie przy rejestracji nowych znaków lub wzorów. Dzięki prawidłowemu funkcjonowaniu baz i portali oraz ich systematycznemu uzupełnianiu i aktualizowaniu chronione są prawa uczciwych przedsiębiorców i eliminowane są próby oszustw lub podszywania się pod inną znaną markę lub wykorzystywanie unikalnego wzoru przemysłowego.

Głównym zadaniem Urzędu jest przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o rejestrację znaków towarowych oraz wzorów przemysłowych. Znak towarowy to informacja dla klientów o tożsamości właściciela. Może on mieć formę znaku graficznego lub po prostu być nazwą. Powinien być oryginalny i nie podszywać się pod inne już zarejestrowane znaki. Z kolei wzór przemysłowy to cechy składające się na wygląd danego przedmiotu, takie jak kształt, kolor, wzór. Urząd przyjmując wniosek o rejestrację znaku lub wzoru sprawdza w dostępnych bazach i rejestrach, czy nie są one już zastrzeżone. Jeśli nie ma przeciwwskazań Urząd wydaje pozytywną decyzję w spawie rejestracji znaku lub wzoru na okres dziesięciu lat, który może być przedłużany o kolejne dzie-

---

413 Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego, Dz.U. UE L 78 z 24.03.2009, s. 1-42.

414 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2424 z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego i rozporządzenie Komisji (WE) nr 2868/95 wykonujące rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego oraz uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 2869/95 w sprawie opłat na rzecz Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory), Dz.U. UE L 341 z 24.12.2015, s. 21-94.

sięciolecia. W sytuacji, gdy dokonano rejestracji, a następnie okazało się, że dany znak czy wzór były już wcześniej chronione, ale z powodu niekompletności baz nie udało się tego wcześniej ustalić, wówczas Urząd podejmuje decyzję o unieważnieniu rejestracji. Natomiast jeśli po złożeniu wniosku o rejestrację w trakcie postępowania sprawdzającego okaże się, że znak lub wzór są już chronione, wtedy Urząd wydaje negatywną decyzję i odmawia rejestracji. Urząd pobiera opłaty za rejestrację i inne usługi, których wysokość jest określona w załączniku nr I do rozporządzenia nr 2015/2424[415]. Urząd prowadzi także rejestrację znaków certyfikujących oraz gwarancyjnych.

Od 2012 r. EUIPO prowadzi także Europejskie Obserwatorium ds. Naruszeń Własności Intelektualnej, które składa się z dwóch komponentów: działania i projekty oraz ekonomia i statystyka[416]. Dodatkowo zarządza bazą utworów osieroconych, czyli takich, którym wciąż przysługuje ochrona, jednak z różnych powodów nie można ustalić podmiotów, które mają prawa do tych dzieł. EUIPO oferuje cyfrowy dostęp do informacji o nich[417].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna EUIPO składa się z Zarządu, dyrektora, Komitetu Budżetowego oraz Izb odwoławczych.

W skład Zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego, dwóch przedstawicieli Komisji oraz jeden przedstawiciel Parlamentu. Zarząd przyjmuje budżet, roczne i wieloletnie programy prac agencji, a także sprawozdania z ich wykonania. Może również wnioskować o informacje od dyrektora i Komisji, jeśli jest to konieczne.

Dyrektor wykonawczy jest powoływany przez Radę z listy kandydatów przedstawionej przez Zarząd na pięcioletnią kadencję, która może być jednokrotnie przedłużona o nie więcej niż kolejne pięć lat. Przed mianowaniem dyrektor może zostać wezwany do złożenia oświadczenia przed odpowiednią komisją Parlamentu. Może zostać odwołany ze stanowiska tylko przez Radę na wniosek Zarządu. Dyrektor odpowiada za kierowanie pracami Urzędu. Przygotowuje projekty budżetu, rocznych i wieloletnich prac Urzędu, a następnie odpowiada za ich realizację. Wykonuje również inne decyzje przyjęte przez Zarząd.

Z uwagi na wielkość budżetu agencji oraz charakter źródeł dochodów i wydatków, EUIPO posiada specjalny organ odpowiedzialny za przyjmowanie budżetu – Komitet Budżetowy. W skład Komitetu Budżetowego wchodzi po jednym przedstawicielu z każ-

---

[415] Załącznik I do rozporządzenia nr 2015/2424, op. cit., s. 90-93.

[416] Strona internetowa EUIPO, *About the Observatory*, https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/about-us (dostęp: 12.07.2017).

[417] Strona internetowa EUIPO, *Orphan Works Database*, https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/orphan-works-database (dostęp: 12.07.2017).

dego państwa członkowskiego, dwóch przedstawicieli Komisji oraz jeden przedstawiciel Parlamentu.

Istotnym elementem składowym struktury organizacyjnej Urzędu są Izby odwoławcze. Można do nich kierować odwołania od decyzji podjętych przez Urząd. Izby odwoławcze rozpatrują sprawy w trzyosobowych składach. Natomiast jeśli sprawa ma charakter precedensowy lub jest zawiła pod względem materii czy prawa, wówczas jest rozpatrywana przez Wielką Izbę składającą się z dziewięciu członków. Od werdyktów Izb stronom przysługuje odwołanie do Sądu, od orzeczeń którego z kolei przysługuje prawo odwołania do Trybunału Sprawiedliwości, ale tylko w kwestiach prawnych[418].

EUIPO zatrudnia blisko 800 osób[419]. Budżet agencji w 2016 r. wyniósł 398 mln euro, z czego 236,6 mln euro stanowiły opłaty pobierane przez Urząd za świadczone usługi, a pozostała część, czyli 161,4, było nadwyżką przeniesioną z roku poprzedniego[420]. Należy podkreślić, że w rozporządzeniu 2015/2424 (preambuła) zaznaczono, że Urząd powinien unikać gromadzenia nadmiernych nadwyżek budżetowych. Określono także, że Urząd powinien rekompensować krajowym urzędom rejestracyjnym część kosztów, które ponoszą w związku z zapytaniami i koniecznością przeszukiwania baz na potrzeby rejestracji unijnego znaku towarowego. Wypłata rekompensaty jest zależna od danych statystycznych przedstawionych przez poszczególne państwa.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Naturalnymi partnerami EUIPO są organy rejestracyjne państw członkowskich, z którymi wspólnie tworzy i rozbudowuje bazy danych i portale informacyjne dotyczące zarejestrowanych znaków towarowych i wzorów przemysłowych. Ważną grupę interesariuszy EUIPO stanowią klienci i użytkownicy usług świadczonych przez agencję. Aby poznać ich zdanie i opinie na temat usług, Urząd organizuje regularne spotkania. Zostały on zainicjowane w 1998 r. i są kontynuowane w postaci corocznych spotkań Grupy Użytkowników EUIPO, która składa się z 22 organizacji zrzeszających głównie małe i średnie przedsiębiorstwa oraz stowarzyszenia właścicieli znaków towarowych[421].

Na poziomie UE partnerem Urzędu jest także Europejski Urząd Patentowy.

EUIPO współpracuje również z organami rejestracyjnymi z państw trzecich. Aktualnie angażuje się we współpracę z organami rejestracyjnymi z Korei, Japonii, USA i Chin, z którymi współtworzy dwie grupy: *Industrial Design Forum* (ID5)[422] oraz *Five*

[418] Pełną strukturę Izb odwoławczych przedstawia schemat dostępny na stronie internetowej EUIPO: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_ohim/boards_of_appeal/Org_BoA_en.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[419] Strona internetowa EUIPO, *Our Staff*, https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/the-office (dostęp: 12.07.2017).

[420] *Budget of the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) for 2016*, CB/15/S48/5.3, s. 7, https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/the_office/budget_office/budget2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[421] Strona internetowa EUIPO, *Annual meetings of our Users' Group*, https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/our-partners (dostęp: 12.07.2017).

[422] Strona internetowa ID5, http://id-five.org/?ckattempt=2 (dostęp: 12.07.2017).

Trademark Offices (TM5)[423]. Urząd bierze także udział w pracach Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (*World Intellectual Property Organization*, WIPO)[424].

2.33. Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin (Community Plant Variety Office, CPVO)

1) Geneza i podstawa prawna

Aż do lat 90. XX wieku ochrona własności przemysłowej w odniesieniu do odmian roślin pozostawała w wyłącznej gestii państw członkowskich, które stosowały w tym względzie różne przepisy. W ramach tworzącego się rynku wewnętrznego należało uregulować te kwestie, tak aby zapewnić osobom indywidualnym i instytutom badawczym jednakowe zasady rejestracji i ochrony. Zdecydowano o stworzeniu systemu wspólnotowego, który miał stanowi uzupełnienie systemów krajowych. Został on ustanowiony w 1994 r. na podstawie rozporządzenia nr 2100/94[425]. Uznano, że zasadne jest, aby wdrażanie i stosowanie przepisów w zakresie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin powierzyć urzędowi wspólnotowemu, a nie państwom członkowskim. W związku z tym, na mocy przepisów wspomnianego rozporządzenia, ustanowiono Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin. Rozpoczął on swoją działalność w 1995 r.

Rozporządzenie nr 2100/94 było kilkukrotnie zmieniane, jednak zakres zmian nie był duży i nie miał istotnego wpływu na funkcjonowanie Urzędu[426]. Warto jedynie wspomnieć o rozporządzeniu nr 873/2004[427], na podstawie którego rozszerzono prawa Urzędu do wydawania licencji przymusowej na system ochrony odmian roślin zabezpieczony wspólnotowym prawem ochrony odmian roślin[428].

Siedziba Urzędu znajduje się w Angers[429].

---

423 Strona internetowa TM5, http://tmfive.org/ (dostęp: 12.07.2017).

424 Strona internetowa EUIPO, *Our Partners*, https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/our-partners (dostęp: 12.07.2017).

425 Rozporządzenie Rady (We) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 227 z 1.09.1994, s. 390-419.

426 Ostatnie zmiany wprowadzono na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 15/2008 z dnia 20 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2100/94 w zakresie uprawnienia do złożenia wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 8 z 11.01.2009, s. 2.

427 Rozporządzenie Rady (WE) nr 873/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2100/94 w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 162 z 30.04.2004, s. 178-179.

428 Licencja przymusowa może być udzielona w wyjątkowych sytuacjach, podyktowanych przykładowo interesem publicznym czy względami bezpieczeństwa. Licencja tego typu ma charakter niewyłączny, czyli każdy może ją uzyskać, a podmiot praw autorskich otrzymuje opłaty określone prawem. Zob.: *Słownik pojęć, Licencja przymusowa*, https://moodle.umk.pl/BU/mod/glossary/view.php?id=104&mode=letter&hook=L&sortkey=&sortorder= (dostęp: 12.07.2017).

429 Decyzja w sprawie lokalizacji Urzędu została podjęta podczas Konferencji Międzyrządowej 6 grudnia 1996 r. Strona internetowa CPVO, http://cpvo.europa.eu/en/about-us/what-we-do/our-mission (dostęp: 12.07.2017).

2) Zadania

Do podstawowych zadań Urzędu należy przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków oraz podejmowanie decyzji o udzieleniu wspólnotowego prawa do ochrony nowych odmian roślin. Przyznane licencje są ważne przez okres 25 lat, a dla gatunków ziemniaków, winorośli i drzew okres ochrony wynosi 30 lat. Urząd może także unieważnić lub uchylić licencję. Przed podjęciem decyzji przeprowadza się badanie merytoryczne i badanie techniczne. Pierwsze z nich dotyczy formalnej oceny wniosku i jeśli nie ma przeciwskazań do jego przyjęcia, wówczas Urząd zleca przeprowadzenia badania technicznego jednemu z urzędów badawczych działających w państwach członkowskich, polegającego najczęściej na próbnej uprawie zgłaszanej rośliny. CPVO udziela także podmiotom korzystającym z jego usług wskazówek i pomocy, aby mogły one w pełni korzystać z praw, które daje im nabyta ochrona.

Urząd zarządza wspólnotowym systemem ochrony odmian roślin, w którym znajdują się informacje o wszystkich przyznanych licencjach. Rejestry Urzędu są publicznie dostępne i na bieżąco aktualizowane. Wartością dodaną działalności Urzędu jest rozwój i promowanie innowacji w dziedzinie biotechnologii poprzez dokładne sprawdzanie i weryfikowanie wniosków oraz system ochrony własności intelektualnej dla zarejestrowanych odmian roślin we wszystkich państwach członkowskich na podstawie jednego wniosku.

Agencja doradza Radzie, Komisji i państwom członkowskim w sprawach prawodawstwa dotyczącego praw do ochrony roślin i związanych z nimi dziedzin polityki.

Urząd prowadzi także działania informacyjne promując system ochrony odmian roślin zachęcając do korzystania z jego usług.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Urzędu składa się z Rady Administracyjnej, Prezesa i Izb Odwoławczych. W skład Rady Administracyjnej wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz jeden przedstawiciel Komisji, przy czym nie posiada on prawa głosu[430]. Do zadań Rady należy doradzanie lub wydawanie ogólnych wytycznych we wszystkich sprawach, które leżą w gestii Urzędu. Dodatkowo Rada przyjmuje budżet, co jest o tyle ważnym uprawnieniem, że CPVO jest agencją samofinansującą się. Nadzoruje także działalność Prezesa i całego Urzędu. Rada może wydawać wytyczne dotyczące badań technicznych przeprowadzanych przez urzędy badawcze z państw członkowskich. Pozostaje również w kontakcie z Komisją, od której może żądać informacji lub przedstawiać jej swoje opinie, a także propozycje przepisów odnoszących się do wspólnotowych praw ochrony roślin. Prezes jest powoływany przez Radę spośród kandydatów przedstawionych przez Komisję i po uzyskaniu opinii Rady

[430] Strona internetowa CPVO, *The composition of Administrative Council*, http://cpvo.europa.eu/en/about-us/who-we-are/administrative-council (dostęp: 12.07.2017).

Administracyjnej. Jego kadencja nie może przekroczyć pięciu lat, ale jest odnawialna. Władzę dyscyplinarną nad Prezesem sprawuje Rada, natomiast legalność działań prezesa kontroluje Komisja. Prezes odpowiada za zarządzanie Urzędem oraz podejmowanie decyzji w imieniu Urzędu. Prezes jest zobowiązany do przedstawienia sprawozdania z działalności Radzie Administracyjnej oraz Komisji.

Z uwagi na charakter zadań Urzędu i podejmowanie decyzji o włączeniu lub odmowie włączenia do rejestru zgłoszenia w sprawie ochrony odmian roślin, konieczne jest istnienie mechanizmu odwoławczego. Za rozpatrywanie odwołań od decyzji Urzędu odpowiadają Izby Odwoławcze. Rozporządzenie ustanawiające Urząd mówi o ustanowieniu co najmniej jednej Izby Odwoławczej. Każda Izba Odwoławcza składa się z przewodniczącego oraz dwóch członków. Jeśli rozpatrywana sprawa ma zawiły charakter, wówczas można poszerzyć skład Izy Odwoławczej o kolejnych dwóch członków. Członkowie Izb Odwoławczych są powoływani przez Radę Administracyjną, a ich kadencja trwa pięć lat[431]. Od decyzji Izb Odwoławczych przysługuje odwołanie do Trybunału Sprawiedliwości UE.

Agencja zatrudnia 45 osób[432]. Budżet Urzędu w 2016 r. wynosił 16,1 mln euro, z czego 14,1 mln euro stanowiły opłaty wnoszone przez podmioty korzystające z usług agencji, a pozostała część pochodziła z nadwyżki budżetowej z roku poprzedniego[433].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

CPVO współpracuje z licznymi partnerami zewnętrznymi. W pierwszej kolejności są to urzędy badawcze w państwach członkowskich, które przeprowadzają na zlecenie Urzędu badania techniczne, polegające na testach i próbnych hodowlach zgłaszanych do ochrony odmian roślin. Urząd może także zlecać przeprowadzenie tego typu badań urzędom badawczym w państwach trzecich. Umowy na tego typu działalność Urząd zawarł z urzędami badawczymi z Australii, Nowej Zelandii, RPA czy Meksyku. Agencja współpracuje także z licznymi organizacjami międzynarodowymi, z którymi wymienia się informacjami i doświadczeniami w zakresie prawa ochrony odmian roślin. Są to m.in. Międzynarodowe Stowarzyszenie Producentów Ogrodników (*International Association of Horticultural Producers*, AIPH), Europejskie Stowarzyszenie Nasiennictwa (*European Seed Association*, ESA), Międzynarodowa Federacja Nasienna (*International Seed Federation*, ISF) czy Międzynarodowe Towarzystwo Nauk Ogrodniczych (*International Society of Horticultural Science*, ISHS)[434]. Urząd współpracuje także ściśle z Komisją w zakresie propozycji zmian regulacji odnoście prawnej ochrony odmian roślin, a także podniesienia świadomości społecznej dotyczącej tych kwestii.

[431] Strona internetowa CPVO, *Composition of the Board of Appeal*, http://cpvo.europa.eu/en/about-us/law-and-practice/board-appeal (dostęp: 12.07.2017).

[432] Strona internetowa CPVO, http://cpvo.europa.eu/en/about-us/who-we-are/cpvo-staff (dostęp: 12.07.2017).

[433] *CPVO budget revision 2016 – BRS 2, DOC-AC-2016-2-6-Annex 1-EN*, s. 1, http://cpvo.europa.eu/sites/default/files/documents/1171485wordsprofileuri.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[434] Strona internetowa CPVO, *International Organizations*, http://cpvo.europa.eu/en/about-us/who-we-are/network-of-partners#anchor-2 (dostęp: 12.07.2017).

3. Agencje ds. Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony

Obszar działań UE związany z bezpieczeństwem i obronnością charakteryzuje stosunkowo niski, w porównaniu z innymi politykami wspólnotowymi, poziom integracji. Zarządzanie politykami bezpieczeństwa i obronności, zaliczanymi do twardego jądra suwerenności, w niewielkim stopniu podlega transferowaniu na poziom wspólnotowy. Znajduje to także odzwierciedlenie w funkcjonowaniu i kompetencjach agencji, które zostały ustanowione dla tego obszaru. Zadania tych agencji mają głównie charakter koordynacyjny i wspierający.

3.1. Europejska Agencja Obrony (European Defence Agency, EDA)

1) Geneza i podstawa prawna

Rada Europejska podczas posiedzenia w Salonikach w dniach 19 i 20 czerwca 2003 r. wyznaczyła Radzie zadanie podjęcia działań w kierunku utworzenia w kolejnym roku agencji, której zadaniem miał być rozwój potencjału obronnego, badań, zaopatrzenia i zbrojeń w państwach członkowskich[435]. Mając powyższe na uwadze, 12 lipca 2004 r. Rada przyjęła wspólne działanie nr 2004/551/WPZiB[436], na podstawie którego utworzona została Europejska Agencja Obrony. W traktacie konstytucyjnym podpisanym 29 października 2004 r., który ostatecznie nie wszedł w życie, w art. I-41ust. 3 potwierdzono ustanowienie Agencji do spraw Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (Europejskiej Agencji Obrony), określając jednocześnie w art. III-311 zakres jej zadań.

W 2007 r. na podstawie decyzji Rady nr 2007/643/WPZiB[437] określono zasady finansowania agencji. 13 grudnia 2007 r. przyjęto traktat lizboński, który powielił przepisy

[435] *Spotkanie Rady Europejskiej w Salonikach 19-20 czerwca 2003 r. Wnioski prezydencji*, s. 92, http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/konkluzje/saloniki200306.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[436] Wspólne działanie Rady 2004/551/WPZiB z dnia 12 lipca 2004 r. w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 245 z 17.07.2004, s. 17-28.

[437] Decyzja Rady 2007/643/WPZiB z dnia 18 września 2007 r. w sprawie przepisów finansowych Europejskiej Agencji Obrony oraz przepisów dotyczących zamówień publicznych i przepisów dotyczących wkładów finansowych z budżetu operacyjnego Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 269 z 12.10.2007, s. 1-38.

zawarte w traktacie konstytucyjnym odnoszące się do EDA. Artykuł 42 ust. 3 TUE stanowi podstawę traktatową Agencji, a art. 45 TUE określa jej zadania. Dodatkowo, w protokole nr 10 w sprawie stałej współpracy strukturalnej ustanowionej na mocy art. 42 TUE określono zadania Agencji związane z tym obszarem[438]. Traktat lizboński wszedł w życie 1 grudnia 2009 r. W 2008 r. na wniosek Rady Sterującej Agencji Rada przyjęła wspólne działanie nr 2008/299/WPZiB[439] zmieniające wspólne działanie nr 2004/551/WPZiB. Utworzono wówczas stanowisko drugiego zastępcy dyrektora naczelnego i określono datę kolejnego przeglądu działalności EDA na 2010 r.

Wejście w życie traktatu lizbońskiego spowodowało, że konieczne było dostosowanie zasad jej funkcjonowania do przepisów traktatowych. W 2011 r. Rada na podstawie decyzji nr 2011/411/WPZiB[440] uchyliła wspólne działanie nr 2004/551/WPZiB. W decyzji określono statut, siedzibę i zasady operacyjne EDA. W 2015 r. do decyzji nr 2011/411/WPZiB wprowadzono szereg zmian i, jak zaznaczono – dla jasności i przejrzystości przyjęto jej wersję przekształconą. Aktualnie podstawę działalności EDA stanowi decyzja Rady (WPZiB) 2015/1835[441].

W pracach Agencji biorą udział wszystkie państwa członkowskie Unii z wyjątkiem Danii, która na podstawie protokołu nr 22 załączonego do traktatu lizbońskiego nie bierze udziału w opracowywaniu i wprowadzaniu w życie decyzji i działań Unii, które mają wpływ na kwestie polityczno-obronne (art. 5)[442]. Agencja podpisała, za zgodą Rady, porozumienia administracyjne z Norwegią w 2006 r., Szwajcarią w 2012 r., Serbią w 2013 r. i Ukrainą w 2015 r., które umożliwiają tym państwom udział w projektach i programach realizowanych przez EDA[443].

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania

Agencja podlega zwierzchnictwu Rady, wspierając wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa (WPZiB) oraz wspólną politykę bezpieczeństwa i obrony (WPBiO), w ramach jednolitych ram instytucjonalnych Unii, nie naruszając obowiązków instytucji Unii oraz organów Rady.

[438] Protokół (Nr 10) w sprawie stałej współpracy strukturalnej ustanowionej na mocy artykułu 42 traktatu o Unii Europejskiej, Wersje skonsolidowane Traktatu…, op. cit., s. 276-277.

[439] Wspólne działanie Rady 2008/299/WPZiB z dnia 7 kwietnia 2008 r. zmieniające wspólne działanie Rady 2004/551/WPZiB w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 102 z 12.04.2008, s. 34-35.

[440] Decyzja Rady 2011/411/WPZiB z dnia 12 lipca 2011 r. określająca statut, siedzibę i zasady operacyjne Europejskiej Agencji Obrony oraz uchylająca wspólne działanie 2004/551/WPZiB, Dz.U. UE L 183 z 13.07.2011, s. 16-26.

[441] Decyzja Rady (WPZiB) 2015/1835 z dnia 12 października 2015 r. określająca statut, siedzibę i zasady funkcjonowania Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 266 z 13.10.2015, s. 55-74.

[442] Protokół nr 22 w sprawie stanowiska Danii, op. cit., s. 302.

[443] Strona internetowa EDA, *Administrative Arrangements with non-EU members*, https://www.eda.europa.eu/Aboutus/who-we-are/member-states (dostęp: 12.07.2017).

Głównym zadaniem Agencji jest wspomaganie Rady i państw członkowskich w podnoszeniu poziomu zdolności obronnych Unii. EDA przyczynia się do określenia celów w zakresie zdolności wojskowych państw członkowskich oraz oceny wykonania zobowiązań podjętych przez nie. Agencja wspólnie z Komitetem Wojskowym określa wymogi Unii w zakresie zdolności obronnych.

Agencja zajmuje się również harmonizacją wymagań operacyjnych i ustalaniem spójnych metod dokonywania zamówień poprzez promocję i koordynację harmonizacji wymogów wojskowych, a także promowanie dokonywania sprawnych i opłacalnych zamówień. Agencja może sama zgłaszać wielostronne projekty lub koordynować programy realizowane przez państwa członkowskie w celu podniesienia zdolności wojskowych. EDA zachęca państwa do podejmowania wspólnych działań w sferze operacyjnej. Ważnym zadaniem Agencji jest wspieranie badań nad technologiami obronnymi. W tym zakresie EDA planuje i koordynuje wspólne działania badawcze nad nowymi technologiami wojskowymi oraz wspiera rozwój przemysłu obronnego w Unii, który ma być konkurencyjny w skali międzynarodowej. Ocenia także wkłady państw członkowskich w zakresie zdolności obronnych. EDA ma również istotne kompetencje w zakresie oceny państw chcących przystąpić do stałej współprac strukturalnej.

Agencja udziela wsparcia operacjom Unii w dziedzinie WPZiB uwzględniając przy tym procedury zarządzania kryzysowego UE. Oferuje w tym względzie szkolenia i ćwiczenia w zakresie obsługi technicznej.

Należy zaznaczyć, że EDA realizując powierzone jej zadania nie narusza kompetencji państw członkowskich w kwestiach obronnych oraz działa z pełnym poszanowaniem kompetencji instytucji UE.

W maju 2017 r. ministrowie obrony zadecydowali o wzmocnieniu mandatu EDA, która ma być głównym podmiotem odpowiedzialnym za planowanie i wytyczanie priorytetów związanych z budowaniem zdolności obronnych finansowanych przez UE.

Zadania Agencji są realizowane przez trzy dyrekcje operacyjne: planowanie i wspieranie współpracy; zdolności, uzbrojenie i technologie oraz synergie na poziomie europejskim i innowacje[444].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna EDA składa się z Szefa Agencji, Rady Sterującej oraz dyrektora naczelnego.

Funkcję Szefa EDA z urzędu pełni Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (Wysoki Przedstawiciel). Odpowiada on za ogólną organizację i funkcjonowanie Agencji. Jest także odpowiedzialny za wypełnianie zadań przez podlegającego mu dyrektora naczelnego. Do zadań Szefa Agencji należy również

[444] Strona internetowa EDA, *Organisation*, https://www.eda.europa.eu/Aboutus/who-we-are/Organisation (dostęp: 12.07.2017).

negocjowanie ustaleń administracyjnych, które są następnie zawierane przez Radę Sterującą oraz nawiązywanie stosunków roboczych z podmiotami zewnętrznymi.

Rada Sterująca jest głównym organem decyzyjnym EDA i działa w zakresie mandatu określonego przez Radę. W jej skład wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego upoważnionym do zaciągania zobowiązań w imieniu swojego rządu oraz jeden przedstawiciel Komisji. Rada Sterująca może obradować w składzie ministrów obrony lub ich przedstawicieli. W posiedzeniach Rady Sterującej bierze udział dyrektor naczelny EDA, przewodniczący Komitetu Wojskowego, przedstawiciele Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ), a także w określonych przypadkach Sekretarz Generalny NATO oraz przedstawiciele innych zainteresowanych podmiotów. Posiedzenia Rady Sterującej zwołuje i przewodniczy im Wysoki Przedstawiciel. Do zadań Rady Sterującej należy zatwierdzanie sprawozdań, które są przedstawiane następnie Radzie, a także zaleceń skierowanych do Rady lub Komisji. Przyjmuje również budżet oraz trzyletnie ramy planowania Agencji. Rada Sterująca powołuje dyrektora naczelnego. Może także zdecydować o utworzeniu komitetów przygotowujących decyzje administracyjne i budżetowe Rady Sterującej oraz komitetów wyspecjalizowanych w określonych zagadnieniach. Zatwierdza również utworzenie w ramach Agencji projektów lub programów *ad hoc*.

Dyrektor naczelny jest powoływany przez Radę Sterującą na podstawie rekomendacji Szefa Agencji na okres trzech lat z możliwością przedłużenia o dwa lata. Jest on odpowiedzialny za nadzór nad funkcjonowaniem Agencji. Przygotowuje projekt budżetu oraz trzyletniego programu prac EDA, a następnie odpowiada za ich realizację. Dyrektor zapewnia ścisłą współpracę z Komitetem Politycznym i Bezpieczeństwa oraz Komitetem Wojskowym, którym przekazuje również informacje.

Agencja zatrudnia 116 osób[445]. Budżet Agencji składa się z budżetu ogólnego oraz budżetów związanych z działaniami prowadzonymi w ramach projektów i programów *ad hoc*. Budżet ogólny jest finansowany z wkładów państw członkowskich wnoszonych i obliczanych na podstawie ich DNB. Agencja może także pozyskiwać środki z innych źródeł – budżetu ogólnego UE lub, jeśli Rada Sterująca wyrazi zgodę, od państw członkowskich, państw trzecich albo od innych podmiotów. W 2016 r. całkowite dochody EDA wyniosły 52,2 mln euro[446], z czego wartość budżetu ogólnego to 30,5 mln euro[447].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Agencja rozwija współpracę z wieloma partnerami. W pierwszej kolejności są to instytucje UE. EDA podlega Radzie i z tego względu współpraca z tą instytucją może być

[445] *European Defence Agency 2017 Budget*, s. 3, https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/finance-documents/eda-budget-2017-with-staff-establishment-plan.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[446] *EDA Annual Report 2016*, s. 45, https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-annual-reports/eda-2016-annual-report-final (dostęp: 12.07.2017).

[447] Ibidem, s. 44.

określona jako strategiczna. Warto także zwrócić uwagę na relacje pomiędzy Agencją a ESDZ. Pomiędzy tymi dwoma podmiotami istnieje nie tylko związek personalny w postaci Wysokiego Przedstawiciela, który kieruje ESDZ i jednocześnie jest Szefem Agencji, ale są także związki funkcjonalne, jak np. obowiązek zapewnienia wsparcia EDA przez ESDZ. EDA współpracuje także z dwiema pozostałymi agencjami WPBiO – Instytutem Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem oraz Centrum Satelitarnym Unii Europejskiej, a także z Europejską Agencją Bezpieczeństwa Lotniczego, z którą zawarła w 2013 r. porozumienie o współpracy. Dodatkowo EDA zawarła porozumienia administracyjne z Europejską Agencją Kosmiczną w 2011 r. oraz z Organizacją Jednoczącej Współpracy w dziedzinie Uzbrojenia (fr. *Organisation conjointe de coopération en matiere d'armement*, OCCAR) w 2012 r.[448] EDA nawiązuje także relacje z państwami trzecimi oferując im możliwość udziału w wybranych programach i projektach. Dotychczas porozumienia administracyjne z EDA podpisały Norwegia, Szwajcaria, Serbia i Ukraina.

3.1. Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem (European Union Institute for Security Studies, EUISS)

1) Geneza i podstawa prawna

Instytut ma swoją genezę w Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE), która funkcjonowała w latach 1971-2011. W jej ramach stworzono struktury mające za zadanie prowadzenie badań nad polityką bezpieczeństwa w ujęciu międzynarodowym[449]. W 2000 r. Rada wyraziła zgodę na utworzenie Instytutu na bazie struktur rozwiniętych przez UZE. Został on ustanowiony w 2001 r. na podstawie wspólnego działania Rady nr 2001/554/WPZiB[450]. W 2006 r. Wysoki Przedstawiciel ds. WPZiB przedstawił sprawozdanie z dotychczasowej działalności Instytutu. Na jego podstawie Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa skierował do Rady zalecenie, aby dostosować ramy prawne do uwag zawartych w tym dokumencie. Rada przyjęła wspólne działanie nr 2006/1002/ WPZiB[451] zmieniające niektóre postanowienia przyjęte w 2001 r. W 2011 r., po kolejnym pięcioletnim przeglądzie funkcjonowania Instytutu i w związku z zaleceniami zawartymi w tym dokumen-

[448] *OCCAR & EDA build links, seeking efficiencies through cooperation*, http://www.occar.int/238 (dostęp: 12.07.2017).

[449] *Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem*, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ps0015&from=EN (dostęp: 12.07.2017).

[450] Wspólne działanie Rady 2001/554/WPZiB z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie ustanowienia Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 200 z 25.07.2001, s. 183-186.

[451] Wspólne działanie Rady 2006/1002/WPZiB z dnia 21 grudnia 2006 r. zmieniające wspólne działanie 2001/554/WPZiB w sprawie ustanowienia Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 409 z 30.12.2006, s. 181-188.

cie, Rada przyjęła decyzję nr 2014/75/WPZiB[452], która konsoliduje wszystkie dotychczasowe zmiany w jednym dokumencie, który od tego momentu stał się nową podstawą prawną funkcjonowania Instytutu.

Siedziba główna agencji znajduje się w Paryżu, a od 2012 r. EUISS posiada także biuro łącznikowe w Brukseli[453].

2) Zadania

Głównym zadaniem Instytutu jest przyczynianie się do rozwoju strategicznych idei w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE. Badania Instytutu koncentrują się na analizach dotyczących zapobiegania konfliktom i budowaniu pokoju oraz wokół działań zewnętrznych Unii, które mają zwiększyć zdolności przewidywania potencjalnych zagrożeń, a także pomóc w tworzeniu sieci kontaktów zewnętrznych. Instytut gromadzi dane i informacje, które mogą być przydatne podczas opracowywania zagadnień z obszarów jego zainteresowania oraz udostępnia je instytucjom UE i państwom członkowskim.

Instytut nie tylko przygotowuje analizy, ale również zajmuje się informowaniem o wynikach swoich badań oraz upowszechnianiem wiedzy o strategicznych celach Unii w zakresie polityki bezpieczeństwa, zagranicznej i obronnej. W tym celu EUISS organizuje debaty, seminaria i warsztaty oraz sam angażuje się w udział w tego typu wydarzeniach podejmowanych przez inne podmioty, podczas których prezentuje wyniki badań.

Z uwagi na specyficzny charakter agencji polegający przede wszystkim na prowadzeniu badań, ważna jest dobra współpraca Instytutu z środowiskiem akademickim czy ośrodkami analitycznymi, nie tylko z UE, ale także z innych państw. Instytut stanowi ogniwo pośrednie pomiędzy ekspertami zewnętrznymi a instytucjami UE.

Wytyczne operacyjne dla Instytutu formułuje Wysoki Przedstawiciel zgodnie z jego obowiązkami w zakresie WPZiB i WPBiO. Z kolei Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, pod kierownictwem Rady, sprawuje nadzór polityczny nad działaniami Instytutu. Nie może to jednak wpływać na niezależność badawczą i autonomię operacyjną Instytutu.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Instytutu składa się z Rady i dyrektora.

W skład Rady wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz jeden przedstawiciel Komisji. Przewodniczącym Rady z urzędu jest Wysoki Przedstawiciel, a funkcję sekretariatu Rady sprawuje ESDZ. W posiedzeniach Rady

[452] Decyzja Rady 2014/75/WPZiB z dnia 10 lutego 2014 r. w sprawie Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 41 z 12.02.2014, s. 13-17.
[453] Strona internetowa EUISS, *Brussels Liaison Office*, https://www.iss.europa.eu/about-us (dostęp: 12.07.2017).

mogą uczestniczyć dyrektor Instytutu oraz dyrektor generalny Sztabu Wojskowego i przewodniczący Komitetu Wojskowego. Rada przyjmuje budżet oraz roczne i wieloletnie programy prac. Rada mianuje dyrektora oraz może podejmować decyzje o tworzeniu grup roboczych *ad hoc* i komisji stałych, a także powierzać im konkretne zadania, przy czym działają one pod jej nadzorem. Dodatkowo na forum Rady omawiane są wszelkie kwestie związane z misją Instytutu, jego zadaniami, funkcjonowaniem i personelem.

Dyrektor jest mianowany przez Radę, która sprawuje nad nim nadzór. Kandydatury na stanowisko dyrektora mają prawo zgłaszać państwa członkowskie. Powinny to być osoby o uznanym dorobku naukowym w zakresie stosunków międzynarodowych, polityki bezpieczeństwa oraz dyplomacji. Wstępną selekcję kandydatur przeprowadza panel złożony z trzech przedstawicieli ESDZ i trzech przedstawicieli Komisji pod przewodnictwem Wysokiego Przedstawiciela. W ten sposób tworzona i przekazywana Radzie jest lista trzech kandydatów ułożona w kolejności według preferencji. Warunkiem dodatkowym jest obowiązek posiadania przez kandydata obywatelstwa unijnego. Kadencja dyrektora trwa trzy lata z możliwością przedłużenia jej o kolejne dwa lata. Dyrektor odpowiada za realizację zadań Instytutu i wysoki poziom merytoryczny oraz efektywność jego prac. Opracowuje projekt budżetu i rocznego programu prac, o którym informuje Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa, a także przedstawia sprawozdanie roczne z ich wykonania. Przygotowuje również posiedzenia Rady. Jednym z najważniejszych uprawnień dyrektora jest prowadzenie polityki personalnej Instytutu. Dyrektor przeprowadza rekrutację całego personelu, zarówno analityków jak i pracowników administracyjnych oraz może mianować swojego zastępcę. Dyrektor odpowiada także za zapewnienie kontaktów i bliskiej współpracy z właściwymi instytucjami unijnymi, krajowymi i międzynarodowymi. Po konsultacji z Radą dyrektor może również zbadać możliwości pozyskania dodatkowych środków finansowych dla Instytutu.

Agencja zatrudnia 24 osoby[454], a jej budżet w 2015 r. wynosił 5,3 mln euro[455]. Instytut jest finansowany z wpłat państw członkowskich obliczanych zgodnie ze skalą PNB.

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Instytut, jako agencja analityczna, skupia się przede wszystkim na prowadzeniu badań. Z tego względu krąg podmiotów, z którymi współpracuje jest ograniczony. Naturalnymi partnerami Instytutu są dwie pozostałe agencje zajmujące się wspólną polityką bezpieczeństwa i obrony – EDA i Centrum Satelitarne Unii Europejskiej. Ponadto EUISS współracuje z ESDZ, Kolegium Bezpieczeństwa i Obrony, Komisją, Parlamentem oraz rządami państw członkowskich[456].

[454] *Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/iss_pl (dostęp: 12.07.2017).

[455] *The EU agencies working for you*, s. 36, https://euagencies.eu/sites/default/files/eu_agencies_brochure_2017.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[456] *Instytut Unii Europejskiej Studiów*..., op. cit.

3.3. Centrum Satelitarne Unii Europejskiej (European Union Satellite Centre, SatCen)

1) Geneza i podstawa prawna

Geneza agencji wiąże się z centrum satelitarnym Unii Zachodnioeuropejskiej, które funkcjonowało jej ramach w latach 1992-2001. 1 stycznia 2002 r. zostało ono włączone do struktur unijnych i przekształcone w Centrum Satelitarne Unii Europejskiej. Stało się to na podstawie wspólnego działania Rady nr 2001/555/WPZiB[457] z 20 lipca 2001 r. Było ono dwukrotnie zmieniane. W 2006 r. zmiany były podyktowane zaleceniem Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa skierowanym do Rady, aby uwzględnić wnioski zawarte w sprawozdaniu z funkcjonowania agencji[458]. W 2009 r. Rada przyjęła wspólne działanie nr 2009/834/WPZiB[459], na podstawie którego wszystkie państwa członkowskie NATO oraz państwa kandydujące do członkostwa w Unii zostały upoważnione do uczestniczenia w pracach Centrum. W 2014 r. Rada przyjęła decyzję nr 2014/401/WPZiB[460] uchylającą wspólne działanie nr 2001/555/WPZiB, która stanowi aktualną podstawę prawną funkcjonowania agencji. W ramach Centrum współpracują wszystkie państwa członkowski UE, aczkolwiek Dania, zgodnie z protokołem nr 22 załączonym do traktatu lizbońskiego, nie bierze udziału w działaniach agencji, które mają wpływ na kwestie polityczno-obronne (art. 5)[461].

Siedziba Centrum znajduje się w Torrejón de Ardoz, a od 2014 r. agencja ma także biuro łącznikowe w Brukseli.

2) Zadania

Zadaniem SatCen jest wspieranie Unii w procesie podejmowania decyzji i realizacji działań w zakresie WPZiB i WPBiO. Centrum dostarcza na wniosek Wysokiego Przedstawiciela lub Rady produkty i usługi z wykorzystaniem potencjału kosmicznego i danych dodatkowych, takich jak obrazy satelitarne czy zdjęcia lotnicze. Beneficjenta-

---

[457] Council joint action 2001/555/CFSP of 20 July 2001 on the establishment of a European Union Satellite Centre, Dz.U. UE L 200 z 25.07.2001, s. 5-11.

[458] Wspólne działanie Rady 2006/998/WPZIB z dnia 21 grudnia 2006 r. zmieniające wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 405 z 30.12.2006, s. 60-64.

[459] Wspólne działanie Rady 2009/834/WPZiB z dnia 10 listopada 2009 r. zmieniające wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 297 z 13.11.2009, s. 18.

[460] Decyzja Rady 2014/401/WPZiB z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej i uchylenia wspólnego działania 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 188 z 27.06.2014, s. 73-84. Warto jeszcze wspomnieć o decyzji Rady 2011/297/WPZiB z 23 maja 2011 r., na podstawie której SatCen przejęło zadania administracyjne i system zabezpieczeń emerytalnych UZE, która z dniem 30 czerwca 2011 r. formalnie została rozwiązana. Decyzja Rady 2011/297/WPZiB z dnia 23 maja 2011 zmieniająca wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz. U. UE L 136 z 24.05.2011, s. 62-63.

[461] Protokół nr 22 w sprawie…, op. cit., s. 299-300.

mi produktów i usług Centrum mogą być zarówno państwa członkowskie, ESZD, Komisja lub inne agencje czy organy unijne, jaki i państwa trzecie, które uczestniczą w działalności SatCen oraz organizacje międzynarodowe, w tym w szczególności ONZ, OBWE i NATO.

Zadania szczegółowe Centrum można podzielić na trzy kategorie. Po pierwsze, jest to wywiad geoprzestrzenny (*Geospatial Intelligence*, GEOINT). Agencja analizuje zdjęcia i informacje geoprzestrzenne pod kątem występowania w określonych częściach świata infrastruktury krytycznej czy broni masowego rażenia oraz określenia potencjału wojskowego. W ten sposób wspiera także misje pomocy humanitarnej oraz planowanie ewentualnościowe[462]. Po drugie, są to szkolenia i kursy w terenie dla analityków i specjalistów zajmujących się odczytem zdjęć i innych informacji geoprzestrzennych z użyciem najnowszych technologii i oprogramowania[463]. Po trzecie, są to inicjatywy na rzecz rozwoju zdolności, w tym opracowanie nowych i ulepszenie już istniejących narzędzi. W tym celu Centrum uczestniczy bądź koordynuje programy i projekty, w tym Copernicus, czyli europejskie obserwatorium Ziemi, program świadomości sytuacyjnej w przestrzeni (*Space Situational Awarness*, SSA) czy też program badań, technologii, rozwoju i innowacji (*Research, Technology Development and Innovation*, RTDI)[464].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna agencji składa się z zarządu i dyrektora.

W skład zarządu wchodzi po jednym przedstawicielu z każdego państwa członkowskiego oraz jeden przedstawiciel Komisji. W obradach zarządu bierze udział dyrektor SatCen oraz mogą w nich uczestniczyć przewodniczący Komitetu Wojskowego UE, dyrektor generalny Sztabu Wojskowego UE i cywilny dowódca operacji UE. Przewodniczącym zarządu z urzędu jest Wysoki Przedstawiciel, który składa sprawozdania z prac zarządu Radzie. Zarząd pełni rolę forum dyskusyjnego we wszystkich sprawach związanych z działalnością agencji. Przyjmuje także budżet i roczne oraz wieloletnie programy prac, a także sprawozdania z ich wykonania. W zakresie funkcji operacyjnych Centrum ocenia wdrażanie wytycznych politycznych i operacyjnych oraz podejmuje decyzje w sprawach realizacji misji SatCen. Zarząd mianuje dyrektora oraz ma kompetencje w zakresie tworzenia grup roboczych *ad hoc* lub stałych komitetów.

Dyrektor jest wybierany i mianowany przez zarząd spośród kandydatów cechujących się wiedzą i doświadczeniem w zakresie informacji i obrazowania geoprzestrzennego lub w dziedzinie stosunków międzynarodowych i polityki obrony. Listę trzech

[462] Strona internetowa SatCen, *Geospatial Intelligence*, https://www.satcen.europa.eu/services/geospatial_intelligence (dostęp: 12.07.2017)

[463] Strona internetowa SatCen, *Training*, https://www.satcen.europa.eu/services/training (dostęp: 12.07.2017).

[464] Strona internetowa SatCen, *Capability development initiatives*, https://www.satcen.europa.eu/our-services/capability_development_initiatives (dostęp: 12.07.2017).

kandydatów o największych kompetencjach przedstawia zarządowi panel złożony z Wysokiego Przedstawiciela, trzech przedstawicieli państw członkowskich oraz jednego przedstawiciela ESDZ. Kadencja dyrektora trwa trzy lata z możliwością przedłużenia jej o kolejne dwa lata. Dyrektor odpowiada za politykę personalną agencji i w tym zakresie może również powołać swojego zastępcę. Odpowiada za jakość i efektywność prac Centrum, tak by mogło ono wypełniać powierzone mu zadania. Przygotowuje projekt budżetu i programu prac, a następnie odpowiada za ich wykonanie. Dyrektor jako przedstawiciel prawny agencji odpowiada za nawiązywanie kontaktów i współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Dyrektor odpowiada przez zarządem. Ponadto ma obowiązek informowania Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa o pracach Centrum.

Agencja zatrudnia 132 osoby[465]. Na dochody budżetu agencji składają się wkłady państw członkowskich, z wyłączeniem Danii, obliczane na podstawie DNB. SatCen może także pozyskiwać środki z budżetu ogólnego UE oraz od państw trzecich i dobrowolnych dodatkowych wpłat państw członkowskich. Budżet Centrum w 2016 r. wynosił 17,3 mln euro, z czego 12,2 mln euro pochodziło z obligatoryjnych wpłat państw członkowskich[466].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Głównym partnerem agencji jest ESDZ, a w jej ramach w szczególności Departament Zarządzania i Planowania Kryzysowego, Grupa Planowania i Prowadzenia Misji Cywilnych, Centrum Sytuacyjne oraz Sztab Wojskowy UE[467]. SatCen może zawierać porozumienia administracyjne z Komisją i agencjami unijnymi, w szczególności EDA oraz EUISS, a także innymi, np. z Frontexem[468].

Ważną grupę partnerów agencji stanowią państwa członkowskie, z którymi może ona zawierać nie tylko porozumienia administracyjne, ale także nawiązywać kontakty robocze i współpracować w dziedzinie przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa, pod warunkiem, że wiąże się to z zadaniami SatCen. Centrum współpracuje także z państwami trzecimi, w tym zakresie warto wskazać na możliwość włączenia się w prace Centrum przez państwa kandydujące do członkostwa w UE, a także z organizacjami międzynarodowymi, przede wszystkim z ONZ, NATO oraz OBWE[469].

[465] *EU satellite Center Annual Report 2016*, s. 32, https://www.satcen.europa.eu/key_documents/EU%20SatCen%20Annual%20Report%20201658e24cb1f9d7202538bed52b.pdf (dostęp: 12.07.2017).
[466] Ibidem, s. 33.
[467] Ibidem, s. 9.
[468] Strona internetowa SatCen, *Our Users*, https://www.satcen.europa.eu/who-we-are/our-mission (dostęp: 12.07.2017).
[469] Ibidem.

4. Agencje Euratomu

Do tej grupy agencji zalicza się jedną agencję i jedno wspólne przedsięwzięcie (klasyfikowane przez UE jako agencja). Oba podmioty mają szczególny charakter. Agencja Dostaw Euratomu powstała na podstawie prawa pierwotnego, z kolei Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej powstało na podstawie umowy międzynarodowej.

4.1. Agencja Dostaw Euratomu (Euratom Suply Agency, ESA)

1) Geneza i podstawa prawna

Agencja Dostaw Euratomu powstała na podstawie postanowień traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (TEWEA) zawartych w tytule II rozdział 6[470]. Głównym celem utworzenia Agencji była chęć zagwarantowania wszystkim zainteresowanym podmiotom we Wspólnotach dostępu do rud i paliwa jądrowego. Traktat stanowi, że Rada ustanawia statut Agencji, stanowiąc na wniosek Komisji. Został on przyjęty 6 listopada 1958 r.[471], a sama Agencja rozpoczęła działalność w 1960 r. Statut z 1958 r. został uchylony, a w jego miejsce został przyjęty nowy statut na podstawie decyzji Rady nr 2008/114/WE, Euratom z 12 lutego 2008 r.[472]

Siedziba Agencji znajduje się w Luksemburgu.

2) Zadania

Podstawowe zadania Agencji zostały określone w TEWEA w tytule II rozdział 6, natomiast w formie uproszczonej są one powtórzone w Statucie Agencji. Głównym zadaniem ESA jest dostarczanie Wspólnocie fachowej wiedzy, informacji i porad dotyczących funkcjonowania rynku materiałów i usług jądrowych. Dodatkowo, Agencja zaj-

[470] Wersja skonsolidowana Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, Dz.U. UE C 84 z 30.03.2010, s. 1-112.

[471] Statut Agencji Dostaw Euratomu, Dz.U. UE 534 z 6.12.1958, s. 11-16.

[472] Decyzja Rady 2008/114/WE, Euratom z dnia 12 lutego 2008 r. ustanawiająca statut Agencji Dostaw Euratomu, Dz.U. UE L 41 z 15.02.2008, s. 15-20.

mie się monitorowaniem rynku materiałów rozszczepialnych i określa tendencje rynkowe, mając na uwadze bezpieczeństwo dostaw materiałów i usług jądrowych w Unii. Z operacyjnego punktu widzenia najważniejszym uprawnieniem Agencji jest prawo pierwokupu materiałów jądrowych wyprodukowanych na terytorium UE. Zakres tego uprawnienia jest bardzo szeroki. Każdy producent z Unii musi oferować Agencji wszelkie rudy, materiały źródłowe (np. naturalny uran) oraz materiały rozszczepialne (np. wzbogacony uran czy pluton), które wyprodukował. W określonych przypadkach producent ma prawo do zachowania materiałów, jednak odbywa się to za zgodą Agencji i po powiadomieniu o tym fakcie Komisji. Agencja może zrezygnować z prawa pierwokupu, a wówczas w odniesieniu do rud i materiałów źródłowych prawo własności posiada kupujący, natomiast w przypadku materiałów rozszczepialnych kupujący ma tylko prawo użycia i zużycia, a prawo własności pozostaje po stronie Wspólnoty. Traktat przewiduje także wyłączne prawo Agencji do zawierania umów w sprawie dostaw (art. 52 TEWEA). Oznacza to, że każda umowa o dostawach, w tym zakupie, sprzedaży, wymianie czy pożyczce, musi być zatwierdzona i zawarta przez Agencję. Odnosi się to do umów zawieranych zarówno z podmiotami wewnątrz Unii, jak i spoza jej terytorium. Wyjątek stanowią sytuacje, gdy Agencja nie jest w stanie przeprowadzić transakcji z podmiotem spoza Unii w rozsądnym terminie, wtedy Komisja może zezwolić na zawarcie bezpośredniej umowy między sprzedającym a kupującym. Dodatkowo, w przypadku niewielkich ilości materiałów sprowadzanych czy sprzedawanych na zewnątrz do celów badawczych, wystarczy przekazać informację o tym fakcie Agencji, bez angażowania jej w transakcję. Agencja może także tworzyć rezerwy handlowe oraz rezerwy awaryjne, a także składować materiały jądrowe.

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna Agencji składa się z dyrektora generalnego oraz komitetu doradczego.

Dyrektor generalny jest mianowany przez Komisję. Odpowiada za realizację zadań powierzonych Agencji, a także bieżące administrowanie i zarządzanie jej pracami. Dyrektor przygotowuje preliminarz dochodów i wydatków Agencji, a następnie wykonuje budżet. Jest on zobowiązany do ścisłej współpracy z komitetem doradczym. Dyrektor przedstawia sprawozdania z działalności ESA Parlamentowi, Radzie i Komisji.

Komitet doradczy składa się z przedstawicieli państw członkowskich. Cztery największe państwa UE – Niemcy, Francja, Wielka Brytania i Włochy mają po czterech przedstawicieli, następnie Hiszpania, Polska i Rumunia po trzech przedstawicieli, Bułgaria, Belgia, Czechy, Grecja, Litwa, Węgry, Holandia, Austria, Portugalia, Słowenia, Słowacja, Finlandia i Szwecja po dwóch przedstawicieli, Dania, Estonia, Irlandia, Cypr i Łotwa po jednym. Każde państwo może skorzystać z możliwości nieuczestniczenia w pracach komitetu. Tak postąpiły Malta i Luksemburg, które nie posiadają swoich przedstawicieli, ani też nie partycypują w kapitale zakładowym Agencji. Różna liczba repre-

zentantów poszczególnych państw wynika z ich udziałów w kapitale Agencji, a także wiedzy i doświadczenia w zakresie technologii jądrowej. Kadencja członków komitetu wynosi trzy lata i jest odnawialna. Pracami komitetu kieruje prezydium, w skład którego wchodzi przewodniczący i dwóch zastępców. Powinni oni reprezentować zarówno producentów jak i użytkowników materiałów rozszczepialnych. Komitet wydaje opinie, przedstawia analizy i dostarcza Agencji odpowiednie informacje. Dyrektor generalny zwołuje posiedzenia komitetu przed podjęciem decyzji w sprawach dotyczących kapitału Agencji, zasad równoważenia podaży i popytu, pożyczek czy rozwiązania Agencji.

Agencja dysponuje kapitałem zakładowym w wysokości 5,824 mln euro, na który składają się państwa członkowskie w momencie przystępowania do Wspólnoty. Wpłaty państw są zróżnicowane i odzwierciedlają potencjał poszczególnych członków UE oraz ich poziom uczestnictwa w rynku materiałów rozszczepialnych[473].

Personel ESA, łącznie z dyrektorem, stanowią stali urzędnicy Komisji oddelegowani do prac w Agencji. W 2016 r. było to łącznie 17 osób[474]. Oznacza to, że pensje urzędników zatrudnionych w ESA opłaca bezpośrednio Komisja, co sprawia, że pozycja ta nie jest w ogóle ujmowana w budżecie Agencji. W 2015 r. koszty utrzymania personelu ESA wyniosły 2,78 mln euro[475]. Na przychody budżetu Agencji składają się wkład wspólnotowy, odsetki bankowe oraz przychody z inwestycji kapitałowych i bankowych oraz opłat od transakcji przeprowadzanych za pośrednictwem ESA. Budżet Agencji w 2016 r. wyniósł 125 tys. euro, z czego 119 tys. euro pochodziło z budżetu ogólnego UE, a 6 tys. euro stanowiły odsetki bankowe[476].

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

Oprócz Komisji i państw członkowskich, które są naturalnymi interesariuszami Agencji, ESA współpracuje z organizacjami międzynarodowymi oraz państwami trzecimi. W gronie partnerskich organizacji międzynarodowych należy wymienić Międzynarodową Agencję Energii Atomowej (*International Atomic Energy Agency*, IAEA) będącą agencją wyspecjalizowaną ONZ oraz Agencję Energii Jądrowej (*Nuclear Energy Agency*, NEA) działającą przy OECD. ESA uczestniczy aktywnie w pracach dwóch grup roboczych powołanych przez obie powyższe organizacje. Pierwsza z grup – *Joint NEA/IAEA Uranium Group* zajmuje się kwestiami dostępu, obrotu oraz kontroli uranem na świe-

[473] Pełne zestawienie wpłat państw członkowskich jest zawarte w art. 9 statutu Agencji, przykładowo wkład Polski wynosi 416 tys. euro. Decyzja Rady 2008/114/WE, Euratom…, op. cit., s. 18.

[474] *Euratom Supply Agency Annual Report 2016*, s. 9, http://ec.europa.eu/euratom/ar/ar2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[475] *Annual accounts of the Euratom Supply Agency. Financial year 2015*, s. 8, http://ec.europa.eu/euratom/docs/Annual_Accounts_2015_EN.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[476] Commission decision C (2015)/7918 of 19.11.2015 approving the estimates revenue and expenditure of the Euratom Supply Agency for the financial year 2016, s. 3, http://ec.europa.eu/euratom/docs/Budget_2016_EN.pdf (dostęp: 12.07.2017).

cie[477]. Z kolei druga grupa – *EA High-Level Group on the Security of Supply of Medical Radioisotopes* (HLG-MR) ma na celu dbanie o zapewnienie dostaw medycznych izotopów promieniotwórczych[478]. Agencja uczestniczy także w pracach Komitetu ds. Rozwoju Energii Jądrowej (*Nuclear Development Committee*, NDC) działającego przy NEA[479].

4.2. Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy, F4E)

1) Geneza i podstawa prawna

Geneza F4E sięga lat 70. XX wieku, kiedy powołano do życia projekt badawczy w dziedzinie syntezy jądrowej *Joint European Torus* (JET), który wykazał, że możliwe jest pozyskiwanie bezpiecznej energii z syntezy termojądrowej. Kolejnym krokiem, dekadę później, było zainicjowanie projektu Międzynarodowego Eksperymentalnego Reaktora Termojądrowego (*International Thermonuclear Experimental Reactor*, ITER). Jest on koordynowany, zarządzany i finansowany przez Międzynarodową Organizację Energii Termojądrowej, którą utworzono na podstawie umowy podpisanej 21 listopada 2006 r.[480] Członkami organizacji są Euratom, Chiny, Japonia, Korea Południowa, USA, Indie i Rosja. Siedziba organizacji znajduje się we Francji w Saint-Paul-lès-Durance. Umowa nakłada na członków obowiązek powołania tzw. agencji wewnętrznych, które są odpowiedzialne za wnoszenie wkładu finansowego i wypełnianie innych zobowiązań wynikających z członkostwa. Biorąc powyższe pod uwagę Rada na podstawie decyzji nr 2007/198/Euratom z 27 marca 2007 r.[481] utworzyła Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej, które jest agencją wewnętrzną Euratomu. Do decyzji, w formie załącznika, dołączono statut F4E. Decyzja była dotychczas dwukrotne zmieniana. W 2013 r. na podstawie decyzji Rady nr 2013/791 Euratom[482] określono wkład Euratomu na rzecz ITER na lata 2014-2020

[477] *The Joint NEA/IAEA Group on Uranium*, https://www.oecd-nea.org/ndd/uranium/ (dostęp: 12.07.2017).
[478] *High-level Group on the Security of Supply of Medical Radioisotopes*, https://www.oecd-nea.org/med-radio/security/ (dostęp: 12.07.2017).
[479] *Euratom Supply Agency Annual Report 2016*, s. 8, op. cit.
[480] Umowa weszła w życie 24 października 2007 r. Zob.: *The ITER story*, https://www.iter.org/proj/iterhistory (dostęp: 12.07.2017).
[481] Decyzja Rady nr 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołująca Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznająca mu określone korzyści, Dz.U. UE L 90 z 30.03.2007, s. 58-72.
[482] Decyzja Rady nr 2013/791/Euratom z dnia 13 grudnia 2013 r. zmieniająca decyzję 2007/198/Euratom powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści, Dz.U. UE L 349 z 21.12.2013, s. 100-102.

w wysokości 2 915 015 000 euro. Z kolei w 2015 r. na podstawie decyzji Rady (Euratom) nr 2015/224[483] wprowadzono zmiany organizacyjne, polegające na utworzeniu dwóch komitetów i biura. Członkami F4E są Euratom, reprezentowany przez Komisję, państwa członkowskie Euratomu oraz Szwajcaria, która zawarła umowę o współpracy.

Agencja została powołana na okres 35 lat licząc od 19 kwietnia 2007 r., a jej siedziba znajduje się w Barcelonie.

2) Zadania

Statut wymienia trzy główne zadania agencji. Po pierwsze, jest to wnoszenie wkładu Euratomu na rzecz Organizacji ITER. Po drugie, F4E zajmuje się wnoszeniem wkładu Euratomu na rzecz działań realizowanych wspólnie z Japonią na podstawie umowy dwustronnej. Po trzecie, przygotowuje i koordynuje programy mające na celu budowę demonstracyjnych reaktorów syntezy jądrowej i instalacji towarzyszących, w tym międzynarodowej instalacji napromieniowania materiałów przeznaczonych do syntezy jądrowej.

Agencja nadzoruje przygotowanie obiektu Cadarache w Saint-Paul-lès-Durance do realizacji projektu ITER. W ramach współpracy z Organizacją ITER i umowy dwustronnej z Japonią F4E odpowiada za dostarczanie komponentów, sprzętu, materiałów i innych potrzebnych środków oraz organizuje udostępnienie zasobów. Odpowiada również za badania naukowe i techniczne oraz prace rozwojowe.

Agencja rozwija współpracę z przemysłem, małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz środowiskiem naukowym, aby wspólnym wysiłkiem tworzyć odpowiednie technologie dla projektu ITER, a także zapewnić przedsięwzięciu wysoki poziom specjalistycznych usług inżynierskich i konserwatorskich[484].

3) Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna F4E składa się z rady zarządzającej, dyrektora oraz komitetu ds. administracji i zarządzania, komitetu ds. zamówień i umów, technicznego panelu doradczego oraz biura.

W skład rady zarządzającej wchodzi po dwóch przedstawicieli każdego z uczestników F4E. Przynajmniej jeden z przedstawicieli każdego z uczestników powinien mieć kompetencje naukowe lub techniczne w dziedzinach związanych z działalnością ITER. Co ciekawe, statut stanowi, że prawa głosu poszczególnych uczestników Agencji są niepodzielne, a zatem przedstawiciele każdego uczestnika muszą uzgadniać stanowisko. Cztery największe państwa oraz Euratom mają po pięć głosów, następnie

[483] Decyzja Rady (EURATOM) 2015/224 z dnia 10 lutego 2015 r. zmieniająca decyzję 2007/198/Euratom powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści, Dz.U. UE L 37 z 13.02.2015, s. 8-14.

[484] *Fusion for Energy (F4E)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fusion-for-energy_pl (dostęp: 12.07.2017).

pozostałe państwa, w zależności od ich potencjału, od jednego do trzech[485]. Rada zarządzająca jest najważniejszym organem zarządzającym agencji. Odpowiada za przyjmowanie budżetu rocznego, programu prac oraz sprawozdań z ich wykonania. Mianuje dyrektora oraz powołuje komitety pomocnicze oraz decyduje o ich składzie personalnym. Rada zarządzająca zatwierdza zawieranie umów lub ustaleń dotyczących współpracy z państwami trzecimi i ich instytucjami lub z organizacjami międzynarodowymi.

Dyrektor jest powoływany przez radę zarządzającą z listy kandydatów przedstawionej przez Komisję. Jego kadencja wynosi pięć lat z możliwością jednokrotnej reelekcji. Dyrektor realizuje program prac i wykonuje budżet. Ma prawo decydowania o personelu agencji, w tym delegowania pracowników na rzecz Organizacji ITER. Organizuje na rzecz agencji odpowiednie zaplecze naukowe i techniczne.

Komitet ds. administracji i zarządzania wspomaga radę zarządzającą i dyrektora w wykonywaniu ich zadań udzielając porad lub zaleceń związanych z planowaniem administracyjnym i finansowym agencji, w tym w kwestiach dotyczących budżetu czy planu realizacji projektu.

Komitet ds. zamówień i umów przedstawia dyrektorowi zalecenia w sprawach związanych z działaniami w zakresie zamówień i dotacji oraz zawieraniem umów i kontrolą ich realizacji.

Techniczny panel doradczy wspomaga radę zarządzającą i dyrektora w sprawach związanych z przyjęciem i wykonaniem planu realizacji projektu oraz programu prac.

Członków obu komitetów oraz technicznego panelu doradczego mianuje rada zarządzająca.

Biuro wspiera radę zarządzającą w przygotowywaniu decyzji oraz wykonuje inne zadania zlecone przez radę zarządzającą. W skład biura wchodzą przewodniczący rady zarządzającej, który przewodniczy także biuru, przewodniczący komitetów, w tym także technicznego panelu doradczego, przedstawiciel Euratomu i przedstawiciel Hiszpanii, jako państwa przyjmującego F4E.

Agencja zatrudnia 421 osób[486]. F4F pozyskuje środki na swoją działalność z kilku źródeł, w tym z wkładu Euratomu, rocznych składek uczestników F4E innych niż państwa członkowskie Euratomu oraz wkładu państwa przyjmującego. W 2016 r. budżet agencji wyniósł 724,394 mln euro, z czego 595 mln euro stanowiły środki przekazane przez Euratom[487].

[485] Pełny podział praw głosu członków rady zarządzającej zawiera załącznik I do statutu F4E, Decyzja Rady nr 2007/198/Euratom…, op. cit., s. 69.

[486] *Consolidated Annual Activity Report 2016 of The European Joint Undertaking for ITER and the Development of Fusion Energy*, s. 131, http://fusionforenergy.europa.eu/downloads/mediacorner/publications/reports/FINAL_Consolidated_Annual_Activity_Report_2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[487] *Financial statements & Budget implementation Ninth financial year – 2016*, s. 58, http://fusionforenergy.europa.eu/downloads/aboutf4e/F4E_2016_Final%20Accounts.pdf (dostęp: 12.07.2017).

4) Relacje z podmiotami zewnętrznymi

F4E utrzymuje przede wszystkim kontakty z agencjami utworzonymi przez pozostałych członków Organizacji ITER. Ważnym partnerem agencji jest Japonia, która jest nie tylko członkiem Organizacji ITER, ale także z uwagi na umowę dwustronną z Euratomem, której celem jest przyspieszenie badań nad uzyskaniem energii termojądrowej[488].

[488] Strona internetowa F4E, *Broader Approach Activities*, http://fusionforenergy.europa.eu/understandingfusion/broaderapproach.aspx (dostęp: 12.07.2017).

5. Agencje wykonawcze

Szczególną grupę agencji UE stanowią agencje wykonawcze. W odróżnieniu od pozostałych agencji (z wyjątkiem F4E) są one ustanawiane na określony czas dla realizacji określonych programów. W 2002 r. Rada na wniosek Komisji przyjęła rozporządzenie nr 58/2003[489] ustanawiające statut agencji wykonawczych. Uznano, że wzrastająca liczba programów wspólnotowych oraz ich specjalistyczny charakter wymagający często technicznej czy eksperckiej wiedzy, powoduje, że bardziej racjonalne jest tworzenie agencji wykonawczych niż angażowanie w ich realizację personelu Komisji. Komisja, co do zasady odpowiedzialna za wykonanie programów wspólnotowych, ocenia czy w przypadku konkretnego programu zasadne jest delegowanie uprawnień do jego wykonywania na podmiot zewnętrzny, a zatem czy konieczne jest tworzenie agencji wykonawczej. Komisja określa także każdorazowo szczegółowy zakres zadań agencji wykonawczej oraz może decydować o jej likwidacji, jeśli uzna, że wypełniła ona już swój mandat lub jej działania nie przynoszą oczekiwanych efektów albo nie dają efektu synergii.

W 2004 r. Komisja przyjęła rozporządzenie nr 1653/2004[490] określające typowe rozporządzenie finansowe dla agencji wykonawczych, które w 2008 r. zostało zmienione na podstawie rozporządzenia Komisji nr 651/2008[491]. Rozporządzenie Komisji określa zasady, jakim podlegają budżety na bieżące funkcjonowanie (budżety administracyjne) agencji wykonawczych. Natomiast, jeśli Komisja zdecyduje o przekazaniu agencjom wykonawczym uprawnień w zakresie wykonania budżetowego środków operacyjnych odnoszących się do programów wspólnotowych, wówczas środki te muszą być zapisane w budżecie ogólnym Unii i są zarządzane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu

[489] Rozporządzenie Rady (WE) nr 58/2003 z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiające statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi, Dz.U. UE L 11 z 16.01.2003, s. 235-242.

[490] Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1653/2004 z dnia 21 września 2004 r. w sprawie typowego rozporządzenia finansowego dla agencji wykonawczych, na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 określającego status agencji wykonawczych, odpowiedzialnych za niektóre czynności dotyczące obsługi programów wspólnotowych, Dz.U. UE L 297 z 22.09.2004, s. 6-16.

[491] Rozporządzenie Komisji (WE) nr 651/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1653/2004 w sprawie typowego rozporządzenia finansowego dla agencji wykonawczych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 ustanawiającego statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi, Dz.U. UE L 181 z 10.07.2008, s. 15-22.

i Rady nr 966/2012[492]. Artykuł 62 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia precyzuje, że odpowiednie środki operacyjne wykonuje dyrektor agencji wykonawczej w trybie zarządzania bezpośredniego[493].

Rozporządzenie nr 58/2003 i ustanowiony na jego podstawie statut agencji wykonawczych stanowią wspólne ramy prawne dla wszystkich sześciu aktualnie istniejących agencji wykonawczych. W dokumencie określone zostały kwestie takie jak:

1) Ustanawianie i likwidacja agencji wykonawczych

Decyzję w tym zakresie podejmuje Komisja. Przed ustanowieniem agencji przeprowadzana jest analiza kosztów i korzyści związanych z delegowaniem uprawnień wykonawczych do zarządzania programem wspólnotowym na podmiot zewnętrzny. Co więcej, Komisja ma obowiązek poinformowania władzy budżetowej (Parlamentu i Rady) o zamiarze utworzenia agencji wykonawczej w momencie przyjmowania programu wspólnotowego. Jeśli bilans jest dodatni, wówczas Komisja decyduje o utworzeniu agencji na określony czas związany z realizacją danego programu. Po upływie tego okresu Komisja może podjąć decyzję o przedłużeniu mandatu agencji lub zdecydować o jej likwidacji. W drugim przypadku wyznaczanych jest dwóch likwidatorów, a zasady likwidacji konkretnej agencji określa Komisja. W sprawach finansowych związanych z likwidacją agencji wszelkie zobowiązania *in plus* i *in minus* po agencji przejmuje budżet ogólny UE.

2) Status prawny

Agencje wykonawcze są organami wspólnotowymi pełniącymi służbę publiczną. Każda z nich posiada osobowość prawną. W każdym państwie członkowskim mają one zdolność prawną o najwyższym zakresie, jaki jest przyznawany podmiotom krajowym. Dzięki temu mogą wykonywać swoje zadania na terytorium całej Unii. Prawnymi przedstawicielami agencji są ich dyrektorzy.

3) Lokalizacja

Agencje wykonawcze podlegają Komisji i wykonują zadania delegowane przez tę instytucję i z tego względu ich siedziby znajdują się w miejscu lokalizacji Komisji. Siedziby departamentów Komisji są zlokalizowane w Brukseli bądź Luksemburgu i tam też znajdują się siedziby agencji wykonawczych[494]. Agencje organizują swoje służby zgodnie z potrzebami programów, które realizują.

---

[492] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002, Dz.U. UE L 298 z 26.10.2012, s. 1-96.

[493] Ibidem, s. 38.

[494] Strona internetowa Komisji, *Lokalizacja*, https://ec.europa.eu/info/about-european-union/organisational-structure/locations_pl#siedziba-gwna (dostęp: 12.07.2017).

4) Zadania

Agencje wykonawcze realizują zadania konieczne dla wykonania programu, którym zarządzają. Nie mogą jednak wykonywać zadań, które wymagają uprawnień uznaniowych w przekładaniu decyzji politycznych na działania, co wynika z doktryny Meroni, zakazującej delegowania uprawnień o charakterze dyskrecjonalnym.

Zadania agencji wykonawczych można podzielić na trzy kategorie. Po pierwsze, jest to zarządzanie poszczególnymi etapami projektów w ramach realizowanych przez nie programów. W tym zakresie agencje mogą przeprowadzać kontrole i przyjmować określone decyzje w ramach uprawnień przekazanych im przez Komisję. Po drugie, agencje przyjmują instrumenty wykonania budżetu danego programu wspólnotowego oraz prowadzą wszelkie działania mające na celu realizację celów programu, w szczególności w zakresie zamówień i przyznawania dotacji. Po trzecie, przekazują Komisji wszelkie dane i informacje niezbędne do właściwego kierowania wykonaniem danego programu.

5) Struktura

Struktury organizacyjne każdej z agencji wykonawczych składają się z Komitetu Sterującego i dyrektora.

Komitet Sterujący składa się z pięciu członków, którzy są wyznaczani przez Komisję. Ich kadencja trwa dwa lata i może być odnowiona. W pracach Komitetu Sterującego bierze udział dyrektor agencji, ale bez prawa głosu. Członkowie Komitetu Sterującego wybierają ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę. Komitet Sterujący spotyka się minimum cztery razy w roku. Do zadań Komitetu Sterującego należy przyjmowanie rocznego programu prac na podstawie projektu przedłożonego przez dyrektora i zatwierdzonego uprzednio przez Komisję, a także przyjmowanie sprawozdania z jego wykonania. Komitet Sterujący przyjmuje także budżet administracyjny agencji. Może także decydować, za zgodą Komisji, o przyjmowaniu środków finansowych z innych źródeł niż budżet UE. W zakresie organizacji prac agencji, Komitet Sterujący określa strukturę departamentów. Posiedzenia Komitetu Sterującej przygotowuje dyrektor.

Dyrektor jest wyznaczany przez Komisję na okres czterech lat z możliwością przedłużenia mandatu. Może on być usunięty ze stanowiska przed upływem kadencji przez Komisję na wniosek Komitetu Sterującego. Dyrektor reprezentuje agencję na zewnątrz i odpowiada za bieżące zarządzanie nią. Odpowiada także za wykonanie rocznego programu prac oraz budżetu administracyjnego agencji. Jeśli Komisja przekazała agencji uprawnienia w zakresie jej budżetu operacyjnego, wówczas dyrektor działa w imieniu Komisji jako intendent i odpowiada za jego wykonanie. Dodatkowo, dyrektor odpowiada za personel agencji, w tym ma uprawnienia do zawierania umów o pracę z pracownikami. Dyrektor ponosi również odpowiedzialność za prawidłowe zarządzanie zasobami agencji, w szczególności zapewnienie, aby działania agencji były zgodne z prawem i regułami oraz żeby były skuteczne.

6) Budżet

Prognozy dochodów i wydatków agencji są przygotowywane na każdy rok budżetowy i są wykazywane w budżecie operacyjnym agencji. Dochody i wydatki agencji muszą być zrównoważone. Na przychód agencji składa się przede wszystkim subwencja z budżetu ogólnego UE. Projekt budżetu operacyjnego agencji sporządza jej dyrektor i przedkłada go Komitetowi Sterującemu, który go uchwala i przekazuje Komisji. Ta z kolei włącza go do budżetu ogólnego UE i przyznaje środki w postaci subwencji rocznej. Jako że kwota zawarta w budżecie przekazanym przez Komitet Sterujący i kwota subwencji nie muszą się pokrywać, to na początku roku budżetowego Komitet Sterujący uchwala budżet operacyjny odpowiadający wysokości subwencji. Za wykonanie budżetu agencji odpowiada jej dyrektor. Absolutorium z wykonania budżetu jest udzielane agencji przez Parlament, który w tej sprawie stanowi na podstawie zalecenia Rady, po uprzednim zapoznaniu się ze sprawozdaniem Trybunału Obrachunkowego.

7) Nadzór

Nadzór nad działalnością agencji wykonawczych sprawuje Komisja. W zakresie kontroli finansowej w agencjach wykonawczych funkcję wewnętrznego rewidenta pełni rewident Komisji. Agencje wykonawcze podlegają także kontroli ze strony Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (fr. *Office Européen De Lutte Antifraude*, OLAF) na takich samych zasadach i w tym samym zakresie co Komisja. Dodatkowo sprawozdania finansowe agencji wykonawczych podlegają sprawdzeniu przez Trybunał Obrachunkowy. Dodatkowo, powyższe procedury obejmują także wykonawców i podwykonawców oraz finalnych beneficjentów, z którymi agencje wykonawcze zawarły umowy i którzy otrzymali środki unijne na realizację zadań powierzonych im przez agencje wykonawcze.

8) Legalność aktów

Każdy akt agencji wykonawczych wyrządzający szkodę osobie trzeciej może być zgłoszony Komisji bezpośrednio przez pokrzywdzonego lub za pośrednictwem państwa członkowskiego. Komisja bada sprawę wysłuchując argumentacji zarówno skarżącego, jak i agencji wykonawczej i na tej podstawie podejmuje ostateczną decyzję. Komisja może utrzymać akt agencji w mocy albo nakazać jego zmodyfikowanie w części lub w całości.

9) Ocena

Agencje wykonawcze podlegają okresowym ocenom przeprowadzanym przez Komisję. Odbywają się one co trzy lata, a o ich wynikach informowane są Parlament, Rada, Trybunał Obrachunkowy i Komitet Sterujący ocenianej agencji. W dokumencie Komisja przedstawia bilans korzyści i kosztów związanych z działalnością agencji. Jeśli

w raporcie z oceny zawarte są uwagi krytyczne, wówczas Komitet Sterujący powinien podjąć odpowiednie kroki celem wyeliminowania błędów i nieprawidłowości. Jeśli natomiast po przeprowadzonej ocenie Komisja uzna, że dalsze istnienie agencji w kontekście należytego zarządzania finansami nie ma uzasadnienia, wówczas podejmuje decyzję o jej likwidacji.

5.1. Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EACEA)

1) Geneza i podstawa prawna

Komisja, działając na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, przyjęła w 2005 r. decyzję nr 2005/56/WE[495], na podstawie której powołała do życia Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego na okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2008 r. Zadania Agencji były sukcesywnie powiększane, co rodziło konieczność wprowadzania zmian do decyzji nr 2005/56/WE. W 2009 r. powyższa decyzja została zastąpiona decyzją Komisji nr 2009/336/WE[496], która przedłużała mandat Agencji do 31 stycznia 2015 r. oraz konsolidowała wcześniej wprowadzone zmiany i uwzględniała nowe programy, którymi miała zarządzać EACEA. W trakcie prac nad nowymi wieloletnimi ramami finansowymi (WRF) na lata 2014-2020 Komisja zaproponowała, aby w większym stopniu wykorzystać agencje wykonawcze do realizacji programów unijnych planowanych na ten okres. Z tego powodu Komisja przyjęła nową decyzję wykonawczą nr 2013/776/UE[497], która uchyliła poprzednią decyzję. Decyzja wykonawcza nr 2013/776/UE określa mandat Agencji na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 stycznia 2024 r.

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

[495] Decyzja Komisji nr 2005/56/WE z dnia 14 stycznia 2005 r. ustanawiająca „Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego” do zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 24 z 27.01.2005, s. 35-38.

[496] Decyzja Komisji nr 2009/336/WE z dnia 20 kwietnia 2009 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego zarządzającą działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 101 z 21.04.2009, s. 26-30.

[497] Decyzja wykonawcza Komisji 2013/776/UE z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia „Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego” i uchylenia decyzji 2009/336/WE, Dz.U. UE L 343 z 19.12.2013, s. 46-53.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

Decyzja wykonawcza nr 2013/776/UE powierza Agencji realizację niektórych części pięciu nowych programów i spuścizny po niektórych częściach aż 36 poprzednich programów unijnych. Wśród nowych programów zarządzanych przez Agencję znajdują się: „Erasmus+", „Kreatywna Europa", „Europa dla Obywateli", „Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej", projekty w dziedzinie szkolnictwa wyższego w ramach instrumentów współpracy zewnętrznej, w tym Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej II (*Instrument for Pre-accession Assistance II*, IPA II), Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (*European Neighbourhood Instrument*, ENI), Instrumentu Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju (*Development Cooperation Instrument*, DCI) oraz 11. edycji Europejskiego Funduszu Rozwoju.

Spośród poprzednich programów realizowanych w latach 2000-2013, których dokończenie realizacji powierzono EACEA warto wymienić programy: „Socrates", „Leonardo da Vinci", „Kultura", „Media II", „Erasmus Mundus", „Młodzież w działaniu" czy programy pomocy przedakcesyjnej Phare i IPA[498].

Agencja w zakresie wymienionych programów odpowiada za opracowanie zaproszeń do składania wniosków, a następnie opiniowanie i wybór projektów do realizacji. Kolejnym krokiem jest podpisywanie umów z wyłonionymi beneficjentami programów oraz zarządzanie finansami polegające na transferze odpowiednich środków. EACEA zajmuje się również monitorowaniem projektów poprzez system sprawozdań okresowych i końcowych. Agencja może także przeprowadzać kontrole realizacji projektów na miejscu. EACEA ma także obowiązek publikowania wyników poszczególnych projektów.

Agencja zarządza również Siecią Informacji o Edukacji w Europie – Eurydice zawierającą analizy i dane porównawcze o polityce i systemach edukacji w państwach europejskich[499].

Agencja podlega czterem dyrekcjom generalnym (DG) Komisji: DG ds. Edukacji i Kultury, DG ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych, DG ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii oraz DG ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności[500], które odpowiadają za kształtowanie i ocenę programów oraz podejmowanie decyzji o charakterze politycznym, czego Agencja, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003, robić nie może.

Agencja zatrudnia 152 osoby[501], a jej budżet operacyjny w 2016 r. wynosił 49 mln euro[502].

---

[498] Pełną listę programów, których dokończenie realizacji powierzono EACEA zawiera art. 3 ust 2 decyzji wykonawczej nr 2013/776/UE. Ibidem, s. 51-52.

[499] Strona internetowa Eurydice, http://eurydice.org.pl/o-nas/ (dostęp: 12.07.2017).

[500] Strona internetowa EACEA, *About EACEA*, https://eacea.ec.europa.eu/about-eacea_en (dostęp: 12.07.2017).

[501] *EACEA Annual Report 2016*, s. 63, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/aar-eacea-2016_en_0.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[502] *Budget 2016 for the Executive Agency for Education, Audiovisual and Culture*, https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/copy_of_budget_revise_novembre_2016_2.xls (dostęp: 12.07.2017).

3) Ocena

Dotychczas przeprowadzono trzy oceny okresowe Agencji. Pierwsza ocena obejmowała okres od stycznia 2006 r. do kwietnia 2008 r., druga od maja 2008 r. do grudnia 2013 r., a trzecia została przeprowadzona za lata 2012-2014[503]. W raportach z oceny wskazano, że działalność Agencji przynosi oczekiwane rezultaty. Beneficjenci programów zarządzanych przez Agencję wskazali na wysoki poziom usług świadczonych przez nią. Zwrócono także uwagę, że skupienie w jednym miejscu specjalistów zajmujących się edukacją, kulturą i sektorem audiowizualnym daje efekt synergii, dzięki czemu można osiągnąć lepsze wyniki przy mniejszych nakładach finansowych[504]. Ostatni argument został potwierdzony także dzięki ocenie kosztów i korzyści, o której mówi art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 58/2003. Porównując koszty działalności Agencji z tzw. opcją wewnętrzną, czyli symulacją kosztów prowadzenia programów przez Komisję, wykazano, że koszt zarządzania programami przez Komisję byłby wyższy o około 22%[505].

5.2. Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises, EASME)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2003 r. Unia przyjęła program działania w dziedzinie energii na lata 2003-2006 „Inteligentna Energia – Europa", mający na celu promocję i rozwój odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej[506]. Komisja, korzystając z uprawnień nadanych jej na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, przyjęła decyzję nr 2004/20/WE[507] ustanawiającą Agencję Wykonawczą ds. Inteligentnej Energii, której mandat określono na okres od 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2008 r. Agencja miała za zadanie zarządzanie projektami w ramach programu „Inteligentna Energia

[503] Oceny okresowe każdorazowo są przeprowadzane przez zewnętrzne firmy konsultingowe, takie jak COWI, ECORYs czy PPMI. Strona internetowa EACEA, *EACEA activities*, https://eacea.ec.europa.eu/about-eacea/document-register_en#eacea-activities (dostęp: 12.07.2017).

[504] Preambuła do decyzji wykonawczej Komisji nr 2013/776/UE, pkt 7, Decyzja wykonawcza Komisji 2013/776/UE…, op. cit., s. 46.

[505] *EACEA Annual Report 2016*, op. cit., s. 65.

[506] Decyzja nr 1230/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. przyjmująca wieloletni program działania w dziedzinie energii: „Inteligentna Energia – Europa" (2003-2006), Dz.U. UE L 179 z 15.07.2003, s. 29-36.

[507] Decyzja Komisji nr 2004/20/WE z dnia 23 grudnia 2003 r. ustanawiająca agencję wykonawczą, „Agencję Wykonawczą ds. Inteligentnej Energii", w celu zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie energii w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 5 z 9.01.2004, s. 85-86.

– Europa". W 2007 r. Komisja przyjęła decyzję nr 2007/372/WE[508], na podstawie której nie tylko zmieniono zakres zadań Agencji i przedłużono mandat jej działania do 31 stycznia 2015 r., ale także zmieniono jej nazwę na Agencja Wykonawcza ds. Konkurencyjności i Innowacyjności. Komisja, przygotowując założenia do WRF na lata 2014-2020, zaproponowała zwiększenie udziału agencji wykonawczych w programach unijnych. Z tego względu w 2013 r. przyjęto decyzję wykonawczą nr 2013/771/UE[509]. Na jej podstawie po raz kolejny zmieniono nazwę agencji, która od 1 stycznia 2014 r. brzmi: Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw, co było związane z rozszerzeniem zakresu działań jej powierzonych. EASME została prawną sukcesorką wcześniej działającej agencji. Określono także, że Agencja jest powołana na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2024 r.

Decyzja wykonawcza określa, że kadencja dyrektora wynosi pięć lat, co jest odstępstwem od zasad określonych w rozporządzeniu nr 58/2003.

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

Decyzja wykonawcza nr 2013/771/UE powierza Agencji realizację części dziesięciu programów. Trzy z nich stanowią nową odsłonę projektów realizowanych w perspektywie finansowej na lata 2007-2013, a które były wcześniej zarządzane wewnętrznie przez Komisję. Są to: program działań na rzecz klimatu i środowiska LIFE, program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw COSME oraz w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego działania obejmujące zintegrowaną politykę morską, kontrolę, doradztwo naukowe i wiedzę. Dodatkowo powierzono Agencji realizację części programu „Horyzont 2020" w zakresie części II – „Wiodąca pozycja w przemyśle" oraz części III – „Wyzwania społeczne". Ponadto Agencja kontynuuje realizację spuścizny po Programie Ramowym na rzecz Konkurencyjności i Innowacji na lata 2007-2013 (*Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007-2013*, CIP) w następujących projektach: „Inteligentna Energia dla Europy II", „Europejska Sieć Przedsiębiorczości", „Europejski Punkt Informacyjny", „IPorta" oraz inicjatywie „Ekoinnowacje". Zadania Agencji polegają na zarządzaniu poszczególnymi etapami realizacji projektów, w tym ogłaszaniu naboru wniosków, oceną zgłaszanych projektów, negocjowaniem kontraktów dla wnioskodawców, którzy pomyślnie przeszli procedurę konkursową. Agencja wykonuje także operacje finansowe niezbędne do realizacji projektów. Może

[508] Decyzja Komisji nr 2007/372/WE z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie zmiany decyzji 2004/20/WE mającej na celu przekształcenie „Agencji Wykonawczej ds. Inteligentnej Energii" w Agencję Wykonawczą ds. Konkurencyjności i Innowacyjności, Dz.U. UE L 140 z 1.06.2007, s. 52-54.

[509] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/771/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz uchylenia decyzji 2004/20/WE i 2007/372/WE, Dz.U. UE L 341 z 18.12.2013, s. 15-17.

również świadczyć usługi administracyjne i logistyczne na rzecz organów realizujących poszczególne programy.

Agencja organizuje także cykliczne wydarzenie pt. Europejski Tydzień Zrównoważonej Energii (*EU Sustainable Energy Week*, EUSEW), którego centralnym punktem są konferencje organizowane pod patronatem Komisji z udziałem polityków, przedstawicieli organizacji międzynarodowych i pozarządowych oraz przemysłu[510].

Agencja podlega siedmiu dyrekcjom generalnym Komisji: DG ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii, DG ds. Środowiska, DG ds. Energii, DG ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP, DG ds. Działań w dziedzinie Klimatu, DG ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa oraz DG ds. Badań Naukowych i Innowacji, które odpowiadają za kształtowanie i ocenę programów oraz podejmowanie decyzji o charakterze politycznym.

Agencja zatrudnia 437 osób[512], a jej budżet w 2016 r. wyniósł 38,8 mln euro[513].

3) Ocena

Zgodnie z art. 25 rozporządzenia nr 85/2003[514] pierwsza ocena zewnętrzna Agencji jest przeprowadzana po pierwszych trzech latach jej działalności. W przypadku EASME będzie to ocena za okres 2014-2016. Ma ona zostać przeprowadzona w 2017 r.[515] Komisja liczy, że działalność Agencji przyniesie wymierne oszczędności w nakładach finansowych i personalnych, dzięki skonsolidowaniu zarządzania wieloma programami w ramach jednego wyspecjalizowanego ośrodka. Ważne są także korzyści, które odnoszą osoby ubiegające się o wsparcie finansowe w ramach programów podlegających Agencji, ponieważ beneficjenci mogą korzystać z jednego punktu dostępu, który gwarantuje jednolite zasady świadczenia usług dla wielu zróżnicowanych programów[516].

---

[510] Strona internetowa EUSEW, http://www.eusew.eu/ (dostęp: 12.07.2017).

[511] *Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (EASME)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/easme_pl (dostęp: 12.07.2017).

[512] *The draft Annual work programme of the Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises for 2016*, s. 50, https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/easme_wp_2016_20160408.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[513] Zestawienie dochodów i wydatków Agencji Wykonawczej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw na rok budżetowy 2016 – Budżet korygujący nr 2, Dz.U. UE C 443 z 9.11.2016, s. 19.

[514] Rozporządzenie Rady nr 85/2003…, op. cit., s. 241.

[515] *Annual Work Programme 2017 Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME)*, s. 3, https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/easme_awp_2017.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[516] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/771/UE…, op. cit., preambuła, pkt. 9, s. 73-74.

5.3. Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (European Research Council Executive Agency, ERCEA)

1) Geneza i podstawa prawna

W perspektywie finansowej na lata 2007-2013 ustanowiono program szczegółowy „Pomysły", którego celem było wdrażanie siódmego programu ramowego. Miał on za zadanie udzielanie wsparcia dla pionierskich badań we wszystkich dziedzinach nauki i inżynierii. Za jego realizację miała odpowiadać Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERBN), która została ustanowiona na podstawie decyzji Komisji nr 2007/134/WE z 2 lutego 2007 r.[517] Artykuł 9 decyzji stanowił, że zostanie powołana specjalna jednostka ds. realizacji, która powinna być strukturą zewnętrzną względem ERBN. Nastąpiło to w grudniu tego samego roku, kiedy Komisja przyjęła decyzję wykonawczą nr 2008/37/WE[518], na mocy której utworzono Agencję Wykonawczą Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych na okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2017 r. W trakcie prac nad założeniami WRF na lata 2014-2020 podjęto decyzję o zmianie mandatu Agencji poprzez dostosowanie go do nowych założeń polityki w dziedzinie badań naukowych. 13 grudnia 2013 r. Komisja przyjęła decyzję wykonawczą nr 2013/778/UE[519], która uchyliła decyzję nr 2008/37/WE. Decyzja określiła mandat Agencji na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2024 r.

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

ERCEA jest nietypową agencją wykonawczą, ponieważ jest ściśle związana z Europejską Radą ds. Badań Naukowych i zarządza jej działaniami. ERBN w WRF 2014-2020 odpowiada za wspieranie pionierskich badań przyznając środki finansowe na rzecz doskonałości naukowej w obszarach objętych zakresem programu „Horyzont 2020". Rada naukowa ERBN ustala strategię naukową oraz podejmuje decyzje o rodzajach badań, które otrzymają dofinansowanie unijne.

Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/778/UE powierza Agencji realizację celu szczegółowego „wspieranie badań pionierskich" w ramach programu „Horyzont 2020",

[517] Decyzja Komisji nr 2007/134/WE z dnia 2 lutego 2007 r. ustanawiająca Europejską Radę ds. Badań Naukowych, Dz.U. UE L 57 z 24.02.2007, s. 14-19.

[518] Decyzja Komisji nr 2008/37/WE z dnia 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w celu zarządzania wspólnotowym programem szczegółowym „Pomysły" w dziedzinie badań pionierskich na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 9 z 12.01.2008, s. 15-17.

[519] Decyzja wykonawcza Komisji nr2013/778/UE z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych i uchylenia decyzji 2008/46/WE, Dz.U. UE L 346 z 20.12.2013, s. 58-60.

a także realizację spuścizny po programie szczegółowym „Pomysły", który był realizowany w ramach siódmego programu ramowego w latach 2007-2013. Agencja jest odpowiedzialna za ogłaszanie zaproszeń do składania wniosków o dofinansowanie oraz udzielanie informacji i wsparcia wnioskodawcom. ERCEA sporządza także umowy zawierane z beneficjentami oraz zarządza nimi, w tym przeprowadza kontrole ich wykonania. Agencja zajmuje się również wspieraniem ERBN w wykonywaniu wszystkich jej zadań oraz rozpowszechnianiem informacji o jej działalności.

Agencja podlega DG ds. Badań Naukowych i Innowacji[520].

Przy mianowaniu personelu wyższego szczebla Agencji konieczne jest uwzględnienie stanowiska i opinii Rady Naukowej ERBN.

Agencja zatrudnia 461 osób[521], a jej budżet w 2016 r. wyniósł 43,1 mln euro[522].

3) Ocena

Ocena zewnętrzna działalności Agencji za okres 2012-2015, przeprowadzona przez zewnętrzną firmę na zlecenie Komisji, wykazała, że sposób świadczenia usług oraz rozpoznawalność jej działań stoją na wysokim poziomie. Podkreślono efektywność prac Agencji oraz jej profesjonalizm. Raport wykazał, że dzięki powierzeniu zarządzania programami Agencji osiągnięto 22,5% oszczędności w porównaniu do sytuacji, gdyby zarządzała nimi wewnętrznie Komisja[523]. Komisja, odnawiając mandat ERCEA do 2024 r., podkreśliła, że spodziewa się dalszego wzrostu efektywności jej prac, które w latach 2014-2024 mogą przynieść oszczędności na poziomie 79 mln euro, w porównaniu do opcji wewnętrznego zarządzania programami powierzonymi ERCEA[524].

[520] *Annex to the Commission Decision approving the Annual Work Programme 2016 of the European Research Council Executive Agency*, s. 5, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ercea_awp_2016_annex1_en.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[521] *Decision of the Steering Committee of the European Research Council Executive Agency adopting the final annual accounts of the European Research Council Executive Agency for 2016*, s. 48, https://erc.europa.eu/sites/default/files/document/file/Final_annual_accounts_2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[522] Ibidem, s. 42.

[523] *Evaluation of the operation of ERCEA (2012-2015). FINAL REPORT*, s. 64, https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/ercea_evaluation_report.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[524] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/779/UE…, op. cit., preambuła pkt 8, s. 59.

5.4. Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności (Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency, Chafea)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2002 r. został przyjęty wspólnotowy program działań w dziedzinie zdrowia publicznego na lata 2003-2008[525]. Do realizacji projektów o charakterze technicznym związanych z tym programem utworzono w 2004 r., na podstawie decyzji Komisji nr 2004/858/WE[526], Agencję Wykonawczą Programu Zdrowia Publicznego. Mandat Agencji ustalono na okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2010 r. W 2008 r. Komisja decyzją nr 2008/544/WE[527] poszerzyła zakres zadań Agencji o realizację programu ochrony konsumentów oraz środków szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa żywności, co znalazło także odzwierciedlenie w nowej nazwie – Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Konsumentów. Przedłużono również mandat Agencji do końca 2015 r. Opracowując założenia WRF na lata 2014-2020 Komisja zdecydowała o przeglądzie dotychczasowych zadań agencji wykonawczych i uporządkowaniu zarządzania i realizacji programów wspólnotowych. Z tego względu w 2013 r. Komisja przyjęła decyzję wykonawczą nr 2013/770/UE[528], która uchyliła decyzję nr 2004/858. Poszerzony został zakres programów, za których realizację w ujęciu technicznym odpowiada Agencja. Po raz kolejny też zmieniono jej nazwę na Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności oraz określono mandat jej działalności na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2024 r.

Agencja ma swoją siedzibę w Luksemburgu.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/770/UE powierza Agencji realizację trzech nowych programów ustanowionych na lata 2014-2020 oraz realizację spuścizny po czterech programach z poprzedniej perspektywy finansowej. Nowe zadania Agencji

[525] Decyzja 1786/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. przyjmująca program działań wspólnotowych w dziedzinie zdrowia publicznego (2003-2008), Dz.U. UE L 271 z 9.10.2002, s. 1-18.

[526] Decyzja Komisji nr 2004/858/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. ustanawiająca agencję wykonawczą o nazwie „Agencja wykonawcza programu zdrowia publicznego" do zarządzania działaniem wspólnotowym w dziedzinie zdrowia publicznego, w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 369 z 16.12.2004, s. 73-75.

[527] Decyzja Komisji nr 2008/544/WE z dnia 20 czerwca 2008 r. zmieniająca decyzję 2004/858/WE w celu przekształcenia „Agencji wykonawczej programu zdrowia publicznego" w „Agencję wykonawczą ds. zdrowia i konsumentów", Dz.U. UE L 173 z 3.07.2008, s. 27-29.

[528] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/770/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Konsumentów, Zdrowia i Żywności oraz uchylenia decyzji 2004/858/WE, Dz.U. UE L 341 z 18.12.2013, s. 69-72.

wiążą się: po pierwsze, z programem ochrony konsumentów na lata 2014-2020: bezpieczeństwo produktu, reprezentowanie konsumentów i ich praw; po drugie, z programem ochrony zdrowia publicznego na lata 2014-2020: promocja zdrowia i prewencja chorób, zarządzanie nadzwyczajnymi sytuacjami zdrowotnymi, wprowadzanie innowacji, poprawa dostępu do specjalistów i informacji medycznej, poprawa jakości publicznej opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa pacjentów oraz po trzecie, z zarządzaniem środkami szkoleniowymi w zakresie bezpieczeństwa żywności – program „Lepsze szkolenia na rzecz bezpieczniejszej żywności". W ramach kontynuacji zadań z poprzedniej perspektywy finansowej na lata 2007-2013 Agencja kończy koordynowanie zadań związanych z programem ochrony konsumentów, programem ochrony zdrowia publicznego, środków szkoleniowych w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz zarządzania umową z ANEC – organizacją wyrażająca głos europejskich konsumentów w sprawie normalizacji[529].

Agencja zarządza i nadzoruje cały cykl programów, które jej powierzono, w tym odpowiada za ogłaszanie naboru wniosków, następnie ocenia złożone projekty, negocjuje kontrakty z beneficjentami i zapewnia ich dalszą obsługę. Przyjmuje także wykonawcze akty budżetowe w odniesieniu do dochodów i wydatków oraz wykonuje operacje finansowe niezbędne do zarządzania programami. Dodatkowo Chafea może świadczyć na rzecz beneficjentów pomocnicze usługi administracyjne i logistyczne związane z realizacja projektów w ramach powierzonych jej programów.

Agencja podlega trzem dyrekcjom generalnym Komisji: DG Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności, DG ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Konsumentów oraz DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, które odpowiadają za kształtowanie i ocenę programów oraz podejmowanie decyzji o charakterze politycznym, czego Agencja, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003, robić nie może.

Agencja zatrudnia 51 osób[530], a jej budżet w 2016 r. wynosił 8,7 mln euro[531].

3) Ocena

W grudniu 2010 r. przedstawiono raport z oceny działalności Agencji Wykonawczej Programu Zdrowia Publicznego, który wykazał, że Agencja zapewniła skuteczną realizację programu zdrowia publicznego przy jednoczesnym ogólnym zarządzaniu programem przez Komisję[532]. Mając to na uwadze, a także dokonując symulacji kosztów i korzyści, Komisja oceniła, że rozszerzenie mandatu Agencji o kwestie ochrony konsumentów oraz zarządzania środkami szkoleniowymi w zakresie bezpieczeństwa żyw-

---

[529] Strona internetowa ANEC, https://www.anec.eu/about-anec/who-we-are (dostęp: 12.07.2017).

[530] *Chafea 2015 Annual Activity Report Annexes*, s. 3, http://ec.europa.eu/chafea/documents/about/aar_2015_en.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[531] *Chafea 2016 operating budget. 2nd Amendment*, s. 2, http://ec.europa.eu/chafea/documents/about/admin-budget-2016-amd02_en.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[532] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/770/UE…, op. cit., preambuła pkt 6, s. 70.

ności w programie WRF na lata 2014-2020, przyniesie znaczące korzyści jakościowe i oszczędności finansowe. Agencja w poprzednich latach swojej działalności wypracowała model zarządzania programami, który gwarantuje szybszą i bardziej efektywną obsługę beneficjentów, niż gdyby programami tymi zarządzała bezpośrednio Komisja z wykorzystaniem własnych służb. Dodatkowo, Komisja szacuje, że powierzenie zarządzania programami Agencji przyniesie oszczędności rzędu 14 mln euro w okresie całej perspektywy finansowej 2014-2020[533].

5.5. Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych (Research Executive Agency, REA)

1) Geneza i podstawa prawna

Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych została powołana do życia na podstawie decyzji Komisji nr 2008/46/WE[534] z 14 grudnia 2007 r. Powodem ustanowienia Agencji była konieczność zapewnienia fachowej obsługi technicznej, finansowej, logistycznej oraz administracyjnej siódmego programu ramowego w zakresie badań i rozwoju realizowanego w perspektywie finansowej na lata 2007-2013. Mandat Agencji, z uwagi na rozliczanie środków grantowych z siódmego programu ramowego, określono na lata 2008-2017. Opracowując założenia WRF na lata 2014-2020 Komisja uznała za zasadne kontynuowanie powierzenia zarządzania działaniami Unii w zakresie badań agencji wykonawczej w kolejnym okresie programowania finansowego Unii. Porządkując zarządzanie programami unijnymi, Komisja przyjęła decyzję wykonawczą nr 2013/778/UE[535], która uchyliła decyzję nr 2008/46/WE i nadała nowy mandat Agencji ds. Badań Naukowych dostosowując go do założeń polityki badawczej Unii na lata 2014-2020 i jednocześnie na nowo określając okres działalności Agencji od początku 2014 r. do końca 2024 r.

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

Decyzja wykonawcza nr 2013/776/UE powierza Agencji zarządzanie pięcioma częściami programu szczegółowego wdrażającego program „Horyzont 2020" oraz realizację

[533] Ibidem, preambuła, pkt 8.

[534] Decyzja Komisji nr 2008/46/WE z dnia 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca „Agencję Wykonawczą ds. Badań Naukowych" w celu zarządzania niektórymi obszarami szczegółowych programów wspólnotowych „Ludzie", „Możliwości" i „Współpraca" w dziedzinie badań na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 11 z 15.01.2008, s. 9-11.

[535] Decyzja wykonawcza Komisji 2013/778/UE z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych i uchylenia decyzji 2008/46/WE, Dz.U. UE L 346 z 20.12.2013, s. 54-57.

spuścizny po siódmym programie ramowym z lat 2007-2013. W ramach programu „Horyzont 2020" REA zarządza następującymi składowymi: „Doskonała baza naukowa", w tym działaniami „Marie Skłodowska-Curie" oraz programem „Przyszłe i powstające technologie"; „Wiodąca pozycja w przemyśle" – badania przestrzeni kosmicznej; „Wyzwania społeczne" – bezpieczeństwo żywności, miejsce Europy w zmieniającym się świecie, bezpieczeństwo społeczne; „Upowszechnianie doskonałości i rozszerzanie uczestnictwa" oraz „Nauka z udziałem społeczeństwa i dla społeczeństwa". Wśród programów wygasających z lat 2007-2013 realizowanych przez REA znajdują się: program „Możliwości", a w nim „Badania na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw", program „Współpraca" obejmujący „Przestrzeń kosmiczną" i „Bezpieczeństwo", a także program „Ludzie".

REA odpowiada za ogłaszanie zaproszeń do udziału w konkursach i wybór niezależnych ekspertów, którzy oceniają zgłoszone projekty. Agencja wspiera ekspertów organizacyjnie. Po wyłonieniu projektów do realizacji REA podpisuje umowy z beneficjentami i odpowiada za kontakt z nimi przez cały okres finansowania.

Agencja podlega czterem dyrekcjom generalnym Komisji: DG ds. Badań Naukowych i Innowacji, DG ds. Edukacji, Sportu, Młodzieży i Kultury, DG ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, DG ds. Rynku Wewnętrznego, Przemysłu, Przedsiębiorczości i MŚP, DG ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych[536], które odpowiadają za kształtowanie i ocenę programów oraz podejmowanie decyzji o charakterze politycznym, czego Agencja, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003, robić nie może.

REA zatrudnia 514 osób, z czego etaty 23 pracowników opłacane są ze środków przekazywanych przez państwa trzecie uczestniczące w unijnych programach badań i rozwoju[537]. Budżet Agencji w 2016 r. wynosił 59,7 mln euro[538].

3) Ocena

Komisja, wypełniając nałożony na nią na podstawie art. 25 rozporządzenia nr 58/2003 obowiązek oceny okresowej agencji wykonawczych, oceniła, że REA „doskonale sprawdza się jako rozwiązanie zwiększające opłacalność"[539]. Wskazano także, że

[536] *Memorandum of Understanding between the Research Executive Agency and DG Research and Innovation, DG Education and Culture, DG Communication Networks, Content and Technology, DG Agriculture and Rural Development, DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, DG Migration and Home Affairs. Modalities and Procedures of Interaction*, s. 2, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/mou_20160208.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[537] *The Research Executive Agency (REA) The First Amended Administrative Budget 2016 Final Version Adopted by the Steering Committee by Written Procedure (close the 14th September 2016)*, s. 21, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_executive_agency_-_amended_administrative_budget_for_2016.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[538] Ibidem, s. 3.

[539] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/778/UE…, op. cit., preambuła, pkt 5 s. 54.

oddzielenie zadań kształtujących politykę od realizacji programu zwiększa efektywność i pozwala stronom – Komisji i Agencji, skupić się na swoich priorytetach. W latach 2009-2013, za które dokonano oceny, oszczędności z przeniesienia zarządzania programami z Komisji do REA wyniosły 106 mln euro[540]. Spowodowało to, że na kolejny okres programowania i finansowania działań Unii zdecydowano o kontynuacji misji REA i powierzeniu jej nowych zadań związanych z programami z zakresu badań naukowych. Uznano, że REA wypracowała odpowiednie procedury i posiada właściwy potencjał ludzki do dalszego zarządzania programami powierzonymi przez Komisję. Ponadto, Komisja szacuje, że dzięki dalszej pracy Agencji uda się wygenerować oszczędności rzędu 158 mln euro w latach 2014-2020 w porównaniu do sytuacji, gdyby działania w zakresie zarządzania programami z obszaru badań naukowych były realizowane przez Komisję wewnętrznie[541].

5.6. Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci (Innovation and Networks Executive Agency, INEA)

1) Geneza i podstawa prawna

W 2006 r. na podstawie decyzji Komisji nr 2007/60/WE[542] została utworzona Agencja Wykonawcza ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej. Jej mandat określono na okres od 1 listopada 2006 r. do 31 grudnia 2008 r. Agencja wykonywała zadania związane z udzielaniem unijnej pomocy finansowej w ramach wspólnotowych działań w dziedzinie transeuropejskiej sieci transportowej. Biorąc pod uwagę fakt, że okres realizacji wielu projektów zarządzanych przez Agencję wykraczał poza pierwotnie określone ramy czasowe jej działalności, uznano w 2008 r., że należy przedłużyć jej mandat do końca 2015 r. Dodatkowo, na podstawie decyzji Komisji nr 2008/593/WE[543] nieznacznie rozszerzono zakres materialny zadań Agencji o kwestie promocji transeuropejskiej sieci transportowej (*Trans-European Transport Networks*, TEN-T). W trakcie prac przygotowawczych nad WRF na lata 2014-2020 Komisja zaproponowała nowe podejście do agencji wykonawczych, tak, aby usprawnić ich działalność oraz zwiększyć efektywność. W rezultacie, w grudniu 2013 r. Komisja przyjęła decyzję wykonawczą

[540] Ibidem.
[541] Ibidem, preambuła pkt, 7, s. 55.
[542] Decyzja Komisji nr 2007/60/WE z dnia 26 października 2006 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 32 z 6.02.2007, s. 88-90.
[543] Decyzja Komisji nr 2008/593/WE z dnia 11 lipca 2008 r. zmieniająca decyzję 2007/60/WE w zakresie modyfikacji zadań i okresu funkcjonowania Agencji Wykonawczej ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej, Dz.U. UE L 190 z 18.07.2008, s. 35-36.

nr 2013/801/UE[544], na podstawie której w miejsce dotychczasowej Agencji ustanowiono Agencję Wykonawczą ds. Innowacyjności i Sieci. Określono mandat Agencji na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2024 r. Co więcej, poszerzono znacznie zakres zadań Agencji o zarządzanie nowymi programami.

Decyzja wykonawcza określa, że kadencja dyrektora wynosi pięć lat, co jest odstępstwem od zasad określonych w rozporządzeniu nr 58/2003.

Siedziba Agencji znajduje się w Brukseli.

2) Zadania i współpraca z dyrekcjami generalnymi Komisji

Decyzja wykonawcza nr 2013/801/UE powierza Agencji realizację części wchodzących w skład dwóch nowych programów ustanowionych w WRF na lata 2014-2020. Pierwszym z nich jest instrument „Łącząc Europę", którego celem jest wspieranie wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i zatrudnienia poprzez inwestycje infrastrukturalne w dziedzinie transportu, energii i telekomunikacji. Drugim nowym zadaniem powierzonym Agencji jest część III programu szczegółowego wdrażającego program „Horyzont 2020" – „Wyzwania społeczne". W tym zakresie INEA zarządza sześcioma programami szczegółowymi: „Mobilność dla wzrostu", „Zielone samochody", „Zautomatyzowany transport drogowy", „Konkurencyjna energia niskoemisyjna", „Inteligentne miasta" oraz „Niebieski wzrost" (program związany z gospodarka morską)[545]. Dodatkowo INEA odpowiada za realizację spuścizny po dwóch programach z poprzedniej perspektywy finansowej z lat 2007-2013, a mianowicie spuścizny programu TEN-T oraz programu „Marco Polo", który zasadniczo był wcześniej koordynowany przez Agencję Wykonawczą ds. Konkurencyjności i Innowacyjności, która od 1 stycznia 2014 r. zmieniła nazwę na Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

INEA odpowiada za zarządzanie niektórymi etapami realizacji programów, w tym ogłaszanie naboru wniosków, przeprowadzanie procedur konkursowych oraz ocenę zgłaszanych projektów. Następnie Agencja zajmuje się negocjowaniem kontraktów z beneficjentami, a także wykonuje operacje finansowe niezbędne do zarządzania programami i konkretnymi projektami.

Agencja podlega czterem dyrekcjom generalnym Komisji: DG ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii, DG ds. Energii, DG ds. Badań i Innowacji oraz DG ds. Mobilności i Transportu.

Agencja zatrudnia 251 osób[546], a jej budżet w 2016 r. wynosił 22,7 mln euro[547].

[544] Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/801/UE z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Innowacyjności i Sieci oraz uchylenia decyzji 2007/60/WE zmienionej decyzją 2008/593/WE, Dz.U. UE L 352 z 24.12.2013, s. 65-67.

[545] Strona internetowa INEA, *Horizon 2020*, https://ec.europa.eu/inea/en/horizon-2020 (dostęp: 12.07.2017).

[546] *Innovation and Networks Executive Agency – Annual Activity Report Annexes 2016*, s. 4, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/aar-inea-2016_annex_en_0.pdf (dostęp: 12.07.2017).

[547] Zestawienie dochodów i wydatków Agencji Wykonawczej ds. Innowacyjności i Sieci na rok budżetowy 2016 – Budżet korygujący nr 2, Dz.U. UE C 443 z 29.11.2016, s. 27-28.

3) Ocena

Ocena okresowa Agencji Wykonawczej ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej dokonana przez Komisję wykazała, że Agencja wykonała powierzone jej zadania w sposób skuteczny i efektywny. Oceniono, że przekazanie pewnych zadań Agencji przyczyniło się do wygenerowania oszczędności na poziomie 8,66 mln euro w latach 2008-2015 w porównaniu z opcją wewnętrznego zarządzania programami przez Komisję[548]. Co więcej, Komisja szacuje, że dzięki powierzeniu INEA nowych zadań związanych z realizacją instrumentu „Łącząc Europę" oraz części programu „Horyzont 2020" i spuścizną po programach TEN-T i „Marco Polo" w latach 2014-2020 oszczędności w zarządzaniu wyniosą 54 mln euro[549]. Komisja podkreśla także, że połączenie zarządzania projektami z zakresu infrastruktury i energii w jednej Agencji przyniesie efekt synergii i będzie korzystne dla beneficjentów programów. Przeprowadzono również analizę, która wykazała, że realizacja spuścizny po programach TEN-T i „Marco Polo" przez Agencję będzie bardziej efektywna, niż gdyby dokończenie ich zarządzania miało być przeniesione do Komisji[550].

548 Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/801/UE…, op. cit., preambuła, pkt 6, s. 65.
549 Ibidem, preambuła, pkt 8, s. 66.
550 Ibidem.

6. Agencje w systemie instytucjonalnym UE. Agencyfikacja UE

6.1. Miejsce agencji w systemie instytucjonalnym UE

Wzrost liczby i znaczenia agencji zdecentralizowanych spowodował, że zaczęto zastanawiać się nad ich fenomenem w zupełnie nowym wymiarze. Pojęcie „agencyfikacja" nie jest nowym terminem i nie zostało stworzone w związku z agencjami UE, lecz zostało zaimplementowane z nauk o zarządzaniu na poziomie krajowym. Warto przypomnieć, że agencje, to nie tylko aktorzy na scenie Unii, ale to przede wszystkim podmioty aktywne i chętnie wykorzystywane na poziomie krajowym. Administracja krajowa tworzy agencje w tym samym celu co UE – aby wspomóc w wymiarze administracyjnym, regulacyjnym czy eksperckim organy państwowe. Decentralizacja zarządzania poszczególnymi politykami czy programami poprzez tworzenie agencji krajowych ma także wymiar ekonomiczny. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwe jest wykorzystywanie potencjału i zasobów agencji przez różne grupy podmiotów. To samo dzieje się na poziomie Unii. Nie dziwi zatem przeniesienie teorii i badań nad agencjami z poziomu krajowego na poziom UE. W badaniach nad agencjami unijnymi można wyróżnić kilka perspektyw: międzyrządową, transnarodową oraz ponadnarodową. Ujęcia te nie stoją ze sobą w sprzeczności, a wręcz odwrotnie – agencyfikacja Unii Europejskiej jest połączeniem tych trzech perspektyw z różną wagą pomiędzy nimi w zależności od badanego okresu[551]. Odpowiedź na pytanie, która z perspektyw jest dominująca, jest w zasadzie odpowiedzią nie tylko na pytanie o miejsce agencji w systemie instytucjonalnym UE, ale przede wszystkim na pytanie o ich charakter w systemie zależności pomiędzy interesami państw członkowskich a interesem instytucji ponadnarodowych UE (przede wszystkim Komisji).

Ujęcie międzyrządowe zakłada, że agencje są w dużej mierze zależne od rządów państw członkowskich, między innymi poprzez poddanie ich kontroli przez reprezentantów państw w agencji. Ponadto, w tej perspektywie zwraca się uwagę, że agencje służą nie tyle Komisji, ile rządom państw członkowskich, dbając o implementację bądź monitorowanie implementacji polityk uzgodnionych na poziomie instytucji międzyrządowych (Rada)[552].

[551] M. Egeberg., J. Trondal, *Agencification of the European Union Administration Connecting the Dots*, „ARENA Working Paper" 2016, nr 3, s. 2.
[552] Ibidem.

Zupełnie odmienną pozycję agencji w systemie instytucjonalnym zakłada **perspektywa ponadnarodowa**. Zgodnie z nią agencje są integralną częścią aparatu administracyjnego Unii, zaś poddanie ich kontroli ze strony państw i Komisji ma służyć zapewnieniu centralizacji ich funkcji regulacyjnych, tak by decyzje podejmowane przez nie miały charakter powszechnie obowiązujący w całej Unii[553].

Jednak najciekawszą perspektywą wydaje się być **ujęcie transnarodowe**. Lokuje ono agencje pomiędzy poziomem narodowym a ponadnarodowym. Zwolennicy tego ujęcia podkreślają, że agencje cieszą się dużą dozą autonomii i pozostają wolne od wpływów politycznych, będąc strukturami technokratycznymi. Ich działalność jest wyrazem wielopoziomowego zarządzania w UE. Zadania powierzone agencjom mają charakter horyzontalny, a zatem w jednakowym, czy zbliżonym stopniu odnoszą się do wszystkich państw członkowskich, pozostając jednocześnie poza wpływami tychże państw[554].

6.2. Agencyfikacja

Fenomen agencyfikacji UE polega nie tylko na wzroście liczby agencji, ale przede wszystkim wzroście ich znaczenia. W ujęciu funkcjonalnym agencje wypełniają szereg ról, w tym są odpowiedzialne między innymi za eksperckie opracowanie zagadnień i rozwiązywanie problemów często o charakterze transnarodowym. Agencje są, a w każdym razie powinny być, wolne od presji politycznej, choć, na co zwraca się także uwagę, mogą niekiedy wziąć odpowiedzialność za niepopularne decyzje i w ten sposób wspomóc swoich „mocodawców", czyli instytucje unijne. Warto zwrócić uwagę, że agencje działają w ściśle określonych tematycznie obszarach i mają na ich temat szczegółową wiedzę. To z kolei sprawia, że można mówić o asymetrii dostępu do informacji, co bez wątpienia jest jednym z największych atutów agencji i jest argumentem, z którym trudno polemizować, nawet ich przeciwnikom[555]. W ujęciu organizacyjnym spozycjonowanie agencji nie jest jednoznaczne. W ramach prostego podziału na poziom narodowy (państwa członkowskie, instytucje międzyrządowe – Rada i Rada Europejska) i poziom ponadnarodowy (głównie Komisja Europejska) w Unii Europejskiej trudno znaleźć miejsce dla spozycjonowania agencji. Rozwiązaniem tego problemu może być zastosowanie modelu zarządzania wielopoziomowego – *Multi-level Governance*, MLG[556], gdzie oprócz państw i instytucji ponadnarodowych wyróżnia się inne podmioty, które wpływają na proces integracji europejskiej i kształtowanie poli-

[553] Ibidem, s. 3.

[554] J. Jordana, J.C. Trivino-Salazar, *European Union Agencies: A transnational logic?*, „Institut Barcelona Estudis Internacionals" 2017, nr 54, s. 11.

[555] M. Chamon, *EU Agencies: Legal and Political Limits to the Transformation of the EU Administration*, Oxford 2016, s. 107.

tyk europejskich. Zastosowanie modelu wielopoziomowego zarządzania pozwala częściowo opisać miejsce agencji zdecentralizowanych w systemie Unii Europejskiej. Znajdują się one zatem pomiędzy poziomem państw członkowskich a poziomem instytucji ponadnarodowych. Agencje zdecentralizowane są definiowane w ujęciu organizacyjnym jako podmioty prawa publicznego, które są wyposażone w osobowość prawną, mają zagwarantowaną autonomię administracyjną i finansową[557]. Niemniej, należy zwrócić uwagę na niejednolitość podstaw prawnych funkcjonowania agencji, co również jest jednym z zarzutów pod adresem całego systemu agencji. Podstawę prawną większości dzisiaj istniejących agencji stanowią rozporządzenia przyjmowane wspólnie przez Radę i Parlament Europejski. Takie rozwiązanie jest stosowane przy tworzeniu agencji regulacyjnych, choć należy pamiętać, że impuls polityczny w sprawie ich tworzenia wychodzi z Komisji i agencje te najczęściej wspomagają i świadczą usługi właśnie na rzecz tej instytucji. Dodatkowo, Komisja ma do swojej dyspozycji w zakresie zarządzania programami unijnymi sześć agencji wykonawczych, których status prawny jest odmienny od agencji regulacyjnych. Podstawą prawną ich działalności są decyzje Komisji. Jeszcze inaczej rzecz przedstawia się w przypadku agencji Euratomu, gdzie jedna z nich – ESA ma bezpośrednią podstawę traktatową (TEWEA), a druga – F4E działa na podstawie decyzji Rady Euratom. Widoczne jest zatem, że tworzenie agencji to proces, który nie ma jasnego umocowania traktatowego i stąd ta różnorodność w doborze aktów prawnych dla ich ustanawiania. Stąd też czasem pojawia się określenie, że agencje działają w tzw. szarej strefie pomiędzy tym, co można nazwać administracją unijną (systemem biurokratycznym) a sferą czysto polityczną, w której zapadają decyzje[558].

Agencyfikacja Unii Europejskiej nie była zaplanowanym działaniem żadnej z instytucji czy innych aktorów (państw członkowskich). Można ją traktować jako ewolucyjny proces, który został zapoczątkowany w latach 90. XX wieku i trwa nadal, przy czym dzisiaj próbuje się go ustrukturyzować i nadać mu wspólne ramy prawno-organizacyjne. Reasumując, agencyfikacja, jako termin z zakresu studiów europeistycznych, nie doczekała się jeszcze pełnej definicji, co nie powinno dziwić, gdyż jest to fenomen, który cały czas ewoluuje. Można wskazać jedynie kilka cech tego zjawiska, do których bez wątpienia zaliczają się, w ujęciu statycznym – wzrost liczby agencji, ale przede wszystkim, w ujęciu dynamicznym – wzrost ich znaczenia w procesie kształtowania polityk europejskich, który jest związany z chęcią odciążenia Komisji w zakresie zadań czysto technicznych i eksperckich. Nie bez znaczenia są także kwestie finansowe związane z tworzeniem agencji. Pierwotne założenie mówiło o racjonalizacji kosztów i chęci ograni-

[556] M. Trnski, *Multi-level Governance in the EU*, [w:] I. Tarrosy, G. Rosskogler (red.), *Regional co-operation with the Central European perspective*, Pecs 2005, s. 23-32.

[557] E. Vos, EU agencies: *Features, Framework and Future*, „Maastricht Faculty of Law Working Paper” 2013, nr 3, s. 9-10.

[558] E. Vos, *Reforming the European Commission: What role to play for EU agencies?*, „Common Market Law Review” 2000, nr 37, s. 1130.

czenia wydatków poprzez tworzenie struktur wyspecjalizowanych wewnątrz systemu unijnego, tak by uniezależnić się od konieczności zlecania opracowywania kosztownych ekspertyz podmiotom zewnętrznym, jednak z czasem okazało się, że same agencje, przez rozrost struktur administracyjnych, zaczęły generować wysokie koszty utrzymania, co aktualnie jest przedmiotem reformy systemu agencji zdecentralizowanych podjętej przez Komisję. Warto zwrócić też uwagę na fakt, że agencje zdecentralizowane UE często współpracują z agencjami krajowymi, nie tylko państw członkowskich, ale także państw trzecich, tworząc sieci agencji, co może być kolejnym ważnym elementem w próbie definiowania fenomenu agencyfikacji UE. Przykładem takiego działania jest Europejska Agencja Środowiska, która współpracuje z agencjami państw członkowskich i szeregiem agencji z państw spoza Unii (33 państwa są członkami agencji, a kolejne sześć ma status państw współpracujących), tworząc sieć Eionet[559]. Od strony teoretycznej można mówić zatem o strukturze „piasty i szprych" (*hub and spokes*), gdzie agencja UE jest centrum (piastą), a agencje krajowe (lub inne podmioty współpracujące z nią) są z nią powiązane, choć zachowują swoją niezależność i autonomię.

W tym kontekście procesu agencyfikacji nie należy postrzegać jako zagrożenia dla ram systemu instytucjonalnego Unii czy podziału kompetencji określonych traktatowo, lecz próbę profesjonalizacji procesu kreowania polityk europejskich w coraz bardziej skomplikowanym systemie zależności gospodarczych i problemów społecznych. Agencje stały się już stałym elementem systemu instytucjonalnego UE i trudno sobie wyobrazić działanie Unii bez nich, co nie oznacza, że nie należy prowadzić debaty na temat zasad ich funkcjonowania.

Z drugiej strony, coraz częściej stawiane jest pytanie o granice agencyfikacji Unii Europejskiej. Wiąże się to z omawianym w pierwszej części niniejszej pracy orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości z 22 stycznia 2014 r. (Sprawa C-270/12), w którym, dla przypomnienia, strona skarżąca, czyli Wielka Brytania, podniosła m.in. zarzut przekroczenia uprawnień przez Radę i Parlament w związku z utworzeniem i powierzeniem specyficznych zadań jednej z agencji (ESMA). Strona brytyjska powołała się przy tym na art. 290 i 291 TFUE, gdzie nie ma mowy o agencjach jako podmiotach, które mogłyby wydawać akty nieustawodawcze. Tymczasem na podstawie art. 28 rozporządzenia nr 236/2012, ESMA posiada uprawnienia interwencyjne (które może realizować w określonych okolicznościach). A zatem jest to nic innego, jak przyznanie ESMA kompetencji dyskrecjonalnych, co stoi w jawnej sprzeczności z dotychczasowym podejściem do agencji i ich zadań. Doktryna Meroni i doktryna Romano wykluczały możliwość cedowania na agencje tego typu uprawnień. Tymczasem w orzeczeniu z 22 stycznia 2014 r. TSUE uznał, że art. 28 rozporządzenia nr 236/2012 jest zgodny z traktatami. Trybunał powołał się przy tym na art. 352 TFUE. W tym kontekście stawianie pytania o przy-

[559] *Kim jesteśmy*, Europejska Agencja Środowiska, https://www.eea.europa.eu/pl/about-us/who/who-we-are#parent-fieldname-title (dostęp: 12.07.2017).

szłość agencji Unii Europejskiej wydaje się być całkowicie zasadne. Co jest większą wartością dla UE – sprawność działania czy przejrzystość zasad i podejmowanych decyzji? Przytoczone orzeczenie doczekało się wielu komentarzy i omówień. Miroslava Scholten i Marloes van Rijsbergen w artykule „The Limits of Agencification in the European Union" stawiają pytanie, czy brak jasnych granic tworzenia agencji (w kontekście orzeczenia TSUE z 2014 r.) nie spowoduje wzrostu deficytu legitymacji demokratycznej w UE oraz, co być może ważniejsze, choć rzadziej podnoszone w literaturze przedmiotu, czy niepohamowane tworzenie agencji nie przyczynia się do utrzymania luk w zakresie odpowiedzialności i rozliczalności (ang. *remaining accauntibility gaps*)[560].

Kwestia agencyfikacji budzi szczególne zastrzeżenia w kontekście legitymacji demokratycznej Unii Europejskiej. Przede wszystkim państwa członkowskie, mimo iż agencje są tworzone od kilku dekad, nigdy nie zdecydowały się uregulować zasad ich tworzenia czy określić przestrzeni ich działalności w traktatach. Nawet jeśli uznać, że prawo instytucji do tworzenia agencji jest dorozumiane, to i tak nadal pozostają wątpliwości dotyczące zakresu delegowania kompetencji oraz określenia zasad kontroli nad tymi jednostkami. To wszystko pogłębia negatywny wizerunek samej UE, odbieranej przez część obywateli jako organizacja „zewnętrzna", pozostająca poza demokratyczną kontrolą. Delegowanie wtórne, z którym mamy do czynienia w przypadku agencji, jedynie utrwala to przekonanie. Stąd pojawiać się zaczęły pomysły, jak pogodzić z jednej strony pragmatyzm działania Unii, a z drugiej zwiększyć legitymację demokratyczną. Jedną z ciekawszych propozycji przezwyciężenia tego negatywnego zjawiska w odniesieniu do agencyfikacji jest koncepcja przedstawiona przez Bleddyna Davisa, aby agencje były tworzone na podstawie umów międzynarodowych (konwencji), które następnie wymagałyby ratyfikacji przez państwa członkowskie[561].

M. Scholten i M. van Rijsbergen, autorzy przytaczanego wcześniej artykułu, stawiają trzy fundamentalne pytania w odniesieniu do dalszego procesu agencyfikacji Unii Europejskiej: po pierwsze, na jakich warunkach są tworzone agencje i na jakiej podstawie prawnej?; po drugie, jakie uprawnienia, w tym dyskrecjonalne, i w jakim zakresie można przyznawać agencjom?; po trzecie, kto ponosi odpowiedzialność za działania agencji i na jakich zasadach? Dotychczasowa praktyka i ograniczenia w tworzeniu agencji regulacyjnych oparte na doktrynie Meroni i doktrynie Romano, prawdopodobnie wyczerpały się, a przejawem tego jest orzeczenie TSUE z 2014 r. uznające legalność przyznanych tej agencji uprawnień o charakterze dyskrecjonalnym[562].

Kwestia agencyfikacji Unii Europejskiej bez wątpienia budzi kontrowersje. W zależności od punktu widzenia można ją uznać za proces pozytywny lub negatywny.

[560] M. Scholten, M. van Rijsbergen, *The Limits of Agencification in the European Union*, „German Law Journal" 2014, Vol. 15 No. 07, s. 1224.
[561] Ibidem, s. 1252.
[562] Ibidem, s. 1254.

Co więcej, oceny te nie muszą stać ze sobą w sprzeczności, ponieważ wskazuje się w nich na odmienne atrybuty czy przesłanki funkcjonowania agencji. Plusem agencyfikaji jest usprawnienie procesu decyzyjnego i jego profesjonalizacja poprzez oddanie części odpowiedzialności za przygotowanie polityk unijnych ekspertom. To z kolei implikuje kolejną korzyść, a mianowicie możliwość zaangażowania w proces decyzyjny na jego wczesnym etapie różnych grup społecznych, które mogą wyrażać swoje stanowiska w ramach sieci tworzonych przez agencje. Z kolei największym minusem agencyfikacji jest niejasny status samych agencji w systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej. Symptomatyczne jest, że zasady tworzenia agencji nadal w dużej mierze wynikają z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. O ile można było ten fakt zaakceptować i uznać w początkowym okresie agencyfikacji, o tyle po kolejnych reformach traktatowych coraz trudniej jest wytłumaczyć istnienie w systemie instytucjonalnym UE „autonomicznego świata agencji", który ma jedynie pośrednie, a i to bardzo słabe, umocowanie traktatowe.

6.3. Sieciowość agencji

Przedstawiony przez KE w 2001 r. nowy model zarządzania europejskiego był próbą przezwyciężenia deficytu demokratycznego w Unii oraz zwiększenia poziomu legitymizacji działań instytucji unijnych. Komisja zamierzała osiągnąć je poprzez ustanowienie zasad dobrego zarządzania (otwartość, uczestnictwo, rozliczalność, efektywność oraz spójność), które miały odnosić się do wszystkich jednostek organizacyjnych Unii, w tym także do agencji. Komisja zaproponowała wprowadzenie czterech zmian w zarządzaniu na poziomie Unii. Pierwsza z nich to „lepsze zaangażowanie" (ang. *better involvement*), które ma oznaczać zmianę optyki w procesie podejmowania decyzji, w który mają być szerzej włączeni obywatele. Jednym z istotnych elementów wskazanych w tym punkcie jest większy udział „sieci" (*networks*), które angażują we współpracę różne grupy podmiotów, w tym przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, ekspertów zrzeszonych w różnych konsorcjach, a także agencje unijne. Punkt drugi odnosi się do „lepszych regulacji" (ang. *better regulation*) i tutaj również w sposób szczególny zaznaczono rolę agencji. Podkreślono, że jednym z powodów spadku zaufania do Unii i jej działań jest brak zaufania do ekspertów, ponieważ system komitetów eksperckich i agencji wykorzystywanych przez Unię jest dla obywateli nieprzejrzysty. Komisja postuluje zatem uproszczenie tego systemu i wprowadzenie przejrzystych zasad korzystania z ekspertyz i poddania agencji lepszej kontroli ze strony Komisji. Trzeci punt poświęcony został „wkładowi w globalne zarządzanie" (ang. *contribution to global governance*), co jest kolei związane z chęcią włączenia się Unii jako aktywnego i ważnego podmiotu do polityki globalnej. Czwarty punkt zatytułowany został „zredefiniowanie strategii politycznej instytucji" (ang. *redefining the political strategy of*

the institutions), tak aby przestać postrzegać działania Unii w ujęciu sektorowym, a skupić się na ujęciu całościowym, co pozwoli obywatelom dostrzec ogólniejszy sens działań Unii i zrozumieć poszczególne decyzje w szerszym kontekście. Biała księga z 2001 r. stała się punktem wyjścia do dalszych prac podejmowanych przez instytucje UE. W ich następstwie w kolejnym roku Komisja przedstawiła Komunikat zatytułowany „Zarządzanie europejskie: lepsze stanowienie prawa"[563], w którym zwrócono uwagę na konieczność doprecyzowania zasad tworzenia agencji regulacyjnych.

W komunikacie z 11 grudnia 2002 r. zatytułowanym „Poprawa bazy wiedzy dla lepszej polityki" Komisja podkreśliła znaczenie wiedzy eksperckiej w formułowaniu strategicznych programów UE. Zaznaczono, że wiedza ekspercka powinna cechować się następującymi walorami: jakością, otwartością i skutecznością[564]. Tego samego dnia Komisja wydała kolejny komunikat poświęcony ramom operacyjnym europejskich agencji regulacyjnych[565]. Co ważne, w dokumencie zaznaczono, że agencje regulacyjne powinny mieć możliwość stosowania instrumentów umożliwiających im regulowanie całych sektorów polityk europejskich. W tym kontekście podkreślono znaczenie sieci[566].

Sieciowość agencji należy rozpatrywać jako proces, a nie stan. Jest to skomplikowany układ, w ramach którego można wyróżnić dwa podstawowe wymiary – wewnętrzny i zewnętrzny, przy czym granice między nimi nie zawsze mają ostry charakter. W części poświęconej przedstawieniu poszczególnych agencji wskazane zostały powiązania funkcjonalne między agencjami UE, a także ich powiązania z podmiotami zewnętrznymi. W tym miejscu przedstawione zostaną przede wszystkim kwestie związane z instytucjonalizacją współpracy agencji unijnych.

Zwiększająca się liczba agencji oraz zakres powierzanych im zadań spowodował konieczność większej koordynacji ich prac oraz współpracy między nimi. W ten sposób państwa członkowskie wspólnie z instytucjami Unii Europejskiej zdecydowały się na stworzenie Sieci Agencji Unii Europejskiej (*European Union Agencies Network*, EUAN). 23 października 2015 r. dyrektorzy agencji przyjęli dokument zatytułowany Strategiczna Agenda dla Sieci Agencji Unii Europejskiej, nazywany także Agendą Dublińską[567]. Określa on trzy główne obszary działań i misji agencji na okres od października 2015 r.

[563] Communication from the Commission of 6 June 2002 – European Governance: Better lawmaking, COM(2002) 275 final,[56] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0275&from=EN (data dostępu: 12.09.2017).

[564] Communication from the Commission of 11 December 2002 on the collection and use of expertise by the Commission: principles and guidelines – „Improving the knowledge base for better policies", COM(2002) 713 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0713&from=EN (data dostępu: 12.09.2017).

[565] Communication from the Commission The operating framework for the European Regulatory Agencies, COM(2002) 718 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0718&from=EN (data dostępu: 12.09.2017).

[566] Ibidem, s. 4.

[567] *The EU Agencies working for you*, Luxemburg 2016, s. 4-5, https://euagencies.eu/assets/files/EU_Agencies_brochure_2017.pdf (data dostępu: 12.09.2017).

do października 2020 r.: po pierwsze, wspólne usługi i możliwości, które mają służyć osiągnięciu większej efektywności prac agencji poprzez opracowanie nowoczesnych sposobów udostępniania ekspertyz i innych zasobów agencji; po drugie, tworzenie wspólnych wartości z instytucjami UE, które ma polegać na większej i lepszej współpracy z instytucjami unijnymi, w tym z Komisją Europejską, Parlamentem Europejskim czy Radą; po trzecie, komunikacja zewnętrzna, której efektem ma być większa rozpoznawalność agencji wśród obywateli UE oraz polepszenie ich postrzegania w środowisku zewnętrznym[568]. Za czwarty cel można uznać kwestie związane z wewnętrznym zarządzaniem agencjami[569]. Prace Sieci są koordynowane przez same agencje, które kolejno sprawują w niej prezydencję, która trwa sześć miesięcy. Kolejne okresy prezydencji trwają od 1 marca do 31 sierpnia i następnie od 1 września do ostatniego dnia lutego. Wprowadzono również instytucję Trojki, a zatem współpracy trzech kolejno następujących po sobie prezydencji, dzięki czemu zachowana jest ciągłość prac i agendy Sieci. Do zadań agencji sprawujących prezydencję należy określanie szczegółowych działań w okresie ich przewodnictwa. Program szczegółowy na lata 2016-2017 został przygotowany pod przewodnictwem Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności[570]. EFSA w oparciu o założenia Agendy Dublińskiej przygotowała program, który uwzględnia dodatkowy punkt zatytułowany „sprawy stałe" (*business as usual*) obejmujący kwestie bieżącego zarządzania agencjami, takie jak budżet czy polityka zatrudnienia.

Wśród propozycji zawartych w omawianym programie warto zwrócić uwagę na elementy strukturalne, które mają na celu wzmocnienie sieciowości. Należy do nich sformalizowanie w postaci podsieci współpracy menadżerów ds. zamówień (Sieć Starszych Doradców ds. Zamówień) czy stworzenie wspólnego systemu naboru pracowników oraz systemu pozwalającego na zwiększenie ich mobilności pomiędzy agencjami. Działania te mają na celu zwiększenie efektywności zarządzania zasobami ludzkimi i materialnymi przez poszczególne agencje, a w efekcie zmniejszenie ogólnych kosztów związanych z ich działalnością. Większa koordynacja prac agencji ma być osiągnięta poprzez rozszerzenie zadań stałego sekretariatu EUAN na kwestie pozaadministracyjne, w tym powierzenie większej odpowiedzialności za kontakty z instytucjami UE[571]. Ciekawym rozwiązaniem proponowanym przez EFSA jest stworzenie w Brukseli Izby Agencji (*House of Agencies*), która byłaby centrum współpracy między agencjami i ich interesariuszami[572].

[568] Ibidem, s. 5; *2018-2019 Work Programme Network of EU Agencies under the chairmanship of Frontex and ECDC*, s. 2, https://euagencies.eu/sites/default/files/euan_wp_2018_19_final_.pdf (data dostępu: 12.09.2017).

[569] *2017-2018 Work Programme of the Network of EU Agencies under the chairmanship of EFSA*, s. 3, https://euagencies.eu/sites/default/files/agencies_work_programme.pdf (dostęp: 12.09.2017).

[570] Program został przygotowany wspólnie z EUROFOUND i EUIPO. Ibidem.

[571] Ibidem, s. 9.

[572] Ibidem, s. 5.

W ramach EUAN działa aktualnie osiem podsieci, których zadaniem jest koordynowanie prac w obszarach wymienionych w Agendzie Dublińskiej. Należą do nich: (1) Sieć Dyrektorów ds. Komunikacji i Informacji, której zadaniem jest lepsza koordynacja służb prasowych poszczególnych agencji; (2) Sieć Rozwoju Wydajności, która odpowiada za systemy zarządzania jakością i certyfikowanie, ale także audyt wewnętrzny i zarządzanie ryzykiem; (3) Sieć Księgowych, zajmująca się odzyskiwaniem środków oraz monitowaniem; (4) Sieć Prawna świadcząca doradztwo prawne i koordynująca ten obszar działań agencji; (5) Komitet Doradczy ds. Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych, który zajmuje się zarządzaniem technologiami informatycznymi oraz bezpieczeństwem tej sfery, a także zarządzaniem danymi agencji gromadzonymi w „chmurze"; (6) Sieć Europejskich Agencji Pobierających Opłaty, która koncentruje się na sprawach związanych z finansowaniem agencji. Jej zadaniem jest m.in. przygotowanie stanowiska EUAN w sprawie finansowania agencji UE w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021-2027; (7) Sieć Agencji Doradztwa Naukowego zajmująca się przeglądem i oceną działalności naukowej i badawczej prowadzonej przez agencje; (8) Sieć Starszych Doradców ds. Zamówień, która w swojej agendzie ma kwestie związane z zamówieniami i przetargami organizowanymi przez agencje[573]. W planach jest także utworzenie dziewiątej podsieci, która miałaby zajmować się wypracowaniem spójnych procedur odwoławczych (dla agencji podejmujących decyzje, które mogą być zaskarżone przez podmioty, których one dotyczą)[574].

W tym ujęciu sieciowość odnosi się do koordynacji działalności agencji w wymiarze organizacyjnym. Zatem zasadniczym celem EUAN jest usprawnienie funkcjonowania agencji w duchu europejskiego zarządzania przedstawionego przez Komisję w białej księdze z 2001 r.

573 Na podstawie: *2018-2019 Work Programme*..., op. cit., s. 9.
574 Ibidem, s. 9 i 13.

Podsumowanie

We Wstępie postawione zostały dwie hipotezy badawcze. Pierwsza z nich zakładała, że agencje stanowią wartość dodaną w ramach systemu instytucjonalnego UE, a bez nich proces decyzyjny byłby utrudniony. Analiza zadań poszczególnych agencji wskazuje na bardzo szerokie spektrum ich działalności, co samo w sobie jeszcze nie stanowi o szczególnej wartości agencji dla systemu instytucjonalnego i unijnego procesu decyzyjnego i dopiero analiza systemowa połączona z analizą procesu decyzyjnego pozwala uchwycić wartość dodaną systemu agencji dla całej Unii, a nawet szerzej – dla integracji europejskiej.

Jak pisze Piotr Tosiek, proces decyzyjny w Unii Europejskiej można przedstawić jako ciąg następujących po sobie i powiązanych ze sobą faz: kształtowania polityki, decydowania politycznego i implementacji politycznej[575]. Wpływ agencji w tak ujętym procesie decyzyjnym uwidacznia się w pierwszej i trzeciej fazie. Nie oznacza to bynajmniej, że agencje samodzielnie kształtują czy implementują decyzje polityczne, lecz, że współdziałają z instytucjami unijnymi, w zależności od ich mandatu. W fazie kształtowania polityki szczególna rola przypada Komisji Europejskiej, która dysponując inicjatywą prawodawczą odpowiada, co do zasady, za przygotowanie projektów aktów prawa wtórnego, które są następnie uchwalane przez prawodawców unijnych, czyli Radę i Parlament lub samodzielnie przyjmuje akty wykonawcze lub delegowane[576]. Materia, która jest przedmiotem regulacji zawartych w tych aktach, ma bardzo często charakter specjalistyczny, wykraczający daleko poza kompetencje merytoryczne pracowników dyrekcji generalnych Komisji. Należy mieć na uwadze, że Komisja, podobnie jak Parlament, znajduje się w centrum zainteresowania licznych lobbystów i grup interesów, którzy poprzez przedstawiane przez siebie ekspertyzy czy opinie chcą wywrzeć nacisk na instytucje, aby przyjęły one odpowiednie regulacje prawne[577]. W tej sytuacji tak ważne jest, aby Komisja oraz inne instytucje UE, mogły skorzystać z innych źródeł informacji, co pomaga im przygotować optymalne rozwiązania i uniknąć podejrzeń

[575] P. Tosiek, *Komitologia. Szczególny rodzaj decydowania politycznego w Unii Europejskiej*, Lublin 2007, s. 100-101.

[576] Jak pisze S. Hix, uprawnienie Komisji do wydawania rozporządzeń, dyrektyw czy decyzji wykonawczych upodabnia tę instytucję do zastępczego prawodawcy. S. Hix, op. cit., s. 80-81.

[577] M. Wieloński, *Prawny wymiar funkcjonowania agencji, komitetów i innych jednostek organizacyjnych. Wnioski na przyszłość*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk, op. cit., s. 57.

o uleganie wpływom. Temu właśnie służy rozbudowany system agencji[578]. Takie rozwiązanie nie gwarantuje całkowitego wyeliminowania ryzyka nielegalnego wpływania na proces decyzyjny, ponieważ może zdarzyć się, że pracownicy agencji, lub zatrudnieni przez nie eksperci, ulegną wpływom lobbystów. Niemniej ryzyko takie w przypadku agencji jest ograniczone z uwagi na wewnętrzne procedury, w ramach których wiele decyzji zapada w sposób kolegialny i podlega monitoringowi ze strony organów zarządzających. Należy zwrócić także uwagę, że materia będąca przedmiotem regulacji ma często charakter multidyscyplinarny. Wpływa to bezpośrednio na system agencji unijnych, ponieważ w naturalny sposób wymusza na nich współpracę, a kontakty, które agencje w ten sposób nawiązują, sprawiają, że łatwiej jest im podejmować kooperację także w innych sprawach, niekoniecznie związanych z toczącym się w danym momencie procesem decyzyjnym. Inną kwestią, na którą zwraca uwagę M. Witkowska, jest współpraca agencji z krajowymi podmiotami, w tym organami władzy publicznej czy organizacjami pozarządowymi[579]. Z drugiej strony należy zauważyć, że działania Komisji korzystającej z usług świadczonych przez agencje nie mają charakteru wyłącznie pozytywnego. S. Hix zwraca uwagę, że Komisja angażuje różne podmioty, w tym przykładowo agencje, aby wzmocnić swoją pozycję przetargową w negocjacjach z państwami członkowskimi, które mogą być przeciwne niektórym propozycjom[580], a dzięki „autorytetowi" niezależnych analiz i ekspertyz przygotowanych przez agencje zyskuje przewagę negocjacyjną. W fazie drugiej procesu decyzyjnego agencje zasadniczo nie biorą bezpośredniego udziału. Na tym etapie wyniki ich prac – analizy, ekspertyzy, raporty, dane statystyczne, stanowią podstawę do podjęcia decyzji. Na warstwę analizy merytorycznej przedstawionej przez agencje nakładany jest element interesów politycznych, co może powodować, że najlepsze rozwiązania w sensie obiektywnym, mogą ulec modyfikacji i dostosowaniu do potrzeb i interesów poszczególnych państw. Podjęta w ten sposób decyzja polityczna wymaga następnie implementacji i w tym aspekcie ponownie przydatne okazują się agencje. Nie są one wprawdzie podstawowymi podmiotami odpowiedzialnymi za implementację decyzji, ale dzięki współpracy z nimi inne podmioty są w stanie skuteczniej podołać temu zadaniu[581]. Agencje w ujęciu procesu decyzyjnego wypełniają jeszcze inną funkcję, a mianowicie kontrolną, przy czym kontrola jest rozumiana w tym kontekście rozszerzająco. Oznacza to, że agencje po pierwsze, mogą, zgodnie ze swoimi kompetencjami, sprawdzać określone grupy podmiotów w zakresie wdrażania i przestrzegania regulacji i norm unijnych, a po drugie,

[578] Niezależność agencji w opracowywaniu przez nie analiz i ekspertyz czasem bywa poddawana w wątpliwość. Niektórzy autorzy zaznaczają, że agencje są partnerami Komisji i są postrzegane jako jej części. Zob.: J. Trondal, *Public Administration of the European Union*, Paper prepared for the EUSA Fifteenth Biennial Conference, May 4-6, 2017, Miami Florida, s. 20.

[579] M. Witkowska, op. cit., s. 92.

[580] S. Hix, op. cit., s. 317.

[581] J.F. Czub, *Polskie interesy a agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne Unii Europejskiej*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk, op. cit., s. 169-170.

agencje przekazują, w postaci raportowania, jakie skutki i efekty przynoszą regulacje unijne. W ten sposób instytucje unijne mogą podejmować kolejne decyzje polityczne – w tym mogą wycofać się z regulacji, które okazały się mało skuteczne, czy wręcz niewłaściwe.

Druga hipoteza badawcza zakładała, że agencyfikacja UE nastąpiła w sposób spontaniczny. Sam fakt agencyfikacji nie jest kwestionowany. Różnice pojawiają się w ocenie tego zjawiska, a w zasadzie całego procesu, co zostało przedstawione w rozdziale 6 niniejszego opracowania. Ewolucja systemu agencji oraz powierzanie agencjom kolejnych zadań, a także ewolucja doktryny Meroni i stopniowe odchodzenie od restrykcyjnych ograniczeń nałożonych na instytucje unijne przez Trybunał Sprawiedliwości w zakresie delegowania kompetencji, potwierdzają fakt agencyfikacji UE. Można zastanawiać się, na ile proces ten był spontaniczny, a na ile stanowił część przemyślanego planu rozwoju szeroko ujętego systemu instytucjonalnego UE.

Brak jednolitych podstaw prawnych dla tworzenia agencji, a przede wszystkim brak jasnej i bezpośredniej podstawy traktatowej, pozwalają twierdzić, że agencyfikacja była i nadal pozostaje procesem nie w pełni kontrolowanym i nie do końca zaplanowanym. Komisja podejmowała próby uporządkowania systemu agencji UE, m.in. poprzez chęć ustanowienia wspólnych regulacji dla największej ich grupy, czyli agencji zdecentralizowanych. Wprawdzie agencyfikacja przebiegała w sposób mało skoordynowany, jednak same agencje były w stanie rozwinąć szereg powiązań funkcjonalnych między sobą i przyczynić się w ten sposób do powstania systemu, rozumianego nie tylko jako zbiór elementów o podobnych cechach, lecz systemu w ujęciu politologicznym

Od lat 70. do początku lat 2000. proces tworzenia agencji przez instytucje unijne nie miał charakteru skoordynowanego, lecz wynikał w dużej mierze z pragmatyzmu. Nowe obszary integracji wymagały fachowej i eksperckiej wiedzy. Oczywiście Komisja Europejska i pozostałe instytucje unijne mogły rozwinąć wewnętrzne służby, które zapewniałyby im tego typu usługi. Jednak nie wybrano tego modelu z uwagi na przynajmniej dwa powody: po pierwsze, koszty takiego rozwiązania byłyby wyższe, a po drugie, nie gwarantowało ono w pełni niezależnych i obiektywnych analiz i ekspertyz.

Od przełomu lat 90. i 2000., z uwagi na ilość wówczas istniejących agencji oraz relacje między nimi, a także zależności między agencjami a podmiotami trzecimi, można mówić o systemie agencji Unii Europejskiej. Na podstawie materiału przedstawionego w poprzednich rozdziałach widoczne są relacje i zależności między poszczególnymi agencjami.

Istnienie systemu agencji, rozumianego jako zbiór podmiotów charakteryzujących się pewnymi podobieństwami, w tym zbliżonymi rozwiązaniami na poziomie wewnętrznych struktur organizacyjnych oraz systemem zależności, nie oznacza bynajmniej pełnego ujednolicenia. Zaprezentowane w pracy cztery kategorie agencji – regulacyjne, agencje WPBiO, agencje Euratomu i agencje wykonawcze, mogą być trak-

towane jako podsystemy systemu agencji UE. Pewne odrębności każdej z kategorii wynikają ze specyfiki zadań im powierzonych.

Analizując pojęcie systemu ważne jest zidentyfikowanie, a następnie zdefiniowanie jego poszczególnych elementów składowych. W klasycznej teorii systemu politycznego stworzonej przez kanadyjsko-amerykańskiego politologa D. Eastona można wyróżnić następujące składowe: elementy systemu, konwersję wewnątrzsystemową, sprzężenie zwrotne, a także granice systemu z wejściem i wyjściem. Przekładając ten model na funkcjonowanie agencji europejskich należy rozpocząć od określenia granic systemu. System agencji jest częścią systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej, przy czym należy go traktować w sposób zawężony poprzez ograniczenia wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości w zakresie delegowania uprawnień przez instytucje unijne, czyli przede wszystkim doktrynę Meroni, doktrynę Romano, a także orzeczenie w sprawie ESMA. Ten związek pomiędzy systemem agencji a systemem instytucjonalnym UE ma konsekwencje dla określenia innych składowych. Na wejściu systemu agencji pojawiają się zadania zlecone przez instytucje i ich oczekiwania co do rezultatów, natomiast na wyjściu systemu agencji system instytucjonalny otrzymuje efekty w postaci analiz, ekspertyz bądź rozwiązania konkretnych problemów postawionych przed agencjami. Najważniejsze jednak, a zarazem najciekawsze, jest określenie elementów systemu i relacji między nimi. W sposób naturalny elementami systemu są same agencje. Ich kompetencje, zadania, wewnętrzne struktury oraz wiele innych kwestii natury organizacyjnej są określone w ich aktach założycielskich. Z kolei relacje pomiędzy poszczególnymi agencjami tylko częściowo wynikają z aktów założycielskich, a w dużej mierze stanowią element praktyki. Bywa, że agencje zawiązują między sobą formalne porozumienia o współpracy, jednak najczęściej kontakty między nimi mają charakter mniej formalny. Mimo iż same agencje były i nadal są tworzone przez instytucje głównie w celu pozyskiwania wiarygodnych danych i analiz, to z czasem okazało się, że złożoność niektórych spraw jest tak duża, że same agencje potrzebują dodatkowych danych i informacji, których nie są w stanie samodzielnie pozyskać i w tym celu korzystają z usług innych agencji. Wymiana informacji, a także doświadczeń pomiędzy poszczególnymi agencjami jest częścią procesu określanego jako konwersja wewnątrzsystemowa, czyli proces mający doprowadzić do osiągnięcia efektu, który następnie znajdzie się na wyjściu z systemu i będzie podlegał ocenie przez podmioty, które zleciły agencjom dane zadanie. W ten sposób łączą się dwa podejścia teoretyczne – analiza systemowa z teorią PAT, gdzie instytucje UE, przede wszystkim Komisja, są mocodawcami określającymi oczekiwane efekty realizacji zadań przez swoich agentów, czyli agencje unijne.

Być może podczas kolejnej debaty na temat przyszłości Unii Europejskiej i reformy systemu instytucjonalnego zasadne byłoby przeanalizowanie roli i znaczenia agencji Unii Europejskiej, nie tylko przez pryzmat oceny instytucji unijnych, ale również z perspektywy państw członkowskich. Największą słabością aktualnych rozwiązań

w zakresie funkcjonowania agencji jest brak informacji na temat ich działalności i przez to niewielka świadomość społeczna na temat korzyści, które osiągają państwa, a także podmioty gospodarcze czy obywatele. Stworzenie jasnej podstawy traktatowej dla tworzenia i funkcjonowania agencji mogłoby zarówno zwiększyć poziom ich autonomii, jak też wpłynąć na większą rozliczalność z ich działalności. Zwłaszcza ten ostatni element wydaje się być szczególnie istotny, ponieważ dotychczas funkcjonujące rozwiązania zakładają w przeważającej ilości przypadków odpowiedzialność przed mocodawcami agencji, czyli instytucjami unijnymi, w tym przede wszystkim Komisją i w mniejszym stopniu przed Radą i Parlamentem. Może to niestety prowadzić do konfliktu interesów, gdzie instytucje unijne oceniające podległe im agencje, nie będą w pełni obiektywne, gdyż część odpowiedzialności za nieprawidłowości mogłaby być przypisana także im.

Na zakończenie warto przytoczyć wyniki badań dotyczących roli i znaczenia agencji zawarte w studium przeprowadzonym na zlecenie Parlamentu, w którym ocenie poddano funkcjonowanie systemu agencji w zestawieniu do symulacji, gdyby zadania agencji nie były delegowane na poziom unijny, tylko poszczególne działania podejmowane byłyby przez państwa członkowskie[582]. Celem badania było sprawdzenie czy działalność agencji daje faktyczną wartość dodaną nie tylko dla systemu instytucjonalnego UE, ale także dla państw członkowskich, innych podmiotów, na rzecz których działają agencje (przedsiębiorstwa, konsumenci), a nawet szerzej rzecz ujmując – społeczności międzynarodowej. Badanie przeprowadzono na wyselekcjonowanej grupie siedmiu agencji zdecentralizowanych, które mają szczególny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego: EUIPO, EASA, EMA, ECHA, EBA, ESMA i EIOPA.

Aby ocenić realny wpływ agencji na funkcjonowanie rynku wewnętrznego, a w konsekwencji na Unię i państwa członkowskie, analizie poddano trzy scenariusze. Pierwszy scenariusz tzw. „0", jako model kontrolny, zakłada utrzymanie *status quo*. Drugi scenariusz „1" to „opcja najlepsza", czyli symulacja zakładająca przejmowanie funkcji regulacyjnych przez państwa członkowskie przy wykorzystaniu istniejących struktur lub utworzeniu nowych. Niemniej najważniejszym elementem tego scenariusza pozostaje utrzymanie unijnych ram regulacyjnych (prawnych), i co ważniejsze zachowanie wzajemnej uznawalności decyzji podejmowanych przez krajowych regulatorów. I na końcu trzeci scenariusz „2", czyli „najgorsza opcja". Założono w nim zaniechanie uznawania przez państwa funkcji regulacyjnych agencji, co w sensie formalnym nawet nie musi oznaczać ich likwidacji, ale brak wpływu na reguły rynku wewnętrznego. Musiałoby to skutkować ponownym przeniesieniem kompetencji regulacyjnych na poziom państw członkowskich, co z kolei mogłoby rodzić niebezpieczeństwo braku

[582] *The Cost of Non-Agencies with Relevance to the Internal Market*, 2016, https://euagencies.eu/sites/default/files/the_cost_of_non_agencies.pdf, passim (dostęp: 12.07.2017).

spójności w podejmowaniu decyzji, a to byłoby katastrofalne dla firm i innych podmiotów działających na rynku wewnętrznym.

Założono także, że nawet przy realizacji scenariusza „1" możliwe byłyby zakłócenia i w efekcie niezamierzona realizacja scenariusza „2". Mogłoby się tak stać, gdyby krajowe organy regulacyjne, mimo stosowania tych samych przepisów prawnych, dokonywały ich różnej interpretacji. W warunkach działalności gospodarczej w ramach rynku wewnętrznego nawet najmniejsze różnice mogłyby powodować zakłócenia i przykładowo rodzić konieczność zdobywania kolejnych pozwoleń czy certyfikatów w kolejnych państwach, gdzie dany podmiot chciałby prowadzić działalność.

Jednym z celów badania było również oszacowanie kosztów i sprawdzenie, który wariant – z udziałem agencji czy bez ich udziału w regulowaniu rynku wewnętrznego, jest bardziej opłacalny z punktu widzenia interesów finansowych. Symulacja wykazała, że przekazanie funkcji regulacyjnych siedmiu agencji na poziom państw członkowskich w skali roku byłoby droższe o 72-122 mln euro. Co ważne, obliczenia te zawierają już oszczędności, jakie państwa uzyskałyby z tytułu niższej wpłaty do budżetu UE.

Jednak koszty dla państw to tylko jeden z wymiarów finansowych związanych z funkcjonowaniem agencji. Kolejny wymiar odnosi się do korzyści, jakie odnoszą podmioty gospodarcze korzystające z ich usług. W przypadku zastosowania scenariusza „1" możliwe byłoby niewielkie zwiększenie kosztów dla firm związane z podwyższeniem opłat lub koniecznością dodatkowego poświadczania w innych państwach uzyskanych certyfikatów. Z kolei w scenariuszu „2" koszty mogłyby być znaczące i wiązałyby się z obowiązkowym uzyskiwaniem certyfikatów czy zezwoleń we wszystkich państwach, w których dany podmiot chciałby prowadzić działalność. Analiza pokazuje, że koszty dla przedsiębiorców w skali całej Unii w przypadku realizacji tego scenariusza mogłyby wynieść nawet 1 mld euro rocznie. Co więcej, pojawiłyby się trudne do oszacowania koszty ukryte związane z koniecznością zaangażowania dodatkowego personelu, który zajmowałby się ubieganiem o certyfikaty w różnych państwach, a także dostosowania towarów i usług do różnych standardów wytyczanych przez krajowych regulatorów w poszczególnych państwach.

Realizacja scenariusza zarówno „1" jak i „2" przyniosłaby także straty w ujęciu personalnym, ponieważ wiązałaby się z koniecznością zamknięcia agencji i zwolnieniem zatrudnionych tam wysoko wykwalifikowanych pracowników. Oczywiście część z nich mogłaby znaleźć zatrudnienie w krajowych organach regulacyjnych, a pozostałe osoby mogłyby być przeniesione do instytucji i organów Unii. W tej sytuacji trudno o wymierne wyliczenia. Zwrócono jednak uwagę, że wprawdzie sama redukcja etatów w wyniku likwidacji agencji i konieczności utrzymania ich siedzib dałaby oszczędności rzędu 78 mln euro dla budżetu UE w skali roku, to jednak pojawiłyby się nowe obciążenia związane z potrzebą dostarczania przez Komisję danych dla funkcjonowania regulatorów krajowych.

Pojawiłyby się także koszty niewymierne, związane z koordynowaniem stanowiska Unii na forach różnych organizacji międzynarodowych, co daje większy mandat

negocjacyjny i często jest gwarantem sukcesu stanowiska unijnego. Rodzi się pytanie, czy poszczególne państwa działając w pojedynkę byłyby w stanie osiągnąć porównywalne efekty.

Przedstawione powyżej symulacje nie są oczywiście precyzyjne i są trudne do zweryfikowania. Niemniej stanowią ważny głos w dyskusji na temat roli agencji w systemie nie tylko instytucjonalnym, ale także gospodarczym i społecznym Unii Europejskiej. W tym względzie potwierdzają one hipotezę o wartości dodanej, jaką Unia uzyskuje z funkcjonowania agencji.

Nie oznacza to bynajmniej jednoznacznie pozytywnej oceny systemu agencji Unii Europejskiej. Problem agencyfikacji jest dostrzegany nie tylko z zewnątrz – w badaniach naukowych, przykładowo nad luką w rozliczalności i odpowiedzialności agencji, czy też szerzej w dyskusji na temat deficytu demokratycznego w Unii, ale został dostrzeżony przez instytucje UE, które podjęły działania naprawcze. Do tego typu inicjatyw można zaliczyć białą księgę KE w sprawie zarządzania europejskiego z 2001 r. i komunikat KE z 2008 r. „Przyszłość agencji europejskich" oraz wszystkie dokumenty będące ich następstwem. W przypadku agencyfikacji można mówić o procesie, do analizy którego można zastosować „żelazne prawo oligarchii" – teorię sformułowaną przez Roberta Michelsa na początku XX wieku w odniesieniu do partii politycznych[583]. Oligarchizacja agencji polega w głównej mierze na kreowaniu przez nie nowych problemów, które uzasadniają ich dalsze funkcjonowanie i pozwalają na dalszy rozwój struktur organizacyjnych. Działania Komisji są w tej kwestii niejednoznaczne, ponieważ z jednej strony, przyjmuje ona dokumenty, w których wytycza nowe sposoby bardziej racjonalnego i efektywnego korzystania z zasobów materialnych i osobowych, a z drugiej strony, sama często inicjuje powoływanie nowych agencji. Agencyfikacja, rozumiana jako proces, powinna podlegać kontroli i przede wszystkim ewaluacji.

[583] R. Michels, *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*, Ontario 2001, [on-line] https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/michels/polipart.pdf (data dostępu: 12.09.2017).

Wykaz najczęściej używanych skrótów

ACER	Agency for the Cooperation of Energy Regulators (Agencja ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki)
BEREC Office	Office of the Body of European Regulators for Electronic Communications, BEREC Office (Urząd Organu Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej / Urząd BEREC)
CdT	Translation Centre for the bodies of the European Union / fr. Centre de traduction des organes de l'Union européenne (Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej)
CEAS	Common European Asylum System (Wspólny Europejski System Azylowy)
Cedefop	Centre européen pour le développement de la formation professionnelle (Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego)
CEPOL	European Union Agency for Law Enforcement Training; dawniej: Collège européen de police (Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania; dawniej: Europejskie Kolegium Policyjne)
Chafea	Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency (Agencja Wykonawcza ds. Konsumentów, Zdrowia, Rolnictwa i Żywności)
CPVO	Community Plant Variety Office (Wspólnotowy Urząd Ochrony Odmian Roślin)
DG	Dyrekcja Generalna
EACEA	Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego)
EASA	European Aviation Safety Agency (Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego)
EASME	Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw)
EASO	European Asylum Support Office (Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu)
EBA	European Banking Authority (Europejski Urząd Nadzoru Bankowego)
EBC	Europejski Bank Centralny
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control (Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób)
ECHA	European Chemicals Agency (Europejska Agencja Chemikaliów)
EDA	European Defence Agency (Europejska Agencja Obrony)
EEA	European Environment Agency (Europejska Agencja Środowiska)
EFCA	European Fisheries Control Agency (Europejska Agencja Kontroli Rybołówstwa)
EFSA	Food Safety Authority (Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności)
EFTA	European Free Trade Association (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)
EIGE	European Institute for Gender Equality (Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn)

Eionet	European Environment Information and Observation Network (Europejska Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska)
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych)
EMA	European Medicines Agency (Europejska Agencja Leków)
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii)
EMSA	European Maritime Safety Agency (Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego)
ENI	European Neighbourhood Instrument (Europejski Instrument Sąsiedztwa)
ENISA	European Union Agency for Network and Information Security (Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji)
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
ERA	European Railway Agency (Europejska Agencja Kolejowa)
ERCEA	European Research Council Executive Agency (Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych)
ESA	Euratom Suply Agency (Agencja Dostaw Euratomu)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych)
ETF	European Training Foundation (Europejska Fundacja Kształcenia)
EUAN	European Union Agencies Network (Sieć Agencji Unii Europejskiej)
EUIPO	European Union Intellectual Property Office (Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej)
EUISS	European Union Institute for Security Studies (Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem)
eu-LISA	European Agency for the Operational Management of large-scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice (Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości)
EUMC	European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii)
EU-OSHA	European Agency for Safety and Health at Work (Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy)
Euratom/ EWEA	Europejska Wspólnota Energii Atomowej
Eurofound	European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy)
Eurojust	European Union's Judicial Cooperation Unit (Europejska Jednostka Współpracy Sądowej)
Europol	European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania)
F4E	Fusion for Energy (Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej)
FAO	Food and Agriculture Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa)

FRA	Fundamental Rights Agency (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej)
Frontex	European Border and Coast Guard Agency / dawniej: fr. Frontieres extérieures, Frontex (Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej / dawniej: Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej)
GSA	European Global Navigation Satellite Systems (GNNS) Agency (Europejska Agencja Globalnego Systemu Nawigacji Satelitarnej)
IAEA	International Atomic Energy Agency (Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej)
ILO	International Labour Organization (Międzynarodowa Organizacja Pracy)
IMO	International Martitime Organization (Międzynarodowa Organizacja Morska)
INEA	Innovation and Networks Executive Agency (Agencja Wykonawcza ds. Innowacyjności i Sieci)
IOM	International Organisation for Migration (Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji)
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance (Instrument Pomocy Przedakcesyjnej)
ITER	International Thermonuclear Experimental Reactor (Międzynarodowy Eksperymentalny Reaktor Termojądrowy)
MLG	Multi-level Governance (zarządzanie wielopoziomowe)
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
OHIM	Office for Harmonisation in the Internal Market (Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego)
OLAF	L'Office européen de lutte antifraude (Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych)
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
PAT	Principal - Agent Theory (teoria mocodawca - agent)
PE	Parlament Europejski
RAXEN	Racism and Xenophobia Network (Sieć Informacji o Rasizmie i Ksenofobii)
RE	Rada Europejska
REA	Research Executive Agency (Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych)
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (rejestracja, ocena, udzielanie zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów)
SatCen	European Union Satellite Centre (Centrum Satelitarne Unii Europejskiej)
SIS II	Schengen Information System II (system informacyjny Schengen drugiej generacji)
SRB	Single Resolution Board (Jednolita Rada ds. Restrukturyzacji i Uporządkowanej Likwidacji)
TEWEA	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej
TEWG	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą
TEWWiS	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TREVI	Terrorisme, Radicalisme, Extremisme, Violence Internationale (terroryzm, radykalizm, ekstremizm, przemoc międzynarodowa)
TS / TSUE	Trybunał Sprawiedliwości UE

TUE	Traktat o Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime (Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości)
VIS	Visa Information System (wizowy system informacyjny)
WCO	World Customs Organisation (Światowa Organizacja Celna)
WHO	World Health Organization (Światowa Organizacja Zdrowia)
WOAH	World Organization for Animal Health (Światowa Organizacja Zdrowia Zwierząt)
WRF	wieloletnie ramy finansowe

Bibliografia

Źródła

Traktaty, protokoły, statuty i orzeczenia

Case 9-56, 1958, *Judgment of the Court of 13 June 1958. Meroni & Co., Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority of the European Coal and Steel Community.*

Case 98/80, 1981, *Judgment of the Court (First Chamber) of 14 May 1981. Giuseppe Romano v Institut national d'assurance maladie-invalidité. Reference for a preliminary ruling: Tribunal du travail de Bruxelles – Belgium. Social security – Applicable exchange rate.*

Karta Praw Podstawowych, Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 202 z 7.06.2016.

Konwencja sporządzona na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Policji (Konwencja o Europolu), sporządzona w Brukseli dnia 26 lipca 1995 r., Dz.U. nr 29 poz. 243.

Protokół (Nr 10) w sprawie stałej współpracy strukturalnej ustanowionej na mocy artykułu 42 traktatu o Unii Europejskiej, Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 202 z 7.06.2016.

Protokół (nr 21) w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 202 z 7.06.2016.

Protokół (nr 22) w sprawie stanowiska Danii, Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 202 z 7.06.2016.

Sprawa C-270/12, *Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 22 stycznia 2014 r. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej*, Dz.U. UE C 84 z dn. 22 marca 2014 r.

Sprawa C-270/12, *Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie Unii Europejskiej, Opinia rzecznika generalnego Niila Jääskinena przedstawiona w dniu 12 września 2013 r.*

Statut Agencji Dostaw Euratomu, Dz.U. UE 534 z 6.12.1958 r.

Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht), XIV/PL/82, http://www.wos.net.pl/materialy/traktat_z_maastricht.pdf

Wersja skonsolidowana Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, Dz.U. UE C 84 z 30.03.2010.

Wersje skonsolidowane traktatu o Unii Europejskiej i traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. UE C 202 z 7.06.2016.

Rozporządzenia, dyrektywy, decyzje

Decyzja Rady z dnia 2 kwietnia 1963 r. ustanawiająca ogólne zasady realizowania wspólnej polityki kształcenia zawodowego, Dz.U. UE L 63 z 20.04.1963.

Council Decision 85/338/EEC of 27 June 1985 on the adoption of the Commission work programme concerning an experimental project for gathering, coordinating and ensuring the consistency of information on the state of the environment and natural resources in the Community, Dz.U. UE L 176 z 6.07.1985.

Council joint action 2001/555/CFSP of 20 July 2001 on the establishment of a European Union Satellite Centre, Dz.U. UE L 200 z 25.07.2001.

Decision taken by common agreement between the Representatives of the Governments of the Member States, meeting at Head of State and Government Level, on the Location of the Seats of Certain Bodies and Departments of the European Communities and of Europol, Dz.U. UE C 323 z 30.11.1993.

Decyzja (2003/796/WE) Komisji z dnia 11 listopada 2003 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Organu Nadzoru Energii Elektrycznej i Gazu, Dz.U. UE L 296 z 14.11.2003.

Decyzja 1786/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. przyjmująca program działań wspólnotowych w dziedzinie zdrowia publicznego (2003-2008), Dz.U. UE L 271 z 9.10.2002.

Decyzja Komisji 2004/5/WE z dnia 5 listopada 2003 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego, Dz.U. UE L 3 z 7.01.2004.

Decyzja Komisji 2009/77/WE z dnia 23 stycznia 2009 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Rynkiem Papierów Wartościowych, Dz.U. UE L 25 z 29.01.2009.

Decyzja Komisji 2009/78/WE z dnia 23 stycznia 2009 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego, Dz.U. UE L 25 z 29.01 2009.

Decyzja Komisji nr 2001/527/WE z dnia 6 czerwca 2001 r. ustanawiająca Komitet Europejskich Organów Nadzoru nad Papierami Wartościowymi, Dz.U. UE L 191 z 13,07.2001.

Decyzja Komisji nr 2001/528/WE z dnia 6 czerwca 2001 r. ustanawiająca Europejski Komitet Papierów Wartościowych, Dz.U. UE L 191 z 13.07.2001.

Decyzja Komisji nr 2002/627/WE z dnia 29 lipca 2002 r. ustanawiająca Europejski Organ Nadzoru Sieci i Usług Łączności Elektronicznej, Dz.U. UE L 200 z 30.07.2002.

Decyzja Komisji nr 2004/20/WE z dnia 23 grudnia 2003 r. ustanawiająca agencję wykonawczą, „Agencję Wykonawczą ds. Inteligentnej Energii", w celu zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie energii w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 5 z 9.01.2004.

Decyzja Komisji nr 2004/858/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. ustanawiająca agencję wykonawczą o nazwie „Agencja wykonawcza programu zdrowia publicznego" do zarządzania działaniem wspólnotowym w dziedzinie zdrowia publicznego, w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 369 z 16.12.2004.

Decyzja Komisji nr 2004/9/WE z dnia 5 listopada 2003 r. ustanawiająca Europejski Komitet ds. Ubezpieczeń i Emerytur Pracowniczych, Dz.U. UE L 3 z 7.01.2004.

Decyzja Komisji nr 2005/56/WE z dnia 14 stycznia 2005 r. ustanawiająca „Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego" do zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 24 z 27.01.2005.

Decyzja Komisji nr 2007/134/WE z dnia 2 lutego 2007 r. ustanawiająca Europejską Radę ds. Badań Naukowych, Dz.U. UE L 57 z 24.02.2007.

Decyzja Komisji nr 2007/372/WE z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie zmiany decyzji 2004/20/WE mającej na celu przekształcenie „Agencji Wykonawczej ds. Inteligentnej Energii" w Agencję Wykonawczą ds. Konkurencyjności i Innowacyjności, Dz.U. UE L 140 z 1.06.2007.

Decyzja Komisji nr 2007/60/WE z dnia 26 października 2006 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 32 z 6.02.2007.

Decyzja Komisji nr 2008/37/WE z dnia 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych w celu zarządzania wspólnotowym programem szczegółowym „Pomysły" w dziedzinie badań pionierskich na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 9 z 12.01.2008.

Decyzja Komisji nr 2008/46/WE z dnia 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca „Agencję Wykonawczą ds. Badań Naukowych" w celu zarządzania niektórymi obszarami szczegółowych programów wspólnotowych „Ludzie", „Możliwości" i „Współpraca" w dziedzinie badań na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 11 z 15.01.2008.

Decyzja Komisji nr 2008/544/WE z dnia 20 czerwca 2008 r. zmieniająca decyzję 2004/858/WE w celu przekształcenia „Agencji wykonawczej programu zdrowia publicznego" w „Agencję wykonawczą ds. zdrowia i konsumentów", Dz.U. UE L 173 z 3.07.2008.

Decyzja Komisji nr 2008/593/WE z dnia 11 lipca 2008 r. zmieniająca decyzję 2007/60/WE w zakresie modyfikacji zadań i okresu funkcjonowania Agencji Wykonawczej ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej, Dz.U. UE L 190 z 18.07.2008.

Decyzja Komisji nr 2009/336/WE z dnia 20 kwietnia 2009 r. ustanawiająca Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego zarządzającą działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003, Dz.U. UE L 101 z 21.04.2009.

Decyzja nr 1230/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. przyjmująca wieloletni program działania w dziedzinie energii: „Inteligentna Energia – Europa" (2003-2006), Dz.U. UE L 179 z 15.07.2003.

Decyzja nr 2119/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 września 1998 r. ustanawiająca sieć nadzoru i kontroli epidemiologicznej chorób zakaźnych we Wspólnocie, Dz.U. UE L 268 z 3.10.1998.

Decyzja Rady (EURATOM) 2015/224 z dnia 10 lutego 2015 r. zmieniająca decyzję 2007/198/Euratom powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści, Dz.U. UE L 37 z 13.02.2015.

Decyzja Rady (WPZiB) 2015/1835 z dnia 12 października 2015 r. określająca statut, siedzibę i zasady funkcjonowania Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 266 z 13.10.2015.

Decyzja Rady 2002/187/WSiSW z dnia 28 lutego 2002 r. ustanawiająca Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością, Dz.U. UE L 63 z 6.03.2002.

Decyzja Rady 2004/512/WE z dnia 8 czerwca 2004 r. w sprawie ustanowienia wizowego systemu informacyjnego (VIS), Dz.U. UE L 213 z 15.6.2004.

Decyzja Rady 2004/567/WSiSW z dnia 26 lipca 2004 r. zmieniająca decyzję 2000/820/WSiSW ustanawiającą Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 251 z 27.07.2004.

Decyzja Rady 2007/643/WPZiB z dnia 18 września 2007 r. w sprawie przepisów finansowych Europejskiej Agencji Obrony oraz przepisów dotyczących zamówień publicznych i przepi-

sów dotyczących wkładów finansowych z budżetu operacyjnego Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 269 z 12.10.2007.

Decyzja Rady 2008/114/WE, Euratom z dnia 12 lutego 2008 r. ustanawiająca statut Agencji Dostaw Euratomu, Dz.U. UE L 41 z 15.02.2008.

Decyzja Rady 2009/426/WSiSW z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia Eurojustu i w sprawie zmiany decyzji 2002/187/WSiSW ustanawiającej Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością, Dz.U. UE L 138 z 4.06.2009.

Decyzja Rady 2011/297/WPZiB z dnia 23 maja 2011 zmieniająca wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 136 z 24.05.2011.

Decyzja Rady 2011/411/WPZiB z dnia 12 lipca 2011 r. określająca statut, siedzibę i zasady operacyjne Europejskiej Agencji Obrony oraz uchylająca wspólne działanie 2004/551/WPZiB, Dz.U. UE L 183 z 13.07.2011.

Decyzja Rady 2014/401/WPZiB z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej i uchylenia wspólnego działania 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 188 z 27.06.2014.

Decyzja Rady 2014/75/WPZiB z dnia 10 lutego 2014 r. w sprawie Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 41 z 12.02.2014.

Decyzja Rady nr 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołująca Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznająca mu określone korzyści, Dz.U. UE L 90 z 30.03.2007.

Decyzja Rady nr 2009/371/WSiSW z dnia 6 kwietnia 2009 r. ustanawiająca Europejski Urząd Policji (Europol), Dz.U. UE L 121 z 15.05.2009.

Decyzja Rady nr 2012/764/UE z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie wniosku Irlandii o zastosowanie wobec niej niektórych przepisów dorobku Schengen dotyczących ustanowienia Agencji ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Dz.U. UE L 337 z 11.12.2012.

Decyzja Rady nr 2013/791/Euratom z dnia 13 grudnia 2013 r. zmieniająca decyzję 2007/198/Euratom powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści, Dz.U. UE L 349 z 21.12.2013.

Decyzja Rady nr 252/2013/UE z dnia 11 marca 2013 r. ustanawiająca wieloletnie ramy prac Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej na lata 2013-2017, Dz.U. UE L 79 z 21.03.2013.

Decyzja Rady(2000/820/WSiSW) z dnia 22 grudnia 2000 r. ustanawiająca Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 336 z 30.12.2000.

Decyzja wykonawcza Komisji 2013/776/UE z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia „Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego" i uchylenia decyzji 2009/336/WE, Dz.U. UE L 343 z 19.12.2013.

Decyzja wykonawcza Komisji 2013/778/UE z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych i uchylenia decyzji 2008/46/WE, Dz.U. UE L 346 z 20.12.2013.

Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/770/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Konsumentów, Zdrowia i Żywności oraz uchylenia decyzji 2004/858/WE, Dz.U. UE L 341 z 18.12.2013.

Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/771/UE z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz uchylenia decyzji 2004/20/WE i 2007/372/WE, Dz.U. UE L 341 z 18.12.2013.

Decyzja wykonawcza Komisji nr 2013/801/UE z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Innowacyjności i Sieci oraz uchylenia decyzji 2007/60/WE zmienionej decyzją 2008/593/WE, Dz.U. UE L 352 z 24.12.2013.

Decyzja wykonawcza Komisji nr2013/778/UE z dnia 13 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych i uchylenia decyzji 2008/46/WE, Dz.U. UE L 346 z 20.12.2013.

Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi, Dz.U. UE L 311 z 28.11.2001.

Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej, uchylająca dyrektywę 96/92/WE, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003.

Dyrektywa 2003/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego, uchylającą dyrektywę 98/30/WE, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/EU oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012, Dz.U. UE L 173 z 12.06.2014.

Dyrektywa Rady 65/65/EWG z dnia 26 stycznia 1965 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych lub działań administracyjnych odnoszących się do leków gotowych, Dz.U. UE L 22 z 9.2.1965.

Dyrektywa Rady nr 91/675/EWG z dnia 19 grudnia 1991 r. ustanawiająca Komitet ds. Ubezpieczeń, Dz.U. UE L 374 z 31.12.1991.

Oświadczenie Rady, Parlamentu Europejskiego i Komisji. Uzupełnienie do rozporządzenia (WE) nr 1922/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiającego Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, Dz.U. UE L 54 z 22.2.2007.

Rozporządzeni Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 512/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 912/2010 ustanawiające Agencję Europejskiego GNSS, Dz.U. UE L 150 z 20.05.2014.

Rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego) w odniesieniu do powierzenia Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególnych zadań zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1024/2013, Dz.U. UE L 287 z 29.10.2013.

Rozporządzenie (WE) nr 1228/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie warunków do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej, Dz.U. UE L 176 z 15.7.2003.

Rozporządzenie (WE) nr 1394/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie produktów leczniczych terapii zaawansowanej i zmieniające dyrektywę 2001/83/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 726/2004, Dz.U. UE L 324 z 10.12.2007.

Rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2002 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 208 z 5.08.2002.

Rozporządzenie (WE) NR 1592/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego i utworzenia Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Transportu Lotniczego, Dz.U. UE L 240 z 7.09.2002.

Rozporządzenie (WE) nr 1641/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie (WE) nr 1642/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 178/2002 ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności i ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. UE L 245 z 29.9.2003.

Rozporządzenie (WE) nr 1644/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. UE L 31 z 1.02.2002.

Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE, Dz.U. UE L 396 z 30.12.2006.

Rozporządzenie (WE) nr 1920/2006 Parlamentu Europejskiego I Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 376 z 27.12.2006.

Rozporządzenie (WE) nr 1922/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, Dz.U. UE L 403 z 30.12.2006.

Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II), Dz.U. UE L 381 z 28.12.2006.

Rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych, Dz.U. UE L 8 z 12.1.2001.

Rozporządzenie (WE) nr 460/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji, Dz.U. UE L 77 z 13.03.2004.

Rozporządzenie (WE) nr 724/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 129 z 29.04.2004.

Rozporządzenie (WE) nr 726/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję Leków, Dz.U. UE L 136 z 30.4.2004.

Rozporządzenie (WE) nr 851/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób, Dz.U. UE L 142 z 30.04.2004.

Rozporządzenie (WE) nr 881/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Kolejową, Dz.U. UE L 164 z 30.04.2004.

Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2016/1075 z dnia 23 marca 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych określających treść planów naprawy, planów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz grupowych planów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, minimalne kryteria, które właściwy organ ma poddać ocenie w odniesieniu do planów naprawy i grupowych planów naprawy, warunki udzielenia wsparcia finansowego w ramach grupy, wymagania wobec niezależnych rzeczoznawców, umowne uznanie uprawnień do umorzenia i konwersji, procedury i treść wymogów dotyczących powiadomienia i obwieszczenia o zawieszeniu oraz sposób funkcjonowania kolegiów ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, Dz.U. UE L 184 z 8.07.2016.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1653/2004 z dnia 21 września 2004 r. w sprawie typowego rozporządzenia finansowego dla agencji wykonawczych, na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 określającego status agencji wykonawczych, odpowiedzialnych za niektóre czynności dotyczące obsługi programów wspólnotowych, Dz.U. UE L 297 z 22.09.2004.

Rozporządzenie Komisji (WE) nr 651/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1653/2004 w sprawie typowego rozporządzenia finansowego dla agencji wykonawczych na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 ustanawiającego statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi, Dz.U. UE L 181 z 10.07.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2219 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL) oraz zastępujące i uchylające decyzję Rady 2005/681/WSiSW, Dz.U. UE L 319 z 4.12.2015.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2424 z dnia 16 grudnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego i rozporządzenie Komisji (WE) nr 2868/95 wykonujące rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego oraz uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 2869/95 w sprawie opłat na rzecz Urzędu Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory), Dz.U. UE L 341 z 24.12.2015.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 i uchylające rozporządzenie (WE) nr 863/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 i decyzję Rady 2005/267/WE, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1625 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję Bezpieczeństwa Morskiego, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1626 z dnia 14 września 2016 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa, Dz.U. UE L 251 z 16.09.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW, Dz.U. UE L 135 z 24.5.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW, Dz.U. UE L. 135 z 23.05.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/796 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Kolejowej Unii Europejskiej i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 881/2004, Dz.U. UE L 138 z 26.05.2016.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 100/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1406/2002 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa na Morzu, Dz.U. UE L 39 z 9.02.2013.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1077/2011 z dnia 25 października 2011 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości, Dz.U. UE L 286 z 1.11.2011.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylenia decyzji Komisji 2009/78/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1094/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/79/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE, Dz.U. UE L 331 z 15.12.2010.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1168/2011 z dnia 25 października 2011 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskie, Dz.U. UE L 304 z 22.11.2011.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1285/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie realizacji i eksploatacji europejskich systemów nawigacji satelitarnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 876/2002 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008, Dz.U. UE L 347 z 20.12.2013.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 236/2012 z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie krótkiej sprzedaży i wybranych aspektów dotyczących swapów ryzyka kredytowego, Dz. U. UE L 86/1 z 24.03.2012.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 439/2010 z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu, Dz.U. UE L 132 z 29.5.2010.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 526/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji (ENISA) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 460/2004, Dz.U. UE L 165 z 18.06.2013.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 528/2012 z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie udostępniania na rynku i stosowania produktów biobójczych, Dz.U. UE 167 z 27.06.2012.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 543/2014 z dnia 15 maja 2014 r. zmieniające decyzję Rady 2005/681/WSiSW ustanawiającą Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), Dz.U. UE L 163 z 29.05.2014.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 580/2011 z dnia 8 czerwca 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 460/2004 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji w zakresie okresu jej działania, Dz.U. UE L 165 z 24.06.2017.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 180 z 20.06.2013.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 652/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiające przepisy w zakresie zarządzania wydatkami odnoszącymi się do łańcucha żywnościowego, zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt oraz dotyczącymi zdrowia roślin i materiału przeznaczonego do reprodukcji roślin, zmieniające dyrektywy Rady 98/56/WE, 2000/29/WE i 2008/90/WE, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002, (WE) nr 882/2004 i (WE) nr 396/2005, dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające decyzje Rady 66/399/EWG, 76/894/EWG i 2009/470/WE, Dz.U. UE L 189 z 27.06.2014.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 656/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiające zasady ochrony zewnętrznych granic morskich w kontekście współpracy operacyjnej koordynowanej przez Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Granicach Zewnętrznych państw członkowskich Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 189 z 27.06.2014.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 806/2014 z dnia 15 lipca 2014 r. ustanawiające jednolite zasady i jednolitą procedurę restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych i niektórych firm inwestycyjnych w ramach jednolitego mechanizmu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz jednolitego funduszu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1093/2010, Dz.U. UE L 225 z 30.07.2014.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 911/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wieloletniego finansowania działań Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego w zakresie reagowania na zanieczyszczenia morza spowodowane przez statki oraz instalacje naftowe i gazowe, Dz.U. UE L 257 z 28.08.2014.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 912/2010 z dnia 22 września 2010 r. ustanawiające Agencję Europejskiego GNSS, uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi i zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008, Dz.U. UE L 276 z 20.10.2010.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002, Dz.U. UE L 298 z 26.10.2012.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1007/2008 z dnia 24 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 460/2004 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji w zakresie okresu jej działania, Dz.U. UE L 293 z 31.10.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1108/2009 z dnia 21 października 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 216/2008 w zakresie lotnisk, zarządzania ruchem lotniczym i służb żeglugi powietrznej oraz uchylające dyrektywę 2006/23/WE, Dz.U. UE L 309 z 24.11.2009.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1211/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. ustanawiające Organ Europejskich Regulatorów Łączności Elektronicznej (BEREC) oraz Urząd, Dz. U. L 337 z 18.12.2009.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006, Dz.U. UE L 353 z 31.12.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006, Dz.U. UE L 353 z 31.12.2006.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1335/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 881/2004 ustanawiające Europejską Agencję Kolejową, Dz.U. UE L 354 z 31.12.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1339/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia (wersja przekształcona), Dz.U. UE L 354 z 31.12.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 216/2008 z dnia 20 lutego 2008 r. w sprawie wspólnych zasad w zakresie lotnictwa cywilnego i utworzenia Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego oraz uchylające dyrektywę Rady 91/670/EWG, rozporządzenie (WE) nr 1592/2002 i dyrektywę 2004/36/WE, Dz.U. UE L 79 z 13.03.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 401/2009 z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie Europejskiej Agencji Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (wersja ujednolicona), Dz.U. UE L 126 z 21.09.2009.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (WE) nr 596/2009 z dnia 18 czerwca 2009 r. dostosowujące do decyzji Rady 1999/468/WE niektóre akty podlegające procedurze, o której mowa w art. 251 Traktatu, w zakresie procedury regulacyjnej połączonej z kontrolą Dostosowanie do procedury regulacyjnej połączonej z kontrolą – Część czwarta, Dz.U. UE L 188 z 18.07.2009.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 683/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie dalszej realizacji europejskich programów nawigacji satelitarnej (EGNOS i Galileo), Dz.U. UE L 196 z 24.7.2008.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1228/2003, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1775/2005, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009.

Rozporządzenie Parlamenty Europejskiego i Rady (WE) nr 713/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiające Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki, Dz.U. UE L 211 z 14.08.2009.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1210/90 z dnia 7 maja 1990 r. w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska, Dz.U. UE L 120 z 11.05.1990.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1360/90 z dnia 7 maja 1990 r. ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 131 z 23.05.1990.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1365/75 z dnia 26 maja 1975 r. w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na Rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 139 z 30.5.1975.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1947/93 z dnia 30 czerwca 1993 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 181 z 23.7.1993.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2309/93 z dnia 22 lipca 1993 r. ustanawiające wspólnotowe procedury wydawania pozwoleń dla produktów leczniczych stosowanych u ludzi i do celów weterynaryjnych i nadzoru nad nimi oraz ustanawiające Europejską Agencję ds. Oceny Produktów Leczniczych, Dz.U. UE L 214 z 24.08.1993.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 302/93 z dnia 8 lutego 1993 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Dz.U. UE L 36 z 12.02.1993.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 337/75 z dnia 10 lutego 1975 r. ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego, Dz.U. UE L 39 z 13.02.1975.

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 z dnia 23 marca 1993 r. w sprawie oceny i kontroli ryzyk stwarzanych przez istniejące substancje, Dz.U. UE L 84 z 5.04.1993.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1005/2008 z dnia 29 września 2008 r. ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1936/2001 i (WE) nr 601/2004 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 1093/94 i (WE) nr 1447/1999, Dz.U. UE L 286 z 29.10.2008.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1035/97 z dnia 2 czerwca 1997 r. ustanawiające Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii, Dz.U. UE L 151 z 10.06.1997

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1111/2005 z dnia 24 czerwca 2005 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy, Dz.U. UE L 184 z 15.7.2005.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1112/2005 z dnia 24 czerwca 2005 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 184 z 15.07.2005.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1131/94 z dnia 16 maja 1994 r zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 337/75 ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, Dz.U. UE L 127 z 19.05.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1321/2004 z dnia 12 lipca 2004 r. w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi, Dz.U. UE L 246 z 20.07.2004.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 15/2008 z dnia 20 grudnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2100/94 w zakresie uprawnienia do złożenia wniosku o przyznanie wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 8 z 11.01.2009.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1643/95 z dnia 29 czerwca 1995 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 156 z 7.07.1995.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1645/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2965/94 ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1648/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1649/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1365/75 w sprawie utworzenia Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 1417/76, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1652/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1035/97 ustanawiające Europejskie Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobi, Dz. U. L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1654/2003 z dnia 18 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2062/94 ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 245 z 29.09.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 168/2007 z dnia 15 lutego 2007 r. ustanawiające Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 53 z 22.02.2007.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1942/2006 z dnia 12 grudnia 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi, Dz.U. UE L. 367 z 22.12.2006.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1942/2006 z dnia 12 grudnia 2006 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1321/2004 w sprawie ustanowienia struktur zarządzania europejskimi programami radionawigacyjnymi, Dz.U. UE L. 367 z 22.12.2006.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2007/2004 z dnia 26 października 2004 r. ustanawiające Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 349 z 25.11.2004.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2051/2004 z dnia 25 października 2004 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 337/75 ustanawiające Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, Dz.U. UE L 355 z 1.12.2004.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2062/94 z dnia 18 lipca 1994 r. ustanawiające Europejską Agencję ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy, Dz.U. UE L 216 z 20.08.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2063/94 z dnia 27 lipca 1994 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz. U. L 216 z 20.08.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego, Dz.U. UE L 78 z 24.03.2009.

Rozporządzenie Rady (We) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 227 z 1.09.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2371/2002 z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie ochrony i zrównoważonej eksploatacji zasobów rybołówstwa w ramach wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. UE L 358 z 31.12.2002.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2610/95 z dnia 30 października 1995 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2965/94 ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE 268 z 10.11.1995.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2666/2000 z dnia 5 grudnia 2000 r. w sprawie pomocy dla Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Republiki Federalnej Jugosławii i Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1628/96 i zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 3906/89 i (EWG) nr 1360/90 oraz decyzje 97/256/WE i 1999/311/WE, Dz.U. UE L 306 z 7.12.2000.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. dotyczącego ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania konwencji dublińskiej, Dz.U. UE L 316 z 15.12.2000.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2965/94 z dnia 28 listopada 1994 r. ustanawiające Centrum Tłumaczeń dla organów Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 314 z 7.12.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego, Dz.U. UE L 11 z 14.01.1994.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 58/2003 z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiające statut agencji wykonawczych, którym zostaną powierzone niektóre zadania w zakresie zarządzania programami wspólnotowymi, Dz.U. UE L 11 z 16.01.2003.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 768/2005 z dnia 26 kwietnia 2005 r. ustanawiające Wspólnotową Agencję Kontroli Rybołówstwa oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2847/93 ustanawiające system kontroli mający zastosowanie do wspólnej polityki rybołówstwa, Dz.U. UE L 128 z 21.05.2005.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 873/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2100/94 w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin, Dz.U. UE L 162 z 30.04.2004.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 933/1999 z dnia 29 kwietnia 1999 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1210/90 w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska, Dz.U. UE L 117 z 5.05.1999.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1572/98 z dnia 17 lipca 1998 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 1360/90 ustanawiające Europejską Fundację Kształcenia, Dz.U. UE L 206 z 23.07.1998.

Wspólne działanie Rady 2001/554/WPZiB z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie ustanowienia Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 200 z 25.07.2001.

Wspólne działanie Rady 2004/551/WPZiB z dnia 12 lipca 2004 r. w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 245 z 17.07.2004.

Wspólne działanie Rady 2006/1002/WPZiB z dnia 21 grudnia 2006 r. zmieniające wspólne działanie 2001/554/WPZiB w sprawie ustanowienia Instytutu Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, Dz.U. UE L 409 z 30.12.2006.

Wspólne działanie Rady 2006/998/WPZIB z dnia 21 grudnia 2006 r. zmieniające wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 405 z 30.12.2006.

Wspólne działanie Rady 2008/299/WPZiB z dnia 7 kwietnia 2008 r. zmieniające wspólne działanie Rady 2004/551/WPZiB w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Obrony, Dz.U. UE L 102 z 12.04.2008.

Wspólne działanie Rady 2009/834/WPZiB z dnia 10 listopada 2009 r. zmieniające wspólne działanie 2001/555/WPZiB w sprawie ustanowienia Centrum Satelitarnego Unii Europejskiej, Dz.U. UE L 297 z 13.11.2009.

Inne dokumenty instytucji UE

Commission decision approving the estimates revenue and expenditure of the Euratom Supply Agency for the financial year 2016, Dz.U. UE C 7918 z 19.11.2015.

Commission progress report on the implementation of the Common Approach (2013), Portal Unia Europejska, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/2013-12-10_progress_report_on_the_implementation_of_the_common_approach_en.pdf

Communication from the Commission of 11 December 2002 on the collection and use of expertise by the Commission: principles and guidelines – „Improving the knowledge base for better policies", COM(2002) 713 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0713&from=EN

Communication from the Commission of 25 July 2001 „European governance – A white paper", COM(2001) 428 final, Dz.U. UE C 287 z 12.10.2001.

Communication from the Commission of 6 June 2002 – European Governance: Better lawmaking, COM(2002) 275 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0275&from=EN

Communication from the Commission The operating framework for the European Regulatory Agencies, COM(2002) 718 final, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0718&from=EN

Communication from the Commission to the Council and the Parliament of 7.05.2002: Towards integrated management of the external borders of the Member States of the European Union, COM (2002) 233.

Conclusions of the Presidency European Council, Strasbourg, 8 And 9 December 1989, SN 441/2/89.

Decision of the Management Board of the European Environment Agency on the adoption of rules of procedure of the Management Board and the Bureau, MB decision num. 016/EEA/MB(74)-GOV/2015.

Decision on EMA's location, http://www.consilium.europa.eu/en/policies/relocation-uk-based-agencies/ema/

Decyzja podjęta za wspólnym porozumieniem między przedstawicielami rządów państw członkowskich podczas spotkania na szczeblu szefów państw i rządów w sprawie lokalizacji siedzib niektórych organów i służb wspólnot europejskich oraz Europolu z 29 października 1993 r., Dz.U. UE UE C 323 z 30.11.1993.

Interinstitutional Agreement on the operating framework for the European regulatory agencies. Draft, COM (2005) 59 final, 25.02.2005.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Przyszłość agencji europejskich, Bruksela, dnia 11.3.2008 KOM(2008) 135 wersja ostateczna, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0135&from=PL

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Przyszłość agencji europejskich, KOM (2008) 135 wersja ostateczna, 11.03.2008.

Komunikat Komisji do Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego, Europejska polityka energetyczna, Bruksela, dnia 10.1.2007 KOM(2007) 1 wersja ostateczna, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0001&from=PL

Posiedzenie Rady Europejskiej w Tampere w dn. 15-16 października 1999 r. Wnioski Prezydencji. Spotkania Rady Europejskiej 1993-2002, „Monitor Integracji Europejskiej", http://archiwumukie.polskawue.gov.pl/HLP/mointintgr.nsf/0/4B14EBAFF4B0DC80C1256E75005617A8/$file/ME5326A.pdf

Presidency Conclusions, Nice European Council Meeting 7, 8 and 9 December 2000, http://www.consilium.europa.eu/pl/european-council/conclusions/1993-2003/

Spotkanie Rady Europejskiej w Salonikach 19-20 czerwca 2003 r. Wnioski prezydencji, http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/konkluzje/saloniki200306.pdf

Sprawozdanie Komisji. Sprawozdanie z postępów w zakresie wdrażania wspólnego podejścia do zdecentralizowanych agencji UE, COM (2015) 179 final.

Statement of revenue and expenditure of the European Environment Agency for the financial year 2016, Dz.U. UE C 530 z 30.03.2016.

Statement of revenue and expenditure of the European GNSS Agency for the financial year 2017, Dz.U. UE C 84 z 17.03.2017.

Statement of revenue and expenditure of the European Police Office for the financial year 2016 – amending budget No 2, Dz.U. UE C 84 z 17.03.2017.

Statement of revenue and expenditure of the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) for the financial year 2017, Dz.U. UE C 258 z 8.08.2017.

White Paper „A Strategy for Revitalising the Community's Railways", 30.07.1996 COM(96)421 final.

Wspólne oświadczenie Parlamentu Europejskiego, Rady UE i Komisji Europejskiej w sprawie zdecentralizowanych agencji, Portal Unia Europejska, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/joint_statement_and_common_approach_2012_pl.pdf

Zestawienie dochodów i wydatków Agencji Wykonawczej ds. Innowacyjności i Sieci na rok budżetowy 2016 – Budżet korygujący nr 2, Dz.U. UE C 443 z 29.11.2016

Zestawienie dochodów i wydatków Agencji Wykonawczej ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw na rok budżetowy 2016 – Budżet korygujący nr 2, Dz.U. UE C 443 z 9.11.2016.

Opracowania

Monografie, rozdziały w monografiach zbiorowych

Beck U., Grande E., *Europa kosmopolityczna: społeczeństwo i polityka w drugiej nowoczesności*, Warszawa 2009.

Caporaso J., *The Three Worlds of Regional Integration Theory*, [w:] *Europeanization: New Research Agenda*, P. Graziano, M.P. Vink (red.), Houndmills Basingstoke 2007.

Chamon M., *EU Agencies: Legal and Political Limits to the Transformation of the EU Administration*, Oxford 2016.

Czub J.F., *Polskie interesy a agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne Unii Europejskiej*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Dumała A., *Agencje w systemie Unii Europejskiej*, [w:] A. Dumała (red.), *Agencje Unii Europejskiej*, Warszawa 2002.

Dumała A., *Europejski Urząd Bezpieczeństwa Żywności (European Food Safety Authority, EFSA)*, [w:] A. Dumała (red.), *Agencje Unii Europejskiej*, Warszawa 2002.

Easton D., *The Political System an Inquiry into the State of Political Science*, New York 1953.

Górka M., *Agencje*, [w:] J. Barcz, M. Górka, *System instytucjonalny Unii Europejskiej*, Warszawa 2009.

Hix S., *System polityczny Unii Europejskiej*, tłum. A. Komasa, Warszawa 2010.

Ladrech R., *Europeanization and National Politics*, Basingstoke 2010.

Maliszewska-Nienartowicz J., *System instytucjonalny i prawny Unii Europejskiej*, Toruń 2010.

Michels R., *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*, Ontario 2001, [on-line] https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/michels/polipart.pdf

Radaelli C., *The Europeanization of Public Policy*, [w:] K. Featherstone, C. Radaelli (red.), *The Politics of Europeanization*, Oxford 2003.

Ruszkowski J., *Ponadnarodowość w systemie politycznym Unii Europejskiej*, Warszawa 2010.

Ruszkowski J., *Struktura wielopoziomowego zarządzania w Unii Europejskiej*, [w:] J. Ruszkowski, L. Wojnicz (red.), *Multi-governance w Unii Europejskiej*, Szczecin-Warszawa 2013.

Swora M., *Aktualne tendencje w zakresie tworzenia agencji w Unii Europejskiej – administracja europejska* in statu nascendi, Warszawa 2006.

Tosiek P., *Komitologia. Szczególny rodzaj decydowania politycznego w Unii Europejskiej*, Lublin 2007.

Trnski M., *Multi-level Governance in the EU*, [w:] I. Tarrosy, G. Rosskogler (red.), *Regional co-operation with the Central European perspective*, Pecs 2005.

Węc J.J., *Spór o kształt instytucjonalny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej 1950-2005*, Kraków 2006.

Wieloński M., *Prawny wymiar funkcjonowania agencji, komitetów i innych jednostek organizacyjnych. Wnioski na przyszłość*, [w:] Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Witkowska M., *Wymiar funkcjonalny działania agencji, komitetów i innych jednostek organizacyjnych w systemie Unii Europejskiej*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Wojtaszczyk K.A., *Agencje w systemie Unii Europejskiej. Typologia oraz podstawy teoretyczno-metodologiczne prowadzenia badań*, [w:] M. Witkowska, K.A. Wojtaszczyk (red.), *Agencje, komitety i inne jednostki organizacyjne w Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Artykuły w czasopismach naukowych

Chamon M., *EU Agencies between Meroni and Romano or the Devil and the Deep Blue Sea*, „Common Market Law Review" 2011, nr 48.

Christensen T., Laegreid P., *Regulatory Reforms and Agencification*, Stein Rokkan Centre for Social Studies, Working Paper 2005, nr 6, [on-line] http://uni.no/media/manual_upload/114_N06-05_Christensten-Laegreid.pdf

Dumała A., *Udział państw partnerskich objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa w agencjach i programach wewnętrznych Unii Europejskiej*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe" 2009, nr 4(VI).

Egeberg M., Trondal J., *Agencification of the European Union Administration Connecting the Dot*s, „ARENA Working Paper" 2016, nr 3.

Flockhart T., *Europeanization or EU-ization? The Transfer of European Norms across Time and Space*, „Journal of Common Market Studies" 2010, vol. 48, Nr. 4.

Januszewski J., *System EGNOS i inne satelitarne systemy wspomagające*, „Przegląd Telekomunikacyjny" 2012, nr 11, https://polsa.gov.pl/images/edu/Edukacja_System_EGNOS_i_inne_satelitarne_systemy_wspomagajace.pdf

Jordana J., Trivino-Salazar J.C., *European Union Agencies: A transnational logic?*, „Institut Barcelona Estudis Internacionals" 2017, nr 54.

Kohtamäki N., *Autonomia instytucjonalna urzędów regulacyjnych Unii Europejskiej: przykład Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego*, „Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny" 2016, nr 2(5).

Ladrech R., *Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France*, „Journal of Common Market Studies" 1994, vol. 32, Nr. 1.

Manners I., *Normative power Europe: A Contradiction in Terms?*, „Journal of Common Market Studies" 2002, Nr. 40(2).

Milczarek D., *Rola międzynarodowa Unii Europejskiej jako „mocarstwa niewojskowego"*, „Studia Europejskie" 2003, nr 1.

Olsen J.P., *The Many Faces of Europeanization*, „Journal of Common Market Studies" 2002, vol. 40, Nr. 5

Ruszkowski J., *Zastosowanie teorii PAT do analizy wielopoziomowego zarządzania w UE*, „Studia Europejskie" 2008, nr 4.

Scholten M., van Rijsbergen M., *The Limits of Agencification in the European Union*, „German Law Journal" 2014, Vol. 15, No. 07.

Stempień J.R., *Use of the „Principal-Agent" model in the process of investigating and analyzing representative democratic systems*, „Przegląd Socjologiczny" 2012, nr 4.

Vos E., *EU agencies: Features, Framework and Future*, „Maastricht Faculty of Law Working Paper" 2013, nr 3.

Vos E., *Reforming the European Commission: What role to play for EU agencies?*, „Common Market Law Review" 2000, nr 37.

Wolańska M., *Narkotyki i związana z nimi przestępczość to nie tylko problem społeczny, ale poważne zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo Narodowe" 2009, nr 9-10.

Zasoby internetowe

2017-2018 Work Programme of the Network of EU Agencies under the chairmanship of EFSA, https://euagencies.eu/sites/default/files/agencies_work_programme.pdf

2018-2019 Work Programme Network of EU Agencies under the chairmanship of Frontex and ECDC, https://euagencies.eu/sites/default/files/euan_wp_2018_19_final_.pdf

4. pakiet kolejowy: reforma europejskich kolei, http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/4th-railway-package/

About the Fundamental Rights Platform, http://fra.europa.eu/en/cooperation/civil-society/about-frp

ACER Annual Activity Report for the year 2015, http://www.acer.europa.eu/official_documents/acts_of_the_agency/publication/acer%20annual%20activity%20report%20for%20the%20year%202015.pdf,

Agencja Kolejowa Unii Europejskiej (ERA), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/era_pl

Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Sieci i Informacji, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/enisa_pl

Agencja Wykonawcza ds. Małych i Średnich Przedsiębiorstw (EASME), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/easme_pl

Agency for the Cooperation of Energy Regulators Work Programme 2016, http://www.acer.europa.eu/en/the_agency/mission_and_objectives/documents/acer%20work%20programme%202016%20-%2030%20september%202015%20-%20final.pdf

Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Programming Document 2018 – 2020, http://www.acer.europa.eu/en/The_agency/Mission_and_Objectives/Documents/ACER%20Programming%20Document%202018-September2017-Final.pdf

Annex to the Commission Decision approving the Annual Work Programme 2016 of the European Research Council Executive Agency, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ercea_awp_2016_annex1_en.pdf

Annual accounts of the Euratom Supply Agency. Financial year 2015, http://ec.europa.eu/euratom/docs/Annual_Accounts_2015_EN.pdf

Annual accounts of the Office of the Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC Office), MC (17) 50, http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec_office/budget_of_the_office/annual_budget_of_the_office/

Annual Work Programme 2017 Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME), https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/easme_awp_2017.pdf

Budget 2016 as adopted by the Management Board on 16 December 2015, EMA/MB/596380/2015, http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Report/2015/12/WC500199043.pdf

Budget 2016 for the Executive Agency for Education, Audiovisual and Culture, https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/copy_of_budget_revise_novembre_2016_2.xls

Budget of the Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) for 2016, CB/15/S48/5.3, https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/the_office/budget_office/budget2016.pdf

Bunyan T., *Trevi, Europol and the European state*, http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf

Cedefop Annual Report 2016, http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4154

Cedefop Report on Budgetary and Financial Management Financial Year 2016, http://www.cedefop.europa.eu/files/cedefops_final_annual_accounts_2016_including_the_opinion_of_its_governing_board_financial_statement_of_cedefops_final_annual_accounts_2016.pdf

Centrum Tłumaczeń dla Organów Unii Europejskiej (CdT), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/cdt_pl

CEPOL External partners, https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/partners-and-stakeholders/external-partners

Chafea 2015 Annual Activity Report Annexes, http://ec.europa.eu/chafea/documents/about/aar_2015_en.pdf

Chafea 2016 operating budget. 2nd Amendment, http://ec.europa.eu/chafea/documents/about/admin-budget-2016-amd02_en.pdf

CMT to the Aviation Community, https://www.easa.europa.eu/system/files/dfu/CMT%20Collaboration%20Strategy%20-%20Release%20cover%20letter.pdf

Consolidated Activity Report of the Translation Centre 2016, https://cdt.europa.eu/sites/default/files/documentation/pdf/004_2017_01_ar_2016_mb_assess_en.pdf

Consolidated Annual Activity Report 2016 of The European Joint Undertaking for ITER and the Development of Fusion Energy, http://fusionforenergy.europa.eu/downloads/mediacorner/publications/reports/FINAL_Consolidated_Annual_Activity_Report_2016.pdf

Consolidated Annual Activity Report of the European Institute for Gender Equality 2016, s. 11, http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/2016_caar_adopted_20170518_0.pdf

CPVO budget revision 2016 – BRS 2, DOC-AC-2016-2-6-Annex 1-EN, http://cpvo.europa.eu/sites/default/files/documents/1171485wordsprofileuri.pdf

Decision of the Steering Committee of the European Research Council Executive Agency adopting the final annual accounts of the European Research Council Executive Agency for 2016, https://erc.europa.eu/sites/default/files/document/file/Final_annual_accounts_2016.pdf

Deklaracja Pekińska i Platforma Działania, http://www.unic.un.org.pl/kampaniapekin20/38,2613

EACEA Annual Report 2016, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/aar-eacea-2016_en_0.pdf

EASO Management Board Members, https://www.easo.europa.eu/about-us/management-board/management-board-members

EASO statement of revenues and expenditures 2015 amendment 2/2015, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-AmBu-2-2015-adopted-financial-resources.pdf

EASO statement of revenues and expenditures 2017, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-Budget%202017-amendment-1.pdf

EASO work programme 2016, https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/EASO-WP-2016-Amendment-2-adopted.pdf

ECHA staffing levels 2017, https://echa.europa.eu/documents/10162/13611/ECHA_staffing_levels_2017_en.pdf/380c77bb-42e0-9704-8f1d-5ea1439efcf5

ECHA: czym się zajmujemy, https://echa.europa.eu/documents/10162/13556/echa_services_leaflet_pl.pdf/7672b553-70c3-416c-8b7a-f047a1be49fe

EDA Annual Report 2016, https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/eda-annual-reports/eda-2016-annual-report-final

EFSA Programming document 2017-2019, http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/amp1719.pdf

EMCDDA Final Annual Accounts – Financial Year 2016, http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/4683/EMCDDA_FinalAccounts_2016_final.pdf_en (dostęp: 12.07.2017).

EMSA 2016 budget, http://www.emsa.europa.eu/financial-management/financial-documents/item/2636-emsa-budget-2016.html

EMSA Facts & Figures 2015, http://www.emsa.europa.eu/about/items.html?cid= 80&id=2791

ENISA Programming Document 2017 – 2019, s. 54, https://www.enisa.europa.eu/publications/corporate/enisa-programming-document-2017-2019

ESMA Annual Report 2016, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma20-95-590_annual_report_2016.pdf

ETF Amending Budget 2/2016, GB/16/DEC/013, http://www.etf.europa.eu/wpubdocs.nsf/0/34E97D521787C745C12580790048249A/$File/GB16DEC013_EN%20Final.pdf

EU satellite Center Annual Report 2016, https://www.satcen.europa.eu/key_documents/EU%20SatCen%20Annual%20Report%20201658e24cb1f9d7202538bed52b.pdf

eu-LISA Data Protection Officer, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/MandateAndActivities/DP/Pages/DPO.aspx

eu-LISA Financial Statements & Budget Implementation 2016, eu-LISA/ACCO/O-487-2o17, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/Finance/Annual%20Accounts/FY2016_eu-LISA_Final_Annual_Accounts.pdf

eu-LISA Implemented security measures and control mechanisms, http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/MandateAndActivities/Security/Pages/Implemented-security-measures-and-control-mechanisms.aspx

eu-LISA Partners, http://www.eulisa.europa.eu/PartnersStakeholders/Pages/default.aspx

EU-OSHA Multi-Annual Strategic Programme (MSP) 2014-2020, https://osha.europa.eu/pl/tools-and-publications/publications/corporate/eu-osha-multi-annual-strategic-programme-2014-2020/view

Euratom Supply Agency Annual Report 2016, http://ec.europa.eu/euratom/ar/ar2016.pdf

Eurojust Annual Report 2016, http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202016/AR2016_EN_web.pdf

Eurojust's Independent Data Protection Supervisor, http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/jsb/jsb/The%20Role%20of%20the%20Joint%20Supervisory%20Body%20of%20Eurojust%20(leaflet)/Role-of-JSB-PL.pdf

European Agency for Safety and Health at Work. Accounts for 2016 including the budgetary implementation report, https://osha.europa.eu/pl/about-eu-osha/what-we-do/how-we-work/finance/finance-and-budget-information/EU-OSHA%20FINAL%20ACCOUNTS%202016.pdf

European Banking Authority Annual Report 2016, https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1879387/DZAB17001ENN+-+EBA+Annual+Report+2016.pdf/4c08e80f-ea87-4643-90cb-a2a02230c0a2

European Chemicals Agency, Final Annual Accounts Financial Year 2016, https://echa.europa.eu/documents/10162/13611/echa_annual_accounts_2016_en.pdf/75ad1ea6-dc16-b782-8783-db95b4639f34

European Defence Agency 2017 Budget, https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/finance-documents/eda-budget-2017-with-staff-establishment-plan.pdf

European Food Safety Authority – Financial Year 2016 – Financial Statements Reports on the Implementation of the Budget, http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/afr16.pdf

European Institute for Gender Equality, 2016-2018 Single Programming Document, http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige_spd_2016-2018_amended-adopted_20160518.pdf

European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA) Budget for 2016, https://eiopa.europa.eu/Publications/Administrative/EIOPA%20budget%202016.pdf

European Railway Agency. Annual Report 2015, http://www.era.europa.eu/Document-Register/Documents/ERA%20Annual%20Report%202015.pdf

European Union Agency for Network and Information Security Statement of Estimates 2017 (Budget 2017), https://www.enisa.europa.eu/about-enisa/accounting-finance/files/annual-budgets/enisa-2017-annual-budget

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eu-osha_pl

Europejska Agencja Bezpieczeństwa Lotniczego, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/easa_pl

Europejska Agencja Bezpieczeństwa Morskiego, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/emsa_pl

Europejska Agencja Chemikaliów, https://echa.europa.eu/documents/10162/13556/echa_general_leaflet_pl.pdf/58eccc51-b427-4d0a-8c50-a3bf26aee8d3

Europejska Agencja Chemikaliów, Współpraca międzynarodowa, broszura informacyjna, ECHA-13-FS-02-PL, https://echa.europa.eu/documents/10162/13558/factsheet_international_cooperation_pl.pdf/2ae1a17b-682d-47ca-bd3c-1639168a3f23

Europejska Agencja ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eu-lisa_pl

Europejska Agencja Leków, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_pl

Europejska Agencja Leków trafi do Amsterdamu, Council of the EU, Komunikat prasowy 688/17 z 20.11.2017, http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/11/20/european-medicines-agency-to-be-relocated-to-city-country/pdf

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_pl

Europejska Fundacja Kształcenia, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/etf_pl

Europejska Fundacja na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (EUROFOUND), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurofound_pl

Europejska Jednostka Współpracy Sądowej (Eurojust), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eurojust_pl

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eige_pl (dostęp: 12.07.2017); Strona internetowa EIGE, http://eige.europa.eu/

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego trafi do Paryża, Council of the EU, Komunikat prasowy 689/17 z 20.11.2017, http://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2017/11/20/european-banking-authority-to-be-relocated-to-city-country/pdf

E*uropejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA)*, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eiopa_pl

Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu jest w pełni gotów do działania, http://www.euractiv.pl/informacje-prasowe/wywiad/europejski-urzd-wsparcia-w-dziedzinie-azylu-jest-w-peni-gotow-do-dziaania-002743

Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, Luksemburg 2014, https://easo.europa.eu/wp-content/uploads/BZ0213822PLC3.pdf

Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/emcdda_pl.

Europejskie Kolegium Policyjne (CEPOL), http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l14006a&from=PL

Evaluation of the operation of ERCEA (2012-2015). FINAL REPORT, https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/ercea_evaluation_report.pdf

Final Annual Accounts 2016 of the European Centre for Disease Prevention and Control, https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/ECDC%20Final%20Annual%20Accounts%202016%20and%20Report%20on%20Budget%20and%20Financial%20Management.pdf

Final budget and establishment plan of the European Fisheries Control Agency for year 2016, https://www.efca.europa.eu/sites/default/files/Final%20Budget%202016.pdf

Financial statements & Budget implementation Ninth financial year – 2016, http://fusionforenergy.europa.eu/downloads/aboutf4e/F4E_2016_Final%20Accounts.pdf

Frontex Financial Statements Reports on the Implementation of the Budget 2016, Reg. No. 14768, http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Final_accounts/2016_final_accounts.pdf

Fusion for Energy (F4E), https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/fusion-for-energy_pl

High-level Group on the Security of Supply of Medical Radioisotopes, https://www.oecd-nea.org/med-radio/security/

History of the negotiations of the Rotterdam Convention, http://www.pic.int/TheConvention/Overview/History/Overview/tabid/1360/language/en-US/Default.aspx

Innovation and Networks Executive Agency – Annual Activity Report Annexes 2016, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/aar-inea-2016_annex_en_0.pdf

Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ps0015&from=EN

Instytut Unii Europejskiej Studiów nad Bezpieczeństwem, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/iss_pl

International Committee on Global Navigation Satellite Systems (ICG), http://www.unoosa.org/oosa/en/ourwork/icg/members.html

Interpreting and Translating for Europe, http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/citi-brochure_EN.pdf

IV Pakiet Kolejowy zmieni rynek przewozów pasażerskich w Europie, „Rynek Kolejowy" z 15.12.2016, http://www.rynek-kolejowy.pl/wiadomosci/iv-pakiet-kolejowy-zmieni-rynek-przewozow-pasazerskich-w-europie-film-79482.html

Kim jesteśmy, Europejska Agencja Środowiska, https://www.eea.europa.eu/pl/about-us/who/who-we-are#parent-fieldname-title.

Komisja dąży do wspólnego podejścia w kwestii przyszłego zarządzania agencjami europejskimi, Portal Unii Europejskiej, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-419_pl.htm.

Komisja Europejska proponuje utworzenie Europejskiego Urzędu Wsparcia w zakresie Polityki Azylowej, Press Release IP/09/275, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-275_pl.htm

Kublik A., *Galileo zaczyna działać. Nowy system nawigacji satelitarnej będzie europejskim konkurentem GPS*, „Gazeta Wyborcza" z 14.12.2016, [online] http://wyborcza.pl/1,155287,21120965,zaczyna-dzialac-system-nawigacji-satelitarnej-galileo-bedzie.html?disableRedirects=true

List of the Members and Observers of the EIOPA Board of Supervisors, https://eiopa.europa.eu/Publications/Administrative/BoS%20of%20EIOPA%20%28Public%29.pdf

Memorandum of Understanding between the Research Executive Agency and DG Research and Innovation, DG Education and Culture, DG Communication Networks, Content and Technology, DG Agriculture and Rural Development, DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, DG Migration and Home Affairs. Modalities and Procedures of Interaction, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/mou_20160208.pdf

OCCAR & EDA build links, seeking efficiencies through cooperation, http://www.occar.int/238

Oferty przyjęcia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EUNB), http://www.consilium.europa.eu/pl/policies/relocation-london-agencies-brexit/eba/

Podejście „hotspot" do zarządzania wyjątkowymi przepływami migracyjnymi, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_pl.pdf

Powołanie do komitetu IAIS przedstawiciela UKNF, https://www.knf.gov.pl/?articleId=53067&p_id=18

Ramy regulacyjne dotyczące łączności elektronicznej, http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24216a&from=PL

Report on budgetary and financial management Financial year 2015, http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Report/2016/08/WC500211854.pdf

Roadmap on the follow-up to the Common Approach on EU decentralised agencies, Portal Unii Europejskiej, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/2012-12-18_roadmap_on_the_follow_up_to_the_common_approach_on_eu_decentralised_agencies_en.pdf.

Rodzaje agencji, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies_pl#rodzaje_agencji

Rybołówstwo. Komitety doradcze, https://ec.europa.eu/fisheries/partners/advisory-councils_pl

Rybołówstwo. Regionalne organizacje ds. rybołówstwa (RFMO), https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_pl

Scott C., *Agencies for European Regulatory Governance: A Regimes Approach*, 2005, http://researchrepository.ucd.ie/bitstream/handle/10197/6750/AgenciesForEuropeanRegulatoryGovernance.pdf;sequence=2.

Single Resolution Board Annual Report 2016, https://srb.europa.eu/sites/srbsite/files/srb_2017.2496_annual_report_2016_web.pdf

Słownik pojęć, Licencja przymusowa, https://moodle.umk.pl/BU/mod/glossary/view.php?id=104&mode=letter&hook=L&sortkey=&sortorder=

The Cost of Non-Agencies with Relevance to the Internal Market, 2016, https://euagencies.eu/sites/default/files/the_cost_of_non_agencies.pdf

The draft Annual work programme of the Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises for 2016, https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/easme_wp_2016_20160408.pdf

The EU agencies working for you, https://euagencies.eu/sites/default/files/eu_agencies_brochure_2017.pdf

The EU Agencies working for you, Luxemburg 2016, https://euagencies.eu/assets/files/EU_Agencies_brochure_2017.pdf

The ITER story, https://www.iter.org/proj/iterhistory

The Joint NEA/IAEA Group on Uranium, https://www.oecd-nea.org/ndd/uranium/

The Research Executive Agency (REA) The First Amended Administrative Budget 2016 Final Version Adopted by the Steering Committee by Written Procedure (close the 14th September 2016), https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_executive_agency_-_amended_administrative_budget_for_2016.pdf

Trondal J., *Public Administration of the European Union*, Paper prepared for the EUSA Fifteenth Biennial Conference, May 4-6, 2017, Miami Florida [artykuł w archiwum autorki].

Work Programme 2016 BEREC Board of Regulators, BoR (15) 213, http://berec.europa.eu/files/document_register_store/2015/12/BoR%20(15)%20213_BEREC%20WP2016_Rev2_clean_final_final.pdf

Wspólnotowe Centrum Badawcze Komisji Europejskiej, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2013_05/9073a6273deafb5369836518b6fcec70.pdf

Yataganas X.A., *Delegation of regulatory authority in the European Union. The relevance of the American model of independent agencies*, Jean Monnet Working Paper 3/01, https://jeanmonnetprogram.org/archive/papers/01/010301.html

Strony internetowe

Portal internetowy Unii Europejskiej,
https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/

Portal Unia Europejska,
http://uniaeuropejska.org/europol/

Strona internetowa ANEC,
https://www.anec.eu/

Strona internetowa Bundeskriminalamt,
https://www.bka.de/

Strona internetowa CdT,
https://cdt.europa.eu/

Strona internetowa Cedefop,
http://www.cedefop.europa.eu/

Strona internetowa CEPOL,
https://www.cepol.europa.eu/

Strona internetowa CPVO,
http://cpvo.europa.eu/
Strona internetowa EACEA,
https://eacea.ec.europa.eu/
Strona internetowa EASA,
https://www.easa.europa.eu/
Strona internetowa ECDC,
https://ecdc.europa.eu/
Strona internetowa ECHA,
https://echa.europa.eu/
Strona internetowa EDA,
https://www.eda.europa.eu/
Strona internetowa EEA,
https://www.eea.europa.eu/
Strona internetowa EFCA,
https://www.efca.europa.eu/
Strona internetowa EFSA,
http://www.efsa.europa.eu/
Strona internetowa EIGE,
http://eige.europa.eu/
Strona internetowa Eionet,
https://www.eionet.europa.eu/
Strona internetowa EMA,
http://www.ema.europa.eu/
Strona internetowa EMCDDA,
http://www.emcdda.europa.eu/
Strona internetowa EMSA,
http://www.emsa.europa.eu/
Strona internetowa ENISA,
https://www.enisa.europa.eu/
Strona internetowa ETF,
http://www.etf.europa.eu/
Strona internetowa EUIPO,
https://euipo.europa.eu/
Strona internetowa EUISS,
https://www.iss.europa.eu/
Strona internetowa eu-LISA,
http://www.eulisa.europa.eu/
Strona internetowa EU-OSHA,
https://osha.europa.eu/
Strona internetowa Eurofound,
https://www.eurofound.europa.eu/
Strona internetowa Europolu,
https://www.europol.europa.eu/

Strona internetowa Eurydice,
http://eurydice.org.pl/

Strona internetowa EUSEW,
http://www.eusew.eu/

Strona internetowa F4E,
http://fusionforenergy.europa.eu/

Strona internetowa FRA,
http://fra.europa.eu/

Strona internetowa Frontex,
http://frontex.europa.eu/

Strona internetowa GSA,
https://www.gsa.europa.eu/

Strona internetowa Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
http://www.hfhr.org.pl/wielokulturowosc/page.php?pag=2&sec=8&art=13

Strona internetowa IAMLADP,
https://www.iamladp.org/

Strona internetowa ID5,
http://id-five.org/

Strona internetowa INEA,
https://ec.europa.eu/inea/en/

Strona internetowa Inter-Active Terminology for Europe,
http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do;jsessionid=R0rYu8CoZTOFm_AMrD06avVFPNQebPDOPrdjrhz54XU4J5NpPKZW!599104455?method=load

Strona internetowa Komisji Europejskiej,
https://ec.europa.eu/

Strona internetowa SatCen,
https://www.satcen.europa.eu/

Strona internetowa SRB,
https://srb.europa.eu/

Strona internetowa TM5,
http://tmfive.org/

Strona internetowa Urzędu Regulacji Energetyki,
https://www.ure.gov.pl/pl/urzad/wspolpraca-miedzynarod/trzeci-pakiet-energety/4942,Akty-prawne.html

Strona internetowa Wspólnoty Energetycznej,
https://www.energy-community.org/aboutus/whoweare.html

Recenzowana praca ma szansę poszerzyć problematyką agencji UE w polskich badaniach europeistycznych. Przedstawia dyskurs na temat miejsca agencji w systemie UE. Pokazuje, w jaki sposób tworzy się system agencji UE. Lektura książki potwierdza kompetencje Autorki w zakresie badań europeistycznych i w zakresie prowadzenia dyskursu naukowego. Autorka w bardzo przejrzysty sposób pokazuje w niej najważniejsze problemy funkcjonowania agencji w systemie UE.

Z recenzji dr. Andrzeja Dumały

Problematyka agencji UE jest jednym z rzadziej podejmowanych tematów z zakresu studiów europeistycznych. Poza środowiskiem naukowym wiedza na temat agencji, ich zadań i funkcji jest znikoma. Tymczasem agencje UE odgrywają coraz większą rolę w procesie kształtowania polityk europejskich. Stanowią ogniwo pośrednie pomiędzy instytucjami UE, a szeroko rozumianym kręgiem interesariuszy. Przez lata rozwoju materialnego i instytucjonalnego integracji europejskiej ewoluował również system agencji. Pierwsze z nich były tworzone już w latach 70. XX wieku, jednak ich pozycja, zadania i rola znacznie różniły się od dzisiaj działających agencji. Celem monografii jest przybliżenie problematyki związanej z agencjami, a także przedstawienie samych agencji ich genezy, zadań oraz struktury organizacyjnej.

Ze wstępu Autorki

ISBN 978-83-947557-4-4